

ĞİRESUN
ÜNİVERSİTESİ . UNIVERSITY

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Graduate School of Social Sciences

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
ANA BİLİM DALI
Yüksek Lisans Tezi

Sabri BİLGİN
162005030

2019

ĞİRESUN

T.C.

GİRESUN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

**MUCİZE ÖZÜNAL'IN HAYATI, SANATI ve ESERLERİ ÜZERİNE BİR
İNCELEME**

A STUDY ON LIFE, WORKS AND ART OF MUCİZE ÖZÜNAL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

SABRİ BİLGİN

162005030

TEZ DANIŞMANI

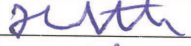
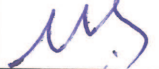
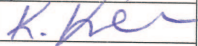
DR. ÖĞR. ÜYESİ EMİNE BİLGEHAN TÜRK

GİRESUN - 2019

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün tarihli toplantısında oluşturulan jüri, Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yüksek Lisans / Doktora / Sanatta Yeterlilik öğrencisi Sabri Bilgin'in **“Mucize Özunal'ın Hayatı, Sanatı ve Eserleri Üzerine Bir İnceleme”** başlıklı tezini incelemiş olup aday 29.11.2019 tarihinde, saat 10.00'da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Aday çalışma, sınav sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans/Doktora/Sanatta Yeterlik tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Jürisi	Unvanı, Adı Soyadı	İmzası
Üye (Başkan)	Doç. Dr. Hatem TÜRK	
Üye	Dr. Öğretim Üyesi Emine Bilgehan TÜRK	
Üye	Dr. Öğretim Üyesi Kürşat KARA	
Üye		
Üye		

ONAY

...../...../201..

Prof. Dr. Güven ÖZDEM
Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans / Doktora / Sanatta Yeterlilik tezi olarak sunduğum “Mucize Özünal’ın Hayatı, Sanatı ve Eserleri Üzerine Bir İnceleme” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

29/11/2019

Sabri Bilgin

ÖN SÖZ

Anlatma esasına bağılı metinlerin incelenmesinde olay örgüsü, tema, kişiler, zaman, mekân, dil ve anlatım gibi önemli unsurların dikkate alınması gerekmektedir. Tüm bu teorik unsurlar, eserin anlamlandırmasında ve değerlendirilmesinde önemli bir etken olarak görülür. 1980 sonrası Türk edebiyatı yazarlarından olan Mucize Özünal, edebiyat dünyasına öyküleriyle adım atmıştır. İlk romanını 2000 yılında yayımlayan yazar, eserlerinde bireysel ve toplumsal konulara yer vermiş, edebî ürünler ortaya koymuştur.

Bu çalışmada Mucize Özünal'ın yayımlanmış yedi romanı ve dört öykü kitabı incelenmiştir. Yazarın “Kara Cümle” romanının dördüncü baskısı, “Kalpak ve Kartal” romanının ikinci baskısı esas alınmıştır. Bu iki eser dışındakilerin ise birinci baskıları değerlendirilmiştir.

Çalışmanın birinci bölümünde yazarın hayatı, kişiliğı, sanatı ve eserleri hakkında bilgiler verilmiştir. İkinci bölümde ise sanatçının gerek kendisinin yazmış olduğı yazılar gerekse kendisinden bahseden yazıları gösteren künye çıkarılmıştır. Üçüncü bölümde yazarın öyküleri, dördüncü bölümde ise romanları incelenmiştir.

Bu çalışmanın seçiminde ve hazırlanmasında yardımlarını esirgemeyen danışman hocam Sayın Dr. Öğretim Üyesi Emine Bilgehan TÜRK'e, Sayın Doç. Dr. Hatem TÜRK'e, yaptığımız görüşmelerde elindeki tüm belgeleri benimle paylaşan, tüm sorularıma içtenlikle cevap veren Sayın Mucize ÖZÜNAL'a, çalışmamıza katkı sunan Sayın Fetay SOYKAN'a, her zaman yanımda olan aileme ve eşime teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Sabri Bilgin

Giresun-2019

ÖZET**BİLGİN, SABRİ, “MUCİZE ÖZÜNAL’IN HAYATI, SANATI ve ESERLERİ
ÜZERİNE BİR İNCELEME”,****Yüksek Lisans-2019, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı.**

Bu çalışmada Mucize Özünal’ın hayatı, sanatı, kişiliği hakkında bilgiler verilmiş ve eserleri üzerine incelemeler yapılmıştır. 15 Mart 1947’de İstanbul’da doğan yazarın, eserlerinde toplumsal ve bireysel konulara yer verdiği görülmektedir. Bunun yanı sıra eserlerinde kendi yaşamından izlere de rastlanılmaktadır.

Mucize Özünal’ın yedi romanı, dört öykü kitabı bulunmaktadır. Bunlar dışında Şölen, Varlık, Karşı, Çağdaş Türk Dili, Düşlem, Beşparmak, Kadınlar Dünyası, Papirüs, Adam Sanat, Şehir, Afrodizyas Sanat gibi pek çok dergi ve Cumhuriyet, Gözlem, Söke Ekspres ve Mücadele gibi yerel ve ulusal gazetelerde yazılar yazmıştır.

Sade, anlaşılır, sürükleyici bir dil kullanan yazarın öykülerinde hayatı sorgulama, umut, yalnızlık, toplumsal yozlaşma, yaşama sevinci, hayal kırıklığı, aldatma, özlem, yabancılaşma gibi temalara sık sık rastlanmaktadır. Bunlar dışında tarih konulu öyküleri de bulunmaktadır. Durum öykücüsü olan yazarın öykülerinde çoklu anlatıcılar kullanılarak, anlatım güçlendirilmiş ve öykü sanatının olanaklarından yararlanılmıştır.

Üç biyografik romanında cumhuriyetin yetiştirdiği bilim, sanat ve hukuk insanlarının hayatını anlatan yazar, cumhuriyetin aydınlanmacı politikalarına büyük önem vermiş ve bu uğurda yapılanları eserlerine yansıtmıştır. Yazarın, biyografik romanları dışında aşkın, hayatın ve aidiyetin sorgulandığı romanları da bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Mucize Özünal, Roman, Öykü, Sanat, Yazar

**BİLGİN, SABRİ, “A STUDY ON LIFE, WORKS AND ART OF MUCİZE
ÖZÜNAL”,**

Master Degree- 2019, Department of Turkish Language and Literature.

ABSTRACT

In this study, information about the life, art and personality of Mucize Özünal has been given and investigations have been made on her works. Born in Istanbul on March 15, 1947, the author has included social and individual issues in her works. In addition, traces from her own life can be found in her works.

Mucize Özünal has seven novels and four story books. Apart from these, she has written articles in many magazines such as Şölen (Feast), Varlık (Presence), Karşı (Against), Çağdaş Türk Dili (Contemporary Turkish Language), Düşlem (Fantasy), Beşparmak (Fivefingers), Kadınlar Dünyası (Women's World), Papirüs (Papyrus), Adam Sanat (Man Arts), Şehir (The City), Afrodisyas Sanat (Aphrodisias Art) and local and national newspapers such as Cumhuriyet (Republic), Gözlem (Observation), Söke Ekspres (Söke Express) and Mücadele (Struggle).

Using a simple, comprehensible, immersive language, the stories of the writer are frequently encountered with themes such as questioning life, hope, loneliness, social degeneration, joy of life, frustration, deception, aspiration and alienation. Apart from these, she also has stories about history. In her stories, the expression was strengthened by using multiple narrators and the opportunities of story art were utilized.

In her three biographical novels, she wrote about the life of the people of science, art and law raised by the republic and attaches great importance to the enlightenment policies of the republic and reflects the efforts made for this purpose to her works. Apart from her biographical novels, the author also has novels in which love, life and belonging are questioned.

Key Words: Mucize Özünal, Novel, Story, Art, Author

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	I
ÖZET	II
ABSTRACT	III
İÇİNDEKİLER	IV
KISALTMALAR	IX
GİRİŞ	1
MUCİZE ÖZÜNAL'IN HİKÂYESİ ve ROMANCILIĞI	1
BİRİNCİ BÖLÜM	4
1. HAYATI, KİŞİLİĞİ, SANATI VE ESERLERİ	4
1.1 HAYATI	4
1.1.1 Doğumu ve Çocukluğu	4
1.1.2 Lise ve Üniversite Yılları	7
1.1.3 Mesleki Yaşamı, Evliliği ve Çocukları	10
1.1.4 Günlerini Nasıl Geçiriyor?	10
1.1.5 Babası	11
1.1.6 Annesi	13
1.1.7 Kardeşleri	14
1.2 KİŞİLİĞİ	15
1.3 SANATI	17
1.4 ESERLERİ	20
1.4.1 ÖYKÜLERİ	20
1.4.2 ROMANLARI	21
İKİNCİ BÖLÜM	24
2. DERGİLERDE VE GAZETELERDE MUCİZE ÖZÜNAL	24
2.1 DERGİLERDE MUCİZE ÖZÜNAL	24
2.1.1 Şölen Dergisi	24
2.1.2 Varlık Dergisi	24
2.1.3 Çağdaş Türk Dili Dergisi	24
2.1.4 Karşı Dergisi	25

2.1.5 Düşlem Dergisi	26
2.1.6 Beşparmak Dergisi	27
2.1.7 Kadınlar Dünyası Dergisi	28
2.1.8 Papirüs Dergisi	28
2.1.9 Aydın Tarih ve Kültür Dergisi	28
2.1.10 Adam Sanat Dergisi	28
2.1.11 İyi Kitap Dergisi	28
2.1.12 Şehir Dergisi	29
2.1.13 Aydınca Dergisi	29
2.1.14 Afrodisyas Sanat Dergisi	29
2.2 GAZETELERDE MUCİZE ÖZÜNAL	31
2.2.1 Cumhuriyet Gazetesi	31
2.2.2 Gözlem Gazetesi	36
2.2.3 Söke Ekspres Gazetesi	36
2.2.4 Mücadele Gazetesi	37
2.2.5 Yeniçağ Gazetesi	37
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	38
3. MUCİZE ÖZÜNAL'IN ÖYKÜLERİNİN İNCELENMESİ	38
3.1 ÖYKÜLERİN TEMALARI	38
3.1.1 Hayatı Sorgulama	38
3.1.2 Tarih	40
3.1.3 Umut	41
3.1.4 İşkence	42
3.1.5 Yalnızlık	43
3.1.6 Toplumsal Yozlaşma	44
3.1.7 Yoksulluk	44
3.1.8 Yaşama Sevinci	45
3.1.9 Hayal Kırıklığı	45
3.1.10 Aldatma	46
3.1.11 Dogmatik Düşünce ve Batıl İnanç	47
3.1.12 Özlem	48
3.1.13 Kendine Yabancılaşma	48

3.1.14 Askerlik	49
3.1.15 Diğer Temalar	50
3.2 ÖYKÜLERDEKİ KİŞİLER.....	55
3.2.1 Kızkovalayan'daki Kişiler	55
3.2.2 Park Öyküleri'ndeki Kişiler.....	58
3.2.3 Gün Tutulması Öyküleri'ndeki Kişiler	59
3.2.4 Gece Sevgilisi 'ndeki Kişiler	60
3.3 ÖYKÜLERDE ANLATICI VE BAKIŞ AÇISI.....	62
3.3.1 Tanrısal Bakış Açısı İle Yazılanlar	62
3.3.2 Tekil Bakış Açısı İle Yazılanlar.....	64
3.3.3 Çoğul Bakış Açısı İle Yazılanlar	65
3.4 ÖYKÜLERDE ZAMAN VE MEKÂN	66
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	67
4. MUCİZE ÖZÜNAL'IN ROMANLARININ İNCELENMESİ.....	67
4.1 ALAYIN KIZLARI	67
4.1.1 Özet	67
4.1.2 Olay Örgüsü.....	69
4.1.3 Tema.....	70
4.1.4 Kişiler	70
4.1.5 Zaman ve Mekân.....	72
4.1.6 Dil ve Anlatım	73
4.2 KARA CÜMLE.....	76
4.2.1 Özet	76
4.2.2 Olay Örgüsü.....	78
4.2.3 Tema.....	79
4.2.4 Kişiler	80
4.2.5 Zaman ve Mekân.....	82
4.2.6 Dil ve Anlatım	84
4.3 DAR KÖPRÜNÜN DERVİŞİ	85
4.3.1 Özet	85
4.3.2 Olay Örgüsü.....	88
4.3.3 Tema.....	90

4.3.4 Kişiler	90
4.3.5 Zaman ve Mekân.....	92
4.3.6 Dil ve Anlatım	94
4.4 KULLANILMIŞ HAYAT	95
4.4.1 Özet	95
4.4.2 Olay Örgüsü.....	96
4.4.3 Tema.....	97
4.4.4 Kişiler	97
4.4.5 Zaman ve Mekân.....	99
4.4.6 Dil ve Anlatım	100
4.5 KALPAK VE KARTAL.....	102
4.5.1 Özet	102
4.5.2 Olay Örgüsü.....	105
4.5.3 Tema.....	106
4.5.4 Kişiler	106
4.5.5 Zaman ve Mekân.....	108
4.5.6 Dil ve Anlatım	109
4.6 AŞK ZAMANA DOĞAR.....	109
4.6.1 Özet	109
4.6.2 Olay Örgüsü.....	111
4.6.3 Tema.....	112
4.6.4 Kişiler	112
4.6.5 Zaman ve Mekân.....	114
4.6.6 Dil ve Anlatım	115
4.7 SAHTE ŞAFAK.....	116
4.7.1 Özet	116
4.7.2 Olay Örgüsü.....	118
4.7.3 Tema.....	119
4.7.4 Kişiler	119
4.7.5. Zaman ve Mekân.....	122
4.7.6 Dil ve Anlatım	123
SONUÇ	125

KAYNAKÇA	128
EKLER.....	139
EK-1 Fotoğraflar.....	139
EK-2: MEKTUPLAR	150
EK-3: EMEKLİ ÖĞRETİM ÜYESİ FETAY SOYKAN’IN ÇALIŞMAMIZ İÇİN GÖNDERDİĞİ MUCİZE ÖZÜNAL DEĞERLENDİRMESİ.....	158
ÖZ GEÇMİŞ.....	165

KISALTMALAR

Doç. :	Doçent
Dr. :	Doktor
s. :	Sayfa
C. :	Cilt
nr. :	Sayı
vb. :	ve benzerleri
A.g.y. :	Adı geçen yapıt
Çev. :	Çeviren
Hız. :	Hazreti
AST :	Ankara Sanat Tiyatrosu
hk. :	Hakkında
CSO :	Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası

GİRİŞ

MUCİZE ÖZÜNAL'IN HİKÂYESİ ve ROMANCILIĞI

1947'de İstanbul'da doğan Mucize Özunal'ın çocukluğu, babasının mesleği nedeniyle Anadolu'nun çeşitli yerlerinde geçmiştir. Bu durum, ona birçok yer ve insan tanıma fırsatını sunmuş; Anadolu insanının benzer ve farklı yönlerini yakından gözlemlemesine katkı sağlamıştır.

1991'de yayımlanan “Kızkovalayan” kitabını, 1994'te “Park Öyküleri”, 1997'de “Gün Tutulması Öyküleri” izler. Yazarın ilk romanı “Alayın Kızları” bu üç öykü kitabından sonra 2000 yılında yayımlanır. Biyografik romanlar serisine başlayan yazarın 2004 yılında çıkardığı romanı “Kara Cümle”dir. 2005 yılında “Dar Köprünün Dervishi” romanı, 2007'de ise “Kalpak ve Kartal” romanı yayımlanır. 2005 yılında çıkan bir diğer romanı ise “Kullanılmış Hayat” tır. 2008 yılında “Aşk Zamana Doğar” romanı, öykülerden oluşan “Gece Sevgilisi” kitabı ise 2009'da yayımlanır. 2011 yılında “Sahte Şafak” romanı yayımlanır. Yazarın, biri biyografik olmak üzere iki romanı da yayınevinde yayımlanmayı beklemektedir.

Yazın hayatına 1965'te yayımlanan öyküsüyle başlayan sanatçı, kitaplarını doksanlı yıllarda çıkarır. Sanatçının, öykülerinde konu ve kişi sınırlaması görülmez. İnsanı, bütün yönleriyle anlatmaya çalışır. İnsan hayatının herhangi bir kesitini konu alan öyküler, okura mutlaka kendini veyahut yaşamı sorgulattır. Bu sorgulamalar, yazarın düşünsel birikiminin göstergesi olarak algılanabilir. Modern hayatla birlikte yitirilen duygular, insanın yalnızlığı, yoksulluğu, iyiliği, kötülüğü, güzelliği ve çirkinliği öykülerinde gerçekçi bir dille anlatılır. O, aslında bütünüyle insanı anlatır. Varoluşsal olarak insanın içinde yer alan bütün duygular, tüm çıplaklığıyla verilir. Onun öykülerinde yeri gelir bir işkencecinin delirme feryatlarına şahit olup onu anlamaya çalışırken yeri gelir işkencecisi tarafından tecavüze uğrayan bir insanın hayata sınıksız sarılması insana umut verir.

Yazarın hayatından izler taşıması bakımından önem arz eden “Alayın Kızları”nda dönemin toplumsal yapısı gerçekçi bir dille yansıtılmış, yedi ayrı hayat hikâyesi ele alınırken, toplumsal yapının içindeki bireyin yaşamış olduğu değişimler anlatılmıştır. “Kara Cümle”de İttihat ve Terakki'ye mensup bir babanın oğlu olan Cahit'in yaşamı boyunca verdiği mücadeleler, çektiği sıkıntılar, asla bitmeyen

matematik tutkusu anlatılır. Cahit Arf'ın bilime vermiş olduğu katkıların anlaşılmasına ve onun ülke için ne kadar büyük bir değer olduğunun farkına varılmasına dikkat çeken roman, Cahit Arf'ın yaşadığı dönemin tarihine de ayna tutar. “Dar Köprünün Dervishi”nde Yunus Emre ile Ahmet Adnan Saygun’un arasında ilişki kurulur. “Ben bir ömür boyu Yunus’u düşündüm.” diyen Ahmet Adnan Saygun’un “Yunus Emre Oratoryosu”nu bestelemesi romanda anlatılırken romanın arka planında Cumhuriyetin aydınlanmaya verdiği önem ve bunun için verilen mücadeleler yer alır.

“Kullanılmış Hayat” romanında ideolojiler, töreler, dinler tarafından kullanılan insanlar, bilim için kobay olarak kullanılanlar, toplumsal statüsü kullanılan ve diplomasi adına kullanılan insanların yaşadıkları hayatın kendi hayatları değil başkalarının hayatı olduğu sorgulanır. Bu eser, felsefi ve psikolojik bir roman olarak görülebilir. Geniş bir tarihi döneme ışık tutan “Kalpak ve Kartal” romanında ise Mahmut Esat Bozkurt’un, Cumhuriyetin hukuk temellerinin atılmasındaki payı ile ülkesi için verdiği hukuk mücadelesinin önemi anlatılır, Cumhuriyeti kuran ve geliştiren kadronun önemli bir mensubu olduğu dile getirilir.

Birbirini tekrar eden romanlar yazmak istemeyen yazar, “Aşk Zamana Doğar”da aşkın metafiziğini sorgularken, “Sahte Şafak” da ise aldatma ve aldatılma kavramları üzerinden eserini şekillendirir.

Yazarın romanları sınıflandırıldığında, biyografik romanlar aynı kategoriye alınabilir. Bu romanlardan “Kara Cümle” ile “Kalpak ve Kartal”ın dili, “Dar Köprünün Dervishi”ne göre daha sade ve anlaşılırdır. Hayatları anlatılan kişilerin ortak yönü Türk kültürüne, bilime ve insanlığa hizmet etmiş olmalarıdır. Özellikle cumhuriyetin yetiştirmeye ve oluşturmaya çalıştığı aydınlanmacı anlayış bu romanların arka planında önemli bir yer tutar. Yazara göre, Millî Mücadeleyi veren ve Cumhuriyeti kuran kadronun amacı ülkeyi kalkındırmaktır; bu uğurda önemli kararlar alınmış ve uygulanmıştır fakat ne yazık ki sonraki hükümetlerce ne tüm ülkeye yayılmak istenen aydınlanmacı anlayış ne de bütün ülkeyi kalkındırma hedefleri sürdürülememiştir. Üretim odaklı ekonominin terk edilişi bütünüyle bir değişim getirmiş, dışa bağımlı bir ekonomi kaçınılmaz olmuştur.¹

¹ 27 Ocak 2018’de, İstanbul’da sanatçı ile yapılan yüz yüze görüşmeden aktarılmıştır.

“Alayın Kızları” ve “Kullanılmış Hayat” roman olarak tek başlarına ayrı bir yerde durur. Özellikle “Kullanılmış Hayat” insan hayatını sorgulaması bakımından önemlidir. “Aşk Zamana Doğar” ve “Sahte Şafak” romanları ise teknik açıdan başarılı sayılabilecek ve yazarın ustalık dönemi romanlarıdır.

Yazarın, hikâye ve romanlarında özellikle tarih, felsefe, psikoloji, sosyoloji, halk bilim ve müzikten yararlandığı görülmektedir. Tarihi kişilikler, olaylar romanlarında ve öykülerinde yer alır. Özellikle yaşam öyküsel romanlarda yazarın bir dönemi anlatması ve kişilerin gerçek kişiler olması bakımından tarih biliminden ve Ahmet Adnan Saygun’u anlattığı romanı da yazarın müzik biliminden yararlandığını göstermektedir. Tüm bunlar yazarın entelektüel birikimini de ortaya çıkarmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. HAYATI, KİŞİLİĞİ, SANATI VE ESERLERİ

1.1 HAYATI²

1.1.1 Doğumu ve Çocukluğu

Mucize Özünal, 15 Mart 1947’de Çamlıca’da Zeynep Kamil Hastanesi’nde sekiz aylık doğar. Sekiz aylık doğduğu için yaşamasının bir mucize olacağı söylenir. Bu olay nedeniyle “Mucize” ismi verilir. Yazar, Çamlıca’daki ve Kocaeli’ndeki günlerini küçük yaşta olması nedeniyle hatırlamamaktadır. Hayatına dair kendisinde iz bırakan ilk anısı; babasının görevi nedeniyle Şemdinli’ye gidiş yolculuğudur. Aile ilk olarak Siirt’in Kurtalan ilçesine tren yoluyla gelir. Burada bir süre dinlenildikten sonra Van’a askeri müfrezeyle birlikte yolculuk başlar. Atlı birliklerle yola devam edilirken yazarın ablası annesiyle birlikte, kardeşi Melih ise babasıyla birlikte ata bindirilir. Yazar ise eşyaların yüklendiği bir katırın üstüne bindirilir. Patika bir yoldan geçilirken katırın ayağı kayar ve yuvarlanır. Yazar, son anda bir ağaç ile kaya parçasının arasında sıkışarak uçuruma düşmekten kurtulur. Bu olaydan sonra yanına bir asker verilmesi istenen yazar, tüm bu söylenenlere rağmen yine katıra tek başına biner ve yolculuğa devam eder. Annesi ise bu olay karşısındaki tepkisini uzun yıllar boyunca “Senin ne kadar inatçı olduğunu zaten o gün anlamıştım.” diyerek dile getirir.

Yolculuk sırasında köylü kadınların ikram ettikleri yufka ekmeğini ilk kez orada tadan yazar, bu tadı hiçbir zaman unutmaz. Üstünde olduğu katırı tutan askerin, ona yol boyunca “Keçik iyi tutunasın ha, keçik iyi tutunasın ha!” uyarısı da yazarın unutamadıkları arasındadır. Van’a ulaştıklarında, ilk defa burada vapuru görür. Vapura bindiklerinde adeta dünyaları değişir. Yolculuk boyunca birçok zorlukla karşılaşan aile vapurdaki beyaz örtülü masaları, lüks odaları, banyoları görünce şaşkınlık yaşar ve ilk defa on beş gün sonra masada yemek yer. Vapur yolculuğundan sonra tekrar atlı birliklerle yola devam edilir ve on gün içinde Şemdinli’ye ulaşılır.

Anne Sare Hanım, kaldıkları lojmanın bahçesine ekmek için İstanbul’dan meyve, sebze tohumları getirtir ve orayı askerlerle birlikte eker. Sare Hanım burada

² Yazarın hayatı ile ilgili bilgiler 27 Ocak 2018’de, İstanbul’da kendisi ile yapılan yüz yüze görüşmeden aktarılmıştır.

domates, salatalık, patlıcan yetiştirir. Kofili, elleri ve yüzleri dövmeli kadınlara yetiştirdiği sebzeleri ikram eder. İlk defa bu sebzeleri gören kadınlar afiyetle yerler. Sare Hanım, çocuğu Mucize'yle Şemdinli Belediye Başkanı'nın evine bakır bir leğenin içinde domates ve salatalık gönderir. Başkanın gelininin buna karşılık verdiği sapsarı bir başörtüsünün rengini ve güzelliğini yazar hiçbir zaman unutamaz. Annesi, bu başörtüsünü yaşamı boyunca saklar. Öldüğünde, kendisine ait bir bohçanın içinde bu başörtüsü de vardır.

Şemdinli'deki halkın misafirperverliği, baharın güzelliği, Pesan Deresi'nin dağ menekşelerinden mosmor oluşu, kayalardan akan deli balın taburun askerleri tarafından toplanması; annesi ile babasının at gezintilerine çıkmaları, bayramlarda, önemli günlerde küçük bir orduevinde balolar yapılması ve bu bayramların kutlanmasına devlet erkânı dışında tüm halkın katılması, coşkuyla yapılan kutlamalar yazarın buradaki güzel anılarıdır.

Şemdinli'de yazarın çocukluğuna dair unutmadığı anılarından biri de Şemdinli halkına ait koyunların Iraklılar tarafından çalınması olayıdır. Babası Kâmuran Bey, taburuyla birlikte hayvanların peşine düşünce çatışmalar çıkar, birkaç hafta evine gelemeyince, Kâmuran Bey'in vurulduğu, askerlerininse esir alındığı haberi gelir. Haberin doğru olmadığı Şemdinli halkının bir sabah uyandıklarında yüzlerce koyunu ilçede görmeleriyle anlaşılır. Şemdinli halkı, bu olayda göstermiş olduğu alaka nedeniyle Kâmuran Bey'e teşekkürlerini sunar ve uzun zaman bu durumu unutmaz, kendisine sevgi ve bağlılık duyar.

Yazarın kardeşi Melih ise Şemdinli'de bir kış vakti arkadaşlarıyla karda oynarken nasıl olduğu bilinmez, bir öküzün boynuz hamlesiyle kendini karın içinde bulur. Uzun bir süre karın içinde kalan Melih'e zatürre teşhisi konunca acil tedavi edilmesi gerekir. Ancak yeterli ilaç, penisilin bulunamaz. Hızlı bir telefon ve yazışma trafiği sonucunda helikopterle tabura bol miktarda penisilin, c vitamini içeren ilaçlar bırakılır. Bu sayede Melih, tedavi edilir.

Yazarın ilkokula başlaması da Şemdinli'deki yıllarına rastlar. Okuma yazmayı henüz okula kaydolmadan öğrendiği için müfettiş tarafından sınava alınır ve okulların kapanmasına yakın bir tarihte ikinci sınıfa kaydettirilir. Kâmuran Bey'in tayini

Konya'nın Hadim ilçesine çıkınca Mucize Özünal, öğrenimine Hadim'de devam eder. Hadim Ortaokulu ve İlkokulu'nda çalışan öğretmenler köy enstitüsü mezunudur. Buradaki okul; yazarın, düşünsel ve imgesel dünyasını inşa eden çok önemli bir etkiye sahiptir. Tarım derslerinde kuluçka makinelerinin yanına gider, yumurtaları çevirir ve çıkmış civcivlere bakar. El işi derslerinde halı dokunur ve yılsonunda piyesler, şarkılar, korolar, bilgi yarışmalarının olduğu müsamereler düzenlenir. El işi derslerinde dokunan halılar, açık arttırma ile bu müsamerelerde satılır ve gelecek ders yılının giderleri buradan sağlanan gelirle karşılanır. Okulda her sınıfın bir bahçesi vardır. Öğrenciler oraya çiçekler, sebzeler eker ve bunu her gün takip eder. Okulun temizliğinden öğrenciler sorumludur. Böceklerin zarar vermesini engellemek için ağaçların yarısına kadar kireç sürülür. Bütün dersler yaparak, yaşayarak ve doğal ortamında öğrenilir. Yazar, o küçük yaşlarda edindiği bilgilerden uzun yıllar yararlanır. O dönemki öğretmenleri Müzeyyen Ünsal, İlhan Ünsal ve Durmuş Demiray'dır.

Hadim, yazarın çocukluğunda doğayla iç içe yaşadığı; özgürce bir yaşam sürdüğü yerdir. Kavak ağaçlarına tırmanmak, çam ağaçlarından kozalak toplamak, karınca yuvalarını bozmak, çamurdan fırınlar yapıp ekmekler yapmak, sapanla kuş avlamak, ot toplamak, kışın kızaklarla doyasıya kaymak, çocukluk günlerinde yaptıklarıdır. Toroslarla Akdeniz'in arasındaki Hadim'in coğrafyası ve kasaba pazarına üzüm getiren, yapılı erkekleri ve güzel kadınları olan Aladağ köylüleri ve onların kıyafetleri yazarı etkiler. Hadim'in köklü ailelerinden olan Hadimeoğulları'nın ise ahşap bir konağı ve bu konağın içinde büyük bir kitap odası vardır. Bu kitap odasındaki rahleler ve kitaplar yazarın hafızasında iz bırakır. Hadim'in yazar için önemli bir tarafı da şudur ki burada yazarın deyimiyle uydurukçuluğa başlar. Etrafına topladığı arkadaşlarına çeşitli öyküler anlatır: Kömürlükteki yedi başlı yılan, gökten düşen büyük cam top, yeşil yılan ile bir küp altın en dikkat çekicileridir. Her defasında değiştirerek anlattığı bu hikâyeler, ablasının şikâyetiyle son bulur, bir şeyler anlatması yasaklanır.

Yazar, tahsiline Van Atatürk Lisesi'nin orta kısmında devam eder. Buradaki okul için de şansının devam ettiğini çünkü öğretmenlerinin çoğunun köy enstitüsü mezunu olduğunu söyler. Hadim'deki gibi Van'da da okulda müsamereler, korolar,

okul sergileri, münazaralar, yarışmalar düzenlenir. “Paydos” piyesi oynanır. Her öğrencinin bir enstrüman çalmayı öğrenmesi zorunludur. Mucize Özunal, keman çalmak ister fakat babasının keman alacak durumu olmadığından bu isteğinden vazgeçer. Okulun hazırlamış olduğu bale gösterisinde yer alır. “Korkmaz” adındaki sınıf arkadaşının dağlardan, bayırlardan yakaladığı hayvanları sınıfa getirmesi, çok güzel sesi olan arkadaşı “Cahide”, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası’nın sergilemiş olduğu Albert Ketelbey’in “Bir Şark Pazarında” gösterisi, 27 Mayıs 1960’ta okuldan arkadaşı Necip’in babası Kinyas Kartal’ın askerlerce götürülmesi yazarın Van’daki anılarıdır.

1.1.2 Lise ve Üniversite Yılları

Mucize Özunal, lise eğitimine Konya Kız Lisesi’nde başlar. Van’daki demokratik okul tutumu, burada yerini otoriter bir anlayışa bırakır. Okulun, saçları bembeyaz ve arkadan bağlı, gözlüklü, simsiyah giysili müdiresi onlara; okulun bahçesindeki duvarlara bir metreden fazla yaklaşmamalarını, kılık kıyafete dikkat etmelerini, saçların örülmesi gerektiğini söyler. Okulda gülmek, konuşmak ve fazla hareket etmek yasaktır. Bir yıl böyle geçer, ertesi yıl okul açıldığında öğrenciler, öğretmenlerinin arasında çok şık bir hanım görürler. Kıyafetiyle, duruşuyla dikkat çeken bu hanım, okulun yeni müdiresidir. Kürsüde öğrencilere, hanımefendiler günaydın, diyerek konuşmasına başlayınca bütün öğrenciler kim bu hanımefendiler diye etrafına bakınır. Çünkü yeni müdire alıştıklarından çok farklı bir eğitimcidir. Konuşmasına şöyle devam eder: “Bu siyah önlükleri çıkaracağız çocuklar çünkü siz cumhuriyetin genç kızlarısınız ve bu siyah önlükler size yakışmıyor. Hemen okulumuza bir forma seçeceğiz. Her sınıf önerdiği bir formayı, bu hafta sonuna kadar okul idaresine getirecek.” Sınıflar harıl harıl kendilerine uygun forma ararlar. Okul idaresine önerilen formlar, bütün öğrenciler tarafından oylanır ve en yüksek oy alan forma okul kıyafeti olarak kabul edilir. Gümüş grisi, mavi çizgili bu forma bütün öğrencilerce sevilerek giyilir.

Yeni müdire, Fransızca dersine girmektedir. İlk derse girerken getirmiş olduğu gramofon ile Edith Piaf plaklarını dinlerler. Edith Piaf’ın “La Vie En Rose” şarkısının sözleri tahtaya yazılır ve diğer derse bunun çevirisinin yapılarak gelinmesi istenir. Öğrenciler bu şarkıyı çok sevdiği için hemen çevirirler. Bu sayede epeyce Fransızca

kelime öğrenirler. Her Fransızca dersi müzik dinleyerek ve kitap okuyarak geçmektedir.

Yazar, okulun kültür-edebiyat kolunda yer alır. Belirli gün ve haftalar kapsamında düzenlenen programlarda sunuculuk yapar, konuşmacı olur, şiirler okur. Yaptığı konuşmalar yerel gazetelerde yayımlanır. Vaktinin çoğunu il kütüphanesinde kitap okuyarak geçirir. Kendi ifadesiyle çok iyi bir lise eğitimi alır. Üniversite tercihlerinden ilk sıradaki Siyasal Bilgiler Fakültesi 526 puanla kapatır, ikinci tercihi olan Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesine 525 puanla yerleşir. Üniversitedeki okul numarası 65567'dir. Hukuk okumaktan büyük keyif alan yazar üniversite yıllarından şöyle bahseder:

“Artık üniversitedeyim. Dört yılım var, ya bitireceğim ya eve döneceğim. Eleme, üssümizan. Yurtta arkadaşlar, ‘Deli misin, katiyen bitmez!’ diyorlar. Oda arkadaşlarım Oya Araslı, Şirin Cemgil, Hatice Odabaşı, Fetay Soykan, Seçil Bükler. Sınıflar yükseldikçe okul arkadaşlarım ekleniyor. Sadece ders çalışmıyoruz; okuyor, araştırıyor, tartışıyoruz. Türküler (Türkü sözlerinin yalın bilgeliğini keşfetmeye daha vakit var.), marşlar. Sinemalara gidiyor, filmleri tartışıyoruz; tiyatrolara gidiyor özellikle AST’a. Oyunları tartışıyoruz, sergilere gidiyoruz. CSO’nun müdavimiyiz. Burada müziğe erken yaşlarda duyduğum ilginin, yazma yolunda bana hep eşlik ettiğini, yazdıklarımı ögesel olarak girmelerinin bundan olduğunu düşünürüm. Bu arada Fransız kültür merkezinde kurlara yazılıyorum. Hiç erişemediğim amacım, yazınsal metinleri özgün dilinde okuyacak kadar Fransızca’yı iyi öğrenmek. Sinematek gösterilerini kaçırmıyorum. Yazları Suadiye’deyim. Günlerin çoğu Sinanların Göztepe’deki bahçesinde konuğum. Tam anlamıyla konuk. Onlar taktik ve strateji konuşuyorlar. Ben sıradan bir Fikir Kulübü üyesiyim. Nazife (Cemgil) Teyze’nin kurabiyelerini yiyoruz, asırlık ağacın altında. Çünkü evin geleni gideni çok. Dönemin muhalif entelektüellerinin çoğunu ilk kez orada görüyorum. Adnan Amca, bana çevirilerinden veriyor. İlki Cristopher. Romain Rolland’dan. Bir yaşam öyküsel roman, Beethoven roman kahramanı. Yaşam öyküsel romanlar yazacağımı bilmiyorum daha. O güneşli günler hem okuma, hem yazma günleri. İnce, pelür kâğıtlara yazıyorum. Ankara’nın karlı günlerinde yazmalar askıya alınıyor. Ceza asistanı olacağımı söyledi Uğur Hoca (Alacakaptan). Altmış sekiz yazının İstanbul’da son yaz olduğunu düşünüyorum” (Özünal, 2014, s. 22).

Yazar, aslında ortaokul yıllarında okuduğu “Çalıkuşu” romanının etkisiyle öğretmen olmak istemektedir. Hatta ailesinden gizli, parasız yatılı olarak öğretmen okuluna kayıt olmak için başvuru yapar, kabul edilir ancak evde bu durum duyulunca tepkiyle karşılaşır. Ona, yoksul bir çocuğun hakkını gasp ettiği, onun yüzünden yoksul bir öğrencinin okuyamayacağı söylenir. Yazar, bu duruma çok üzülür, günlerce kendine dert edinir. Fakat bu durum onda zaten var olan adalet duygusunu perçinleştirir. “Bizim evde hak yememek, bir ibadetti.” diyen yazarın, annesinin haksızlıklar karşısında susmayan bir kadın oluşu, babasının hak yemez tutumu, onda bir vicdan oluşturmuştur ve hukuk okuma fikri de böylece planları arasında yer almıştır.

Üniversitede bölümünü seven yazar, başarılı bir öğrencidir. Hem yazılı hem sözlü sınav yapılan bölümü normal süresinde tamamlayarak mezun olur. Dört yıl boyunca Ankara’da askeri yurtlarda kalır, eğer bu yurtlar olmasa ailesinin kendisini okutacak durumunun olmadığını belirtir. Hedefinde asistan olmak vardır. Öyle ki daha okul bitmeden Uğur Hoca, onu yanına alacağını söylemiştir fakat dönemin siyasi atmosferi Uğur Alacakaptan’ın çalışmasına izin vermez ve hoca üniversiteden uzaklaştırılır. Böylece yazarın asistan olma hayali sona erer. Yazarın, son sınıfta iken seminer konusu “Kadınlarla İlgili Normların Müessiriyeti”dir. Benzer konuda çalışma yapan kişi ise Uğur Mumcu’dur. Her hafta perşembe günleri saat 18.00’de Hamide Topçuoğlu’nun odasında toplanılır ve konuyla ilgili yapılan çalışmalar değerlendirilir. Ders bitiminde ise Uğur Mumcu, arabası ile yazarı yurduna bırakır. Mumcu’nun sonraki yıllarda gazeteciliğe yoğunlaşması ile çeşitli toplantılarda zaman zaman bir araya gelirler. Uğur Mumcu’nun ölümü yazarı derinden üzer ve onun için anma etkinlikleri ve toplantıları düzenler. Yazarın üniversitedeki sınıf arkadaşlarından bazıları şunlardır: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Maliye ve Orman Bakanlığı yapmış olan İbrahim Nami Çağan ile Anayasa Mahkemesi Başkanlığı yapmış olan Fulya Kantarcıoğlu’dur. Bülent Nuri Esen, Ergun Özbudun, Coşkun Üçok, Tahsin Bekir Balta, İlhan Arsel ise yazarın üniversitedeki diğer hocalarıdır. Doğu Perinçek ile Uğur Mumcu da bölümün asistanlarıdır.

1.1.3 Mesleki Yaşamı, Evliliği ve Çocukları

Üniversite bittikten sonra ara vermeden İstanbul'da avukatlık stajına başlayan yazar, stajın bitmesine çok az bir süre kala sınıf arkadaşı Recep Eser Öztürk ile evlenir. Stajı bittikten sonra Ankara'da Köy İşleri Bakanlığı Hukuk Müşavirliği'nde raportör avukat olarak göreve başlar. Eşi askerden döndükten sonra Aydın'a yerleşilir. Yazar, burada üç yıl serbest avukatlık yaptıktan sonra Cumhuriyet savcısı olmak için Adalet Bakanlığı'na başvurur. Cumhuriyet savcısı olarak ataması yapılan üç kadından biridir. Savcı olarak ilk görev yeri Denizli'nin Sarayköy ilçesidir. Üç yıla yakın burada kalan yazarın tayini Antalya'nın Elmalı ilçesine çıkar. Elmalı'da iken kısa süreliğine Ermenek ve Ereğli ilçelerine görevlendirilir. Elmalı'dan sonra tayini Tokat'ın Zile ilçesine çıkar. Eşinin de tayininin Bitlis'e çıkması ailenin bir arada kalmasını engellediğinden Mucize Hanım ve eşi devletteki görevlerinden istifa edip serbest avukatlığa dönerler. Kuşadası'na yerleşen aile burada hayatlarına devam eder. 1989'da Mucize Hanım'ın anlaşmalı bir şekilde eşiyle yolları ayrılır. Recep Bey, yurt dışına giderken yazar, çocukları ile birlikte Kuşadası'nda yaşamaya devam eder.

“İyi bir hukukçuyum ama asla bir tüccar değilim.” diyen yazar, mesleğini; vicdanı ve daima adaleti temel alarak icra eder. Yazarın ilk çocuğu Doğu Öztürk, 7 Kasım 1974'te Ankara'da dünyaya gelir. Aile o sırada Aydın'da yaşamaktadır ancak doğum için kısa süreliğine Ankara'ya gelinir. Doğu Öztürk, ilkokulu Elmalı'da, ortaokulu Antalya TED Kolejinde, liseyi İzmir Özel Türk Koleji'nde okur. Kıbrıs Amerikan Üniversitesi, “İşletme Yönetimi” bölümünden mezun olur. Oklahoma Üniversitesinde burslu olarak eğitim alır. İngiltere'de 2 yıl çalıştıktan sonra Türkiye'ye döner. “Deniz Aren” isminde bir kız bulunan Doğu Öztürk, İstanbul'da bir holdingde çalışmaktadır.

Yazarın ikinci çocuğu Bora Öztürk ise 10 Aralık 1983'te Antalya'da doğar. Kuşadası, Mahmut Esat Bozkurt İlkokulu'nu bitirir. Ortaokulu ve liseyi Özel İzmir Türk Koleji'nde okur. Yeditepe Üniversitesi, “Deniz Ticareti” bölümünden mezun olur. İstanbul'da yaşayan Bora Öztürk, ajans işi ile uğraşmaktadır.

1.1.4 Günlerini Nasıl Geçiriyor?

Doğumundan itibaren sırasıyla İstanbul, Kocaeli, Şemdinli, Hadim, Van, Konya, Ankara, İstanbul, Ankara, Aydın, Sarayköy, Elmalı, Ereğli, Ermenek, Zile,

Kuşadası ve İstanbul'da yaşayan yazarın son yıllarda düzenli olarak ikamet ettiği yerler Kuşadası ve İstanbul'dur. Kışları İstanbul'da geçiren yazar, baharın ve yazın gelmesiyle Kuşadası'na gitmektedir. Müzik, hayatında çok önemli bir yer tutar. Bazı radyo programlarını hiç kaçırmaz, sergilere katılır, operayı çok sever ve kışın İstanbul'da Süreyya Operası'ndaki bütün programlara gider. Üniversiteden, meslekten arkadaşlarıyla, kardeşleri ve kuzenleriyle görüşür. Bazı yerlere özel toplantılara çağrılır. Okulların düzenlediği konferans, söyleşilere katılır. Çeşitli dergilere yazılar yazar, arkadaşlarının vermiş olduğu bazı roman ve öykü dosyalarını okur ve değerlendirir. Vermiş olduğu konferansların metinleri, internette yayımlanır.

Hayatı boyunca çalışmayı ve asla boş durmamayı önemseyen yazar, günlerini okuyarak ve yazarak geçirmektedir. Sabahları erken bir vakitte kalkar; o günde neyi, nasıl, nerde yapacağı planlıdır. Yaz okumaları, edebî okumaları, kültürel okumaları önceden belirlenmiştir.

Son yıllarda, yazar ve arkadaşları İstanbul'da 'Ada Felsefe' isminde bir grup oluştururlar ve haftada bir gün bir araya gelerek felsefe üstüne konuşurlar. Bunun yanında yine yazar, Kuşadası'nda 'Kavramların İzinde' diye edebiyat, sanat, felsefe, insan bilimleri bağlamında bir dizi konferans verir.

1.1.5 Babası

Mucize Özünal'ın babası Kâmuran Bey, 1913'te Konya'nın Selçuklu ilçesinin Sille kasabasında doğar. Burası Türkler ile Rumların birlikte yaşadığı bir nahiyedir. Kâmuran, ailenin ikinci çocuğudur. Kâmuran'ın babası Hüseyin Bey, halk arasında mesleğinden dolayı Dülger Hüseyin olarak bilinir. Eşi Feride Hanım ise bir kadı kızıdır ve çok iyi Rumca bilmektedir. Rum komşuları ona "Verdiye" diye seslenirler. Dülger Hüseyin, Çanakkale Savaşı'nda şehit düşünce üç yaşındaki Kâmuran ve beş yaşındaki ağabeyi İbrahim, Kayseri'de Kâzım Karabekir'in açmış olduğu okula alınır. Bu okul, Çanakkale Şehitleri çocuklarının yetiştirildiği ve eğitildiği yerdir. İbrahim, buradan erken ayrılır ve Konya'ya döner. Çünkü aile yoksul durumdadır ve Sille'de yapı ustası olarak çalışmak ister. İbrahim, sonrasında maliye bölümünü bitirerek malmüdürü olarak yaşamını idame ettirir.

Kâmuran, 17 yaşına kadar ailesini göremez. Evine vardığında annesi Feride Hanım, oğlunu tanıyamaz. Küçük bir çocuk olarak evinden ayrılan Kâmuran, genç bir delikanlı olarak evine dönmüştür. Feride Hanım ise ikinci evliliğini yapmış, Sille’den Konya’ya gelmiştir. İkinci eşi de yapı ustasıdır. Feride Hanım’ı çok seven eşi romantik bir insandır, akşam veya yatsı namazından sonra camiden evine dönerken ona mutlaka bir şekerleme, yemiş, bahar aylarıysa sümbül hiçbir şey bulamazsa bir yeşil yaprak getirir.

Kâmuran, annesiyle vakit geçirdikten sonra Harbiye’ye gider, buradan 1937’de mezun olur. İlk görev yeri Istranca’daki karakol komutanlığıdır. Buradaki görevi süresince annesini zaman zaman ziyaret eder. Bu ziyaretlerde Feride Hanım, oğlunun evlenmesini ister. Kâmuran, annesinin bu isteklerine kayıtsız kalamaz ve annesinin tavsiyesiyle 1942’de Sare Hanım ile Konya’da evlenir. Istranca’dan sonra görevine İstanbul’da devam eder. Aile, Çamlıca’da bir ev tutar. Kâmuran Bey’in çocuklarından Meral, Mucize ve Melih İstanbul’da doğar. Burada sekiz yıl kadar çalışan Kâmuran Bey, kısa bir süre Kocaeli’nde çalıştıktan sonra seyyar jandarma tabur komutanı olarak Şemdinli’ye gider.

Şemdinli’de üç buçuk yıl görev yapmasının ardından Konya’nın Hadim ilçesine askerlik şubesi reisi olarak gelir. Hadim’de askeri görevinin dışında ortaokulda tarih öğretmenliği yapar. Bu sırada, uzun yıllar İşçi Partisi’nde görev yapan Hasan Yalçın da ortaokuldaki öğrencilerden biridir. Kâmuran Bey’in son çocuğu Feridun, burada doğar. Hadim’de dört yıl kadar görev yapan Kâmuran Bey, ikinci şark görevi için Van’a gider, buradaki görevi alay komutanlığıdır. 27 Mayıs 1960 İhtilali’nde, Kinyas Kartal’ı helikoptere götürürken ondan duyduğu şu sözleri unutmaz: “Üzülme komutan biz çok gittik geldik, gene geliriz.”

1961’de Bağlı Birlikler Komutanı olarak Konya’daki görevine başlar. Buradaki görevine devam ettiği sırada aile İstanbul’a taşınır. Kâmuran Bey ise Konya’nın Ilgın ilçesindeki askerlik şubesi reisliği görevini ister. Emekli olana kadar fırsat buldukça Ilgın’dan ailesinin yanına İstanbul’a gider. 1968’de emekli olunca İstanbul’da Şaşkınbakkal’a yerleşir. 11 Nisan 1998’de, Kuşadası’ndayken kalp krizi geçirir ve hayata gözlerini yumar. İstanbul Nakkaştepe Mezarlığı’nda eşinin yanına defnedilir.

Kâmuran Bey; uzun boylu, kızıl sakallı, ela gözlü biri olarak babasına benzer. Daima güler yüzlü, iyimser, yaşama sevinci ile dolu, iyi niyetli, şakacı, mala mülke tamah vermeyen, mülk edinmek gibi derdi olmayan biridir. Öyle ki eşi Sare Hanım ona, “Dünya yansa bir çadırın yok.” dediğinde “Aman ne yapacağız, gökyüzü hepimize çadırıdır.” der. Asker olmasına karşın son derece yumuşak huylu olan Kâmuran Bey, işinde de evinde de otoriter bir tutum içinde değildir. Çocuklarla iletişimi samimidir, onları öper, koklar, sever, sırtına, kucağına alır. Çocuklar, dışarı çıkmak, sinemaya gitmek veyahut isteklerini yerine getirmek için babalarından değil annelerinden izin alırlar.

Kâmuran Bey, yurtsever biridir. Vatanını sever, onu yetiştiren, koruyan, kollayan devletidir ve kızı Mucize Özünal’a en büyük nasihatı: “Ben bu vatana asla ihanet etmedim. Ne olursa olsun, vatana ihanet etme.” dir.

1.1.6 Annesi

Mucize Özünal’ın annesi Sare Hanım, 1922’de Konya’da doğar. Babası İsmail Efendi medrese tahsili görmüş, müderrislik yapmış, eğitilmiş biridir. Cumhuriyetin ilanından sonra kendisine sınıf öğretmenliği yapması teklif edilir. Bir süre sınıf öğretmenliği yapar fakat eşine: “Hanım, bu yaştan sonra bebek avutamam.” diyerek bu işi bırakır ve ticarete başlar. Manifaturacılıkla geçimini sağlamaya çalışır fakat bu işte tutunamaz ve iflas eder. İsmail Efendi, cumhuriyet yanlısı ve Atatürkçüdür, düşünsel olarak kızı Sare de babasının izinden devam eder. Sare Hanım’ın annesi Şerife Hanım ise Osmanlı zamanında iskân edilmiş Çerkezlerdendir. Sare Hanım’ın tek kardeşi ise Rahim’dir. Rahim’in, Metin ve Hilkat adında iki çocuğu vardır.

Sare Hanım’ın çocukluğu Konya’da geçer, buradaki ilkokulu ve ortaokulu bitirdikten sonra öğretmen okuluna kısa bir süre devam etse de sıkıldım deyip bırakır. O döneme göre geç sayılacak bir yaşta Kâmuran Bey ile evlenme kararı alır ancak ailenin önüne bir engel konur. Sare Hanım’ın dayısı Delibaş Mehmet ayaklanmasına katılmış olduğu için evlenmesine izin çıkmaz. İsmail Efendi’nin cumhuriyet yanlısı olması bu karardan vazgeçilmesini sağlar. Sare ile Kâmuran, böylece evlenirler. Daha önce birbirlerini hiç görmemiş olmalarına rağmen evliliklerine aşkla bağlanırlar. Evliliğin getirmiş olduğu sorumluluğun farkında olan bu çift, saygı ve sevgi

çerçevesinde hayatlarını tamamlar. Sare Hanım, eşinden ayrı olduğu zamanlarda, ona içinde manilerin de olduğu mektuplar yazar. O manilerden biri de şöyledir:

Deniz dibi muşamba

Hacılar gider Şam'a

Ne giydirsem yakışır

Güzel gözlü paşama

Sare Hanım'ın fiziksel özellikleri annesini andırır. Orta boylu, sarışın, güzel bir kadındır. Yardımsever, paylaşımcı ve adalet duygusu yüksek biridir. Haksızlıklar karşısında susmaz ve müdahale eder. Bir gün eşinden tokat yiyen arkadaşı, yanına gelir. Sare Hanım, bu duruma dayanamaz ve tokat atan eşe çıkışır. Ailenin ekonomik işlerini yürüten, tutumlu bir kadın olmasının yanı sıra, ev hayatında disiplinlidir, çocuklarına sorumluluk duygusu kazandırmak için çabalar. Onun önemli özelliklerinden biri de Atatürk'e büyük bir sevgiyle bağlı olmasıdır. Kardeşi Rahim: "Mustafa Kemal, camileri kapattı." dediği için onunla uzun yıllar konuşmaz. Atatürk'e asla kötü söz söyletmez.

Geçirdiği bir beyin kanaması nedeniyle hayatının son üç yılını kısmi felçli olarak evinde geçiren Sare Hanım, 23 Ocak 1998'de vefat eder ve İstanbul'da Nakkaştepe Mezarlığı'na defnedilir.

1.1.7 Kardeşleri

Mucize Özunal'ın kendisinden yaşça büyük bir ablası vardır: Ailenin ilk çocuğu olan Meral Pınarlı, 2 Ağustos 1944'te İstanbul'da doğar. İlkokulu Şemdinli'de, ortaokulu Van Atatürk Lisesi'nde bitirir. Van Kız Meslek Lisesi'nden son sınıfta ayrılır ve Mehmet Pınarlı ile evlenir. Bir kız ve iki erkek çocuğu olan, fiziksel olarak annesini andıran, uysal ve anaç bir insan olan Meral Pınarlı, eşi Mehmet Pınarlı ile İstanbul Bostancı'da hayatına devam etmektedir.

Mucize Özunal'ın kendisinden yaşça küçük olan erkek kardeşi Melih Özunal, 29 Şubat 1950'de İstanbul'da doğar. İlkokulu Hadim'de, ortaokulu Konya'da bitirir. Lisedeyken bir akrabasının inşaat bürosuna gidip gelmeye başlar ve bu esnada çizim

yapmayı öğrenir, ufak tefek işler alarak para kazanmaya başlayınca, İstanbul Haydarpaşa Lisesi'nden ikinci sınıfta ayrılır. Kendine ait bir inşaat firması kuran Melih Özunal, uzun yıllar bu firmayı yönetir ve çok sayıda yapı inşa eder. Folklor dernekleri kuran, mücadeleci ve inatçı bir kişiliğe sahip olan Melih Bey'in, Öykü ve Oylum adında iki kızı vardır. Kendisi, İstanbul Göztepe'de yaşamaktadır.

Mucize Hanım'ın en küçük kardeşi Feridun Özunal, 20 Ekim 1954'te Hadim'de doğar. İlkokulu Konya'da, ortaokulu ve liseyi İstanbul'da bitirir. Kocaeli Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümünden mezun olur. Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesinin kütüphanesinde işe başlayan Feridun Bey, sonrasında devlete ait bir kamu şirketinde uzun yıllar çalışır ve emekli olur. Egemen adında bir oğlu bulunan Feridun Özunal, İstanbul'da yaşamaktadır.

1.2 KİŞİLİĞİ

‘Mucize Özunal, nasıl bir kişiliğe sahiptir, mizacı nasıldır?’ sorusuna yazarın cevabı şöyledir:

“İnsanın kendini anlatması zor çünkü objektif kalamıyorsunuz. Mümkün olduğu kadar nesnel ve en genel çizgileriyle anlatayım: Hangi alanda olursa olsun, gereken gecikmeden yapılmalı. Biraz doğrucu Davut'umdur. Yani doğru bildiğimi her yerde söylerim ve açık sözlülükle söylerim. Bu bazen patavatsızlığa vuruyor ama ne yapayım, benim karakterim bu. Düşündüğümü apaçık nerde olursa olsun söylerim. Genelde çok duygusalım. İnsanlar beni çok kolay etkilerler. Bunun için aldatılmaya çok müsaidimdir. Aldatılmak bana çok yaraşır. Ama bu zaafı bildiğim için kendimi eğittim yıllarca. Onun için dışarıdan böyle çok sert görünürüm. Güne her zaman, bir türkü, şarkı veya bir melodiyi mırıldayarak başlarım. Bu, bana babamdan intikal eden bir alışkanlık. Babam öyleydi ve bildiğim bir ezgiyi, bir türküyü, şarkıyı söyleyerek güne başlamak, bana her zaman iyi gelir. Neşeliyimdir. Önüme bir problem çıktığı zaman gerek özel hayatımda gerek meslek hayatımda olsun her zaman bir halk deyişi bana yol gösterir: “Dağ ne kadar yüce olsa yol üstünden aşar.” Problem ne kadar büyük olursa olsun çözümü mutlaka vardır, derim. O çözümü bulmaya çalışırım ve bulurum da. En çözülmeyecek meseleleri bile az veya çok süre içinde mutlaka çözmüşümdür.

Kolay kolay moralim bozulmaz. Kolay kolay teslim olmam. Param varsa harcarım yoksa idare ederim. Paraya hiç önem vermem, beni sevenler hepsi onu söylerler. Annem hele bu yönümü çok eleştirirdi. Yani param olsun da şunu alayım bunu alayım diye düşüncelerim hiç olmadı. Beni en çok ‘samimiyetsizlik’ sinirlendirir. Yapmacıklık, hemen belli eder kendini. Bana iyi veya kötü şeyler söylenecekse bunun içten olmasını isterim. İçtensizliği sevmem. Adaletsizlik, beni çileden çıkarır. Hiç üstüme vazife olmayan konularda bile atılırım ortaya. Çünkü adaletsizlik son derece sinirime dokunur. İnsanları kandırmak, insanların zaaflarından yararlanmak ve özellikle de gereksiz konuşmak; bunlar, beni sinirlendirir. Karşımdaki insan gereksiz konuşmaya başladığı anda, ne söyleyecekse onu söylemesini isterim ve ben bunu mesleki yaşamımda da hiç söylememem gereken insanlara söyledim. Beni teftiş eden bir adliye müfettiş vardı. Adam, bir sürü şey anlatıyordu. Müfettiş Bey, kendinizi yormayın, ne söylemek istiyorsanız söyleyin, dedim. Daha sonra, Müfettiş Bey Yargıtay’daki benim o zamanki arkadaşım Hüseyin’e: “Ya, bu senin sınıf arkadaşın ne kadar küstah, bir şey anlatıyordum, lafı ağzıma tıkadı.” demiş. Böyle lafı uzatanlara falan hiç tahammül edemem. Biraz aceleciyim. Bu aceleciliğimden dolayı bazen hatalar yaptım, yapmaya da devam ediyorum ama mizacım bu.

Bir şeyi yapacaksam, gereken hemen en mükemmel şekilde yapılmalı. Düzenliyimdir. Çalışacağım ortam, mutlaka düzenli olmalı, lüks değil. Yani, her zaman bir tahta masa üzerinde yazdım. Yazmak istediğim zaman, ortamın niteliği önemli değil. Yeter ki sessiz olsun. Her yerde yazabilirim. Elle yazarım. Özellikle teksir kâğıdına yazmayı çok severim. Bilgisayarda ilk defa yazmaya başladığım zaman, insan organlarıyla beyin arasındaki iletişimin harekette ortaya çıktığı meselesi aklıma geldi. Ya, dedim: Bu bilgisayar, insan beyninin yaratıcılığını yok ediyor çünkü bir sözcüğü yazarken o sözcüğe dair anlamı, ardından gelen sözcüğe bağlıyorsunuz ya işte, o bağlantıda yaratıcılık ortaya çıkıyor. Daha sonra, giderek Kant’ın ‘Bilginin kaynağı deney mi akıl mı?’ konusundaki, bu iki ekolü birleştiren eleştirel aklın özünü düşününce bilgisayarda yazmama fikrini benimsedim. Hiçbir kitabımı doğrudan bilgisayarda yazmadım. Hatta bilgisayara aktardıktan sonra bazı yerlere ek paragraflar koymam gerektiğinde onu da bilgisayarda yapmam. Yine kâğıtta yazar sonra bilgisayara geçerim. Eskiden şu, çok olurdu mesela: Bazen, gece aklıma bir şeyler gelirdi, yatağımın ucunda not

kâğıtları olurdu. Tam uyurken bir şeyler gelirdi, hemen kalkıp yazardım aklımdakileri.”³

Yazar, Karşı dergisindeki 1991’de yapılan röportajda ise kendini şöyle anlatır:

“Yolun yarısını geçeli on yıla yakın oldu. Artık yaşama güler yüzle bakıyorum. Önceleri daha asık suratlıydım. Yaşam ancak asık suratla ciddiye alınır gibi gelirdi. Şimdilerde “Bu faturanın daha fazla kabarcacağı yok ya” diyerek, Çinli ihtiyar gibi yaşamdan küçük küçük parçalar koparıyorum. Kısa öyküler oluyor. Umudum gene de dağın ardında. Bu öykülerle denize ulaşmak, engin sulara karışmak, sonunda suyun içinde bir balık olmak istiyorum” (Günel, 1991, s. 12).

Cumhuriyetin aydınlanma fikrine yürekten bağlı olan yazar, siyasi anlayışını ise şöyle açıklar:

“Çok erken yaşlardan itibaren insanın insanı sömürmesine, kul etmesine karşı oldum. Yani, benim karakterim böyle. Adaletsizliğe tahammül edemem. Gerekeni hemen yapmak, gecikmeden yapmak isterim. Bu beni ister istemez ezilenlerin yanında yer almaya götürdü. Ancak ideolojik görüşlerle bu problemlerin çözülmesini olanaklı görmüyorum. Çünkü ideolojiler tek bir sav sözle bütün evrensel gerçekliği açıklamak iddiasındalar. Bu mümkün değil. Tabi ideolojiler bizim için çok önemli ama özellikle günümüzde ideolojilerin dışında insana ait problemlerde çeşitliliği göz önüne alarak, çözümlerde de çeşitliliği insanın üretmesi gerekiyor. Bize bunu sağlayacak şey şüphesiz: Özgür akıl. Ama özgür aklı denetleyecek olan da evrensel insan değerleri. Eğer aklınızı evrensel insan değerlerinin çerçevesiyle ve ağırlığıyla kullanamazsanız akıldan silah da üretebilirsiniz. En önemlisi, şunu bilmeliyiz ki bağımsızlık olmadan barış olmaz, barış olmadan da özgürlük olmaz. Umarım, bu yüzyıl bitmeden insanın insana köleliğinin sonu gelir. İnsanlar ancak o zaman insan olmak yolunda bir adım atabileceklerdir.”⁴

1.3 SANATI

Yazarın hayatına bakıldığında okumayı öğrendiği ilk günden beri yoğun bir okuma sürecine girdiği görülmektedir. Şemdinli’de henüz ilkokuldayken, sınıf kitaplığındaki “Güiver’in Seyahatleri, Aya Yolculuk, Bin Bir Gece Masalları,

³ Sanatçı ile 2 Şubat 2018’de, İstanbul’da yapılan yüz yüze görüşmeden aktarılmıştır.

⁴ 27 Ocak 2018’de sanatçı ile İstanbul’da yapılan yüz yüze görüşmeden aktarılmıştır.

Keloğlan Masalları, Kâğıdın Öyküsü, Gökyüzü” kitaplarını okur. Van Lisesi Orta Kısımın’ da okurken ise Türkçe öğretmeni Hikmet Çiçek, ilk derse mor kapaklı bir kitapla gelir: İnce Memed. Bu kitabı her ders bölüm bölüm okuyan öğretmeninden isteyen yazar, kitabı aldığı gün sabaha kadar uyumaz ve romanı bitirir. Ortaokulda okuyup unutamadığı diğer bir kitap ise “Çalıkuşu”dur. Konya Kız Lisesi’nde okurken il kütüphanesindeki yerli ve yabancı yazarların birçoğunu okur. Onların arasında Namık Kemal, Ziya Paşa, Mehmet Rauf, Halit Ziya Uşaklıgil, Halide Edip Adıvar, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Ahmet Hamdi Tanpınar, Victor Hugo, Emile Zola, Balzac, Stenhdal, Maksim Gorki, Tolstoy, Dostoyevski, Alexander Puşkin, Guy de Maupassant, Henrik Ibsen, Jean Paul Sartre, Mark Twain vardır. Lise yıllarında divan şiirine merak salar. Fuzuli’yi, Baki’yi ve özellikle Şeyh Galip’i çok sever. Onların gazellerini, kasidelerini ezberler. Lisedeki edebiyat öğretmeni Sebahat Turan, bir dönem boyunca onlara Tevfik Fikret’i okutur, bu sayede Fikret’i çok iyi tanır. Fransızca dersinde ise Maupassant’ı orijinalinden okurlar. Yazarın Maupassant sevgisi o günlere dayanır. “Su, Varlık, Türk Dili” de lise yıllarında okuduğu dergilerdir.

Yazar, Nâzım Hikmet’i lise yıllarında “Salkım Söğüt” kitabı ile tanır. O yıllarda yasaklı olan ve gizli gizli okunan Nâzım’ın “Salkım Söğüt” şiirini babasının ezbere bilmesi yazarı hem şaşırtır hem de içini rahatlatır. *“İyi bir edebi metni ortaya çıkarmak, temelde düşünsel bir bilgi istiyor. Hayatınızda felsefeye yer açmazsanız, yazdıklarınız betimleme edebiyatı olmaktan öteye gidemez. Yani, bir anlam yaratmak istiyorsanız, düşünsel birikiminizi hep canlı tutmak zorundasınız.”*⁵ diyen yazar için üniversitede ve sonraki yıllarda felsefe önemli bir yer tutar.

Sanatçının yazma serüvenine bakıldığında, bunun ilk olarak yazıya dökülmeden, sözlü anlatım olarak yapıldığı görülmektedir. Hadim’de iken arkadaşlarını etrafına toplayıp onlara kendi kurguladığı öyküleri anlatması, onun yazarlık serüveninin ilk yansımaları olarak düşünülebilir. Yine ortaokul ve lise yıllarında yazmış olduğu kompozisyonların derecelere girmesi onun yazarlık yeteneğinin varlığını göstermektedir. Lisedeyken okul programlarında yapmış olduğu konuşmalar, Konya’nın yerel gazetelerinde yayımlanır, “Yeni Konya” gazetesinde

⁵ 2 Şubat 2018’de sanatçı ile İstanbul’da yapılan yüz yüze görüşmeden aktarılmıştır.

“Yalnız Ruhlar” isminde romanı tefrika edilir. 1965 yılında “Fesleğenler”⁶ ve “Gecelerin Kralı”⁷ öyküleri “Şölen” dergisinde çıkar. Bu öyküler, yazarın yayımlanmış ilk öyküleridir. Sonrasında “Varlık” dergisinde “Mıstalli” öyküsü, “Çağdaş Türk Dili” dergisinde “Tohum” öyküsü yayımlanır.

Romanlarını nasıl yazdığı konusuna değinen yazar şunları söyler:

“Bir romana başladığıysam bu benim en az bir iki yılını alır. İlk yazışımdan sonra romanı birkaç ay elime almam. Çünkü romanın kafamda oturmasını ve şekillenmesini beklerim. İkinci kez romana başladığımda önce onu başkasının romanıymış gibi okurum. Romanı okurken başkasının romanıymış duygusundan sıyrıldığım an romanı kapatırım. Bunu şunun için yaparım: Objektif olarak eleştirmek için. Bir de coşkuyla yazdığınız zaman işi abartabilirsiniz. Bu yüzden atmanız gerekir. Yani, bıraksalar beni sayfalarca yazabilirim. Çünkü yazdıkça coşkulanırsınız, coşkulandıkça yazarsınız. Ama ne olur? Metin şişer ve sıkılığını kaybeder. O zaman, atmalar başlar. Fakat bu attıklarınızı saklamakta fayda var. Onların içinde bir sürü öykü ve roman çekirdeği var. İlk başlarda ben de bu attıklarımı saklamayarak yanlış yapmıştım ancak onların saklanması gerektiğini düşünüyorum.”⁸

Özünel, kendine ait resmi internet sitesinde yazın anlayışını şöyle açıklar:

“Ereksel bir varlık olan insanın bütün eylemleri de erekseldir. Bir amaçla okur ve yazarız. Yazmak, oyalanma aracı değildir. Yazmaya durmuş yazar sorumluluklar almaya yönelmiş insandır. Aydınlanmış insanın yazar olarak karşımıza çıkmasıyla oluşan roman ‘Birey’ olarak insanı, insanın hallerini, olabilirlikler içinde anlatır. Yazarın roman kişileriyle yaptığı şey aslında somutlayarak soyutlamadır. Bu bakımdan hayatın içinde her şey vardır ama roman seçicidir. Yaşam öyküsel romanlar ise ‘İnsanın ve toplumların erginleştirilmesinde’ edebiyat zevkini geliştirmekle kalmaz, algı ve duyarlılığı genişleterek bilgiyi almaya hazır zihinler yaratır. Bu Kant’ın “Cultura anima” dediği şeydir. Öykü yaşamın akışı içinde değişimi oluşturan odaklaşmada yaşamı, gerçeği estetize ederek, düşünsel özü dilin tadıyla özleştirerek anlatmaktır. Öykü, biçem olarak da günümüz insanı için biçilmiş kaftandır. Ama

⁶ Mucize Özünel, “Fesleğenler”, Şölen Dergisi, C.1, nr.12, (Şubat 1965), s.27-29.

⁷ Mucize Özünel, “Gecelerin Kralı”, Şölen Dergisi, C.1, nr.12, (Şubat 1965), s.30-31.

⁸ 2 Şubat 2018’de sanatçı ile İstanbul’da yapılan görüşmeden aktarılmıştır.

pimi çekilmiş bu kaftan yoğun, katmanlı bir anlatışı gerektirir. Anlatıda biçem ne olursa olsun dilin araç olduğu göz ardı edilmez. Dil oyunları ile amaç haline getirilen dil, işlevini yitirir, anlatı bu nedenle öykünmeye dönüşür. Oysa yaratının asıl ögesi biricikliğidir. Yazın anlayışım özetle budur.”⁹

1.4 ESERLERİ

Mucize Özunal’ın yayımlanmış eserlerinin ilk baskıları kronolojik olarak şu şekildedir:

Kızkovalayan-Öykü-1991

Park Öyküleri-Öykü-1994

Gün Tutulması Öyküleri-Öykü-1997

Alayın Kızları-Roman-2000

Kara Cümle-Roman-2003

Dar Köprünün Dervîşi-Roman-2005

Kullanılmış Hayat-Roman-2005

Kalp ve Kartal-Roman-2007

Aşk Zamana Doğar-Roman-2008

Gece Sevgilisi-Öykü-2009

Sahte Şafak-Roman-2011

1.4.1 ÖYKÜLERİ

1.4.1.1 Kızkovalayan

Bu eser, Mart 1991’de “Karşı” yayınlarından çıkar, yazarın yayımlanmış ilk kitabıdır. Eser, iki bölüme ayrılmıştır. Birinci bölün olan Soyunun Soysuzu’nda on bir hikâye yer alır. İkinci bölüm olan Kızkovalayan’da ise 12 hikâye yer alır. Kitapta yer alan hikâyeler sırasıyla şunlardır: Üçleme, Çanpara, Sorgucu, Soyunun Soysuzu, Sessizliğin Sesi, Tohum, Mıstalli’nin Dönüşü, Tacir, Suya Doğru, Kuşku, Hamaili

⁹ <http://mucizeozunal.com.tr/default.aspx> adresinden 21 Ağustos 2019’da alınmıştır.

Kadın, Suya Düşen, Eski Sandaletler, Işıklı, Çilli Bir Kız, Yorgun, Kızkoyalayan, Kadifelere Gün Düştü, Döngel, Özgür Saraylı, Hatimler, Buz Balon, Böcek. Karşı yayımları tarafından ilk baskısı yapılan kitap 121 sayfadan oluşur.

1.4.1.2 Park Öyküleri

1994'te "Karşı" yayımlarından çıkan ve on yedi öyküden oluşan kitap 75 sayfadan oluşur. Kitaptaki öyküler sırasıyla şunlardır: Bedeli Yaşam, Güzeren, İnsanlar İnsancıklar, Cam Kırıkları, Yağmur Kaçakları, Işık Gölge Ses, Yaşam Gel Diyor, Çilek Aromalı, Çivi, Parkta Zaman ve Aşk, Tek Boynuzlu Tay, Mendil, Emekli, Arasta, Temmuz Sıcağı, Gülçiçek Ağacı, Yüz Kuleli Kentin Tutsağı.

1.4.1.3 Gün Tutulması Öyküleri

"Gün Tutulması Öyküleri" yazarın "Kaynak" yayımlarından çıkan üçüncü kitabıdır. 1997'de basılan ve 64 sayfadan oluşan bu kitapta on üç öykü yer alır: Kum Saati, Boz Geyik İmi, İkinci Karanlık Çağın Sonu, Eşik Bekçisi Buz Duvarı, Sudan Suret Çalmak, Bir Tabak Peynir, Ayasuluğ'da Gün Tutulması, Bir Resmin İçinden, Dokumacı, Kirpi, Şarkıcının Ölümü, Hurç, Kirazkuşu. Özunal, PEN Yazarlar Derneğinin Onat Kutlar adına düzenlediği yarışmada "Kum Saati" öyküsüyle ödül alır.

1.4.1.4 Gece Sevgilisi

Ekim 2009'da "Tudem" yayımlarından çıkan kitap, öykü türündedir. "Gece Sevgilisi" ve "Ege Öyküleri" diye iki bölümden oluşan öyküler sırasıyla şunlardır: Gece Sevgilisi, Kola, Amber Tesbih, Bordonun Hakkı, Korkuluk, Sarı Çizme, Madran Kayalıkları, Balık Hikâyesi, Gastelere Basılacak Seveda, Kunduz, Kartal Gözü, Şeker Oğlan Oteli, Usta ile Yamak, Ahmakıslatan, Yeryüzü Şenliği.

1.4.2 ROMANLARI

1.4.2.1 Alayın Kızları

Yazarın ilk romanı olan bu kitap, 2000 yılında Can Yayınları'ndan çıkar. Yazar, bu kitapla "Can Yayınları İlk Roman Ödülü"nü kazanır. 141 sayfadan oluşan romanda Anadolu'nun doğusunda, küçük bir sınır kasabasında askeri bir birlikte, bir alayda yaşayan yedi kız çocuğunun hayatları anlatılır. Bu yedi kız çocuğunun, çocuklukları birlikte geçer fakat bulundukları kasabadan ayrıldıklarında her biri ayrı bir yana savrulur. Zaman içerisinde birbirlerine denk gelenler de olur, hiçbir zaman

bir araya gelemeyenler de. Ancak hiçbirisi o alayı ve oradaki günleri unutamaz. İçlerinden biri, uzun yıllar sonra hepsinin yer aldığı çocukluk fotoğrafına bakar ve hepsini bir araya getirmeye karar verir, bazıları hayatta değildir ve yıllar sonra buluşmaya kimlerin geleceği merak konusudur.

1.4.2.2 Kara Cümle

İlk olarak 2004 yılında basılan romanın ilk üç baskısı “Tudem” yayınları tarafından, dördüncü baskısı “Delidolu” yayınları tarafından yapılır. Kitap, “2003 Tudem Edebiyat Ödülleri Roman İkincilik Ödülü”nü alır. Biyografik bir roman olan bu kitap Cahit Arf’ın hayatını konu alır.

1.4.2.3 Dar Köprünün Dervishi

İlk baskısı Mayıs 2005’te “Tudem” yayınları tarafından yapılan roman 242 sayfadan oluşur, Ahmet Adnan Saygun’un hayatını anlatır. Kitabın sonunda içinde terimsel sözcüklerin anlamlarının da bulunduğu bir sözlük eklenmiştir.

1.4.2.4 Kullanılmış Hayat

2005 yılında “Can” yayınlarından çıkan roman, “Köstebek”, “Kız Dili”, “Elektriğin Müridi”, “Ötekiler” olmak üzere dört bölümden oluşur. Romanda hayatları başkaları tarafından kullanılan insanlar vardır.

1.4.2.5 Kalpak ve Kartal

İlk baskısı 2007 yılında Kuşadası Ticaret Odası tarafından yapılan roman, Mahmut Esat Bozkurt’un hayatını anlatır. Kitabın ikinci baskısı Mart 2010’da “Tudem” yayınları tarafından yapılır.

1.4.2.6 Aşk Zamana Doğar

Aralık 2008’de “Cumhuriyet Kitap”tan çıkan roman 256 sayfadan oluşur. Aşkın metafiziğini irdeleyen romanda Yıldız Hemşire ve şarap üreticisi Doğan’ın tanışmaları ve evliliklerinden bahsedilir. Yıldız ve Doğan’ın geçmişleri daima hafızalarında.

1.4.2.7 Sahte Şafak

Haziran 2011’de “Cumhuriyet Kitap”tan çıkan roman 248 sayfadır. Romanda, bireyin kendi aklını yitirerek ve adeta mankurtlaşarak bir cemaate tesliminin getirdiği

sonuçlara değinilir. Dini bir cemaatin nasıl siyasileşerek devleti ele geçirmeye çalıştığı gözler önüne serilir. Yazar, bu romanında aydın tavrını açıkça ortaya koymuş ve çekincelerini dile getirmiştir. Nitekim sonraki yıllarda ülkemizde yaşananlar yazarın öngörüsünü haklı çıkarmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. DERGİLERDE VE GAZETELERDE MUCİZE ÖZÜNAL

Bu bölümde yazarın hem kendisinin gazetelerde ve dergilerde yazmış olduğu yazıların, öykülerin hem de Mucize Özunal'dan bahseden gazete ve dergi yazılarının kaynakçasına yer verilmiştir.

2.1 DERGİLERDE MUCİZE ÖZÜNAL

2.1.1 Şölen Dergisi

Mucize Özunal, “Fesleğenler” , (Öykü), Şölen Dergisi, C.1, nr. 12, (Şubat 1965), s. 27-29.

Mucize Özunal, “Gecelerin Kralı” , (Öykü), Şölen Dergisi, C.1, nr. 12, (Şubat 1965), s. 30-31.

2.1.2 Varlık Dergisi

Mucize Öztürk¹⁰, “Mıstalli'nin Dönüşü” , (Öykü), Varlık Dergisi, nr. 949, (Ekim 1986), s.29.

2.1.3 Çağdaş Türk Dili Dergisi

Mucize Öztürk, “Taşta Çatlayan Tohum” , (Öykü), Çağdaş Türk Dili Dergisi, C.2, nr. 17, (Temmuz 1989), s. 230-231.

Mucize Özunal, “Neden Yaşamöyküsel Roman” , (Neden yaşamöyküsel romanlar yazdığı hk.), Çağdaş Türk Dili Dergisi, nr. 221, (Temmuz 2006), s.262-266.

Mucize Özunal, “Yurdum Anadolu, Aşkım İstanbul, Sevgilim Kuşadası” , (Anadolu, İstanbul ve Kuşadası hk.), Çağdaş Türk Dili Dergisi, nr. 245, (Temmuz 2008), s. 235-237.

Mucize Özunal, “Deneme/Denememe” , (Denemenin ne olduğu hk.), Çağdaş Türk Dili Dergisi, nr. 262, (Aralık 2009), s.480.

¹⁰ Yazarın, evli olduğu yıllardaki soyadı “Öztürk” tür.

Tahsin Şimşek, “ ‘Sahte Şafak’lara Karşın Güne Tanık Bir Yazar: Mucize Özünal ” , (‘Sahte Şafak’ romanı hk.), Çağdaş Türk Dili Dergisi, nr. 288, (Şubat 2012), s. 752-756.

Rahim Gür, “Kitap Kokusu: Sahte Şafak” , (‘Sahte Şafak’ romanı hk.), Çağdaş Türk Dili Dergisi, nr. 299, (Ocak 2013), s. 699-701.

Mucize Özünal, “Ölümsüzlüğün Ortasındaki Ölümlü: İnsan” , (“Vergilius’un Ölümü” romanı hk.), Çağdaş Türk Dili Dergisi, nr. 306, (Ağustos 2013), s. 371-374.

Mucize Özünal, “Bir İnsan Hakkı Olarak Bilim Dili Bilgilenme Hakkı” , (Bilim dilinin Türkçeleşmesi hk.), Çağdaş Türk Dili Dergisi, nr. 310, (Aralık 2013), s. 606-607.

2.1.4 Karşı Dergisi

Zeynep Özkan¹¹, “Neyin Adı Ne?” , (Kadın hareketleri hk.), Karşı Dergisi, C.5, nr. 32, (Aralık 1989), s. 1-2.

Mucize Özünal, “Böcek” , (Öykü), Karşı Dergisi, C.5, nr. 33, (Ocak 1990), s. 21-22.

Zeynep Özkan, “Alçakgönüllülük Erdemdir” , (Kitap okunmamasının nedenleri hk.), Karşı Dergisi, C.5, nr. 34, (Şubat 1990), s. 22.

Zeynep Özkan, “Kültürcülerin Kültürsüzlüğü” , (‘Cumhuriyet Kitap’ eki hk.), Karşı Dergisi, C.5, nr. 37, (Mayıs 1990), s. 2.

Zeynep Özkan, “Cumhuriyet Kitsch Kültürü Bayraktarlığına Mı Soyunuyor” , (‘Cumhuriyet’ gazetesinin ekleri hk.), Karşı Dergisi, C.5 nr. 38, (Haziran 1990), s. 37.

Mucize Özünal, “Çanpara” , (Öykü), Karşı Dergisi, C.5, nr. 39, (Temmuz 1990), s. 37-38.

Burhan Günel, “Mucize Özünal’a Sorular” , (Söyleşi), Karşı Dergisi, C.6, nr. 49, (Mayıs 1991), s. 12-14.

¹¹ Mucize Özünal, “Karşı” dergisine “Zeynep Özkan” adıyla yazılar yazmıştır.

İlhan Cem Erseven, “Kızkovalayan” , (‘Kızkovalayan’ kitabı hk.), Karşı Dergisi, C.6, nr. 52, (Ağustos 1991), s. 46-48.

Mucize Özünal, “Bir Darbe İki Başkent” , (Yazarın Rusya gezisinde gördükleri hk.), Karşı Dergisi, C.7, nr. 55, (Kasım 1991), s. 22-27.

Mucize Özünal, “Adımız Düşer” , (İbrahim Dizman’ın ‘Adımız Düşer’ kitabı hk.), Karşı Dergisi, C.7, nr. 66, (Ekim 1992), s. 46-48.

Mucize Özünal, “Arasta” , (Öykü), Karşı Dergisi, C.8, nr. 67, (Kasım 1992), s. 11-13.

Mucize Özünal, “Çağdaşlık ve Uygarlık” , (Çağdaşlık ve uygarlık kelimelerinin farklı kavramlar olduğu hk.), Karşı Dergisi, C.8, nr. 70, (Şubat 1993), s. 4-6.

Mucize Özünal, “Aydınlanma Yolunda Bir Sıra Neferi” , (Osman Nuri Türkay’ın ölümü hk.), Karşı Dergisi, C.8, nr. 78, (Ekim 1993), s. 33-34.

Mucize Özünal, “Temmuz Sıcağı” , (Öykü), Karşı Dergisi, C.8 nr. 79, (Kasım 1993), s. 30-31.

Mucize Özünal, “Sudan Suret Çalmak” , (Öykü), Karşı Dergisi, C.11 nr. 102, (Aralık 1995-Ocak-1996), s. 23-24.

2.1.5 Düşlem Dergisi

Mucize Özünal, “Mebzul Ödüller Mezarlığı” , (Sanatçılara verilen ödüllerin niteliği hk.), Düşlem Dergisi, C.1, nr. 5, (Eylül 1997), s. 25.

M. Kemal Selçuk, “Mucize Özünal’ın Öyküleri” , (Özünal’ın öyküleri üzerine genel bir değerlendirme), Düşlem Dergisi, C.1, nr. 7, (Kasım 1997), s. 30-31.

Mucize Özünal, “İmgede Fetişizm” , (Eserlerde kullanılan anlamsız imgeler hk.) Düşlem Dergisi, C.1, nr. 8, (Aralık 1997), s. 34.

2.1.6 Beşparmak Dergisi¹²

Mucize Özünal, “Düşün Yazın Yazar ve Eski Başkent Yeni Taşra” , (İstanbul ve taşradaki sanat hk.), Beşparmak Dergisi, C.7 nr. 83, (Mayıs-Haziran 1996), s. 12-14.

Mucize Özünal, “Yazınımızın Şampanyaları” , (Yazmak ve yazarlık hk.), Beşparmak Dergisi, C.8 nr. 83, (Mart-Nisan 1997), s. 8.

Mucize Özünal, “Bir Ödül Oluşturmak” , (Sunullah Arısoy Dil Ödülü hk.), Beşparmak Dergisi, C.8 nr. 87, (Kasım-Aralık 1997), s. 25.

Mucize Özünal, “Tek Karede Ağır Çekim”¹³ , (Öykü), Beşparmak Dergisi, C.9, nr. 88, (Ocak-Şubat 1998), s. 10-11.

Mucize Özünal, “Motosikletli Adam ve Ötekiler” , (Öykü), Beşparmak Dergisi, C.11, nr. 105, (Kasım-Aralık 2000), s. 6-8.

Mucize Özünal, “Kadın, Zaman, Yazın...” , (Kadın mücadeleleri ve yazarlık hk.) Beşparmak Dergisi, C.13, nr. 108, (Mart-Nisan 2002), s. 13.

Mucize Özünal, “Şimdi Yeni Sözler Zamanı” , (Yazarlık hk.), Beşparmak Dergisi, C.16, nr. 130, (Kasım-Aralık 2005), s. 21.

Mucize Özünal, “İnsan Öyküsünden Sanatın Öyküsüne” , (İnsan ve sanat hk.), Beşparmak Dergisi, C.17, nr. 135, (Eylül-Ekim 2006), s. 5.

Mucize Özünal, “Üstümdeki Yıldızlı Gök ve İçimdeki Ahlak Yasası” , (Yazınsal yapıt ve yazar sorumluluğu hk.), Beşparmak Dergisi, C.18, nr. 137, (Ocak-Şubat 2007), s. 19.

Mucize Özünal, “Hayatımız Roman Mı?” , (Roman ve romancılık hk.), Beşparmak Dergisi, C.18, nr. 141, (Eylül-Ekim 2007), s. 4.

¹² Aydın’ın Söke ilçesinde, Beşparmak Kültür, Sanat ve Kütüphaneciliği Geliştirme Derneği tarafından çıkarılan dergidir.

¹³ “Tek Karede Ağır Çekim” ve “Motosikletli Adam ve Ötekiler” öyküleri dergide yayımlanmış olmalarına rağmen yazarın kitaplarında yer almaz.

Mucize Özünal, “Öyküde Araç ve Amaç” , (Öykü sanatının amacı ve aracı hk.), Beşparmak Dergisi, C.19, nr. 146, (Temmuz-Ağustos 2008), s. 7.

Mucize Özünal, “Nezihe Meriç İçin” , (Nezihe Meriç ve öykücülüğü hk.), Beşparmak Dergisi, C.21, nr. 153, (Eylül-Ekim 2009), s. 15.

2.1.7 Kadınlar Dünyası Dergisi

Mucize Özünal, “Antikçağda 120 Kadın Filozof” , (Antikçağ’ın kadın filozofları hk.), Kadınlar Dünyası Dergisi, C.1, nr. 6, (Mart 2000), s. 5-14.

Mucize Özünal, “Sokakta, Meydanda ve Her Yerde” , (Fransız Devrimi’ndeki kadınlar hk.), Kadınlar Dünyası Dergisi, C.1, nr. 14, (Kasım 2000), s. 32-33.

Nursel Duruel, “Alayın 7 Kızı, Anadolu’nun Yüzyılı” , (Söyleşi), Kadınlar Dünyası Dergisi, C.1, nr. 6, (Mart 2000), s. 30-31.

2.1.8 Papirüs Dergisi

Mucize Özünal, “Ülkesini Seçen Bir Yazar: Dursun Akçam” , (Dursun Akçam’ın “Ucu Ucuna Yaşam” romanı hk.), Papirüs Dergisi, C.2, nr. 23, (Ocak 1999), s. 40-41.

2.1.9 Aydın Tarih ve Kültür Dergisi

Tuncay Ercan Sepetçioğlu, “Aydın Kitabiyat, Kalpak ve Kartal” , (“Kalpak ve Kartal” romanı hk.), Aydın Tarih ve Kültür Dergisi, (Ocak-Şubat 2009), s. 30.

2.1.10 Adam Sanat Dergisi

M.Sadık Aslankara, “Romani(l)kler” , (“Alayın Kızları” romanı hk.), Adam Sanat Dergisi, nr.191, (Aralık 2001), s. 89-91.

2.1.11 İyi Kitap Dergisi

İnci Özgür, “Narin ve Kırılğan” , (“Gece Sevgilisi” kitabı hk.), İyi Kitap Aylık, Okul Öncesi, Çocuk ve Gençlik Kitapları Gazetesi¹⁴, C.1, nr. 9, (Kasım 2009), s. 28-29.

¹⁴ 82. sayıya kadar bu isimle çıkan yayın, daha sonraki sayılarında “İyi Kitap Çocuk ve Gençlik Kitapları Dergisi” olarak çıkmıştır.

Elif Türkölmez, “İnsandan Daha Değerli Ne Olabilir?” , (“Gece Sevgilisi” kitabı hk.), İyi Kitap Aylık, Okul Öncesi, Çocuk ve Gençlik Kitapları Gazetesi, C.1, nr. 11, (Ocak 2010), s. 14.

Mucize Özünal, “Onuncu Yılına Geride Bırakan Bir Yarışma: Tudem Edebiyat Ödülleri” , (Tudem Edebiyat Ödülleri hk.), İyi Kitap Aylık, Okul Öncesi, Çocuk ve Gençlik Kitapları Gazetesi, C.4, nr. 45, (Kasım 2012), s. 20.

2.1.12 Şehir Dergisi¹⁵

Mucize Özünal, “Baraka’ da Bir Romantik” , (“Baraka” romanı hk.), Şehir Dergisi, C.13, nr. 103, (Nisan 2017), s. 5.

2.1.13 Aydınca Dergisi¹⁶

Mucize Özünal, “Dursun Akçam İle Söyleyişi” , (Söyleyişi), Aydınca Dergisi, C.1, nr. 3, (Temmuz 1997), s. 3-5.

Mucize Özünal, “M.Kemal Yılmaz İle Bir Akşam Üzeri” , (Söyleyişi), Aydınca Dergisi, C.1, nr. 5, (Eylül 2017), s. 3-6.

Mucize Özünal, “Sami Selçuk İle Söyleyişi” , (Söyleyişi), Aydınca Dergisi, C.1, nr. 10, (Şubat 1998), s. 3-4.

2.1.14 Afrodisyas Sanat Dergisi

Mucize Özünal, “Balık Hikâyesi” , (Öykü), Afrodisyas Sanat Dergisi, C.1, nr. 1, (Ocak-Şubat 2007), s. 32.

Mucize Özünal, “Sel Gitti Kum Kaldı” , (Altıncı İzmir Öykü Günleri hk.), Afrodisyas Sanat Dergisi, C.1, nr. 3, (Mayıs-Haziran 2007), s. 7.

Mucize Özünal, “Miras Değil Emanet” , Afrodisyas Sanat Dergisi, C.1, nr. 4, (Temmuz-Ağustos 2007), s. 46.

Mucize Özünal, “Şeker Oğlan Otel” , (Öykü), Afrodisyas Sanat Dergisi, C.1, nr. 5, (Eylül-Ekim 2007), s. 50.

¹⁵ Zonduldak’ın Devrek ilçesinde çıkarılan derginin Genel Yayın Yönetmeni İbrahim Tığ olup Mucize Özünal’ın yazısı romancı Burhan Günel’in “Baraka” isimli romanını değerlendirmektedir.

¹⁶ Aydın’da, aylık olarak çıkarılan kültür ve sanat dergisidir.

Rahim Gür, “Alayın Kızları”, (“Alayın Kızları” kitabı hk.), Afrodisyas Sanat Dergisi, C.1, nr. 5, (Eylül-Ekim 2007), s. 56.

Mucize Özünal, “Bir Özgürlük Yolu Olarak Felsefe”, (2007 Dünya Felsefe Günü hk.), Afrodisyas Sanat Dergisi, C.2, nr. 8, (Mart-Nisan 2008), s. 4-5.

Çiğdem Ülker, “Mucize Özünal’ın Romanlarında Aidiyet Teması”, (“Kullanılmış Hayat” romanı hk.), Afrodisyas Sanat Dergisi, C.2, nr. 10, (Temmuz-Ağustos 2008), s. 37-39.

Mucize Özünal, “Köye Küsen Tarlası” , (Öykü), Afrodisyas Sanat Dergisi, C.2, nr. 11, (Eylül-Ekim 2008), s. 40.

Mucize Özünal, “Arı Bağdat’tan Gelir”, (Edebiyatın niteliği hk.), Afrodisyas Sanat Dergisi, C.3, nr. 13, (Ocak-Şubat 2009), s. 24.

Mucize Özünal, “Yurdum Anadolu, Aşkım İstanbul, Sevgilim Kuşadası”, (Anadolu, İstanbul ve Kuşadası hk.), Afrodisyas Sanat Dergisi, C.3, nr. 14, (Mart-Nisan 2009), s. 48-49.

Mucize Özünal, “Ödül: İdesi ve Realitesi”, Afrodisyas Sanat Dergisi, C.4, nr. 21, (Mayıs-Haziran 2010), s. 10.

Mucize Özünal, “Duyunç Esir Olunca Ahlak Yok Olur”, (Çocuk şiddetinin önlenmesi hk.), Afrodisyas Sanat Dergisi, C.4, nr. 22, (Temmuz-Ağustos 2010), s. 10.

Mucize Özünal, “Kültürel Yozlaşma ve Edebiyat”, (Kültürel yozlaşmanın edebiyata yansımaları hk.), Afrodisyas Sanat Dergisi, C.5, nr. 25, (Ocak-Şubat 2011), s. 6-8.

Mucize Özünal, “Deneme Üzerine Deneme”, (Deneme hk.), Afrodisyas Sanat Dergisi, C.5, nr. 30, (Kasım-Aralık 2011), s. 10.

Mucize Özünal, “Popüler Kültür Bağlamında Edebiyat”, (Popüler kültür ve bunun edebiyata yansımaları hk.), Afrodisyas Sanat Dergisi, C.6, nr. 33, (Mayıs-Haziran 2012), s. 5-6.

Mucize Özunal, “İnsanlaşmaya Giden Yol Etik Değerlerden Geçer”, (Türkiye Felsefe Kurumu’nun İstanbul Seminerleri ’nin ön dördüncüsü hk.), Afrodisyas Sanat Dergisi, C.7, nr. 37, (Ocak-Şubat 2013), s. 17-19.

Mucize Özunal, “Yazarın Yüzü”, (Yazarlığın etik değerleri hk.), Afrodisyas Sanat Dergisi, C.7, nr. 40, (Temmuz-Ağustos 2013), s. 16.

Mucize Özunal, “Piyasa İçin Edebiyatın İşlikleri Mi?”, (Yazın atölyeleri hk.), Afrodisyas Sanat Dergisi, C.7, nr. 42, (Kasım-Aralık 2013), s. 10.

Mucize Özunal, “Öyküde Karakter Yaratmak Kemal Bekir Öykülerine Kısa Bir Bakış”, (Kemal Bekir’in öyküleri hk.), Afrodisyas Sanat Dergisi, C.8, nr. 44, (Mart-Nisan 2014), s. 40-41.

Mucize Özunal, “Ateş Denizini Geçmek”, (Mucize Özunal’ın hayatı hk.), Afrodisyas Sanat Dergisi, C.8, nr. 48, (Kasım-Aralık 2014), s. 20-24.

Mucize Özunal, “Anlamını Yitiren”, (Edebiyatta anlamın yok olması hk.), Afrodisyas Sanat Dergisi, C.9, nr. 49, (Ocak-Şubat 2015), s. 7-8.

2.2 GAZETELERDE MUCİZE ÖZÜNAL

2.2.1 Cumhuriyet Gazetesi

Mucize Özunal, “Aman Dikkat! Kavramlar tehlikeli olabilir: İçerikleri bulanık olduğunda”, (Rana Yavuzer’in 1440 sayılı CBT’deki yazısı hk.), Cumhuriyet Gazetesi Bilim Teknoloji Eki, C.28, nr. 1443, (14 Kasım 2014), s. 19.

Tanıtım, “Opera, Bale ve Klasik Müzik ile ilgili yayınlar-3, Dar Köprü’nün Derviş”, (Kitap tanıtımı), Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 1255, (6 Mart 2014), s. 14.

Mucize Özunal, “Kamusal Alan ve Sınırları”, (Kitap tanıtımı), Cumhuriyet Gazetesi Bilim Teknoloji Eki, C.27, nr. 1373, (12 Temmuz 2013), s. 9.

M. Sadık Aslankara, “Romancılarımız Arasında-4”, (Öykü ve roman yazarları hk.), Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 1194, (3 Ocak 2013), s. 18.

Duyuru, “31. TÜYAP İSTANBUL KİTAP FUARI”, (Kitap fuarında, Mucize Özünal’ın konuşma yeri ve zamanı hk.), Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 1187, (15 Kasım 2012), s. 33.

Haber, “10. Tudem Çocuk Edebiyatı Ödülleri Açıklandı”, (Mucize Özünal’ın ödül seçici kurulunda yer alması hk.), Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 1185, (1 Kasım 2012), s. 26.

Rahim Gür, “Mucize Özünal’dan Aşk Zamana Doğar”, (“Aşk Zamana Doğar” romanı hk.), Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 1182, (11 Ekim 2012), s. 18.

Mavisel Yener, “Türk Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Ansiklopedisi”, (Mucize Özünal’ın bahsi geçen ansiklopedide yer almasının gerektiği hk.), Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 1179, (20 Eylül 2012), s. 16.

Evin İlyasoğlu, “Saygun hakkında ‘yirmi’ kitap”, (Ahmet Adnan Saygun’u anlatan kitaplar hk.), Cumhuriyet Gazetesi, (8 Ağustos 2012), s. 17.

M. Sadık Aslankara, “Değişen dönüşen çocuk gençlik yazınımız”, (Çocuk ve gençlik yazını hk.), Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 1133, (3 Kasım 2011), s. 20.

Mucize Özünal, “Yıldız Işığı Hakkı”, (“Yıldız Işığı Hakkı” kitabı hk.), Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 1129, (6 Ekim 2011), s. 19.

Hasan Akarsu, “Karacasu Afrodisyas sanat günleri”, (II. Karacasu Afrodisyas sanat günleri hk.), Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 1128, (29 Eylül 2011), s. 18.

Ahmet Zeki Muslu, “Bir kadın, bir erkek ve Sahte Şafak”, (“Sahte Şafak” romanı hk.), Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 1121, (11 Ağustos 2011), s. 15.

Hayrettin Ökçesiz, “”Bir Gün Şu Hastalıklı Vatan Canlanırsa...’(*)”, (Hukuk politikaları hk.), Cumhuriyet Gazetesi Bilim Teknoloji Eki, C.25, nr. 1271, (29 Temmuz 2011), s. 13.

Hayrettin Ökçesiz, “Tökezleme”, (Kendisine gelen yazılar hk.), Cumhuriyet Gazetesi Bilim Teknoloji Eki, C.25, nr. 1269, (15 Temmuz 2011), s. 15.

Duyuru, “TÜYAP DOLU DİZGİN...”, (16. TÜYAP İzmir Kitap Fuarı’nda, Mucize Özünal’ın imza günü ve saati hk.), Cumhuriyet Ege, C.7, nr. 394, (22 Nisan 2011), s. 1.

Haber, “İzmir Kitap Fuarı’nda yazarlarımıza özel ilgi”, (16. TÜYAP İzmir Kitap Fuarı hk.), Cumhuriyet Gazetesi, (18 Nisan 2011), s. 8.

M. Sadık Aslankara, “Bir yazarın bütün portresini çıkarmak”, (Mucize Özünal’ın eserleri hk.), Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 1093, (27 Ocak 2011), s. 21.

Haber, “Afrodisyas ’ta Nâzım buluşması”, (2.Karacasu Afrodisyas Sanat Edebiyat Günleri hk.), Cumhuriyet Ege, C.7, nr. 339, (12 Ekim 2010), s. 1.

M. Sadık Aslankara, “Çocuk gençlik yazınında geleceğe yolculuk”, (Çocuk ve gençlik yazını hk.), Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 1076, (30 Eylül 2010), s. 20.

Fotoğraf, “Sözcükler Dergisi”, (Fotoğraf), Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 1063, (1 Temmuz 2010), s. 23.

Haber, “Kitap yüzleri güldürdü...”, (15. TÜYAP İzmir Kitap Fuarı hk.), Cumhuriyet Gazetesi, (27 Nisan 2010), s. 16.

Duyuru, “Cumhuriyet Kitapları”, (Cumhuriyet kitap standının programı hk.), Cumhuriyet Ege, C.6, nr. 289, (16 Nisan 2010), s. 6.

Duyuru, “15.İZMİR KİTAP FUARI”, (15. İzmir Kitap Fuarı Cumhuriyet Kitap programı hk.), Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 1052, (15 Nisan 2010), s. 28.

M. Sadık Aslankara, “Yazınımızda kadın öykücüler kolu...”, (Kadın öykücüler hk.), Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 1047, (11 Mart 2010), s. 24.

M. Sadık Aslankara, “Öykücüler neden roman yazıyor?”, (Öykücülerin, roman yazması hk.), Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 1045, (25 Şubat 2010), s. 25.

Feyza Hepçilingirler, “Türkçe Günlükleri”, (Çocuklar için kitap önerileri hk.), Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 1038, (7 Ocak 2010), s. 39.

Tanıtım, “Vitrindekiler”, (“Gece Sevgilisi” kitabının tanıtımı), Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 1034, (10 Aralık 2009), s. 27.

Haber, “Karacasu’da edebiyat buluşması”, (Afrodisyas Sanat Edebiyat Günleri programı hk.), Cumhuriyet Ege, C.6, nr. 263, (16 Ekim 2009), s. 7.

Haber, “Nâzım anılıyor”, (Aydın’da Nazım Hikmet’i anma gecesi hk.), Cumhuriyet Gazetesi, (3 Haziran 2009), s. 9.

Günay Güner, “Mucize Özünal’dan Aşk Zamana Doğar”, (“Aşk Zamana Doğar” romanı hk.), Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 999, (9 Nisan 2009), s. 13.

Mustafa Şerif Onaran, “Köprüler Kurmak”, (“Afrodisyas Sanat Dergisi” hk.), Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 992, (19 Şubat 2009), s. 30.

Çetin Aşçıoğlu, “Hukuk Bilimi”, (Mahmut Esat Bozkurt hk.), Cumhuriyet Gazetesi Bilim Teknoloji Eki, C.22, nr. 1129, (7 Kasım 2008), s. 16.

Zehra Ünüvar, “Mucize Özünal’dan Kalpak ve Kartal”, (“Kalpak ve Kartal” romanı hk.), Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 968, (4 Eylül 2008), s. 4-5.

Haber, “Vaziyet”, (Bakan Faruk Çelik ve emekliler hk.), Cumhuriyet Gazetesi, (6 Nisan 2008), s. 17.

Haber, “Afrodisyas-Sanat’ın yeni sayısı çıktı”, (Afrodisyas Sanat dergisinin yeni sayısı hk.), Cumhuriyet Gazetesi, (19 Mart 2008), s. 14.

Haber, “Vaziyet”, (Hitler hk.), Cumhuriyet Gazetesi, (16 Mart 2008), s. 17.

Tanıtım, “Vitrindekiler”, (“Kalpak ve Kartal” kitabının tanıtımı), Cumhuriyet Hafta, nr. 03, (18 Ocak 2008), s. 16.

Tanıtım, “Vitrindekiler”, (“Kalpak ve Kartal” kitabının tanıtımı), Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 934, (10 Ocak 2008), s. 28.

M. Sadık Aslankara, “Öyküyle romanın sarkacında Mucize Özünal”, (Mucize Özünal ve eserleri hk.), Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 931, (20 Aralık 2007), s. 24.

Tanıtım, “Sihirli Değnek”, (Çocuklar için önerilen kitaplar hk.), Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 890, (8 Mart 2007), s. 32.

Haber, “Vaziyet”, (Yunus Emre’nin sözü hk.), Cumhuriyet Gazetesi, (21 Aralık 2006), s. 15.

Haber, “Vaziyet”, (Orhan Pamuk’un Nobel alması hk.), Cumhuriyet Hafta, nr.43, (27 Ekim 2006), s. 17.

Haber, “Vaziyet”, (Orhan Pamuk’un Nobel alması hk.), Cumhuriyet Gazetesi, (22 Ekim 2006), s. 17.

Tanıtım, “Sihirli Değnek”, (Çocuklar için önerilen kitaplar hk.), Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 839, (16 Mart 2006), s. 32.

Zehra Ünüvar, “Mucize Özünal’dan ‘Kullanılmış Hayat’”, (“Kullanılmış Hayat” romanı hk.), Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 836, (23 Şubat 2006), s. 10-11.

Turhan Günay, “Okurlara”, (“Kullanılmış Hayat” romanının değerlendirildiği hk. bilgi), Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 836, (23 Şubat 2006), s. 3.

Gamze Akdemir, “Yayın Dünyasından”, (2005’in en iyi 10 kitabı hk.), Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 836, (23 Şubat 2006), s. 28.

Feyza Hepçilingirler, “Türkçe Günlükleri”, (“Kara Cümle” romanı hk.), Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 755, (5 Ağustos 2004), s. 31.

Mucize Özünal, “Büyük Sürü”, (“Büyük Sürü” kitabı hk.), Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 688, (24 Nisan 2003), s. 16.

Hayri K.Yetik, “Günümüz romanları arasında”, (“Alayın Kızları” romanı hk.), Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 647, (11 Temmuz 2002), s. 12-14.

Fethi Naci, “Eleştiri Günlüğü”, (“Alayın Kızları” romanı hk.), Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 596, (19 Temmuz 2001), s. 3.

Nursel Duruel, “Mucize Özünal’la ‘Alayın Kızları’ üzerine”, (Söyleyişi), Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 570, (18 Ocak 2001), s. 10-11.

Mucize Özunal, “Babalar, Amcalar...”, (Adalet Bakanlığı’nın hazırladığı taslaklar hk.), Cumhuriyet Gazetesi, (30 Kasım 2000), s. 2.

Fethi Naci, “Eleştiri Günlüğü”, (“Alayın Kızları” romanı hk.), Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 553, (21 Eylül 2000), s. 3.

Tanıtım, “Vitrindekiler”, (“Alayın Kızları” kitabının tanıtımı), Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 531, (20 Nisan 2000), s. 24.

Tanıtım, “Vitrindekiler”, (“Gün Tutulması Öyküleri” kitabının tanıtımı), Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 389, (31 Temmuz 1997), s. 16.

Duyuru, “İzmir Kitap Fuarında Bugün”, (Kitap fuarındaki program hk.), Cumhuriyet Gazetesi, (9 Mart 1997), s. 15.

Mucize Özunal, “Umut cellatta mı?”, (İdam cezası hk.), Cumhuriyet Gazetesi, (16 Aralık 1993), s. 2.

Haber, “Karşı’da bu ay”, (“Karşı” dergisinin sayısı hk.), Cumhuriyet Gazetesi, (20 Kasım 1990), s. 4.

Mucize Özunal, “Ya Değilse?”, (Hukuk adamı ve Kanun adamı arasındaki fark hk.), Cumhuriyet Gazetesi, (25 Temmuz 1990), s. 15.

2.2.2 Gözlem Gazetesi¹⁷

Mucize Özunal, “Yeni Sağ ve Yeni Muhafazakârlık”, (Yeni liberallik ve muhafazakârlık hk.), Gözlem Gazetesi, C.1, nr. 11, (24 Ocak 1995), s. 2.

2.2.3 Söke Ekspres Gazetesi

Mucize Özunal, “Çağın Tanığı”, (Samim Kocagöz ve eserleri hk.), Söke Ekspres Gazetesi, (2 Mart 1994), s. 2.

Mucize Özunal, “Çağın Tanığı”, (Samim Kocagöz ve eserleri hk.), Söke Ekspres Gazetesi, (3 Mart 1994), s. 3.

¹⁷ Kuşadası’nda haftalık olarak çıkarılan siyasi gazetedir.

Mucize Özunal, “Barışın Kapısını Açan Antlaşma: LOZAN”, (Lozan Antlaşması hk.), Söke Ekspres Gazetesi, (31 Temmuz 1998), s. 2.

2.2.4 Mücadele Gazetesi¹⁸

Mucize Özunal, “Basından Seçtiklerimiz!”, (Globalleşme hk.), Mücadele Gazetesi, (16 Haziran 1998).

2.2.5 Yeniçağ Gazetesi

Mevlüt Uluğtekin Yılmaz, “Kalpak ve Kartal”, (“Kalpak ve Kartal” romanı hk.), Yeniçağ Gazetesi, (18 Aralık 2008), s. 17.

Mevlüt Uluğtekin Yılmaz, “Türkiye’nin Romanını Yazmak”, (“Sahte Şafak” romanı hk.), Yeniçağ Gazetesi, (4 Ağustos 2011).

Mevlüt Uluğtekin Yılmaz, “Mucize Özunal, Dersim ve Musul Yemi”, (“Mucize Özunal’ın” eserleri hk.), Yeniçağ Gazetesi, (19 Aralık 2013).

¹⁸ Aydın’da çıkarılan yerel bir gazetedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. MUCİZE ÖZÜNAL'IN ÖYKÜLERİNİN İNCELENMESİ

3.1 ÖYKÜLERİN TEMALARI

Şerif Aktaş, temayla ilgili düşüncelerini şu şekilde açıklar:

“Her eserin bir teması vardır; ama aynı temada çok sayıda eser yazılabilir. Her eser birbirinden farklıdır. Öyleyse denilebilir ki temanın bir eserde somut hale gelmesi onun, eserin konusu olması anlamına gelir. Her tema, yazıldığı dönemin sosyal ve kültürel problemleriyle ve yaşama biçimiyle ilgilidir. Bazılarında bu ilgi açıkça görülür. Bazıları ise yoruma ihtiyaç duyar. Ayrıca her tema, insana özgü bir gerçekliği dönemin şartlarına bağlı olarak dile getirir. Eserin sosyal hayatla ilişkisi bu tema çevresinde ele alınabilir. Her temada sayısız eser yazılabilir” (Aktaş, 2015, s. 69).

Mucize Özünal'ın öykülerine bakıldığında hayatın sorgulanması, tarih, umut, işkence, yalnızlık, bireyin ve toplumun yozlaşması, açlık, yaşama sevinci, hayal kırıklığı, aldatma-aldatılma, dogmatik düşünce, özlem, kendine yabancılaşma, askerlik gibi temaları işlediği görülür. Aynı temanın farklı biçimlerde anlatıldığı öyküleri de bulunan yazarın, herhangi bir sınırlamaya gitmediği aksine yazmak istediğini özgürce dile getirdiği anlaşılmaktadır.

3.1.1 Hayatı Sorgulama

Özünal, öykülerini ve romanlarını düşünsel bir temele dayandırmayı amaç edinmiştir. Onun, eserlerine bakıldığında çoğu zaman Sokrates'in “Sorgulanmamış hayat yaşanmaya değer.” sözü karşımıza çıkar. Bu sorgulamalar ya doğrudan doğruya verilir ya da dolaylı olarak aktarılır ve okura bırakılır.

“Üçleme” öyküsü bunlardan biridir. Bu öyküde üçleme ile kastedilen “geçmiş, şimdi ve gelecek” kısılacındaki bir insanın hayatının sorgulamasıdır. Geçmiş, şimdi ve gelecek; bir üçgenin üç köşesi gibi düşünülebilir. Üçgenin bir köşesinde insanın geçmiş, diğer bir köşesinde içinde bulunduğu zaman, başka bir köşede de geleceği yer alır. Üçü de birbirinden bağımsız değildir, üçü de birbirini etkiler ve insan asla üçünden de vazgeçemez. Öykünün anlatıcısı hayat karşısındaki durumunu şöyle açıklar:

“Benim yaptığım da bu şimdi. Kendimi yele verip akıntıyla sürüklenmek. Kendi sürecimi denetlemeyi düşünmeden, devinimsiz, direnmesiz; geçmişle geleceğe bağlayan bu anın etkinliğini bilmezlenip üçgenin duvarlarını yıkmaya kalkışmadan, kendi kendini kaptırmak akıp gidene... Açıkçası boyun eğmek! “ (Özünal, 1991, s. 11)

“Sorgucu” öyküsünde ise işkencecisi tarafından tecavüze uğrayan idealist bir öğretmenin yaşam mücadelesi anlatılır. Uğradığı tecavüzü unutmaya çalışan kadının, hamile olduğunu anlaması ise onun için artık tam bir yok oluşturmaktadır. Bir an önce karnındaki bebekten kurtulmanın yolunu ararken bilinçaltında farklı düşünceler yatmaktadır:

“Bilinçaltında benliğinin çok derinlerinde, kendi kendinden gizlice besleyip büyüttüğü sakladığı onu korumak ve yaşatmak güdüsüydü. Kaç kez dilinin ucuna geldi, söylemek istedi ama içindeki o çok derinlerden kendini tutsak eden güdü engelledi. Bu bile gizlice sevindirdi. Ayırt ettiğinde korktu kendinden. Balığı- evet artık o kendi balığıydı-yatakları sırtladıkça, kovaları kondurup kaldırdıkça kendisi, o yaşama sınıksız sarılıyordu” (Özünal, 1991, s. 21).

Yaşadığı bu çelişkili duygular karşısında sorgulama sırası artık kendisine gelmiştir. Karnında işkencecisinin tecavüzü sonucu taşıdığı balığı ve bu balığın verdiği yaşama tutunma direncinin sorgusu ise öyküde şöyle verilir: “*Yaşama asılıyordu hâlâ. İpek bir ipliğin ucundan hayata tutunmuşlardı. Biz şimdi başlatıyoruz büyük soruyu, oyna balığımı oyna ve sorgula yaşamı...*” (Özünal, 1991, s. 23)

“Suya Doğru” öyküsünde hayatın aslında bir devir daim olduğu ve insanın kaçınılmaz sona ulaşacağından bahsedilir. “Yorgun” öyküsünde ise hayatın içinde ve dışında var olan bütün etkenlerin sorgulaması yapılır.

“Kadın kendini evrenin bir parçası olarak kavramaya; yaşamını, kocasını, çocuklarını, sevgilisini ve işini bu kargaşada yerli yerine oturtmaya çalışıyordu. Bütün doğrularını yıllar önce yitirmişti. Dinsizliği seçmişken bir başka dinin doğmalarına kapıldığı yıllarda, yaşamak kolaydı. İki üç sözcükle evreni özetlemek, bin derde deva yarım yamalak anlaşılıp kavranmış öğretilerin kalıplarıyla sorunlara bakmak kolaydı. Bu kolaylıkla yaşadı yıllarca. İki rengin varlığı, ya kara ya ak... Şimdi aklar hem ak, hem kara, maviler hem mavi hem

değil. İnsanlar eski ölçülere sığmaz oldu. Güvenmek yok, dostluk yok, sevgi yok” (Özünal, 1991, s. 83-84).

Öykünün kahramanı olan kadın için hayat artık anlamsızdır. Yaşanılanları, insanları, duyguları ve eylemleri samimi bulmaz. Hayatın onu getirmiş olduğu son noktada ise tüm bu olumsuz bulduğu durumlar karşısında tepki vermemeye, duyarsız kalmaya başlar, onun için yaşadığı hayat bitkisel hayat gibidir. Her şeyi hatırlamak ve yeniden düşünmek ister ancak hafızası bomboştur. *“Kadın bütünü çabasıyla yaşamını, yakınlarını, yargılarını gözden geçirmek, eleştirmek, kendini sıkı bir sınava çekmek isteğiyle her şeyi birden anımsamak istedi. Hiçbir şey anımsayamadı. Beyni, belleği boşalmış gibiydi...”* (Özünal, 1991, s. 85)

3.1.2 Tarih

Yazarın öykülerinde tarihi olaylar, bizzat tarihi kişiliklerin metinlerde yer alması ile anlatılır. Öyle ki bu tarihi kişilikler yer yer anlatıcı konumunda olurlar. “Kum Saati” öyküsünde Osmanlı Devleti zamanında, 16.yy’da yaşayan gök bilimci Takuyiddin Efendi’nin büyük emekler vererek oluşturduğu rasathanesinin yaşanan birtakım olumsuzluklar nedeniyle halk tarafından uğursuz sayılması ve o sırada baş gösteren veba salgınının nedeninin de rasathaneye yüklenmesi sonucunda yıkılması anlatılır. Dogmatik düşüncenin tarih boyunca engellemeye çalıştığı bilimsel düşünceye galip gelmesi ve bilimsel gelişmelerin sekteye uğraması tarihte yaşanan önemli meselelerden biridir. Öyküde rasathanenin yıkılmasını Takuyiddin Efendi şöyle anlatır:

“Davut’u sakinleştirmek epey vaktimi aldı. Önce bir uğultu duyuldu. Sonra alacakaranlıkta bezir alevleriyle meşaleler bayırın alt başında belirdi. Kılınç Ali Paşa’yı görüverdim birden. Atının başını rasathaneye çevirmişti. O rasattan, ardındakiler vebadan korkuyorlardı. Yazdıklarımı öğrenmesi, anlaması olanaksızdı. Paşalığın hükmünü icra etmesi zorlaşıyordu. Onu anladım. Kalabalık haykırıyor, Kılınç Ali onları susturabilecek gücünü kullanmıyordu. Tanrı’nın düzenine düzen kurmak da ne ola? Yıldızların hattü harekâtı Tanrı’dan sorulurdu. Rasathane Asitaneye uğursuzluk getirmişti. Taş taş üstünde kalmayasıya yıkılmalıydı” (Özünal, 1997, s. 8).

“Boz Geyik İmi”, tarihi bir öyküdür. Kara Türkiş boyundan Bağa Tarkan’ın, töresine ihanet edip Suluğ Kağan’ı öldürmesi anlatılır. Bu olay, tarihi kaynaklarda değişik şekillerde geçmektedir. Yazarın, kurguyu oluşturmadaki başarısı öyküyü okunaklı hale getirmiştir. Öykü, dönemin tarihi gerçeklerine yer vermesi ve İslamiyet öncesindeki Türk töresine, kültürüne dair özellikleri yansıtması bakımından önemlidir. Öyküde geçen Tarkan ile Kıbaç Hatun’un evlilikleri için söylenen ilk gece andı şöyledir:

“Ölümde dirimde, varlıkta yoklukta, bollukta kıtlıkta hep birlikte. Buğdaydan koyuna, maldan maşata dölümüz gür, önümüz orman, başımız su olsun. Yedi kat gök hep yakın, Ulu Ruh Ülgen hep bizimle olsun” (Özünal, 1997, s. 13).

“Ayasuluğ’da Gün Tutulması” öyküsünde Osmanlı Devleti döneminde yaşanan Börklüce Mustafa’nın isyanı ve bunun sonucunda öldürülmesi anlatılır. Şeyh Bedrettin gibi Börklüce Mustafa da Türk edebiyatında eserlerde yer verilen tarihi kişiliklerden biridir.¹⁹ Ayasuluğ, denilen yer bugün İzmir’in Selçuk ilçesinin bulunduğu yerdir. Börklüce Mustafa’nın Hristiyanlarla işbirliği yaptığı, bu nedenle de çarınha gerilip bir devenin üstünde Ayasuluğ’da dolaştırıldığı rivayet edilir.

“Gün ikindiye buluncaya kadar ağzı köpüklü çöl devesi çarınha gerilmiş Börklüce’yi dolaştırdı şehirde. Deve dolaştıkça sokaklardan gün ışığı çekiliyor, bir karanlıktır basıyordu ortalığı. Gece desen gece değil, gündüz desen hiç değil” (Özünal, 1997, s. 39).

3.1.3 Umut

“Çanpara” isimli öyküde, çizdiği resimdeki at arabasına bir çanpara ekleyen ressamın, bu çanparayı bir umut olarak görmesi anlatılır. Düzenin yok etmeye çalıştığı insanın, direnerek ve umut ederek ayakta kalacağı vurgulanır:

“Az geri çekilip baktı. Araba deh desen yaylanacaktı. Gülümsedi eksikli, ‘Buna bir çanpara gerek,’ dedi. Tekerlekle mil arasında duran, ses veren küçük bir haberci. Sesi kendine özgü, şakırtısı benzersiz olsun... Yollar, alanlar çınlasın, köşebaşları dile gelsin, suskunlar başkaldırsın. İnsanı insan eden umut, sevdâ, isyan; arabayı yola koşan çanpara. İnsanı da yaylıyı da çanparası tutar ayakta. İşte

¹⁹ Bilge Umar’ın “Börklüce”, Kemal Derin’in “Kalplerin Işığı Börklüce Mustafa” romanları bulunmaktadır ve Nazım Hikmet’in şiirlerinde, Nevzat Çelik’in “Şafak Türküsü” şiirinde Börklüce Mustafa, geçmektedir.

bundan, tuzbuz edip kırmak isterler onu. Çanparasız bırakırlar gün gelir. Ama hâlâ fırsat var. On yedi otuz olmadı daha” (Özünal, 1991, s. 17).

“Tohum” öyküsünde ise Remzi Öğretmen’in hapisteyken nasıl hayata tutunduğu ve bir tohumu yeşertirken aslında umudu nasıl yeşerttiği anlatılır:

“Kendi tohumundan bir bebeği okşar gibi sevgiyle okşadı. Parmaklarının arasında evirip çevirdi. Saatlerce elinin içinde tutup çocukluğunu, gençliğini, öğrenciliğini ve öğretmenlik yaptığı ağaçsız, susuz ova köylerini düşündü. Sonra tohumu pencere demiriyle demirin oturduğu beton arasındaki bir lokmacık toprağın üzerine bıraktı. Toprak ıslaktı. Üstelik elenmiş gibi incecik yumuşaktı. Günler sonra onu orada çimlenmeye durmuş gördüğünde sevinçten ağladı...” (Özünal, 1991, s. 37)

3.1.4 İşkence

Özünal, öykülerinde işkence konusunu derinlemesine ele alır. Edebiyatımızda özellikle 12 Eylül 1980 darbesinde yapılan işkencelerin öyküleri çokça yazılmış olsa da işkence yapan birinin duygularını anlatan “Soyunun Soysuzu” öyküsü bu bakımdan farklı bir yerde durur. Yazar, öyküde “işkence” konusunu işlerken yaptıklarından dolayı delirme noktasına gelen bir işkencecinin feryatlarını anlatır:

“Sabahları karanlıktan aydınlığa çıkışımız. Üstümüz başımız kan sidik içinde. Tırnaklarımızın diplerinde kıl kökleri üst deri artıkları. Yüzümüz gözümüz tükrük içinde. Soğuk beyaz lavaboda bataklık yeşili sıvı sabunlarla arıttığımız ellerimiz. Şimdi ben dört numaralı asabiye koğuşuna yeniden tıklmamak için kaçarken, bu koca şehirde güneşe tutulmuş bir yarasayım. Gün ışığına dayanamıyorum. Isıtan her şey bana o kahrolası ‘Beş numaralı akım iletken’ i anımsatıyor...” (Özünal, 1991, s. 29)

Öyküdeki bu işkenceci kişi normal insan olarak hayatına devam etmek ister ancak o artık insan bile değildir, ne yaparsa yapsın yaptıkları peşini bırakmaz:

“Günlerdir kalabalık caddelerde insanlarla birlikte dolaşıyorum. Onlarla maçlar seyrettim. Sırt sırta otobüslere bindim. Ama boşuna; ne yapсам onlardan biri değilim artık. İnsan olmaktan çıktım. Bu yüzden çok sevindim gırtlığımı dikerek beni kurtaracaklarını söylediklerinde. Gırtlığımı kesip kurtulmaya hakkım yoktu“ (Özünal, 1991, s. 29).

Bu öyküde işkenceci insan üç açıdan yorumlanabilir:

1. İşkence görenler kadar işkencecilerinin de canlarının yandığı, içlerinin acıdığı, mahvettikleri hayatlar gibi kendi hayatlarının da mahvolduğu gerçeği.
2. Düzenin buyruğunda yaşayan insanın, tıpkı bir çarkın dişleri gibi ne yaparsa yapsın çarkın dışına çıkamayışı ve otorite tarafından verilen emirleri harfiyen yerine getirmesi gerçeği. Yani, aslında işkence yapan da masumdur çünkü ona emredileni yerine getirmiştir. Asıl suçlanması gereken onları bu duruma getiren erklerdir.
3. İnsanın içinde yer alan iyilik ve kötülük. İnsan salt iyi ve salt kötü değildir. İnsanın içinde iyilik de vardır, kötülük de. Öyküdeki işkenceci de her ne kadar kötülükler yapsa da sonunda bu yaptıklarından vicdan azabı duyar ve delirme noktasına gelir. Normalde, ondan böylesine duygular beklenmez ancak burada tam da en kötü insanın içinde bile bir iyilik duygusunun ve vicdanın yer alması vurgulanır.

3.1.5 Yalnızlık

Yazarın öykülerinde, yalnızlık temi değişik şekillerde ele alınmıştır. Terk edilen insanların yalnızlığı, yalnız olmadığı halde kendini yalnız hissedenler, yalnızlığı tercih edenler, yalnızlıktan kaçanlar ve hayat tarafından yalnızlığa sürüklenenler bunlardan bazılarıdır. “Sessizliğin Sesi” öyküsünde tren istasyonunda makasçılık yapan bir adamın yalnızlığı anlatılır. Bu adam, öylesine yalnızdır ki hayatında sessizlik, ses olmuştur ve rüzgârın sesi bile onu mutlu eder.

“Bedeli Yaşam”, öyküsünde eşinin ölümünden sonra çocukları tarafından önemsenmeyen bir adamın yalnızlığından bahsedilir. Modern toplumla birlikte özellikle üç kuşağın bir arada yaşadığı evler giderek azalmış, yerini sadece bir tek ailenin yaşadığı evlere bırakmıştır. Yalnızlık, duygusunun bu denli hissedilmesinin sosyolojik açıdan nedenlerinden biri de budur. Dededen toruna üç kuşağın beraber yaşadıkları evlerde insanların kendilerini yalnız hissetmeleri pek mümkün değildir. Öyküde, eşini kaybeden adam yalnız yaşamaktadır, çocukları ilk başta sıkça yanına gelirken sonraları bu durum seyrelir ve en sonunda nöbetleşe gelmeye başlarlar. Öldükten sonra konuşturulan adamın söyledikleri, modern toplumun geldiği noktada

yitirilen değerlere; ölüm gibi bir gerçekliğin karşısında, insanın tepkisizliğine ve aşırı duyarsızlığına ince bir göndermedir:

“Çabucak gömüp gittiler beni. Kızımın vakti yoktu. Zor yetişti uçağa. Oğlum gelmedi. Kolay değil bir şirketin satın alma müdürü olmak. Büyük torunum, ‘Gün ortasında olması iyi oldu’ diyordu, ‘Trafikte sıkışmadık’ (Özünal, 1994, s. 9).

“Dokumacı” öyküsünde, dokumacılık yapan bir kadının yalnızlığının verdiği buhranın sonucunda intihar etmesi anlatılır. Ona göre yalnız kalmasının nedeni yaptığı iştir:

“Eğer ben ölürsem, bunlar senin. Ama bir şartla, ne iplik ser, ne bez doku. Tezgâha girdin mi, bir kez bittin demektir. İplikler önü sıra akar gider. Sen habire basarsın. Sanırsın bitecek, bitirmek elinde. Elinde değildir oysa. Ne kadar dokusan da yarısı iplik, yarısı bez. Sonunda iplik tarakta, bez tezgâhta kalacak. Tezgâh yalnızlıkla yoldaş eder adamı” (Özünal, 1997, s. 47).

3.1.6 Toplumsal Yozlaşma

Özünal’ın öykülerinde yer alan temlerden biri de değerlerini yitiren, özünden uzaklaşan bireylerin oluşturduğu toplumdur. “Mıstalli’nin Dönüşü” öyküsünde hac vazifesini yerine getirdikten sonra memleketine dönen bir adamın, onu bekleyenler tarafından abartılı bir şekilde karşılanması anlatılır. Oysaki Mıstalli, köylülerine faiz karşılığında borç vererek, onların paralarını sömürür. İslam ahlakına göre reddedilen faizin, dindar addedilen biri tarafından kullanılması, toplumun değer yargılarının nasıl değiştiğini ve yozlaştığını göstermektedir. Öyküde, üç karısı olan Mıstalli’nin lüks ve şatafat içindeki yaşamına rağmen dilinden duaları düşürmemesi, senetlerle köylüyü borca sokarak onların toprağına el koyması fakat köylünün buna isyan edeceği yerde Mıstalli’ye saygı göstermesi anlatılarak özünü kaybeden bir toplumun örneklemine yer verilir.

3.1.7 Yoksulluk

“Tacir” öyküsünde yaşadığı yoksulluğu böbreğini satarak yok etmeye çalışan bir adamın, böbreğinden gelecek parayla rahat bir yaşam ereceği hayali anlatılır. Onu, böbreğini satma noktasına kadar getiren olay ise tam anlamıyla yaşadığı yoksulluk hatta daha ötesi açlıktır:

“Sonunda açlığı canına tak ettiği günlerden birinde o Allah’ın cezası çamurlu sokaklardaki simsara gitti. Adam kısa küt parmaklarıyla samanlı bir kâğıda incecik uçlu kurşun kalemle adını soyadını yazdı” (Özünal, 1991, s. 46).

3.1.8 Yaşama Sevinci

“Sarı Çizme” öyküsünde Özünal, ailesi tarafından yalnız bırakılan yaşlı bir kadının yavru bir kuşa tesadüfen denk gelmesiyle hayatında yaşanan değişikliği anlatır. Yaşlı kadın, yalnızdır ve hayattan ümidini kesmiştir. Oysa insanı yaşama bağlayan bir şeylerin olması gereklidir. İşte yavru kuş, kadının hayatında bu etkiyi yaratır. Yavru kuş, kadın için yaşama sevincidir:

“Bunca kısa zamanda kendini nasıl yalnızca bu işe verebildiğine, gidenleri unutabildiğine şaşıtı. Bu şaşkınlıkla sevindi. Bu tüysüz çirkin şeyden bir yaşam sevinci üretmek, aklından geçip duran ölümcül tuzaktan kurtulmak, kendine bir yol çizmek istiyordu. Dudaklarını yeniden gagaya uzattı, gövdesinin bütün öz suyunu ona aktarmak istiyordu. Yılların ötesinde kalmış tanıdık bir arzuydu bu, bir yanı ana, bir yanı kadın“ (Özünal, 2009, s. 47).

“Gastelere Basılacak Sevda” öyküsü kalaycılık yapan genç bir kızın zor hayatına rağmen içinde taşıdığı yaşama sevincini anlatır. Bu genç kızın özelinde aslında sosyolojik bir çözümleme de söz konusudur. Roman vatandaşların hayata bakış açıları, yaşama sıkı sıkıya bağlılıkları, gündelik yaşamları da bu genç kızın üzerinden çıkarılabilir. Ancak öyküde ön plandaki konu ise bu insanların bitmek bilmeyen yaşama sevinçleridir:

“Bu ezgili sesteki yaşam sevinci içimi ısıtıyor. Onlar çoktan köşeyi dönüp gittiler. Onları izliyorum. İşte manavdan kocaman, kırmızı bir elmayı aşırı. Onu da attı pirincin yanına yahut ayırık beyaz dişleriyle ikiye böldü. Biri kendine, öteki Reşoya. Bütün bilmişliğine karşın bilmediği bir şey var bu kızın. Gastelere basılacak sevda onun Reşo’ya olan aşkı değil, ardı sıra bir sihir gibi sürükleyip götürdüğü yaşam sevinci” (Özünal, 2009, s. 67).

3.1.9 Hayal Kırıklığı

“Suya Düşen” öyküsünde eşini kaybetmiş bir kadının eşinin arkadaşı ile evlenmesi, kahraman anlatıcı ağzıyla anlatılır. Öykünün sonunda çocuğun elindeki para suya düşer ancak suya düşen sadece para değil çocuğun umudu, annesine olan

güveni ve hayalleridir. Annesinin evlenmesi onun için büyük bir hayal kırıklığıdır. Yazar, yapılan görüşmede bu öyküyü eşinden boşandıktan sonra çocuklarının yaşadığı, annelerinin başka bir adamla evlenme korkusu üzerine yazdığını belirtmiştir.²⁰

“Cam Kırıkları” öyküsünde, parkta oturan bir anne ile kızının arasında geçen diyaloglara yer verilir. Manikürcüde çalışan kız, burada mutludur fakat ailesi tarafından dükkândan alınır ve Yılmaz adında köyden biriyle evlendirilmeye çalışılır. Üstelik zeytin bahçesinde gündelikçi olarak çalışıp istemediği düğünü için para kazanmaktadır. Mecbur kaldığı, yaşamak istediği hayat değildir. Yaşadığı ise hayal kırıklığıdır.

3.1.10 Aldatma

“Kadifelere Gün Düştü” öyküsünde eşini aldatan bir kadının üzerinden aldatma kavramı üzerinde durulur. Evine geldiğinde gördükleri sonrasında aldatıldığını anlayan adam, çılgına döner ve eşine saldırır. Evden çıkarken eşini jandarmaya şikâyet ettiği düşünceleri zihninde dolandır ama bunu yapmaz. Eskiden yaşadığı güzel günlerin artık olmayacağını düşünür:

“Akşama kadar aralıksız çalıştı. Gömleğinin kopmuş düğmeleri olmasa olanları düş sanacaktı. İçindeki öfkeden im kalmamıştı. Gün batımı işi bıraktı. Her günkü gibi Esat’ın kahvesine oturdu. Öylesine bir doğallık içindeydi. Kendi de şaşı. İki bardak çay. Bir el pişti. Akşam parka çıkıp dondurma yeseler... İçi burkuldu. Artık hiç. Yazları parka inip dondurma yemek, kışları kahve dönüşü ona fıstık götürmek, kâğıdın sıcaklığını taşıyan elleriyle onu okşarken ‘Ah sıcacıkmiş’ demeleri yoktu artık” (Özünal, 1991, s. 96).

Öyküdeki adamın işine gidip çalıştıktan sonra öfkesinin dinmesi, geçmişteki günlerini hatırlayarak içinin burkulması aslında eşinden vazgeçemeyişinin göstergesidir. Çünkü insanoğlu alışkanlıklarından vazgeçemez. Tabi vazgeçememenin nedeni salt bununla açıklanamaz. Ancak normal düzende giden hayatın içinde yaşanan büyük değişiklikler insanı korkutur ve bu büyük değişimleri göze almak zordur. Adamı, evine döndüğünde eşinin gitmiş olacağı düşüncesi endişelendirir.

²⁰ 27 Ocak 2018’de sanatçı ile İstanbul’da yapılan yüz yüze görüşmeden aktarılmıştır.

Hazırlanan sofradan evde olduğunu anlar, eşini gördüğünde yüzünde bıraktığı tahribattan dolayı ona acır ve sevdiğini hisseder. Öykünün devamında adam öyle bir duruma gelir ki o gün, o saatte evine dönmemiş, bu durumdan hiç haberdar olmamış olmayı ister. Eşini affetmek istemektedir, affetmek ve onu zihninde aklamak için de kendine sağlam nedenler bulmak zorundadır.

“Gülçiçek Ağacı”, eşini aldatan bir kadının öyküsüdür. Kadının, aldatma nedenleri öyküde açıkça verilir. Bu anlamda “Kadifelere Gün Düştü” öyküsünden net bir şekilde ayrılır. Çünkü o öyküde kadının neden aldattığını, yazar açık etmez. Merak unsuru olarak kalır. Okuyucu bunu bilemez. Ancak “Gülçiçek Ağacı”nda, aldatan kadın ilgi beklemektedir. İlgiden, sevgiden yoksun kalmıştır, eşiyle yaşayamadıklarını aldattığı kişiyle yaşar. İki öyküdeki ortak nokta ise aldatılan erkeklerin eşlerinden ayrılmamaları ve yaşananları kimseye sezdirmeden hayatlarına devam etmeleridir.

“Kirazkuşu” eşini aldatan bir kadının, bunu neden yaptığını anlattığı bir öyküdür. Bu öyküdeki aşkın ele alınış biçimi ile yazarın “Aşk Zamana Doğar” romanındaki Yıldız Hemşire ile Doğan’ın arasındaki yaşananlar, benzerlik gösterir. Öykü ve roman arasında kurgusal benzerlikler görülür. Yazar, her iki eserde aşkın sorgulanmasına olanak tanır:

“Sana duyduğum gibi değil. Gerçek bir aşk bu. Seni babamın yerine koydum hep. Oysa bir sevgilim olmalıydı. O oldu. İşte aynen böyle. Seni terk etmem, edemem. Eğer sen beni istersen yanında olurum, istemem dersen küsmem, haklısın derim. Kimse karısını aşığının yatağında bulduğunda senin kadar soğukkanlı olamaz. Ama söz isteme benden. Belki gene olur. Ama olsun istemem” (Özünal, 1997, s. 64).

3.1.11 Dogmatik Düşünce ve Batıl İnanç

“Kuşku” öyküsünde, ilahi anlamı olmayan bir türbenin kutsanması, insanların o türbeden medet umar hale gelmesi ve bunu yaparken türbeye paralar, su ve sabunlar bırakmaları anlatılır. Türbe, aynı zamanda batıl düşüncelerin varlığının devamını sağlayan bir mekanizmadır:

“Ama Sinayı Ümmü, herkesin korkusu. Gece suya işeyenlerin ümüğünü sıkır, akşam vakti tırnak kesenleri taş yapar, zina edenlerin edep yerlerini dağlar. Onlar da günahları işler işler, sonra da gelip sabun ve su bırakır, mum diker, para

dökerler. Zelha paraları toplar çıkın eder, tulumbanın altına gömer. Hele biraz daha biriksin, alıp başını gidecek. İnsan suretinde bir insan gibi. Ama biraz daha Deli Zelha' ya Ümmü Sina'ya gerek var" (Özünal, 1991, s. 60).

"Hatimler" öyküsünde, hatimler okuyarak sorunlarını çözmeye çalışan bir adamdan bahsedilir. Burada asıl eleştirilen dogmatik, bilimsellikten ve akıldan yoksun düşüncedir.

"Korkuluk" öyküsünde yaşanan bütün olumsuzlukları, cismen tanımlayamadıkları bir varlığa bağlayan ve onun kendilerini cezalandırdığını düşünen bir toplumun; görmeden inanmalarına, bilmeden korkmalarına ve sorgulamadan kabul etmelerine değinilir fakat bu öykü, diğer iki öyküden şu yönüyle ayrılır: Diğer öykülerdeki dogmatikliğin arkasında dini inanışlar var iken bu öyküde insanoğlunun anlamlandıramadığı varlıklara karşı oluşturduğu korkuları yer alır.

3.1.12 Özlem

Özlem temi, şiirde ve öyküde sıkça yer verilen duygulardan biridir. Bu, herhangi bir kişiye olan özlem olduğu gibi bir mekâna, zamana, duyguya veyahut olguya olabilir. "Buz Balon" öyküsünde babasını kaybetmiş bir çocuğun ona olan özlemi ve onunla ilgili kurduğu hayallerden bahsedilir:

"Her yer yemyeşilmiş. Babamla oturmuşuk çimenlere. Baloluk'ta garipler çeşmesinde avuçlarımızı doldurup doldurup buz gibi sular içermişik. Babam sağmış daha, avuçlarına güneş düşmüş, Gazozlar gazoz tadında, çikolatalar çikolataymış. Ne buz balon, ne mini çuko... Babam sağmış. Biz buralara göçmemişik daha" (Özünal, 1991, s. 116).

3.1.13 Kendine Yabancılaşma

İnsanın kendine yabancılaşmasının en çarpıcı örneklerinden biri, Franz Kafka'nın yazdığı aslında uzun bir öykü denilebilecek olan "Dönüşüm" adlı eserdir. Bu eser, kendinden sonra yazılan birçok esere ve yazara ilham olmuş; esere farklı içeriklerde ve şekillerde göndermelerde bulunulmuştur.

Özünal'ın öykülerinde yabancılaşma kavramı ana unsur olarak görülmesi de bazı metinlerin arasında sezdirilir. "Kızıkovalayan" öyküsü buna örnek gösterilebilir. Ancak özellikle kendine yabancılaşan insanı anlatan "Böcek" öyküsünde yazarın

konuyu ele alış biçimi Kafka'dan farklıdır. Kafka'nın bireysel tutumuna karşılık, Özünal; toplumcu bir bakışla konuyu ele almıştır. Öykünün daha ilk cümlesi “*Adam günlerden beri aç ve işsizdi.*” (Özünal, 1991, s. 117) ile başlar. Bu cümle, yabancılaşmanın toplumsal bir bakışla ele alındığının göstergesidir. Metinlerarasılık açısından bilinçli olarak oluşturulmuş öykü, bu anlamda incelenilecek önemli bir metindir:

“Bir akşam yatarken bir daha yataktan çıkmasına gerek kalmadığını düşündü. Sabah uyandığında ne yiyip içecek, ne satıp savacak bir şey vardı. Gözlerini açmayı denemedi bile. Dertop oldu, büzüldü. Dizlerini karnına çekti. Yorganın altında ayaklarını buldu. Ayak parmaklarını avuçladı. Sırtındaki karıncalanma arttıkça, omurgasından yükselen ılıkliğin beynini uyuşturduğunu duyumsadı. Kafatasının içinde yüzlerce yeşil kurt sineğinin vızıldadığını, yeşil parlak sineklerin, tombul pembe kurtların beyin loplalarının arasında kıvrıla kıvrıla, eğile büküle ilerlediğini duyuyordu” (Özünal, 1991, s. 120).

3.1.14 Askerlik

Yazar Özünal, bir asker çocuğudur ve asker olmanın nasıl bir duygu olduğunu, silahlı kuvvetlerdeki işleyişi, yaşamı içeriden bilen biridir. Bu durum onun eserlerine yansımıştır. “Alayın Kızları” romanı dışında birkaç öyküsünde de bu izlere rastlamak mümkündür. “Gece Sevgilisi” öyküsünde insani bir duyarlılık söz konusudur. İnsan, ölümle pençeleştiği anlarda bile sevebilir, sevebilir, hayal kurabilir ve umut edebilir. Öyküdeki asker, telsizden konuştuğu örgüt mensubu kadına öykünün bir yerinde acıdığını söyler. Olan ile olması gerekenin insan zihnindeki çatışması, en yoğun şekliyle ele alınır.

“Kola” öyküsünde, askerdeyken şahit olduğu bir olay nedeniyle kola gördüğünde kötü olan Halil'in yaşadıkları anlatılır. “Amber Tesbih” öyküsünde ise “Gece Sevgilisi”ndeki insancıl yaklaşım görülür. Hasta olduğu için örgütün terk ettiği silahlı bir çocuğa yardım eden bir çavuşun günlüğünden öykü anlatılır. Öyküde geçen ve çavuşun söylemiş olduğu “En çok özlediğim şey yalnızlık. İnsan haklarından biri de yalnız kalmak olmalı.” (Özünal, 2009, 23) cümleleri yalnızlığın verdiği bunalımı anlatan öykülere kıyasla yalnızlığa farklı bir bakış açısidir. Askerde, ortak yerlerde birlikte yemek yenir, aynı yerlerde uyunur. Sabah birlikte kalkılır, işler birlikte yapılır. Gerçekten de insan yalnız kalamaz ve bu cümleyi bir askerin kurması olağandır.

Yazarın, bu psikolojiyi anlamış ve satır arasında dile getirmiş olması öykü sanatı adına dikkat edilmesi gereken bir husustur. Çavuşun, arkadaşlarının ölümünden sonra yazmış olduğu günlüğündeki düşünceleri de önem arz eder:

“Gidenler yola çıkmadan, ölenlerin yataklarını topladık. Baş uçlarındaki kartları resimleri söktük. Volkan’ın yastığının altından bir kartal tüyü çıktı. Atmaya kıyamadım. Karakolun önünde her gün biraz daha genişleyen şu kıpkırmızı toprağı görmelerini ne kadar isterdim. Uğruna öldükleri toprağı. En çok Mehmet’in hakkıydı. Ekip biçtiğı, kazıp bellediğı, ak alın terini al kanını akıttığı toprak, mübarek ana. Biz mektepliler ne bilirdik gıymatını? Öyle derdi. Doğruymuş. Toprağı görünce ziraat teknisyeni olduğumu anımsadım. Buranın gerçeğı, bütün gerçeklerin üstüne çıkıyor. Kimliğinizin, kişiliğinizin bütün öğelerini belleğinize gömüyorsunuz” (Özünal, 2009, s. 23).

3.1.15 Diğer Temalar

Yazarın diğer öykülerinde birçok farklı teme rastlamak mümkündür. “Eski Sandaletler” öyküsünde Yakup’un, Eleni ile evlenmek istediğini babasına söyleyememesi, onun da Eleni’nin başka biriyle evlenmesi anlatılır. Öykünün isminde geçen sandaletler ise Eleni’nin giymiş olduğu sandaletlerdir.

“Işıklı” öyküsünde ise aç bir adamın, ödüllü oyun oynayıp para kazanmaya çalışırken gördüğü bir güzellik karşısında hem açlığını hem de oyunu unutması anlatılır. Kızın gözleri öyküde şöyle tarif edilir: “İçine güneş düşmüş, ışıklı bir bardak su” (Özünal, 1991, s. 77).

“Çilli Bir Kız” da öykünün anlatıcısının denk geldiğı hamile bir kızıdan bahsedilir. Uzun bir aradan sonra onu gördüğü yere tekrar gelen anlatıcının kızın doğum yaparken öldüğünü öğrenmesiyle öykü son bulur. “İkinci Karanlık Çağın Sonu” ise modern hayatın hep ileriye doğru gidemeyeceğini yaşanan olayların insanlığı geriye ve karanlık zamanlara da götürebileceğinin anlatımıdır. 12 Eylül 1980 darbesinin etkisi bu öyküde kendini hissettirir.

“Temmuz Sıcağı” öyküsü 2 Temmuz 1993’te yaşanan Sivas’ta yaşananlara değinir. Özünal: “Yaşanan acıların doğrudan doğruya sanatçı tarafından anlatılmasını doğru bulmuyorum. Çünkü bu, bazı noktalarda insanların acılarını kullanmaya kadar gidebilmektedir. Sivas’ta yaşananlar beni çok hüüzünlendirdi ve

*etkiledi. Bir yazar olarak üzerime düşen görevi ve tepkiyi sanatsal anlamda bu öykümle dile getirmek istedim.”*²¹ diyerek adı geçen öyküsünde örtük olarak anlattığı temaya değinir.

“Kızkovalayan” da ailesini terk ederek mutluluğu arayan bir adamın sonunda mutluluğu değil ancak yansımasını bulması anlatılır:

“Önümde yıllar var diyordum. Sevgililer buldum türlü soylardan, travestiler, alkolikler, lezbiyenler tanıdım. Birikmiş değer yargılarımı rüzgâra verip her doğan günle birlikte yeni şeyler yaşamak, yeni zevkler tatmak istiyordum. Parlak, ısıltılı ne varsa ona yöneldim. Bir parlaklıktır aldı gözümü; mutluluk değil, yansıması benim oldu” (Özünal, 1991, s. 94).

Yazar, Karşı dergisinde kendisiyle yapılan röportajda “Kızkovalayan” öyküsünden yola çıkarak kitabından şöyle bahseder:

“Ömür denilen süreç, evrende trajik yalnızlığın içindeki insanın eline tutuşturulmuş renkli ışıklı bir yaşam parçası. Kimi bunu bir meşale gibi başının üzerinde onurla taşıyor, kimi sigarasını yaktığı bir kibrit çöpü gibi sokağa atıyor. Bir kuşak insanımızınsa yaşam bir ateş topu gibi kucağına düştü. Bundan meşaleler tutuşturdu, başının üzerinde taşıdı, ankakuşu örneği her gün yeniden doruğa çıkarmaya çalıştı. Ama gün geldi ateş topu yarıldı parçalandı, başından aşağıya bir kara kurum oldu döküldü. O vakit, kimisi kurumla özdeşleşti; kimisi ateşle. Kızkovalayan, zaman akıp giderken yalnızca bu kuşak insanlarına değil, insanlığa son sahnede bir bakıştır. Közün her zaman kurumda, külde gizli olduğunu bilerek. Kızkovalayan, bütün bunları dil tadı, söz güzelliğiyle verebilmek amacına yönelik bir çaba.”²²

“Özgür Saraylı” da kahraman anlatıcının, özgürce yaşayıp giden bir kadına imrenmesinden, “Güzeren” de parkta oturan evli bir çiftin içlerinden geçen düşüncelerden bahsedilir. “İnsanlar İnsancıklar” ise insanlara genel bir bakışı resmeder bir öyküdür. “Yağmur Kaçakları” öyküsünde, parkta yağmurda denk geldiği bir çocuğun ıslanmasına engel olmak isteyen bir kadının çabası, anlatılır. “Işık Gölge

²¹ 16 Ocak 2019’da sanatçı ile yapılan telefon görüşmesinden aktarılmıştır.

²² Burhan Günel, “Mucize Özünal’a Sorular”, (Söyleşi), Karşı Dergisi, C.6, nr. 49, (Mayıs 1991), s. 12.

Ses”de geçen şu cümleyle “*Sen söylemen gerektiğinde sustun, şimdi susman gerekirken söylüyorsun.*” (Özünel, 1994, s. 28) Hayatın yaşanması gereken zamanda yaşanması vurgulanır. Öyküdeki kadın da yaşamının zamanını kaçırmış, hayatı ıskalamış biridir.

“Yaşam Gel Diyor” öyküsündeki anlatıcının yanına, parkta bir kadın oturur. Evli olan bu kadının uzun zamandır çocuğu olmamaktadır fakat o, umudunu kaybetmez ve yaşama sevinciyle doludur. Onun bu sevinci, anlatıcıya da yansır:

“Yeniden ay çekirdeklerini uzatıyor. İki letmeden alıyorum. Ellerinin sıcaklığını duyuyorum. Terle ıslanmış çekirdekler avcuma batıyor. Rıhtımdaki yolcular koşarak vapura giriyor. Ortalık kararıyor. Akşam karanlığında bir çocuk gülüyor. Kıkırtısında süt düşlerini görüyorum. Yanımdaki kadın güzelleşiyor, yüzüğünü çevirdikçe parmağında. Kediye, kadına, ağaca, toprağa baktıkça hafifliyorum. Yaşam bana gel diyor” (Özünel, 1994, s. 33).

“Çilek Aromalı” öyküsünde Jale, Necip ve Hayal arasındaki aşk üçgenini anlatır. Aşkın, arzunun ve tutkunun ne olduğu vurgulanır. “Çivi” de ise ayağında on beş santim platin bulunan bir adamın içinden geçen duygular anlatılır. Adam, ayağındaki platine “*Ulan çivi az yol değil be, bir ömrü yarılacak seninle. Gene de keçi gibi direniyorsun. Benim bacak çoktan adam oldu, sen hâlâ sensiz ayakta duramam sanıyorsun. Diklen bakalım.*” (Özünel, 1994, s. 40) diyerek, aslında yaşadığı durumun verdiği hoşnutsuzluğu dile getirir. Bir platinin yardımıyla ayakta durduğu, ona muhtaç olduğu düşüncesiyle baş etmek ister.

“Parkta Zaman ve Aşk” öyküsünde ise “zaman” kavramının sorgulaması yapılır ve öykünün sonunda aşk ile zamanın ontolojik olarak benzer olduğu söylenir. Zaman, konusunda söylenenler ise oldukça önemli ve dikkat çekicidir:

“Yalnızca diyorum ki, şu belleğimizde çıtırdayıp duran alet, şu masamızdaki, şu vapur tarifelerindeki, hani uçuş panolarında birbiri ardına düşen anlamsız, elektronik beyin kazıyıcılar... Üç geceler, on altı kalalar, yedi kırklar, beni hiç mi hiç ilgilendirmiyor. Bana verilen uçsuz bucaksız zamanı böyle yapay bir parçalanmışlıkla tüketmek çok saçma. Bunu söylüyorum yalnızca” (Özünel, 1994, s. 40).

“Tek Boynuzlu Tay” öyküsünde Balıkçı Haydar, eşinden boşanmış ve başka bir kadınla para için evlenecektir. İş bittikten sonra geri döneceğini ve kendisini beklemesini söyleyen Haydar’ı, geride bıraktığı eşinin başka biriyle olabileceği düşüncesi korkutur. Aklından geçen “...Ulan nasıl iş bu böyle? Patadanak boşadık karıyı. Azolmazlandı. Ulan bak şuna hâlâ gepegeç. Deminden beri gelen bakıyor giden bakıyor. İster misin biz oradayken...” (Özünel, 1994, s. 48) düşünceleri, kendisini şüpheyi düşürür.

“Mendil” öyküsü iki kadın ve bir erkek arasında yaşanan, içinde; sırların, affetmenin, vazgeçmenin, sona gelmenin, emek vermenin, gururun bulunduğu aşk üçgenini anlatır. “Emekli” de, bütün hayallerini emeklilik sonrasına erteleyen bir adamın, emekli olduktan sonra da duramayıp çalışmaya devam etmesinden bahsedilir. “Arasta” öyküsü, yazarın Şemdinli’de ve Hadim’deki çocukluğundan izler taşır. Anılarını ve aşklarını bir kez daha yaşamak için yola koyulan kahramanın öyküsü anlatılır. Onun için anılar, yaşamın sokak lambalarıdır. (Özünel, 1994, s. 59)

“Yüz Kuleli Kentin Tutsağı” öyküsünde; kahraman anlatıcı, gittiği yüz kuleli kentteki günlerini anlatır. İlk günlerde bir an önce dönmek isteyen kahraman, sonrasında bu kentle arasında sıkı bir bağ kurar ve buradan ayrılmak istemez.

“Döngel” hikâyesinde eşini ve çocuklarını terk eden bir adamın pişmanlığı anlatılır. Adam, yaptıklarının yanlış olduğunu çok sonradan anlamıştır. Bağışlanmak ister fakat kadının böyle bir niyeti yoktur. Öyküdeki adamın zihninden geçenler, onun pişmanlığını okura hissettirir.

“Eşik Bekçisi Buz Duvarı” ele aldığı konu itibarıyla diğer öykülere benzemeyen, özgün bir öyküdür. Öyküde, simgesel ifadeler kullanılmıştır. Bu ifadelerin hangi anlamı karşıladığı öykünün sonunda belirtilmiştir. Asıl vurgulanan nokta ise kitle iletişim araçlarının manipülasyonlarıdır. “Sudan Suret Çalmak” öyküsünde geçen bu ifade ile kastedilen ebru sanatıdır. Suret yapmanın yasaklanmasına rağmen ebru ustası gizlice bunu yapmaya devam eder:

“Karanlık bir ilkyaz akşamı gibi çöktü ovaya. Atların kışnemeleri kesildi. Dışarıda kararan baharın bütün renklerini, sular çanaklarda yansıtıyordu. Ebru ustası ibadet eder gibi sudan suret çalmaya koyuldu” (Özünel, 1997, s. 33).

“Bir Tabak Peynir” öyküsünde bir adamla kadının arasındaki diyaloglara yer verilir. Kadın; teslim olmayan, kimliğini gizlemeyen, cesur taraftır. Erkekse teslim olmuş, otoriteye boyun eğmiş ve otoritenin dayatmış olduğu yaşam biçimini istemediği halde benimsemiştir. Öyküde geçen “*Mahalleyi ele geçirmişlerdi. Evler tek tek denetleniyor, kapılar işaretleniyordu.*” (Özünel, 1997, s. 36) cümleleri, 1978 yılında yaşanan Maraş olaylarını hatırlatmaktadır.

“Bir Resmin İçinden” öyküsünde, sergideki bir resme bakılarak iki öğretmenin hayatları anlatılır. “Kirpi” de anlatılan ise bir kuaförün hayat hikâyesidir. “Şarkıcının Ölümü”nde Gönül Hanım’ın sevdiği şarkıcıyı hayatı boyunca takip etmesi, tüm yaşamını ona göre planlaması anlatılır. Öykünün sonunda ise Gönül Hanım, sevdiği şarkıcının ölüm haberini televizyondan öğrenir.

“Hurç” öyküsü yazarın çocukluğunun geçtiği Şemdinli’den izler taşır. Öykünün girişinde anlatılan göç Şemdinli’den dönüş yolculuğudur. Öyküde, insanın da doğumdan itibaren bir hurç gibi içinin doldurulduğundan bahsedilir. İnsanın doğduğu andaki hâli, boş bir hurca benzetilir:

“O, neden sonra anladı kendisinin de doğumla birlikte boş bir hurç gibi çitin üzerine atıldığını. Bir bir yaşadıkça ölümleri öldürümleri, ihanetleri sevinçleri, aşkı ve sevgiyi, anladı ki yaşam içinin doldurulmasını beklemektedir. Bazen seçebilir içine alacaklarını. Ama çoğu kez ne girerse karnına onunla olmak zorundadır. Yaşamın kirkambar olduğunu, her ölüme ayrı bir yer, her acıya sevince ayrı bir çekmece açmak gerektiğini git gide öğrendi” (Özünel, 1997, s. 58).

“Mendil” öyküsünde anıları –yaşamın sokak lambalarına- benzeten yazar bu öyküde, anılar için “yaşam çekmecelerimiz” der. Öyküde geçen Pesan deresi, katırla yapılan yolculuk, Şemdinli’deki elleri dövme kadınlara yazarın çocukluk anılarıdır. “Hurç” öyküsü, insanın yaşadıklarına, anılarına verilen önemi anlatan bir öyküdür.

“Bordonun Hakkı”, Özünel’in öyküleri içinde çok ayrı bir yerde durur. Tematik ve işleniş biçimi olarak hiçbir öyküsüne benzemez ve hiçbirini çağırıştırma. Özgün bir öyküdür. Bir ressam ile öykücünün diyaloglarından oluşur. Renklere kişilikler yüklenerek, onların özellikleri belirtilir.

“Madran Kayalıkları” öyküsünde öfkeli bir çiftçinin hırsları yüzünden çocuğunun ölümüne neden olmasından, “Balık Hikâyesi”nde ise bir balığın karnından çıkan yüzüğün köylü tarafından değişik şekillerde anlatılmasından bahsedilir.

Yazarın öykülerinde cinsiyet olarak kadın temi değişik şekillerde ele alınır. “Hamaili Kadın” öyküsünde “*Şimdilerde toprakla kadını özdeşleştirip ikisinin de tüm baskılara karşın doğurup üreterek, besleyip büyüterek insanı yücelttiklerini düşüncüm belki de bundandır.*” (Özünal, 1991, s. 64) denilerek kadın ve toprak özdeşleştirilir ve ikisinin de üretkenliğine ve gücüne vurgu yapılır.

“Kunduz”da evinin çatısında kunduz bulunan bir kadının öyküsü, “Kartal Gözü”nde bir kartalın karayılanı yakalaması, “Şeker Oğlan Otel”nde köydeki bir otele yabancı turistlerin gelmesinin köydeki etkileri anlatılır. “Usta ile Yamak”da ise baca temizliği için yanında çalıştırdığı bir erkek çocuk ile ustasının tanışmaları, ilişkileri ve ustanın ölümüyle son bulan hikâyeleri anlatılır. “Ahmakıslatan” öyküsünde bozulan bir makinenin Kerim adındaki cücenin sayesinde yeniden çalışması anlatılır.

“Yeryüzü Şenliği”nde hayatın günlük akışına ve insanlığa genel bir bakış söz konusudur. İnsanlar, kimlerdir? Günlerini nasıl geçirirler, neler yaparlar? Bunlardan bahsedilir. Öykünün kahramanı İbrahim için yeryüzünün şenliği, yaşamı oluşturan insanlardır:

“Az sonra okullar paydos olur, öğrenciler itiş kalkış geçerler, sonra memurlar çıkar, sonra muhasebe, avukat büroları, doktor muayenahaneleri boşalır. Güneş batır, hava kararmaya yüz tutar. Dükkânlar birer ikişer kapanır, ortalık tenhalaşırken bir bakarsın gene kaldırımlar kalabalıklaşmış. Lokantaların, pastanelerin, meyhanelerin ışıkları yanar. Sonra sinemalar, tiyatrolar... Hep kalabalık, hep gürültü. Çeşit çeşit insan. Yaşlısı genci, kadını erkeği, efendisi hanımı, berduşu orospusu, zengini fakiri, sayrısı sağı geçer durur bütün gün. İnsanın başı döner, gözü kararır” (Özünal, 2009, s. 104).

3.2 ÖYKÜLERDEKİ KİŞİLER

3.2.1 Kızkovalayan’daki Kişiler

Yazarın, “Kızkovalayan” kitabındaki “Üçleme”de öykünün başkışısı, ismi verilmeyen bir kadındır. Kadının buradaki önemli özelliği mücadeleci olmasıdır. Aynı mücadeleci kadın örneği “Sorgucu” öyküsünde de görülür. Öyle ki hapiste, işkencecisi

tarafından tecavüze uğraması ve hamile kalmasına rağmen yaşamaktan ve ümit etmekten vazgeçmez. Özünal'ın bu kitabındaki kadınların çoğu, ayakları yere basan, yılmayan, vazgeçmeyen kadınlardır. “Hamailli Kadın”da ise toplum tarafından dışlanmış, küfredilmiş bir kadın vardır çünkü toplumsal normlara uymamış ve güvendiği adamdan gebe kalmıştır. Bu ilişkide erkek suçlanmaz ve mazur görülürken kadına yaşama fırsatı verilmez. Yazar, bu öyküyle toplumun kadına ve erkeğe bakış açısını başarılı bir şekilde yansıtır.

“Kuşku” öyküsündeki Zelha da yine deli olarak alınan ancak aklıyla hareket eden biridir ve insanların, gelip gelip maddi nesneler bıraktığı türbeden istenilenlerin gerçekleşmeyeceğini bilir. “Yorgun” öyküsündeki kadın, hayatını süzgeçten geçiren fakat artık yorgun biridir. “Özgür Saraylı”da ise özgürce yaşayan bir kadın, öykünün merkezindeki kişidir. “Çilli Bir Kız”da olay örgüsünün merkezinde olan kişi ise anlatıcının karşısına çıkan hamile, çilli bir kızdır. Öykü, bu kızın ölümünün öğrenilmesiyle son bulur.

“Çanpara”nın başkışisi Selim Ustadır ve her zaman umudun peşinde koşar, yılmak onun kitabında yoktur. “Soyunun Soysuzu”nda ise başkışinin ismi verilmez. O, işkence yapmakla görevlendirilmiş biridir ancak yaptıklarına katlanamaz ve delirme noktasına gelir. Dışarıda, normal biri olarak hayatına devam edemez. Öykünün bu kişisi yazarın “Kullanılmış Hayat” romanında anlattığı karakterlerle o kadar örtüşür ki bu öyküden alıp onu romanın bir yerine yerleştirdiyseniz hiç de eğreti durmaz. Bir işkencecinin böylesine dokunaklı bir şekilde ele alınması, var olan karakterin hem Türk öykülerindeki hem de sanatçının öykülerindeki kişilere kıyasla unutulmayacaklar arasında yerini alması muhtemeldir.

“Sessizliğin Sesi”ndeki başkahramanın ismi verilmez, ondan bir adam diye bahsedilir. Bu adam, bir tren istasyonda çalışmakta ve yirmi yıldır makasçılık yapmaktadır. Ömrünü makasçı kulübesinde geçiren, yalnız bir adamdır. “Tohum” öyküsünün başkışisi ise hapse düşmüş olan ancak asla umudunu yitirmeyen Remzi’dir. “Sorgucu”daki kadının umudu neyse Remzi’nin umudu da odur. “Tacir” öyküsündeki başkışisi çaresiz bir adamdır, açtır ve böbreğini satmak zorunda kalır. “Eski Sandaletler”in başkışisi ayakkabı tamircisi Yakup’tur. Öykünün diğer önemli kişisi ise bir Rum kızı olan Eleni’dir.

“Işıklı” öyküsünün başkahramanı, ismi verilmeyen aç ve yoksul bir adamdır. “Kızkovalayan” öyküsünde ismi verilmeyen adam, eşini ve çocuklarını terk edip mutluluğu farklı yerlerde ve zamanlarda arayan biridir. Bir yere bağlı kalamadığı için terk eden, özgürlüğünü arayan, kendi olmaya çalışan, varoluşunu sorgulayan bir adam portresi çizilir.

“Hatimler” öyküsünün başkişisi Mehmet Efendi, hayatındaki tüm zorlukları hatim indirerek aşmaya çalışan biridir. “Böcek”teki adam ise Gregor Samsa gibi kendisine yabancılaşan biridir. O, terk etmek yerine terk edilmeyi bekler ve karısı tarafından terk edilir.

“Mıstalli’nin Dönüşü”ndeki kişiler köyün zengini Mıstalli, onun üç karısı Fatmacana, Meryem, Mersiye ve Mıstalli’ye borcu olan Ömer’dir. Mıstalli’nin köye gelişini karşılayan köylüler ise dekoratif kişiler olarak öyküdeki yerlerini alırlar. “Suya Doğru” öyküsündeki Kerim ise yurtdışında yaşayan ve annesi hastalanınca onu doğduğu topraklara götürmeye çalışan kişidir.

“Kadifelere Gün Düştü” öyküsündeki kişiler, isimleri verilmeyen evli bir çifttir. Adam, çiftçilik yaparak geçimini sağlayan biridir. Kadının özellikleri öyküde pek verilmez ancak eşini aldatmış bir kadındır. “Döngel” öyküsünün kişileri de yine isimleri verilmeyen ve aralarında ilişki bulunan bir kadın ve erkektir.

Sanatçının bu kitabındaki diğer öykülerin kişilerinden ayrılan öyküleri ise “Suya Düşen” ve “Buz Balon”dur. Bu öykülerin başkişileri de çocuktur. İki çocuğun da babası hayatta değildir. “Suya Düşen”deki çocuk annesinin evlenmesinden kötü etkilenir. “Buz Balon”daki çocuğun ise babasına olan özlemi dinmemekte ve sürekli onu düşünmektedir.

“Kızkovalayan” öykülerindeki kişiler, genel olarak tasnif edildiğinde üçe ayrılabilir: Kadınlar, erkekler ve çocuklar. Kadınlar; aldatan, işkence gören, ezilen, hor görülen, istediğinde özgürleşen, üreten ve doğuran kişiler olarak karşımıza çıkar. İyisiyle, kötüsüyle yani her yönüyle kadınların ele alındığı görülmektedir. Erkekler ise direnen, umut eden, affeden, işkence eden, yalnız kalan, aç kalan, yoksul olan, ataerkil ve dogmatik düşünüp yaşayan, korkan, terk eden, terk edilen, aldatılan, pişman olan, kendine yabancılaşan kişilerdir. Satır aralarında, erkeğin güç ile ilişkilendirildiği de

görülmektedir. Tarlada çalışan, dövüşen, şiddet uygulayan, kısaca gücünü kullanan kişiler erkeklerdir. Öykülerde yer alan çocuklar ise saflığı, salt sevgiyi temsil eden kişilerdir.

3.2.2 Park Öyküleri'ndeki Kişiler

“Park Öyküleri” kitabındaki kişilere bakıldığında “Bedeli Yaşam” öyküsündeki başkışı eşini kaybetmiş, yaşlı bir adamdır. Çocuklarından ilgi bekler, ancak bunu bulamaz. Öyküdeki diğer kişiler adamın çocukları ve torunlarıdır. “Güzere” öyküsündeki kişiler ise Mümtaz Bey ve eşidir. Öyküde ikisi dışında başka bir kişi yer almaz.

“İnsanlar İnsancıklar” öyküsünün merkezindeki kişi ismi verilmeyen bir adamdır. Yazarın “Yeryüzü Şenliği” öyküsünün başkışısı bu öyküdeki adam ile benzerlik gösterir. Öyle ki İbrahim, bu öyküdeki adam bile olabilir. Öyküdeki adam da İbrahim de hayatı ve insanları gözlemleyen, onları izleyen ve anlamlandırmaya çalışan kişilerdir.

“Cam Kırıkları” öyküsündeki ana kişiler Gülbahar ile annesidir. Öyküde Gülbahar’ın istemediği halde evlendirileceği kişi Yılmaz’dır. “Yağmur Kaçakları”nın kişileri, isimleri verilmeyen kadın ve çocuktur. Birbirlerini tanımayan bu kişiler, tesadüfen iletişime geçerler. “Işık Gölge Ses” öyküsünün başkışısı ismi verilmeyen bir kadındır. Öyküde konuşturulan kişilerden olan gölge ise aslında kadının iç sesidir.

“Yaşam Gel Diyor” öyküsünün merkezinde yer alan iki kişi de kadındır ve isimleri verilmemiştir. Bu kadınlardan birinin yedi yıldır çocuğu olmamasına rağmen umutlu biridir ve yaşamı sevmektedir. Diğer kadın ise öyküde anlatıldığı kadarıyla hayattan beklentisi olmayan biridir. “Çilek Aromalı” öyküsünün kişileri üç arkadaş olan Jale, Hayal ve Necip’tir.

“Çivi” öyküsündeki kişi ayağındaki platinle uzun zaman yaşayan, vazgeçmeyen ve yaşama başkaldıran biridir. “Parkta Zaman ve Aşk” öyküsünde de ismi verilmeyen iki kişinin diyalogları ile öykü ilerler. “Tek Boynuzlu Tay”ın başkışısı balıkçı Haydar’dır ve eşinden ayrılıp başka bir kadınla gidecektir. “Mendil” öyküsündeki kişiler iki kadın ve bir erkekten oluşur. Aralarındaki aşk üçgeni anlatılır.

Buradaki isimleri verilmeyen kişiler, “Çilek Aromalı” öyküsündeki Jale, Hayal ve Necip’i çağırıştırır.

“Emekli” öyküsündeki kişiler, Maaruf Bey ve eşi Müjgân’dır. “Arasta” öyküsünü oluşturanlar isimleri verilmeyen iki kişidir. Bu iki kişiyi bir araya getiren ortak noktaları anılarıdır. “Temmuz Sıcağı”nda isimleri geçen kişiler ise Mahmut, Kiraz Hanım ve Doktor’dur.

“Gülçiçek Ağacı” öyküsünün merkezindeki kişiler bir adam ve kadındır. Kadın, eşini aldatan biridir. Eşi ise bunun farkında olan ancak bu duruma tepki göstermese de eşine eskisi gibi davranmayan, ona kendini kapatan biridir. “Yüz Kuleli Kentin Tutsağı”nın kişisi ise öykünün anlatıcısı olan ve özelliklerinden pek az bahsedilen kişidir.

Özüal’ın bu kitabındaki kişiler incelendiğinde, kişilerin isimlerine yine çokça yer verilmediği görülmektedir. Çoğu öykünün kişilerinden bir adam, bir kadın diye bahsedilir. Kadınlar ve erkekler, her yönüyle anlatılır. Terk eden adam ve aldatan kadın olgusuna burada da yer verilmiştir. Kızkovalayan’daki politik ve bir kuşağın temsilci kişilerine yazarın bu kitabında rastlanmaz ancak mücadele eden, yılmayan, başkaldıran kişileri ideolojik çerçevenin dışında bireysel anlamda görmek mümkündür.

3.2.3 Gün Tutulması Öyküleri’ndeki Kişiler

Sanatçının bu kitabındaki kişilere bakıldığında, diğer öykülerdeki kişilerden farklı olarak tarihi kişiliklerin yer aldığı öykülerin bulunduğu görülmektedir. “Kum Saati”nde Osmanlı Devleti Dönemi’nin önemli gök bilimcilerinden olan Takuyiddin Efendi, öykünün başkişisidir. Yine “Boz Geyik İmi”nde yer alan kişiler Bağa Tarkan, Suluğ Kağan, Kıbaç Hatun da tarihi kişiliklerdir. “İkinci Karanlık Çağın Sonu”nda Molla Cihad, Kadir gibi dini kişilikler yer alır. Bu öyküdeki talebeler ise figüratif kişiler olarak değerlendirilebilir. “Ayasuluğ’da Gün Tutulması” öyküsünün kişileri tarihte yer alan Şeyh Bedrettin, Börklüce Mustafa, Mehmet Çelebi, Beyazıt Paşa gibi gerçek kişilerdir.

“Eşik Bekçisi Buz Duvarı” öyküsünde yer alan Okan, ideolojik görüşleri için mücadele eden politik bir kişidir, kurguyu oluşturan diğer kişi ise üniversite hocası bir

kadıdır. “Sudan Suret Çalmak” öyküsünde yer alan Kelam, ebru sanatıyla uğraşan kişidir. Öyküdeki diğer kişiler Köse Kasap, Koca Ali ve mollalardır. “Bir Tabak Peynir”de ismi verilmeyen kişiler bir adam ve kadındır. Adam, öyküde otoriteye boyun eğen biri olarak yansıtılır. Kadın ise değerlerini, özünü ve kimliğini koruyan biridir.

“Bir Resmin İçinden” öyküsündeki kişiler öğretmen olan yaşlı bir çifttir. Bu kişilikler ile yazarın yetiştiği dönemdeki idealist öğretmen tipi yansıtılır. “Dokumacı”nın başkışisi yaşadığı yalnızlığı kaldıramayıp intihar eden bir kadındır. “Kırpi”de hayat hikâyesini kendi ağzından anlatılan kişi bir berberdir. “Şarkıcının Ölümü”ndeki öykü kişisi sevdiği şarkıcıyı bir ömür boyunca takip eden, onun yaptığı her şeyle ilgilenen Gönül’dür. “Hurç” öyküsünün başkışı anılarını bir hurca doldurur gibi biriktiren bir kadındır. “Kirazkuşu”ndaki kişiler ise ismi verilmeyen bir kadın ve erkektir. Kadın kişisi, eşini aldatan biridir.

Bu kitaptaki öykü kişileri incelendiğinde diğer kitaplardan farklı olarak yazarın ilk defa tarihi kişiliklere eğildiği göze çarpmaktadır. Bunun yanında dini kişiler de bu hikâyelerde anlatılmıştır. Aldatan kadın kişisinin bu öykü kitabında da yer alması önemli bir ayrıntıdır. Öykülerdeki kişilerin mesleklerine yer verilmesi ve onların mesleki serüvenlerinin anlatılması yine bu kişileri diğerlerinden farklı kılan ve bu kitapta ele alınan ayırt edici özelliklerden biridir.

3.2.4 Gece Sevgilisi ’ndeki Kişiler

Yazarın bu öykü kitabına bakıldığında “Gece Sevgilisi”ndeki kişilerin asker oldukları görülmektedir. Öykünün başkışisi ve anlatıcısı Güneydoğu’da bir askerdir. Bu askerin diyalog içinde olduğu diğer merkezi kişi ise örgütten bir kız olan ve diğer askerlerce ona “Gece Sevgilisi” denilen biridir. “Amber Tesbih” ve “Kola” öyküsünde de asker kişiler başarılı bir şekilde anlatılmıştır. “Amber Tesbih” öyküsü başkışinin yazmış olduğu günlüklerden oluşur. “Kola”nın merkezi kişisi ise Halil’dir. Halil’in askerlik anısı üzerine öykü kuruludur.

“Bordonun Hakkı”nın kişileri bir ressam ile öykücüdür. “Korkuluk” öyküsünün kişileri bir adam ve öykünün sonunda ne olduğu öğrenilen, Büyükbaş diye anılan bir korkuluktur. “Sarı Çizme”de yer alan kişiler yaşlı bir kadın, Hasibe ve yavru

kuştur. “Madran Kayalıkları” öyküsünün kişileri ise bir ailenin fertleridir. Baba; Haydar, anne; Şadiye, çocuklar; Pembe, Alişan, Sevdiye ve Ali İhsan’dır.

“Balık Hikâyesi”nde başkahraman Ege’de bir gölü göremeye giden biridir. Öyküdeki diğer kişiler Başkahramanın yolda karşılaştığı yaşlı bir adam, Aliço, Habibe ve köylülerdir. “Gastelere Basılacak Sevda”daki kişiler roman bir kız, onun konuştuğu kadın ve Reşo’dur. “Kunduz” öyküsünün başkişisi ismi verilmeyen bir kadındır. Diğer kişiler bir kunduz, Şahin Usta ve Böcekçi Bahri’dir.

“Kartal Gözün”nde kişiler bir kartal ve karayılandır. Ancak bunlar, sembolik olarak anlatılmıştır. Aslında anlatılan insan ve yaşadıklarıdır. “Şeker Oğlan Oteli” nde kişi kadrosu kalabalıktır. Öykünün merkezi kişisi öyküye adını veren oteli kuran Çetin olmakla birlikte öyküdeki diğer kişiler Omar, Oktay, Tekelci Hamdi, Emekli Polis Ekrem, Kahveci Rıza, İmam Musa, Rıdvan, Emekli Saadet Hanım, Mandıracı Mazlum ve turistlerdir. “Usta ile Yamak” öyküsünün kişilerini ustalık yaparak hayatını idame ettiren yaşlı bir adam ve yanında çalıştırdığı çocuk oluşturur. “Ahmakıslatan”a bakıldığında öykünün merkezi kişisi Kerim’dir. Nuri Usta, Osman ve çıraklar ise diğer kişilerdir. “Yeryüzü Şenliği”nin başkişisi ise bir bankada güvenlik görevlisi olarak çalışan İbrahim’dir. Öyküyü oluşturan yardımcı kişiler; ismi verilmeyen bekçi ve memur Hayriye’dir.

Mucize Özünal’ın, “Gece Sevgilisi” kitabında, diğer öykülerinde yer almayan kişilere yer verdiği görülmektedir. Yazarın, buradaki amacı yayımlanmış olduğu öykülerde kendini tekrar etmeme düşüncesidir. Bu nedenle incelenen dört öykü kitabında da farklı kişiler yer almaktadır. Özünal’ın öykülerinde, genel itibarıyla kişi kadrosu sınırlıdır. Ancak “Gece Sevgilisi”nde kimi öykülerin kişileri diğer öykülerine göre kalabalık denilebilecek türdedir. Askerler, turistler, ustalar, memurlar, imamlar gibi değişik meslek grupları da bu öykülerin kişileri olarak okurun karşısına çıkmaktadır.

Özünal’ın tüm öykülerine genel olarak bakılacak olursa kişi kadrosu bakımından vurgulanacak nokta şu olacaktır: Yazar, çok farklı kişileri, çok farklı özellikleriyle öykülerinde kullanmıştır. Hayatın içinde karşılaşılabilecek bütün

insanlar onun öykülerinin kişisi olabilir. Bundaki amacın da insanın her yönüyle anlatılması ve değerlendirilmesi olduğu görülmektedir.

3.3 ÖYKÜLERDE ANLATICI VE BAKIŞ AÇISI

Bakış açısı ve anlatıcıyı hâkim, kahraman ve gözlemci olmak üzere üçe ayıran Şerif Aktaş bakış açısından şöyle bahseder:

“Bakış açısı, anlatma esasına bağlı metinlerde olay örgülerinin ve bu olay örgülerinin meydana gelmesinde kullanılan mekân, zaman, kişiler gibi unsurların kim tarafından görüldüğü, idrak edildiği ve kim tarafından, kime nakledilmekte olduğu sorularına verilen cevap olarak değerlendirilebilir” (Aktaş, 2015, s. 71-72).

3.3.1 Tanrısal Bakış Açısı İle Yazılanlar

Yazarın, “Kızkovalayan” kitabındaki Çanpara, Sorgucu, Sessizliğin Sesi, Tohum, Mıstallı’nın Dönüşü, Tacir, Kuşku, Eski Sandaletler, Işıklı, Yorgun, Kızkovalayan, Kadifelere Gün Düştü, Döngel ve Böcek öyküleri Tanrısal bakış açısı ile yazılmıştır.

“Sabahları hep böyle mi girerdi içeri? Gözlerinde dünyayı değiştirmenin tutkusuyla. O sabahlarda da böyle ağır, puslu muydu gökyüzü? Bu karanlık yatakta hiç yatmamış mıydı? Düşlerinde hep bir mavi, uçsuz bucaksız... Dibi görünen saydam sular. Şimdi uzun bir yürüyüşten dönmüş gibi. Bütün gövdesinde artarak yayılan ağırlar yok artık. Kararını bir kez daha irdelemesi gerekmiyor. Yaraları kapanmamıştı daha, içinin dönmesi kokuların ağırlaşması ona hiçbir şey söylemiyordu. Bir unutuşu yaşıyordu. Koğuşun saç sobasına önce siyah pantolonunu attı” (Özünel, 1991, s. 19).

“Sorgucu” öyküsünde geçen bu paragrafa bakıldığında anlatıcı, öyküdeki başkişinin duygularına, zihninden geçenlere değinir. Başkişinin unutmak istediği olayı, öyküdeki farklı zamanları, farklı mekânları ve kişileri anlatıcı bilir. Birbirinden bağımsız olan bütün bu unsurlar anlatıcı sayesinde kurgulanır.

“Park Öyküleri” kitabında yer alan Cam Kırıkları, Yağmur Kaçakları, Işık Gölge Ses, Çivi, Parkta Zaman ve Aşk, Mendil ve Temmuz Sıcağı öyküleri Tanrısal bakış açısı ile yazılmıştır.

“Öteki kalkıp gitmişti çoktan. Veda etmeden. Ödemiş sayıyordu besbelli. Ödeşmişlerdi. Ne kolay, çabucak... Gidip bulmalıydı onu. Bu kez

kimseye bağışlamadan sımsıkı sahip çıkmalıydı ilk aşkına. Mendili açtı yeniden. Altında yansıyan gün ışığında vazgeçmemesi gereken hiçbir şeyi olmadığını anladı. Adamın “içim boşalıverdi” derken neyi anlattığını kavradı. Kendine acıyarak baktı yüzüğe” (Özünal, 1994, s. 53).

“Mendil” öyküsünde Tanrısal bakış açısı sayesinde, başkişinin ve diğer kişilerin içsel konuşmaları bilinir. Yazar, “Gün Tutulması Öyküleri”ndeki İkinci Karanlık Çağın Sonu, Sudan Suret Çalmak, Bir Tabak Peynir, Ayasuluğ’da Gün Tutulması ve Hurç öykülerini de Tanrısal bakış açısı ile yazmıştır.

“O zamanlar çiçek parayla alınıp satılmazdı. Nergisin bedeli sevdıydı. Hoş, o zamanlar Karaburun’da yaşamın ederi sevdıydı. Toprak bölünmeden ekilir biçilir, zeytin hep birlikte toplanır, acı yeşil yağı, ela gözlü Türkmen insanının ağız tadı olur, ışıldar dururdu, sakız şişelerinde Bedrettin Musa Çelebi’ye kazaskerden, “divan bağımsız hüküm yasal olmalıdır” dediğinde, Tire’den Karaburun’a kopup gelmişti” (Özünal, 1997, s. 37).

Börklüce Mustafa İsyanı’nı anlatan “Ayasuluğ’da Gün Tutulması” tarihi bir öyküdür. Anlatıcının, o zamanlar diye anlattığı zaman Osmanlı Devleti döneminde Börklüce Mustafa’nın yaşadığı zamandır.

“Gece Sevgilisi” kitabındaki Bordonun Hakkı, Sarı Çizme, Madran Kayalıkları, Kartal Gözü, Şeker Oğlan Oteli, Ahmakıslatan, Yeryüzü Şenliği öyküleri Tanrısal bakış açısı ile yazılmıştır.

“İbrahim manyetik tarayıcıyı çekmeceye attı, kalktı. İşte bugünün de yarısı gitmişti. Az sonra okullar paydos olur, öğrenciler itiş kakış geçerler, sonra memurlar çıkar, sonra muhasebe, avukat büroları, doktor muayenahaneleri boşalır. Güneş batar, hava kararmaya yüz tutar. Dükkânlar birer ikişer kapanır, ortalık tenhalaşırken bir bakarsın gene kaldırımlar kalabalıklaşmış” (Özünal, 2009, s. 104).

“Yeryüzü Şenliği” öyküsünün başkişisi olan İbrahim, insanları düşünerek içsel bir sorgulamaya girişir. Tanrısal bakış açısı ile bu içsel sorgulama sağlanır. Anlatıcı, zaman, mekân, kişi sınırı olmadan her şeye hâkimdir.

3.3.2 Tekil Bakış Açısı İle Yazılanlar

“Kızkovalayan”da yer alan Hamaili Kadın, Suya Düşen, Çilli Bir Kız, Özgür Saraylı, Hatimler öyküleri tekil bakış açısı ile yazılmıştır.

“Annem telaşlı, ürkek. Halis Amca tıraş olmuş, lavanta kokuyor. Kırçıl bıyıkları kırılmış. Güleç yüzü annemin ürkekliğini dağıtmıyor. Dükkânların önünden geçiyoruz. Sonra beni küçük bir dükkâna bırakıyorlar. Önde annem, arkada Halis Amca. Nereye gidiyorlar? Kapının önündeki küçük iskemlede oturuyorum. Dükkânın çırağı bana limonata getiriyor, içiyorum. Zaman geçmiyor” (Özünal, 1991, s. 69).

“Suya Düşen” öyküsünün anlatıcısı babasını kaybetmiş ve annesiyle hayata devam eden bir çocuktur. “Park Öyküleri”nde yer alan İnsanlar İnsancıklar, Yaşam Gel Diyor, Çiçek Aromalı, Arasta, Gülçiçek Ağacı, Yüz Kuleli Kentin Tutsağı öyküleri tekil bakış açısı ile yazılmıştır.

“O akşam senin sarhoş olmanı sabırsızlıkla beklediğimi anımsıyorum. Seninle birlikte içmemden, “keyfine bak, istiyorsan iç” diye üstelememden kuşkulandın hiç. Sarhoş olmayacaksın, sızıp kalmayacaksın sandım. Sonunda kaykılıp kaldın salıncaklı koltuğunda. Hemen sofrayı topladım. Verandanın ışıklarını söndürdüm. İlyaz gecesi seni, benim küçük kadın ellerimi sarıp sarmaladığın gibi içine alıyordu. Akşamın serin rüzgârında değil, benim içimde savruluyordu erik çiçekleri. İlyaz güneşine yalnız eriklerin aldanmadığını bana söylememiştin ki. Esriklikti aşk sandığım şey” (Özünal, 1994, s. 69).

“Gülçiçek Ağacı” öyküsünün anlatıcısı eşini aldatan kadındır. Kadının bakış açısı ile diğer karakterler ve yaşananlar anlatılır.

“Gün Tutulması Öyküleri”nde yer alan “Dokumacı” öyküsünün anlatıcısı intihar eden dokumacının evine giden doktor hanımdır. Doktor, dokumacının evine nasıl gittiklerini; evi, dokumacının hakkında söylenenleri ve evden ayrılışlarını anlatır:

“O zaman gördüm dolabı. Bildiğimiz gömme dolaplardan biriydi. Kapak tutaçlarında nakışlı kuş kanatları vardı. Uçuşan bu iki kanadı ayırdım. Dolap açıldı. Uzun, gür, dalgalı, sarı saçlarla doluydu dolap. Örükleri yeni çözülmüştü besbelli. Yüzü boyasız, elleri kınalı, kaşları inceltilmişti. Teninde garip bir parlaklık vardı. İnce boynu hafifçe öne eğilmişti. Ağzı

sımsıkı yumuluydu. Bu nedenle dili dışarda değildi” (Özünel, 1997, s. 46-47).

“Gece Sevgilisi”ndeki Gece Sevgilisi, Balık Hikâyesi, Gastelere Basılacak Sevda, Kunduz öyküleri tekil bakış açısı ile yazılmıştır. “Kunduz” öyküsünde anlatıcı evinin çatısında yavru kunduzlara denk gelen kadındır. Anlatıcı sınırlı olanaklara sahip olduğundan kendi başından geçenleri anlatır:

“Her şey on gün önce başladı. Cânım bahar akşamında balkon kapısını açtım. Güneş batmış, ortalığa süt mavisi bir karanlık çökmüştü. Arka körfezin üzerinde, maviden hızla laciverte dönen gökyüzünün derinliklerinde aceleci yıldızlar, çiçeklenen iğdelerin, ortalığı tutan kokusu, güller” (Özünel, 2009, s. 68-69).

3.3.3 Çoğul Bakış Açısı İle Yazılanlar

“Kızkovalayan”daki Üçleme, Soyunun Soysuzu, Suya Doğru, Buz Balon öykülerinde çoğul bakış açısı kullanılmıştır.

“Hakem düdüğü çaldı, maçı bitirdi. Ayakta bağırانlar umutsuzca taş sıralara çöktüler. Toto sonuçlarını beklemeden kulaklarına dayadıkları küçük radyolarının antenlerini katlayıp yan ceplerine soktular. Flamaları, bayrakları sallayarak, dört dizelik takım marşlarını söyleye söyleye, yüksek parmaklıklı demir kapıdan yollara döküldüler” (Özünel, 1991, s. 25).

“Sabahları karanlıktan aydınlığa çıkışımız. Üstümüz başımız kan sidik içinde. Tırnaklarımızın diplerinde kıl kökleri üst deri artıkları. Yüzümüz gözümüz tükrük içinde. Soğuk beyaz lavaboda bataklık yeşili sıvı sabunlarla arıttığımız ellerimiz. Şimdi ben dört numaralı asabiye koğuşuna yeniden tıklılmamak için kaçarken, bu koca şehirde güneşe tutulmuş bir yarasayım. Gün ışığına dayanamıyorum. Isıtan her şey bana o kahrolası ‘Beş numaralı akım iletkeni’ anımsatıyor” (Özünel, 1991, s. 29).

“Park Öyküleri”ndeki Bedeli Yaşam, Güzeren, Tek Boynuzlu Tay, Emekli öykülerinde çoğul bakış açısı yer alır:

“Kaçamak baktı kızına. Saate bakarken gördü. Anladı, bir an önce bitirmek istiyordu töreni. Elindeki eski pantufları bırakıverdi yere. Duman rengi halıların üstüne. Arkaları basık eski pantuflar son

soluklarını verip düştüler. Pat... Pat... ‘Şu havluyu alsa mıydım?’ diye geçirdi içinden” (Özünal, 1994, s. 7).

Öykünün diğer kısımlarında ise çocukları tarafından önemsenmeyen ve yalnızlığa itilmiş anlatıcı söz alır:

“Ben şimdi buradayım. Bu yamaçta. Kuşbakışı görüyorum her yeri. Parka bakıyorum arada sırada. İnsanlar yaşam dolambacında dönüp duruyorlar. Ölümün yaşlanmakla, yaşlanmanın üşenmekle başladığını bildiğimden eğlenceleri oluyor parktaki insanları gözlemek. Ne yapalım, yaşamı öğrenmek yaşam pahasına” (Özünal, 1994, s. 9).

“Gün Tutulması Öyküleri”ndeki Kum Saati, Boz Geyik İmi, Eşik Bekçisi Buz Duvarı, Bir Resmin İçinden, Kirpi, Şarkıcının Ölümü, Kirazkuşu öykülerinde çoğul bakış açısının kullanıldığı görülmektedir. Kum Saati öyküsünde 16.yy’da Osmanlı Devleti Dönemi’nde yaşayan gök bilimci Takuyiddin Efendi’nin yaşadıkları anlatılır.

“Kısa bir sessizlik oldu. Kılınç Ali’nin ardına dönüp palayı sıyırdığını gördüm. Sonrasını hatırlamıyorum. Buraya nasıl geldim? Davut, Havi, Hamza neredeler? Bilmem” (Özünal, 1997, s. 10).

“Gece Sevgilisi” kitabındaki Kola, Amber Tesbih, Korkuluk, Usta ile Yamak öykülerinde çoğul bakış açısı kullanılır.

3.4 ÖYKÜLERDE ZAMAN VE MEKÂN

Özünal’ın tarih konulu öykülerinde zamanlar net olarak belliyken, diğer öykülerde belli bir zaman aralığı görülmez. Gündüzler, geceler, mevsimlerden zamanlar çıkarılır. Mekân açısından incelendiğinde ise öykülerde kapalı ve açık, iç ve dış mekânlar olmak üzere birçok yer öykülerde kullanılmıştır. Sanatçının öyküleri kısa ve durum öyküsü olduğundan en çarpıcı özellikleri temaların ve kişilerin ele alınış şekilleridir. Bu nedenle öykülerdeki zaman ve mekân diğer unsurlara kıyasla bir nebze arka planda kalmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. MUCİZE ÖZÜNAL'IN ROMANLARININ İNCELENMESİ

4.1 ALAYIN KIZLARI

4.1.1 Özet

Zeynep, Mine, Gülay, Gönül, Güzin, Ayşen ve Cahide yedi kız arkadaşları. Van'ın Toprakkale kasabasında onları birleştiren askeri bir alaydır. Romanda, bu yedi kızın hikâyeleri ayrı ayrı kurgulanır.

Cahide, ortaokulu bitirdikten sonra müzik öğretmeni Ziya'ya âşık olur. Aralarında bir ilişki başlar. Bu ilişki duyulunca Ziya açığa alınır, Cahide ise evden çıkamaz ve içine kapanır. Bu sırada Ziya, ona haber göndermektedir. Ziya, bu küçük kasabada ömür tüketmeyeceğini, teşkilatın kendisine söz verdiğini, okullarda ülkücü öğretmenlere ihtiyaç olduğunu söyler. Cahide'yi kendisiyle gelmeye ikna eder. Gizlice evlenirler. Ziya müzik öğretmeni olarak İstanbul'a bir liseye atanır. Kısa bir süre sonra da müdür olur.

Ziya, Cahide'yi konservatuar sınavlarına girmesi için yüreklendirir ve onu sınavlara hazırlar. Ziya, Cahide'ye çok ağır bir program uygular. Sınavlara hazırlandığı aylar Cahide için tam bir işkence olur. Cahide artık onun karısı, sevgilisi olmaktan çıkar, ülküsüne adanmış bir denek olur. Bu sırada hakkında bir soruşturma açılır. Okulun pansiyonundaki önemsiz bir açık, düşmanları tarafından kullanılır. Sınava birkaç gün kala Cahide'nin küçük bir yanlısını yakalar. Onu döver. Öyle ki Cahide, üç dört gün kendine gelemez. Cahide, sınavı kazandığı takdirde Ziya'dan kurtulmayı düşünür. Kocasını tutuklanınca ondan boşanır. Birkaç aylık küçük oğluyla izini kaybettirir. Bir süre müzik öğretmeni olarak çalışır. Orkestra sınavlarını kazandığında adını da değiştirir. Ziya, oğlunu annesine karşı doldurur. Amacı onu annesinden koparmaktır. Yıllar sonra Ziya, Adana'da bıçaklanarak öldürülür. Ziya, oğlunu annesine karşı yetiştirmekte başarılı olmuştur. Cahide ise artık yaşlı, tombul bir kemancıdır.

Gülay'ın babası Özkan Astsubay Kore Savaşı'na gönüllü olarak katılır. Yüzünde on iki dikişli bir yara ve göğsünde madalya ile geri döner. Gülay ortaokulu bitirdikten sonra Fen Lisesi'ni kazanır. Çok başarılı olur. Biyomühendislik çalışmalarına katılır, kendini bilime verir. Hayatına girmeye

alışan İlhan ve Tuanku'ya izin vermez ancak yıllar sonra bunun pişmanlığını eker çünkü yalnız kalır. Her şeyi bırakıp ülkesine döner ancak yapamaz. Alıştığı hayattan kurtulamaz.

Gönöl ise ailesiyle birlikte ortaokul bittikten sonra Ankara'ya gelir. Babası Cemal Binbaşı kurmay subay olarak İtalya'ya gönderilir fakat Cemal Binbaşı ailesini Ankara'da bırakır. Gönöl, kolejlerde lise eğitimini sürdürür. Cemal Binbaşı, yıllarca ailesinden uzak kalır. Annesi Neriman Hanım başka bir adamla birlikte olur. Gönöl, evden ayrılır ve yatılı okumaya başlar. Zeynep ve Gönöl birbirine yakın üniversitelerde okurlar. Gönöl, Zeynep'i tanır ama onunla konuşmaz. Gönöl, maliye bölümünde Halil isminde Erzincanlı biriyle tanışır. Gönöl, Halil'in düşüncelerinden ve karakterinden etkilenir. Dünyayı değiştirmek ister ve kendini devrimci mücadeleye verir. Kaçak durumuna düşer. Aranan anarşistler arasındadır. Sıkıyönetim komutanlığının vur emri vardır. Yaralı olarak sığındığı örgüt evinde kısıtılır ve burada öldürölür.

Çocukluğunda kukla yapıp karagöz oynatan Güzin ise tiyatrocu olur. Oyunlar oynar, tiyatro kurar. Mutludur ancak bir gün tiyatro kundaklanır. Güzin, bu olaydan sonra depresyona girer. Tiyatroyu tekrar kurmak ister. Hastanedeki odasında çıkan yangında hayatını kaybeder.

Ayşen'in levazım subayı babasına darbeden sonra tutuklama kararı çıkarılır. Babası bu durumu kaldırmaz ve arabasında silahıyla kendini vurur. Ayşen, bey torunu olan Selim ile evlenir ve eczacılık yapar.

Zeynep'in alaydaki isteği ise babasına keman aldırmaaktır ama paraları yetmediği için alamazlar. Zeynep, büyüyüp evlenince çocuğu olur, o da büyüyüp doktor olur. Hem de Zeynep'in çocukluğunun geçtiği yerde görev yapar. ocuğuna giderken okuması için verdiği kitaptan yıllar önce alayın kızlarının olduğu fotoğraf çıkar. Oğlu, fotoğrafı Zeynep'e gönderir. Zeynep, fotoğraftaki arkadaşlarıyla bir buluşma ayarlar. Yıllar sonra aynı fotoğraftakileri bir araya toplama niyetindedir ancak Güzin ve Gönöl hayatta değildir. Diğer arkadaşlarına buluşacakları yeri ve zamanı bildiren telgraflar gönderir. Otel odasındaki buluşmaya Cahide ve Zeynep gelirler. Ayşen ise lobide bekler, onları göremez. Gülay da yurtdışındadır ve gelemeyeceğini bildirir.

4.1.2 Olay Örgüsü

“Alayın Kızları” romanını dokuz bölümden oluşmakla birlikte romanın şekillendiği çekirdek olay çocukluk arkadaşı olan kızların hayat hikâyeleridir. Onların, çocukluktan sonra neler yaptığı, nasıl bir hayat yaşadıkları ayrı ayrı ele alınır.

Romanın birinci bölümünde kış mevsiminde, çocukların evlerinden okula keyifle gidişleri anlatılır. Roman, bu olay ile başlar. İkinci bölümde ise Cahide’nin hayatının son zamanlarına geçilerek ileriye gidilir. Cahide, başkemancı olmuştur ve onu dinlemeye bir Bakan gelmiştir. Bakanın elinden ödül alır. Bu bölüm, Cahide’nin; oğlunun ölümünü öğrenmesi ve bunun sonucunda felç olmasıyla son bulur.

Üçüncü bölümde Gülay’ın çocukluğu ekseninde annesinin ve babasının hayatları anlatılır, birinci bölümdeki çocukların kızakla okula gidişine, bu bölümde devam edilir. Birinci bölümde okula gidiş tamamlanmamış ve ikinci bölümde araya Cahide’nin gelecekteki durumu girmiştir ancak üçüncü bölümde kızakla okula giden kızlardan biri olan Gülay, arkadaşı Cahide için kızaktan iner ve okula yürüyerek gider. Üçüncü bölüm, bu ayrıntı ile son bulur çünkü Gülay’ın bu davranışı hayatı boyunca vereceği eşit olma mücadelesinin bir sinyalidir.

Romanın dördüncü bölümünde; ikinci bölümde Cahide ile ilgili verilenler derinleştirilir: Cahide, Zeynep’in evindedir. Otuz yıl sonra bir araya gelmişlerdir. Bu bölüm, üç kısma ayrılacak olursa birinci kısımda Cahide’nin çocukluğuna ve annesinin hayatına yer verilir. İkinci kısımda Cahide’nin eşi olan Ziya’nın hayatına, üçüncü kısımda ise Ziya ile evlenmelerine ve sonrasında yaşananlara değinilir. Cahide’nin hayatının tam anlamıyla okuyucu tarafından özümsemişi, öğrenilmesi ve şemasının çıkarılması bu bölüm ile sağlanır.

Beşinci bölümde Gülay’ın hayat yolculuğu anlatılır. Van’dan sonra neler yaptığı, kendini nasıl bilime adanmış, bu adamanın getirdiği sancılardan bahsedilir. Altıncı bölüm Zeynep’in oğlundan gelen bir mektupla başlar. Romanın kırılma noktalarından biri de burasıdır. Zeynep’in oğlundan aldığı mektubun sonunda yer alan bir fotoğraf onu çocukluğuna, Van’daki günlerine götürür. Bu fotoğraf ile Zeynep, arkadaşlarını bir araya getirme çabasına girer. Zeynep’in çocukluğu ve diğer yaşamı da bu kısımda anlatılanlardır.

Yedinci bölümde Zeynep ile Gönül'ün kesişmeleri anlatılırken Gönül'ün yaşamına ayrıntılarıyla değinilir. Sekizinci bölümde Güzin'in hayatına, son bölümde ise Ayşen'in hayatına değinilir ve fotoğraf karesindekilerin bir araya gelmeleri ile roman sonlanır ve tabi bu buluşmaya gelemeyenler de vardır.

4.1.3 Tema

Roman türüne bakıldığında tek bir tema etrafında yazılmadığı, içinde birçok temi barındırdığı görülmektedir. “Alayın Kızları” romanından da birçok tem çıkarılabilir ancak ana bir şema çizildiğinde bu, “hayatın anlamını arama çabası” olarak yorumlanabilir.

Romanda anlatılan yedi ayrı insanın yedi ayrı yaşam öyküsüdür, bununla birlikte bu kişilerin tematik olarak göze çarpan önemli özelliği, hayatlarını mutlaka bir ideale adanmaları ve bu uğurda yaşamalarıdır. Örneğin Gülay, kendini bilime adar. Onun için hayatın anlamı bilmek ve bilmek için öğrenmektir. Gönül ise kendini siyasi görüşüne adar ve bütün yaşamını bunun için feda eder. Güzin, tiyatroyla; Cahide, müzikle kendini var eder. Aslında yaşamı anlatılan bu insanlar, cumhuriyetin oluşturmaya çalıştığı aydınlanmacı eğitim anlayışıyla yetişmişlerdir ve romanın satır aralarında bu idealizmin yansımaları görülür.

4.1.4 Kişiler

Nurullah Çetin, roman kurgusunun oluşturan önemli bir unsurun da kişiler kadrosu olduğundan bahseder:

“Roman kurgusunun önemli bir parçasını da kişiler oluşturur. Bunlar, romanda ya etken ya da edilgen konumdadırlar. Yani ya özne ya da nesnedirler. Olayların canlı, hareketli bir biçimde seyredebilmesi için, bunlara yön veren, oluşumlarına sebep olan kişiler vardır. Roman, bir insan sanatıdır. Dolayısıyla kişisiz ya da kişiye özgü niteliklerin olmadığı metin, roman adını alamaz” (Çetin, 2013, s. 142).

Romanın kişiler kadrosu geniş olmakla birlikte olay örgüsünün merkezinde yer alan kişiler, çocukluk arkadaşı olan yedi kızdır. Bunlar; Zeynep, Gülay, Mine, Gönül, Güzin, Cahide ve Ayşen'dir.

Cahide, çocuk yaşıta müziğe ilgi duyar. Müzik öğretmeni Ziya ile evlenir ancak bu evlilik mutsuz bir şekilde sonlanır. Bu evlilikten bir erkek çocukları olur. Ziya, oğlunu annesine karşı doldurur ve bunda da başarılı olur. Cahide, müzik serüveninde istediği noktaya ulaşır ancak oğlunun ölümünü haber alınca felç geçirir ve bu şekilde yaşamına devam eder.

Gönül, 68 Hareketi'ne katılan devrimci bir kızdır. Van'dan Ankara'ya gelmiştir. Kolejde okur. Zeynep ile yolları zaman zaman kesişir, onu görmesine rağmen yanına gidip iletişime geçmez. Romanın sonundaki buluşmaya gidemeyecek, çok öncesinde yaralanarak ölecektir.

Gülay, kendisini bilime adanmış kişidir. Yurt dışına açılır, bilimsel araştırmalar ve projelerde yer alır. Sonrasında yalnız olduğunu hisseder. Bilime adanmış bir ömrün, bedelini öder. Hayat akıp giderken aşkı, sevgiyi, mutluluğu göz ardı ettiğini düşünür.

Yedi kız arkadaşın biri olan Güzin, tiyatrocu olur, mutlu bir yaşamı vardır ancak yangında ölür. Ayşen, eczacı olmuştur. Babası, intihar eder. Annesi Laika Hanım, başka bir adamla evlenir.

Romanda önem arz eden bir diğer kişi Zeynep'tir. Zeynep, arkadaşlarını bir araya getirmeye çalışır. Dikkat çekilmesi gereken nokta Zeynep'in, yazarın yaşamından izler taşımasıdır. Romanda ismi geçen Şerife Hanım, yazarın ananesi; İsmail Efendi, anne tarafından dedesidir. Yine Feride Hanım, yazarın babaannesidir. Zeynep'in babasının yüzbaşı olması, annesi ile babasının evlilik süreci, çocukluğunda yaşadıkları, yazarın hayatıyla birebir örtüşür. Özetle Zeynep kişisi, yazarın kendisidir. Zeynep'in ablası Mine'den ayrıca söz edilmez. Zeynep'in hayatı anlatılırken Mine'ye de yer verilir.

Romanda yardımcı kişiler: Birinci bölümde çocukları okula kızakla götüren Kahraman, Nurettin Kumandan, Muavin Erol Bey, Laika Hanım, Özkan Başçavuş, Nazan, Ziya Öğretmen, Nisa Nesrin, İlhan, Tuanku Rahman, Profesör Taylor, Nasuh Hoca, Emin Amca, Koray, Birkan, Yarbey Recep Bey, Sitare Hanım, Mümtaz, Şerife Hanım, Hoca İsmail Efendi, Nezihe, Feride Hanım, Nigar, Bakkal Emin Çavuş, Bekçi Yusuf, Neriman Hanım, Halil, Cemal Binbaşı, Bergüzar, Leyla, Selim, İsmail Nevzat, Vehbi Bey, Gönül Hanım, Kâzım Efendi, Osman, Ekrem Bey, Hüseyin Usta, Keriman

Hanım, Nevres, Esat Bey, Hasbiye Hanım, Niyazi, Fuad, Naciye Hala, Doktor Atay, Ender, Müesser Hanım, Haco, Mamo ve Doğan'dır.

Kitapta geçen tarihi ve gerçek kişiler ise Mustafa Kemal Atatürk, İsmet İnönü, Adnan Menderes ve Muammer Aksoy'dur.

4.1.5 Zaman ve Mekân

Mehmet Tekin'e göre romanda zamanın belirlenebilmesi için somutlaştırılması gerekir. Bunun için de tarihsel bilginin desteğinden yararlanılabilir. (Tekin, 2017, s. 140) "Alayın Kızları"nda olayların geçtiği zaman dilimi uzunca bir süreyi kapsar. Yedi kızın çocukluklarının anlatıldığı zamanlar 1950'li yıllara tekabül etmektedir. Bu yıllar açıkça verilmese de romanda yer alan tarihi kişilerden olayların yaşandığı zaman anlaşılmaktadır. Adnan Menderes'ten bahsedildiğini anladığımız şu satırlar, Demokrat Parti'nin iktidarda olduğu 50'li yıllara işaret etmektedir:

"Alayın küçük kızları hâlâ karargâh binaları arasında kalan o küçük oyun alanındalar. Ayşen hâlâ tahterevallide ayaküstü dikiliyor, konuşma giderek tartışmaya dönüşmekte.

-Başvekil o, saçlarını arkaya tarıyor.

-Çok güzel konuşuyor. Annem gerçek bir beyefendi diyor.

-Elbette, hukuk okumuş akıllım" (Özünal, 2000, s. 97).

Zeynep'in ailesinin geçmişinin anlatıldığı yıllar ise Atatürk Dönemi'ne rast gelir:

"Başvekil İsmet Paşa'nın ağır konuşması boğuk sesiyle işitilir. Geçen yıldan bu yana artan şeker, çimento, demir üretimi; yapılan demiryolları, açılan okul sayısından söz eder. Sözlerden çok sayıların egemen olduğu kutlama söylevleri, Cumhuriyet Hükümeti'nin başarılarını millete bildirir. Gazi'nin heyecanlı, tiz sesiyle çınlayan nutukları, üçüncü hamur gazetelerde yayınlanırken, fısıltılar dolaşırdı kulaktan kulağa" (Özünal, 2000, s. 71).

Yazarın, anlatma zamanını 1998 olarak kitabın sonunda belirtmesine ve yedi kızın çocukluklarından itibaren olayların anlatılmasına bakıldığında romanın zaman diliminin 50-60 yıllık bir süreyi içerdiği görülmektedir.

Mekân açısından roman incelendiğinde birçok mekân unsuruna rastlamak mümkündür. Romanın başlangıcında yedi kız çocuğunun yaşadığı yer Van'ın Toprakkale kasabasında yer alan askeri bir alaydır. Roman, bu kasabanın kış mevsimindeki tasviri ile başlar:

“Ortalığı kar kokusu sarmıştı. Karın aldatıcı yumuşak örtüsü günlerdir uzaktaki dağlardan kente doğru kabardıkça kabarıyordu. Tümsekler çukurlarla denkleşmiş, çatıların sivri uçları, elektrik direklerinin tepeleri yuvarlaklaşmıştı. Evlerin hemen arkasında koyu bir karanlıkla derinleşip genişleyen çam ormanı, şimdi buğulu mavi bir aydınlıkla ışıqlanıyordu. Kızılçamların, gürgenlerin yeşil dalları kar yüküyle eğilmişti ve kar hâlâ yağıyordu” (Özünal, 2000, s. 1).

Romanda Antalya, Erciş, Kırım, İstanbul, Hadımköy, Mudanya, Moda, Pire, Atina, Lizbon, New York, Pera, Tophane Lima'nı, Galata, Beyoğlu, Kiev, Asmalımescit, Ankara, Duisburg, Ankona, Parmakkapı, Adana, Nil, Malezya, Anadolu, Aydın, Isparta, Eğirdir, İzmir, Karataş, Bahribaba Parkı, Alaattin Meydanı, Amerika, Paris, Beşiktaş, Kadıköy, Napoli, Kavaklıdere, Dikmen gibi mekân isimleri de geçer.

4.1.6 Dil ve Anlatım

Alayın Kızları'nın birinci, ikinci ve üçüncü bölümleri Tanrısal bakış açısı ile verilir. Üçüncü bölümün sadece bir paragrafında roman kahramanı Gülay'ın, annesinin ölümünden sonraki düşünceleri verilir:

“Ben yaşamın henüz aralanmakta olan kapısı önünde gençlikle çocukluğun arafatında, bir büyümlü ışık algılıyordum gelecek günlerimi. Öfkem karalığıma olsa da, kalelerimin burçlarını çocuk ellerimle örmüştüm. Çatlattığım kabuğumdan çıkmaya hazır değildim daha. Ölümün soğuk eli kırdı kabuğumu. Donanımsız, yığınaksız, savunmasız kaldım yaşamın orta yerinde” (Özünal, 2000, s. 23-24).

Romanın devam eden dördüncü bölümünde çoğul bakış açısı kullanılır.

“İlk kez o gün gözlerimiz değdi birbirine. Kalabalık sınıfta o öğretmendi, ben öğrenci. Ama o gün orada, o leylak ışıklı akşamda beni çocukluktan çekip çıkardı. Bunun böyle olduğunu çok sonraları anladım. Yılsonu temsilinde beni

koroya seçtiğinde, bunun bir başka seçimi de içerdiğini bilmiyordum.” (Özünal, 2000, s. 28-29).

“Sonraları bana uzun uzun anlattı, babamla birlikte başladıkları askeri okuldan, babama haber vermeden nasıl kaçtığını, bir İtalyan vapuruna binip Ankona’ya gittiğini, oradan Duisburg’a geçtiğini, Avusturyalı bir düşesle yaşadığı macerayı. Ruh, ideal, heyecan, ülkü... Amcam buydu işte” (Özünal, 2000, s. 36-37).

Beşinci bölümde de birçok kahraman konuşturulur. Onlardan biri de Koray’dır:

“Yerler ıslak tepelerde, Ciloların çıplak ağaçsız tepelerinde yün başlıklarımız, hafif makineli tüfeklerimizle kayaların çıplak yüzünden, sessizce su gibi kayarak derenin içine iniyorduk. Çimlerin arasında küçük sarı çiçekler, çalılardan diplerinde karıncalar ve doğmakta olan güneş, yaşamın canlı, çarpıcı, yalın parlaklığını herkesle birlikte bize de sunuyordu” (Özünal, 2000, s. 42-43).

Altıncı bölümün iki yerinde romanın kahramanlarından biri olan Zeynep, devreye girer:

“O fotoğraf bir 23 Nisan günü çekilmişti. Hepimiz alayın bahçesindeydik, tören giysilerimizle. Ayşen külkedisi pelerinini çıkarmamıştı daha. Gülay’ın beyaz laboratuvar önlüğü üzerindeydi. Alayın revirindeki sıhhiye erlerinin önlüğüydü aslında. Güzin, palyaço olmuştu. Yüzünü kırmızı bir tebeşirle boyamışlar, kırmızı lastik bir topu kesip burnuna takmışlardı. Fotoğrafta lastik topu incecik parmaklarıyla gösteriyordu. Gönül resmin kıyısında gölgeliydi” (Özünal, 2000, s. 65-66).

Yedinci bölümde Zeynep ve Gönül kahramanları anlatıcı olarak görülür. Yazar anlatıcı, Zeynep ve Gönül’ün konuşturulduğu yerlerde aralara girer ve dışarıdan her şeyi bilen bir göz olarak yaşananları anlatır. Gönül, babasının uzakta olduğu günleri ise şöyle anlatır:

“Babam yıllarca uzak kaldı bizden, ünlü başkentlerde görevliydi. Onun görevi bize iyi olanaklar sağlıyordu. Esat’taki küçük kira evinden Kavaklıdere’deki evimize taşındığımız o rüya yazı hiç unutmadım. Ağaçlar meyve doluydu. Dikmen bağlarına gittiğimizde pembe üzümler, sarı kirazlar, çilli kayısılarla

doldururduk sepetlerimizi. Hala hiçbir şey beni, bir reşel kavanozunda çilli cama yapıştırmış küçük bir kayısı kadar hızla çekip götürmez çocukluğuma. Artık çevremizde yeni insanlar vardı” (Özünal, 2000, s. 92-93).

Sekizinci bölümde Zeynep ve Güzin’in mektupları kendi ağızlarından verilir. Romanın son bölümünde kahramanlardan biri olan Ayşen de anlatıcı olur. Ayrıca romanlarda ender görülen bir anlatıcı görülür. Bu anlatıcı, cansız bir varlık olan ford marka otomobildir. Altı sayfa boyunca yazar, otomobili anlatıcı olarak kullanarak yaşananları aktarır:

“Ben küçük bir Ford otomobilim. Ayşen benden hep nefret etti. Kendi yaşamını yapaylaştıran uğursuzlukları benden bildi. Oysa ben ona yabancı değilim. Levazım subayı babası, benim arka koltuğumda can verdi. Bu doğru, ama onu bir bey torununa eş yapan ben değilim. Selim’i kendi seçti, seçerken seçtiği bendim, kendi seçiminden beni sorumlu tutması haksızlıktır“ (Özünal, 2000, s. 114).

Fethi Naci, romanın dil ve anlatımı ile ilgili şunları söylemiştir:

“Mucize Özünal’ın uzun hikâyesi (Özünal, ‘roman’ demiş ama **Alayın Kızları** bence, bir ‘uzun hikâye’...) keyifle ve (acıyla) okunan bir kitap. Büyük sayılabilecek bir zaman dilimini ve çok sayıda hikâye kişilerini 140 sayfaya sığdırmak zor. Ama Özünal’ın usta işi anlatımı, melodrama düşmeden acıları dile getirebilmesi, gereksiz uzatmalardan kaçınması, şimdiye kadar hiçbir romancımızın yazmadığı bir roman kişisini yazabilmesi **Alayın Kızları**’nın ilgiyle okunmasına yetiyor.”²³

Romanda kullanılan dil akıcı ve sürükleyici olmakla birlikte bazı kişilerin bulundukları yerin ağzıyla konuşturulduğu görülür. Argo ve küfürlü söyleyişlerde romanda olduğu gibi yer alır:

“-Haco! dedi adam, kendine mukayyet olasan, siktir et malı maşadı. Yan gelesen keyif edesen. Yağın, bulgurunu almışam, fidonda gaz yağı da vardır. Lamba yakasan. Çıra çıldırtıp özünü karartmayasan. Dönmez isem hakkını hoş edesen. Oğul dedik, kız dedik, bir hayrını görmedik. He mi Haco? Gelin desen

²³ Fethi Naci, “Eleştiri Günlüğü”, Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 553, (21 Eylül 2000), s. 3.

cavur dölü çıktı. Hemi de kısırdır. Gel gör ki Mamo devlet kapısında iş tuttu, bizi eylemir” (Özünal, 2000, s. 55).

4.2 KARA CÜMLE

4.2.1 Özet

Talat Bey, İttihat ve Terakki Cemiyeti’ne girmeye çalışan Selanik’teki bir posta müdürüdür. Rahmi Bey’den haber beklemektedir. Talat Bey, Rahmi’den haber beklediği sıralarda eşi de evde doğum yapmak üzeredir. Rahmi Bey, Talat’ı alır ve gözlerini kapatarak bir yere götürür. Talat’a burada yemin ettirilir. Talat, artık cemiyetin üyesidir.

Talat Bey, eve döndüğünde bir oğlu olmuştur. Oğlunun adını düşünürken Nabi’nin “Tahsil-i uluma cahit olmuş...” şeklinde başlayan bir dizesi aklına gelir ve adını “Cahit” koyar. Çalışsın, çabalasın, bilim için, fen için, beşeriyet için, der.

Talat Bey, uzun bir aradan sonra işi gereği İstanbul’a gelir. Ailesiyle Üsküdar’a yerleşir. Cahit, anaokuluna başlar. Musevi anaokulunda Fransızca öğrenir. Daha sonra aile Beşiktaş’a taşınır. Cahit’i Yıldız’da bir Fransız okuluna verirler. Burada oturdukları evde yangın çıkar. Kurtardıkları birkaç parça eşyayla sokakta kalırlar. Sonra Süleymaniye’de bir ev bulurlar. Cahit, İstanbul Sultanisi ’ne gitmeye başlar.

Talat Bey, Mustafa Kemal’in başlattığı kurtuluş mücadelesine katılmak için Ankara’ya geçer. İstanbul işgal edilince ailesi İnebolu’ya oradan da Kastamonu’ya gelir. Cahit, Kastamonu’yu çok sever. Talat Bey, bu kez Adana’ya görevlendirilir. Ailesinden önce hareket eder. Ailesi, kendisinden sonra Adana’ya varır.

İzmir kurtulunca Talat Bey ve ailesi, İzmir’e gelirler. Talat Bey, burada posta müdürlüğüne devam eder. Cahit, İzmir Erkek Lisesi’nde eğitimine devam eder. Lisedeki matematik öğretmeni ve diğer öğretmenler Cahit’in matematiğe özel bir yeteneği olduğunu anlarlar. Okul müdürü Rıdvan Mahfuz, Talat Bey’e bir gün yolda rastlar. Cahit’in müstesna bir yeteneği olduğunu, onu yurt dışına göndermesi gerektiğini söyler. Fransız parasının değeri o sıralar düşüktür. Aile, Cahit’i yurt dışına göndermek için seferber olur. Paralar toplanır. Cahit, vapurla Fransa’ya gider. Saint Louis Lisesi’nde eğitimine başlar. Cahit, ikinci sınıf dersliğinde oturur. Çünkü cebindeki para ona ancak iki yıl yetecek kadardır. Üç yıllık liseyi iki yılda bitirmelidir.

Ne yazık ki daha ilk derste durumun korkunçluğu ortaya çıkar. Cahit'in Fransızcası dersleri anlamaya yetmez, okulun matematik anlayışı da Cahit'e garip gelir. Matematik öğretmeni, okul idaresinden Cahit'in okuldan çıkarılmasını ister. Ona göre Cahit'in Fransızcası zayıftır ve problemleri kendine has, kabul edilemez metotlarla çözmektedir. Cahit'i çağırırlar, ona birinci sınıfa devam etmesi gerekirken neden ikinci sınıf derslerine girdiğini sorarlar. Cahit'in cevabına şaşırırlar.

Cahit'in sınav kâğıdına bakarlar. Verilen nümerik denklemi çok kısa yoldan çözdüğünü görürler. Cahit, okuldan bir istekte bulunur. İki ay içinde Fransızcası düzelmezse birinci sınıfa kendiliğinden ineceğini söyler. Cahit, Fransızcasını ilerletmekle kalmaz, ikinci yılın sonunda en yüksek bakalorya notunu alır.

Cahit, İzmir'e döndükten sonra Maarif Vekâleti yurtdışına eğitim için burslu öğrenci göndereceğini açıklayınca İzmir Sultanisi de Cahit'i aday gösterir. Cahit, sınavı kazanan otuz kişiden biri olur ve devlet bursuyla yurt dışına Sorbon'a gönderilir.

Cahit, üniversiteyi bitirir. Bin dokuz yüz otuz bir yılında yurda döner. Galatasaray Lisesi'nde bir süre öğretmenlik yapar. Sonrasında İstanbul Üniversitesine profesör muavini olarak atanır. Annesi bu esnada Cahit'i evlendirmeye çalışır. Cahit, annesine vatan için şehit düşen babalardan birinin kızıyla evleneceğini söyler ve öyle de yapar. Babası Millî Mücadele'de şehit düşen genç tarih öğretmeni Halide Hanım'la evlenir. Üniversite, profesör muavinlerine, üç yıl içinde doçentlik tezini hazırlamak ve sınavı kazanmak koşuluyla doçentlik unvanı verir.

Cahit, Göttingen'e gider. Doktora hocası Hasse'dir. Cahit, doktora çalışmasını bitirir. Yurda dönmeden Arf-Hasse Teoremi ve Arf Değişmezleri literatüre geçer. Doktora eğitimi sırasında bir gün bir müzik sesi duyar. Sesi takip ettiğinde Klara adında bir kadınla tanışır. Klara, viyolonsel çalmaktadır. Bu müziğe hayran olur. Klara ile arkadaş olurlar ve ailecek görüşürler. Doktorasını tamamlayıp yurda dönen Cahit, 1943 yılında profesör, 1955 yılında ordinaryüs profesör olur. Yurt dışında ve yurt içinde çalışmalarını sürdürür. Mustafa İsen ile yaptığı çalışma ile İnönü ödülünü alır. Bütün bunlar olurken Cahit ile Halide'nin bir kız çocuğu dünyaya gelir. İsmi Fatoş koyarlar. ODTÜ Matematik Bölümünde çalışmaya başlar. Kızları büyür, yurt dışında eğitime gider.

Cahit Arf, ODTÜ'den emekli olur. TÜBİTAK'ta çalışmaya başlar. Kızı Fatoş yurt dışına yerleşir, çocuğu olur. Çocuğunu, dedesinin yanına gönderir. Dede torun uzun uzun sohbet ederler. Torunu şair olmak istemektedir. Cahit Arf ona, matematikçilerin aslında şair olduğunu söyler.

Bir gazeteci Cahit Arf ile dergide çıkacak yazı için röportaja gider. Cahit Arf'ın evini bulur. Kapıyı açan kadın onunla İngilizce konuşur. Gazeteci olduğunu öğrendikten sonra Almanca konuşmaya başlarlar. Çünkü kapıyı açan bu kadın Klara'dır. Gazeteci, Cahit Arf ile röportaj için geldiğini söyler. Klara, Cahit'in iki gün önce öldüğünü söyleyince genç gazeteci evden çıkar.

4.2.2 Olay Örgüsü

Roman, on iki bölüme ayrılıp incelendiğinde birinci bölümde Talat Bey'in İttihat ve Terakki'ye girişi ve oğlu Cahit'in dünyaya gelişi anlatılır. Talat Bey'in, Mustafa Kemal'in Picardie Manevraları'na katılacağını gazeteden öğrenmesiyle bu bölüm son bulur.

İkinci bölümde Cahit anaokuluna, sonrasında ilkokula başlar. Talat Bey, Ankara'ya Mustafa Kemal'in yanına geçer. Üçüncü bölümde ailenin Kastamonu'ya oradan da Adana'ya gidişleri anlatılır. Adana'dan İzmir'e giden aile, buraya yerleşir. Bu sırada Kurtuluş Savaşı kazanılmıştır. Cahit artık lise öğrencisidir.

Dördüncü bölüm romanın önemli kırılma noktalarından biridir. Cahit'in okuduğu lisenin müdürü; Talat Bey'e oğlunun özel bir yeteneği olduğunu, yurt dışına eğitime göndermesi gerektiğini söyler. Böylece Cahit'in Fransa yolculuğu başlar.

Beşinci bölümde Cahit'in Saint Louis Lisesi'ne başlar ve buradan mezun olur. Altıncı bölümde Cahit, yurt dışından İzmir'e dönmüştür. İzmir'de bir süre kaldıktan sonra Maarif Vekâleti'nin açmış olduğu yurt dışı eğitimi bursluluk sınavını kazanır ve Sorbon Üniversitesi'nin yolunu tutar.

Yedinci bölümde Cahit, yurt dışından üniversite mezunu olarak dönmüştür ve Galatasaray Lisesi'nde öğretmenliğe başlar. Bir süre sonra da İstanbul Üniversitesine geçer. Tarih öğretmeni Halide Hanım ile evlenir. Göttingen'e doktora yapmaya gider.

Sekizinci bölümde yurt dışından döner, ülkesinde çalışmalarına devam eder, doçent ve profesör olur. Hem ülkesinde hem de dünyada alanında tanınan biri olur. İstanbul Üniversitesinden istifa eder. Princeton Yüksek Araştırma Enstitüsünde, Kaliforniya’da, Mayarland Üniversitesinde, Mainz Akademisinde çalışır.

Dokuzuncu bölümde romana yeni bir kişi eklenir. Cahit Arf’ın bir kız olmuştur. Bu bölümde kızları Fatoş hızlıca büyümüş ve ailesinden ayrılacağı çağa gelmiştir. Cahit ve Halide’nin kızlarını uçağa bindirmeleriyle bu bölüm son bulur.

Onuncu bölümde Erdal İnönü, Cahit Arf’ı Orta Doğu ve Teknik Üniversitesinde çalışmaya ikna eder. Bu bölümdeki önemli olan olaylardan biri de Cahit Arf’ın torununa olan özlemi ve sevgisini dile getirmesidir.

On birinci bölümde Cahit Arf artık Gebze’deki Enstitü’de çalışmaktadır. Onuncu bölümdeki torun hasreti, on birinci bölümde dindirilir ve torunları iki haftalığına yanlarına gelir. Çok güzel zamanlar geçirirler. On ikinci bölüm ise Cahit Arf’ın ölümüyle roman son bulur.

4.2.3 Tema

Romanın sunu kısmında verilen şu satırlar tema açısından son derecede önemlidir:

“Bilimsel tutku, çalışkanlık, dürüstlük, yurt ve insan sevgisi genç cumhuriyetin bilim insanları kuşağında, cisimleşmişti. Onları takım yapan da buydu. Yıldızlar karması bir takımdı bu. Bu roman onlardan birine, belki de birincisine, adandı. Cumhuriyetin sekseninci yılında gençlerimize örnek oluşturması gereken yaşamları, yazınsal yolla anlatmak düşüncesiyle” (Özünal, 2012, s. 5).

Sunuda verildiği gibi Cahit Arf’ın bilime, matematiğe olan tutkusu çalışmalarında onu güdülemiş, matematik onun için var oluş amacı olmuştur. Söylediği şu sözler hem romanın temlerinden biri olması bakımından hem de düşünsel anlamda önem taşımaktadır:

“Matematik tümevarımsal bir bilimdir ve bu tümevarımsal bilim, sonsuz kümeler için geçerli. Bu sonsuzlukları tümevarımsal bir şekilde kavırıyoruz ve kavradığımız zaman da o sonsuzluğu hissediyoruz, sınırsızlığı... Ve bu bize mutluluk veriyor, çünkü ölümü unutuyoruz. Herkes ölümsüz olduğu alanda

çalışmak ister. Ben de matematikte kendimi ölümsüz hissettim” (Özünel, 2012, s. 111).

4.2.4 Kişiler

Roman, biyografik özellik taşıdığı için hayatı anlatılan kişi Cahit Arf'tır. Bu anlamda doğal olarak olayların içinde yer alan, etrafında kişilerin şekillendiği ana kahraman da Cahit Arf olacaktır.

Bir roman kişisi olarak incelendiğinde Cahit'in henüz çocukluğunda zekâsıyla dikkat çektiği görülmektedir. Öyle ki liseye geldiğinde hocaları tarafından özel yeteneği olduğu fark edilir ve okul müdürü tarafından bu durum ailesine bildirilir.

Cahit'in zekâsının ve yeteneğinin dışında önemli bir özelliği de çalışkanlığıdır. Gebze'deki günlerinde ilerlemiş yaşına rağmen odasından sadece kahve ve yemek için çıktığı, uzunca bir vaktini çalışmaya ayırdığı bilinmektedir. O, en başından beri yılmamış ve çalışmayı bırakmamıştır.

Cahit Arf, yaşamı boyunca makamlara ve mevkilere önem vermemiş, salt bilime önem vermiştir. Bu anlamda onun özgür olarak sadece bilim yapma isteği ve kişiliği; yaşadığı bürokratik engelleri aşmasını ve hep bir arayış içinde olmasını sağlamıştır. İstanbul Üniversitesinden ayrılışını ifade eden *“İşin kendisine değil, unvana, titre önem veriliyor. Yalnızca bilime önem verilen bir yer bulacağım.”* (Özünel, 2012, s. 74) sözleri, bahsedilen özelliğini yansıtmaktadır.

Cahit'in babası Talât Bey, İttihat ve Terakki üyesi, vatansever biridir. Posta Müdürü olarak birçok yerde görev yapar. Romandaki önemli özelliği Mustafa Kemal'in başlatmış olduğu kurtuluş mücadelesine Anadolu'ya geçerek destek vermesidir.

Halide Hanım, tarih öğretmenidir; babası Millî Mücadele şehit düşmüştür. Cahit ile evlenir. Bir ömür birlikte kalırlar. Çiçekleri, bitkileri çok sever. Sırf bu yüzden İstanbul'daki evinden ayrılmak istemez.

Fatma Hanım, Cahit'in ananesidir. Ondan hatıra kalan yüzük, evlendiklerinde Halide Hanım'a verilir. Yasef, birinci bölümde görülür. Türkü söyleyen ve Talat Bey'e rakı getiren, nargile hazırlayan kişidir.

Rahmi Bey, İttihat Terakki üyesidir. Talat Bey'i yemin etmek üzere cemiyete götüren kişidir. İleride İzmir Valisi olacaktır. Mahmut Şevket Paşa, kurmaylarıyla birlikte Fransa'da yapılacak olan Picardie Manevraları'na katılan kişidir.

Mustafa Kemal Atatürk, romanda değişik unvanlarla geçer. Picardie Manevraları'na katılırken Yüzbaşı Mustafa Kemal, Çanakkale kahramanı Miralay Mustafa Kemal, Cumhuriyet'in ilanından sonra da Gazi olarak ismi geçer.

Zübeyde Hanım, Atatürk'ün annesidir. Selanik'te, Fatma Hanım ile ilişkileri iyidir. Birbirlerine ziyarette bulunurlar. Bu ziyaretlerin birinde Cahit de Zübeyde Hanım'ın evine gitmiştir.

Romanda ismi verilmeyen kişilerden biri de Cahit'in amcasıdır. Aile için önemli, yetenekli ve entelektüel biridir. Cahit ile düşünsel anlamda çokça konuşur. Eğitsel olarak da Cahit'in hayatındaki önemli kişiliklerden biridir.

Cavit Bey, Selanikli bir tüccarın oğludur. İktisat Muallimi'dir. Serbest ticaretten ve yabancı sermayeden yanadır. Rıdvan Mahfuz, İzmir Erkek Lisesi müdürüdür. Sonrasında Maarif Müsteşarı olur.

İsmet İnönü romanda birçok yerde Garp Cephesi Kumandanı İsmet Bey diye geçer çünkü Cahit ile İnönü'nün ilk karşılaşmalarında İnönü, Garp Cephesi Kumandanı'dır. Romanda başbakan ve cumhurbaşkanı olduğu zamanlarda bile anlatıcı ondan Garp Cephesi Kumandanı olarak bahseder.

David Hilbert, Alman matematikçidir. Cahit Arf'ın odasında fotoğrafı asılıdır. Onun için önemli bir kişidir. Monsieur Dubois, Fransa'da Cahit'in okuduğu lisenin müdürüdür.

Erdal İnönü, İsmet İnönü'nün oğludur. Fizikçidir, romanda Cahit Arf'ın ODTÜ'ye geçmesinde etkin rol oynar. Romanda ismi geçen Sait Akpınar, Ragıp Perker, Ferruh Şemin, Nazım Terzioğlu, Mustafa İnan, Sıddık Sami Onar, Ali Rıza Perker, Halim Doğrusöz, Nimet Öztaş, Feza Gürsey, Cavit Erginsoy, Bahattin Baysal, Uğur Ersoy, Orhan Işık, Patrick Du Val ve Helmut Hasse bilimle iştigal eden kişilerdir.

Halil, Cahit Arf'ın torunudur. Romanın sonlarına doğru dedesinin yanına gelir. Onunla güzel vakit geçirir. Şair olmak istemektedir. Kazım Karabekir, Milli Mücadele'nin önemli isimlerindedir. Romanda adının geçtiği dönem İsmet İnönü'nün cumhurbaşkanı olduğu zamanlardır.

İsmail Hakkı Tonguç, Cumhuriyet Dönemi'nin önemli eğitimcilerindendir. Köy Enstitülerinin açılmasında etkin rol oynamıştır. Romanda da dönemin Milli Eğitim Bakan'ı Hasan Ali Yücel ile birlikte bu enstitülerin açılmasından bahsedilirken isimleri geçer.

Klara, Cahit Arf'ın Almanya'da tanıştığı ve müziğine hayran olduğu müzisyendir. Lutie Anton Usta, Klara'nın babasıdır.

Ferit Bey, Nisa, Violet, İclâl, Mücellâ, Kraysler, Güstav, Alisbah, İmam Efendi, Cahit Arf'ın kardeşi, Şoför Hakkı, Şoför Turhan ve romanın son bölümünde yer alan genç gazeteci romanın diğer kişilerindendir. Şükrü Saraçoğlu, Jülide Gülizar, Hüseyin Cahit Yalçın, Enver Paşa, Şeyhülislam Dürrizade, Sait Molla, Peyam-ı Sabah gazetesi yazarı Ali Kemal, Çerkez Ethem, Galileo, Neuman, Schrödinger ve Sabahattin Ali ise romanda isimleri zikredilen kişilerdir.

4.2.5 Zaman ve Mekân

Romanda Cahit Arf'ın hayatı anlatıldığı için zaman olarak roman 1910-1997 yıllarını kapsar. Cahit'in doğuşu ile roman başlar, ölümü ile sonlanır. İttihat ve Terakki Dönemi, Balkan Savaşları, Kurtuluş Savaşı, Atatürk Dönemi, İsmet İnönü Dönemi, 1960'lar, 1970'ler ve 1980'lerin zamansal olarak çerçevesi çizilmiş, içinde bulunan zamanın özellikleri bazı yerlerde açık olarak, bazı erlerde ise üstü kapalı olarak verilmiştir. Yazarın, özellikle Kurtuluş Savaşı, Atatürk ve İnönü dönemlerine zaman açısından daha geniş yer verdiği görülmektedir. Bundaki amaç, bu dönemlerde yaşanan zorlukların, bir ülke kurma idealine sahip insanların vermiş oldukları mücadelenin ve ilerici adımların gelecek kuşaklara iyice hissettirilmesi ve aktarılmasıdır.

Nurullah Çetin, mekân tasvirleri konusunda şunları söyler:

“Bazı romancılar, mekân tasvirleriyle şiir duygusu oluşturmak isteyebilirler. Romancı, bir ressam tavrıyla mekânı ayrıntılarıyla hatta gölge ve ışık

yansımalarına varıncaya kadar tasvirde titizlik gösterebilir. Mekânı gerçek özellikleri yerine kendi öznel yorumlarının süzgecinden geçirerek bir anlamda duygu ve hayallerinin yeniden inşa ettikleri bir mekân tasviri yapabilir. Böylece romancı, muhayyel ve mücerret bir âlem üretebilir” (Çetin, 2013, s. 137).

Bu açıdan bakıldığında romanda mekânların, nesnel ve öznel tasvirlerinin bir arada verildiği görülmektedir. Selanik, romanın başlangıcında yer alan mekândır. İlk sayfada Selanik’i anlatan şiire yer verilir.

Romanda Selanik’ten sonra İstanbul’a geçilir. Dönemin İstanbul’u şöyle anlatılır:

“Üsküdar İskelesi’nde sırtı küfeli hamallar, çocuklu kadınlar, üniformalı askerler, avurtları birbirine geçmiş Arnavutlar, Çerkezler... Yoksul, umutsuz insanlar. Üsküdar çeşmesinin dertli akan suyu, çeşmenin mermer aynalarında taşlaşmış kuşlar... İnsanlar seslerini içlerine gömmüşler gibi. İskelede bir uğultu var” (Özünal, 2012, s. 15).

İnebolu, Kastamonu ve Adana’dan sonra İzmir’e geçilir. Yalı Camisi, Frenk Caddesi, Vilayet binası, Kemeraltı, Hisar Camisi, Liman Kalesi gibi mekânlarına yer verilen İzmir’den şöyle bahsedilir:

“İzmir desen bir destan. Masallar şehri... İyi ki Nemesis Tapınağı’ndaki çınarın altında uyuyakalan İskender’e, Pagos Tepesi’nde, kutsal Melenis’in yanında bir kent kurmasını emretmiş güzel tanrıça. Rüya ile kurulmuş bir rüya şehir. Asya’nın ışığı. Amazon kadını Simirne gibi çarpıcı. Eski sikkelerin ön yüzünde yazdığı gibi “Asya’nın birincisi İyonya’nın süsü. “ Hanları saran sokaklar... Çuhadarlık, kuyumculuk, yazmacılık, urgancılık... Pamuk hasadı, bağ bozumu, tütün kırması... Pazar yerlerinden taşan renk, koku bolluğu... Çiçeğin, böceğin, otun ağacın ve de insanın harman olduğu yer“ (Özünal, 2012, s. 32).

Paris, St. Michel Bulvarı, Göztepe, Kordon, Karşıyaka, Göttingen, Silivri, Beşiktaş, Süleymaniye, Karaköy, Haliç, Beyazıt, Dolmabahçe, Kaliforniya, Ankara ve Gebze romandaki diğer mekânlardır.

4.2.6 Dil ve Anlatım

Kara Cümle romanında Tanrısal bakış açısı kullanılır. Bu roman biyografik roman özelliği taşımaktadır. Talat Bey'in İttihat Terakki'ye girişi ve oğlu Cahit'in doğumu anlatılır:

“Öğleye doğru sevinç içinde uyandı. Yüksek ideallere adanmış yüce bir ruhun heyecanı, oğlunun doğumu ile yaşamında açılan pencereden bütün varlığını mutlulukla sarıyordu. Esenlik içinde sokağa çıktı. Postane binasına yöneldi. Her zamanki gibi gazeteyi aynı çocuktan aldı. Ağır ağır yürüyerek haberlere göz gezdiriyordu. Balkanlar'daki kaynaşma, İç Makedonya'daki IMRO adlı ihtilal örgütünün son eylemleri, Arnavutluk İsyanı, çetelerle ilgili haberler her zamanki önemini koruyordu. İç sayfada küçük bir haber dikkatini çekti” (Özünal, 2012, s. 14).

Romanın diline bakıldığında son derece sade ve anlaşılır bir dilin kullanıldığı görülmektedir. Cahit Arf'ın alanı olması nedeniyle matematiksel terimlere, bunun yanında fizik ve mühendislik terimlerine de romanda yer verilir. Alayın Kızları'ndaki yöresel söyleyişleriyle konuşturulan kişiler bu romanda da yer yer görülmektedir:

-Uyy, ne deyirum ben saa. Aklumi vermişim tufana. Uy, nasıl unutirum daa! (Özünal, 2012, s. 92)

-Hançisu? Ha o dedüğünden galmadu. Az beklersen çırak ceturur şimdu. ((Özünal, 2012, s. 103)

Yazarın atasözlerinden ve halk söylencelerinden yararlandığı, marşlara ve türkülere yer verdiği görülmektedir. Örneğin 'Yurtta barış dünyada barış isteyen genç Türk devleti atalar sözünü yabana atmıyordu: “Barış istiyorsan, savaşa hazır ol!” ’ (Özünal, 2012, s. 55) denilerek atasözüne, ‘...Kış biterken kabaran sulara nice ağıtlar, türküler yakılmıştı: “Kızılırmak nittin allı gelini? Çarşamba'yı sel sel alırdı, sevgilileri el...” (Özünal, 2012, s. 68) denilerek türkü sözlerine, ‘ “Annem beni yetiştirdi, bu vatana yolladı / Alsancağı teslim etti, Allah'a ısmarladı.” ‘ (Özünal, 2012, s. 31) ile Alay Marşı'na ve ‘ “Yaslı gittim şen geldim / Aç koynunu ben geldim... / Deniz deniz Akdeniz... / Yürü ey şanlı Gazi...” ‘ ile de Akdeniz Marşı'na yer verir. Ayrıca Osmanlı

Devleti döneminde Anadolu insanının söylemiş olduğu şu sözlerde halk söylencesine örnek olarak gösterilebilir:

“Su akmış, Türk bakmıştı. Osmanlı içinse yıllardır Türk ‘etrak-ı bidraak’, yani anlamaktan, kavramaktan yoksundu. Çalışkan, onurlu, Anadolu insanı da Osmanlı’yı bilirdi: ‘Eğeri kaltağ Osmanlı / Şalvarı şaltağ Osmanlı / Ekende yok biçende yok / Yiyende ortağ Osmanlı’ “ (Özünal, 2012, s. 68).

4.3 DAR KÖPRÜNÜN DERVİŞİ

4.3.1 Özet

Sanayi-i Nefise Mektebi’nde matematik öğretmeni olan Mehmet Celalettin Efendi, eşi Zeynep Hanım ve çocukları Nebile ve Ahmet’le yaşamaktadır. Nebile, Şeyh Efendi’den müzik dersi alır, bir akşam Ahmet, düyek peşrevini okuma yazma bilmemesine rağmen ablasından iyi çalar.

Ahmet, büyür ve lise çağına gelir. İttihat ve Terakki Numune Sultanisi’ne başlar. Celalettin Efendi, İttihat ve Terakki Lisesi müdürünü okula müzik dersi koyulması için ikna etmeye çalışır ve bunda başarılı olur. Müzik öğretmeni olarak okulun hocalığını İsmail Zühtü Efendi yapar. Zühtü Efendi, okulda bir müzik sınıfı oluşturur. Okul müdürü, Zühtü Efendi’den müzik grubu kurmasını ister. Böylece Numune Sultanisi Orkestrası kurulur. Orkestra birçok konser verir. Ahmet Adnan, hocasından kendisini dinlemesini ister. Zühtü Efendi’nin kendi evlerine geldiği bir akşam Ahmet kendisini dinletir. Müzik hocası Ahmet’i beğenir, onda özel bir yetenek olduğunu keşfeder ve böylece Ahmet’in özel dersleri başlar.

Adnan, babasından kendisine piyano almasını ister. Babası, Yunan gider gitmez ona piyano alacağı sözünü verir. İzmir kurtulunca Celalettin Efendi sözünü tutar ve oğluna bir piyano alır.

Adnan, liseyi bitirir ve iş aramaya başlar fakat istediği, belli saatlerde çalışabileceği iş bulmaktır. Amacı mesai saatleri dışında mesleği olarak gördüğü müziğe zaman ayırmaktır. Bestelerinin, kompozisyonlarının, yazdığı notaların hayattaki değerini görmek ister. Adnan, Hayat Sular İdare’sindeki işi gönülsüz kabul eder. Bir iki yıl içinde birçok işe girer, çıkar. Zaman buldukça Milli Kütüphane’de gösterilen sessiz filmlere piyano ile eşlik eder.

Ankara’da Musiki Muallim Mektebi, müzik hocalığı ehliyetnamesi vermek üzere sınav açar. Ahmet Adnan, bu sınava girer ve kazanır. İzmir’de görev yapmak istediğini söyleyen Adnan’ın bu isteği gerçekleşir. Öğretmenliğe ve kompozisyon çalışmalarına devam ettiği günlerin birinde annesi Zeynep Hanım rahatsızlanır. Bu sırada yurt dışında burslu eğitim görmek için sınav vardır fakat Adnan annesini hasta halde bırakmak istemez ve sınava gitmez. Annesi hastanede vefat eder.

Adnan’ın artık bütün isteği yurt dışı eğitim bursu sınav fırsatını bir kez daha yakalamaktır. Bu fırsat üç yıl sonra yeniden doğar. Adnan, sınavı kazanır ve burslu olarak eğitime Paris’e gönderilir. Buradaki eğitimini tamamlar. Bir pedagog, genç bir kompozitör olarak yurduna döner. Yurda döndüğünde Musiki Muallim Mektebi’nde göreve başlar.

Okuldaki dersler devam ederken müdür Zeki ngr Bey, Ahmet Adnan’ı odasına ağırtır. Ahmet Adnan’a öğrencilerin büyük bölümünün kontrpuan dersinden kaldığını söyler. Bu durumu Ahmet Adnan’ın yersiz titizliğine bağlar. Ahmet Adnan, bu konudaki düşüncelerini söyler ancak Zeki ngr Bey’i ikna edemez. Birkaç gün sonra da kontrpuan dersi kaldırılır. Artık onun gidecek sınıfı ve verecek dersi yoktur. Zaman geçer, sıkıntılı günler birbirini kovalar. O günlerin birinde Münir Hayri gelir. İran şahı’nın Ankara’ya geleceğini, Gazi Hazretlerinin bu nedenle bir opera temsili arzuladığını söyler. Kendisinden bu operayı yazması istenir. Bütün zorluklara ve kısa zamana rağmen 19 Haziran 1934 günü zsoy Operası İran şah’ını ziyareti anısına ilk kez temsil edilir. Opera hem İran şah’ı hem de Atatürk tarafından çok beğenilir. Ahmet Adnan ile opera çalışmaları esnasında koroyu çalıştıran Melike Hanım arasında bir yakınlaşma olur.

Ahmet Adnan, Melike ile İstanbul’a gider. Burada hastalanır. Bu hasta günlerinin birinde telefon alar. Arayan Atatürk’ün yaveri Salih Bozok’tur. Atatürk, Ahmet Adnan’ı Yalova’da beklemektedir. Ahmet Adnan, gitmeden önce bir rapor hazırlar. Rapor esas olarak Türk halk müziğinin pentatonik yapısı üzerine hazırladığı tezlerden oluşur. Yalova’ya gider. Raporunu Atatürk’e sunar. Atatürk dikkatlice dinler ve Ankara’ya geçmesini söyler. Ahmet Adnan, Ankara’ya döndükten kısa bir süre sonra Riyaset-i Cmhur Orkestrası “Aydamlığı”na getirilir. Musiki Muallim Mektebi’ndeki görevine de devam eder. Bütün bu işler devam ederken Ahmet Adnan,

Melike'ye zaman ayıramaz. Uzun zaman İstanbul'a gidemez. Mustafa Kemal'in Ankara'ya gelişinin yıldönümü nedeniyle verilecek temsiller için genç kuşak bestecilerine üç opera yazdırmaya karar verilir. Ahmet Adnan'a düşen Taş Bebek operasıdır. Sonunda temsil gecesi Ahmet Adnan çok hasta olmasına rağmen opera başarıyla sergilenir fakat Ahmet Adnan, orta kulak iltihabı nedeniyle hastaneye yatırılır. İsmet Paşa, özel doktorunu Ahmet Adnan için gönderir. Ahmet Adnan, ameliyat olur ve aylar sonra sağlığına kavuşur. Sonrasında İstanbul'da Cemal Reşit Rey'in Belediye Konservatuarına kompozisyon hocası olarak çalışmak üzere yola çıkar.

Ankara'da Halkevleri'nin yedinci kuruluş yılı konserinde "Türk Beşleri" kendi eserlerini çalarlar. Ahmet Adnan, Riyaset-i Cumhur Orkestrası'nı beş yıl aradan sonra ilk kez yönetir. Bu sıralarda evliliği kötü gitmektedir. Bir akşam Ahmet Adnan, şair Ahmet Muhip Dıranas ile Ulus'ta Karpiç'te Peşte Müzik Akademisi Mezunu Müzisyen Hanımlardan oluşan orkestra konserine katılır. O akşam sanatçılardan İren ile tanışır. Onunla arkadaş olurlar. Macar müzikçiler birkaç ay Ankara'da kalırlar. Bu sürede İren ile görüşmeye devam ederler. İren grubuyla birlikte İstanbul'a gider. Ahmet Adnan, eşinden boşanır. İren, İstanbul'dan döndükten sonra defalarca Karpiç Pastanesi'nde buluşur ve görüşürler. Sonunda evlenmeye karar verirler. İren, böylece Nülüfer Saygun olur. Ahmet Adnan'ın uzun zamandır bastırılmış yaratıcı ruhu, aşkın mucizesiyle yeniden ortaya çıkar. Dört yıldır üzerinde çalıştığı "Bir Orman Masalı" balesini bitirir. Bale, Eminönü Halkevi dans elemanlarınca geliri yoksullara verilmek üzere temsil edilir.

Ahmet Adnan, Halkevleri müfettişliği görevini icra ederken Yunus Emre'ye yoğunlaşır. Yeniden Anadolu'yu dolaşmaya koyulur. Ankara'ya döner. Ankara'da uzun zamandır zihninde tasarladığı Yunus Emre oratoryosunu yazar. Bu oratoryo Cumhuriyet Halk Partisi'nin açmış olduğu kompozisyon yarışmasında birincilik derecesi elde eder. Üç yıl sonra Yunus Emre oratoryosu Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi Salonunda sergilenir. Konser büyük beğeni toplar.

Ahmet Adnan, bin dokuz yüz kırk altıda Londra'dan bir davet alır. Eşiyle birlikte giderler. Eğitim kurumlarında bazı incelemelerde bulunur. Paris Radyosu'na eserini kabul ettirmek için görüşmeler başlar. Bu sırada eşi de işleri dolayısıyla

Brüksel'e geçer. Başkonsolosun yardımlarıyla Ahmet Adnan çalışmalarını hızlandırır, radyo konseri canlı yayımlanır. Peşine halk konseri verir. Yunus Emre Oratoryosu Paris'te de sergilenir. Artık Ahmet Adnan, Paris'te de isminden söz ettiren biridir. Sonrasında İngiltere'de Uluslararası Halk Müziği Konseyi İdari Komitesi'ne seçilir. Londra'da iken Amerika'dan davet alır. Eşi ile Amerika'ya giderler. Amerika'da konserler, konferanslar verir. Bin dokuz yüz elli dörtte eseri, yüz yirmi sekiz arasından birinci seçilir ve Paris'te seslendirilir. Bin dokuz yüz elli sekizde Londra'da Jean Sibelius Madalyası'nı alır. Yunus Emre Oratoryo'su New York'ta Birleşmiş Milletlerin yıldönümü kutlamalarında sergilenir. Yurda döndüğünde Talim Terbiye Kurulu üyeliğine seçilir. Bu görevi altı yıl sürdürür. Altmış darbesinden sonra Sovyet Rusya'da dinletilerini sunar. Eserleri Sovyet radyolarında, konser salonlarında çalınır, operaları ve oratoryoları temsil edilir, Azeri şef Niyazi Takizade gibi nice değerli can dostlar edinir. Özellikle Köroğlu Operası, Takizade'nin ilgisini çeker. Devlet sanatçısı unvanı alır. Yunus Emre Sevgi yılı ilan edildiğinde Ahmet Adnan'ın Yunus Emre oratoryosunun Ayasofya'da açılış etkinliğinde sergileneceği kendisine söylenir. Bundan büyük heyecan duyar ancak bunu göremez ve hayata gözlerini yumar.

4.3.2 Olay Örgüsü

Roman, on sekiz bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Mevlana ve Şemsi Tebriz'inin bir arada oldukları dönem anlatılırken oradan Yunus Emre'ye geçiş yapılır ve Yunus ile Ahmet Adnan Saygun arasındaki bağlantıya dikkat çekilir. Aslında birinci bölümde böyle bir giriş yapılması Ahmet Adnan'ın müzik serüveninin temelinde yatan anlayışın ve varmış olacağı yerin belirlenmesi açısından önem taşımaktadır. Yunus'un tasavvufi yönünün ve dervişliğinin, ruh olarak Ahmet Adnan'ın müziğinde vücut bulacağının işaretlerine -romanın ismi de düşünüldüğünde- birinci bölümde rastlamak mümkündür.

İkinci bölümdeki en önemli olay Ahmet Adnan'ın müzik yeteneğinin henüz çocukken ortaya çıkmasıdır. Normalde ablasının çalması gereken enstrümanı Ahmet Adnan daha iyi çalar ve bu olayla bölüm sonlanır.

Üçüncü bölümde Mehmet Celalettin Efendi'nin çabalarıyla Numune Sultanisi'nde müzik dersinin okutulmaya başlanması ve bu sürecin sonunda Ahmet Adnan'ın yeteneğinin müzik hocası tarafından keşfedilmesi önemlidir.

Dördüncü bölümde İzmir'in işgali ve Hasan Tahsin'in öldürülmesi vakalarına yer verilir. Bu sırada müzik öğretmeni İsmail Zühtü Efendi, Milli Mücadele'ye katılmak için Anadolu'ya geçer. Ondan ayrılmak Adnan'ı üzer. Beşinci bölümde İzmir, düşman işgalinden kurtulur. Adnan'ın çok istediği piyano alınır. Bestelerini yapmaya başlayan Adnan, çeşitli işlerde çalışır fakat müzik yapmak istemektedir. Kendine bir müzik dükkânı açar ancak bu bölümün sonunda dükkânını kapatmak zorunda kalır.

Altıncı bölümdeki olay, Adnan'ın Ankara'daki sınavı kazanıp İzmir Lisesi'ne müzik öğretmeni olmasıdır. Yedinci bölümdeki olaylar; Ahmet'in annesinin ölümü nedeniyle yurt dışı sınavına gidememesi, bunun için üç yıl daha beklemesi ve sonunda sınavı kazanmasıdır.

Sekizinci bölümde Ahmet Adnan, önemli bir eserini tamamlar ve Paris'ten döner. Dokuzuncu bölümde Musiki Muallim Mektebi'nde Ahmet Adnan'ın "Divertimento" eserinin ödül aldığı öğrenilir. Bölüm, İran Şahı'nın ziyareti anısına hazırlanan Özsoy Operası'nın gösterilmesi ile sonlanır. Büyük bir çaba ile bu operanın yetiştirilmesi bölümün önemli olayıdır.

Onuncu bölümde Atatürk ile Ahmet Adnan'ın buluşmaları önemlidir. On birinci bölümün sonunda Ahmet Adnan, Ankara'dan ayrılır. Yeni görevi Cemal Reşit Rey'de kompozisyon hocalığıdır.

On ikinci ve on üçüncü bölümdeki vaka Ahmet Adnan ile Bela Bartok'un derleme çalışmalarıdır. On dördüncü bölümdeki önemli vaka ise Ahmet Adnan'ın "Bir Orman Masalı" çalışmasını bitirmesi ve sahnelenmeye hazır olmasıdır.

Birinci bölümde verilenler, olay örgüsü bakımından on beşinci bölümde bağlanır. Birinci bölümde örtük bir şekilde verilen ve Yunus Emre ile özdeşleştirilen Ahmet Adnan'ın bu anlamdaki müzikal yolculuğu, bu bölümde açık bir şekilde verilir. Adnan Saygun, Yunus Emre Oratoryosu'nu hazırlamıştır.

On altıncı ve on yedinci bölümdeki vakalar Ahmet Adnan'ın yurt dışındaki çalışmalarıdır. On sekizinci bölümde Saygun'un ölümü ile roman sonlanır.

4.3.3 Tema

Cumhuriyetin aydınlanmaya verdiği önemle sanatsal, bilimsel çalışmaları desteklemesi romanın ana temlerinden biri olarak kabul edilebilir. Ahmet Adnan Saygun, Türk Beşleri olarak bilinen ve yurt dışına gönderilen önemli müzik insanlarından biridir.

Yerel ve bize ait olan değerlerimizi evrensel ölçütlerle sunmak, cumhuriyeti kuran kadronun ideallerindendir. Bu amaçla batıdaki gelişmeler takip edilmiş, birçok alanda yurt dışına öğrenci gönderilmiş ve bu kişilerin yurda dönerek hizmet etmeleri, gelişmeye katkı sunmaları sağlanmıştır. Nitekim Ahmet Adnan Saygun'un bize ait bir değer olan Yunus Emre'yi batılı formlarla işlemesiyle tam da amaçlanan düşünce başarılmıştır. Yine o dönemde Anadolu'da yapılan derleme çalışmaları bu anlamda önemlidir.

Bir sanatçının, müzik insanının sanatına olan tutkusu; çalışma isteği ve azmi de tematik olarak önem arz eder. Aynı husus, yazarın Cahit Arf'ın hayatını anlatan romanında da görülmekteydi. Cahit Arf'ın başarısı matematiğe olan tutkusundan, Ahmet Adnan'ın başarısı ise müziğe olan tutkusundandır.

Politik çekişmelerin ve dar bir zihniyetin Ahmet Adnan'ın hayatını bir şekilde etkilemeleri, onun özelinde o dönemde yaşanan hem politik kavgalara hem de bu ilerlemeyi özümseyememiş dar kalıplı kişilere eleştirel bir göndermedir.

4.3.4 Kişiler

Romanın başkışısı, hayatı anlatılan Ahmet Adnan Saygun'dur. Saygun'un sanatçı kişiliğine vurgu yapılmıştır. O, kendini süreğen bir işe bağlayamamış; özgür kalmak ve tamamen sanatıyla meşgul olmak istemiştir. Çocukluk yaşamındaki aile hayatı etraflıca anlatılmış ancak yetişkin Adnan Saygun'un daha çok müzikal çalışmalarına, mesleğine yer verilmiştir. Nitekim böyle olmaması roman sanatını ve Ahmet Adnan'ın müzisyen kişiliğini göz ardı ederdi. Bu anlamda Saygun'un müzisyen kimliğinin ön plana çıkarılması istenen amaca hizmet etmiştir. Saygun'un yaşadığı olumsuzluklara rağmen müziğinden vazgeçmemesi de müziğe olan sevgisini ve yılmayan kişiliğini göstermektedir.

Ahmet'in ailesindeki kişilere bakılacak olursa babası Mehmet Celalettin Efendi, Sanâyi-i Nefise Mektebi'nde matematik öğretmenidir. Bilime ve sanata önem veren biridir. Zeynep Hanım, Ahmet'in annesi; Nebile de ablasıdır.

Romanın birinci bölümünde Yunus Emre ve Mevlana'nın yaşadığı dönem anlatılırken tarihi kişiliklere yer verilir: Gazali, Alaattin Keykubat, Muhittin Arabi, Sadrettin Fergânî, Bahattin Veled, Kimya, Şems-i Tebrizi, Mevlana, Selahattin Zerkubî, Barak Baba, Sarı Saltuk, Taptuk Emre, Baba İshak, Yunus Emre, Keyhüsrev, Hz. Hızır, Hz. İlyas.

Trablusgarp Savaşı'ndan bahsedilirken Mustafa Kemal, İsmet İnönü, Rüştü Paşa ve Roma elçisi Kâzım Bey'in isimleri geçer. Enver Paşa ve Mustafa İnan da romanda adı geçen kişilerdir. İzmir'in işgalinin anlatıldığı bölümde geçen kişiler ise Gazeteci Hasan Tahsin, Mustafa Necati, Bulgurcu Mehmet Efendi ve Macar Tevfik Bey'dir.

Beden eğitimi öğretmeni Ali Hayri ve müzik öğretmeni İsmail Zühtü Efendi de romanın eğitimci kişileridir. Özellikle İsmail Zühtü Efendi'nin, Ahmet Adnan'a müzikal anlamda önemli desteği olmuştur.

Madam Borrel, Matmazel Anique, Rene Gilbert, Ekrem Zeki, Gabriel Pierne, Henri Defonse, Paul Hindemit, Prof. Bela Bartok, Ernst Praetorius, Bliss, Tippet, Lazar Levy, Barreaud, Paul Collquer, Bay Ronald Monmal Satie, Carrol Pratt, Stakowski, Henri Geuilloux, Profesör Jagendorf, Charles Malik, Zimmerman, Berbard Ebert ve İran Şahı romanda geçen yabancı kişilerdir. Adnan'ın bu kişilerle bir şekilde yolu kesişmiş veyahut bir şekilde aynı yerlerde bulunmuştur.

Ulvi Cemal Erkin, Halil Bedii, Suut Kemal, Mahmut Ragıp Gazimihal, Hamit Görele, Burhan Toprak, Zeki Üngör Bey, Münir Hayri, Necip Ali Küçüka, Necil Kazım, Nurullah Şevket, Cevat Dursunoğlu, Ferit Alnar, Ahmet Muhip Dıranas, Hasan Ali Yücel, Behçet Kemal, Nafi Atuf Kansu, Muazzez Ünal, Necdet Demir, Aydın Gün, Hilmi Girginkoç, Numan Menemencioğlu, Konsolos Halil Ali Bey, Şevket Rado, Cezmi Berklin, Azeri Şef Niyazi Takizade ve Gülsin Onay dönemin sanatçı, siyasetçi, eğitimci ve bürokratik kişileridir.

Midas Efendi, Tevfik Türk, Hacer Hanım, Ekrem Zeki, Bakkal Zühtü Efendi, Veli Ağa, Zehra Hanım, Himmet Efendi, Meliha Hanım, Nimet Vahit Hanım, Semiha Hanım, Salih Bey, Melike Hanım, Doktor Vahdettin Bekir, Âşık Ali, Arabacı Cabbar, Zeynel Çavuş, Nilüfer Saygun, Seyfullah Esin ve Yarbay Suphi Karaman romanda geçen diğer kişilerdir.

4.3.5 Zaman ve Mekân

Roman, zaman bakımından incelendiğinde Ahmet Adnan Saygun'un yaşamış olduğu 1907-1991 yıllarının anlatıldığı görülmektedir. Kara Cümle romanında Cahit Arf'ın hayatını doğumuyla birlikte başlatan yazar, bu romanda Ahmet Adnan'ın hayatını çocukluğundan başlatır.

Romanda, zaman açısından özellikle önem verilen yıllar Kurtuluş Savaşı, Atatürk ve İnönü dönemleridir. Bu dönemde yaşanan tarihi, siyasi olaylara yer verilir. Kurtuluş Savaşı'nda verilen mücadele, cumhuriyetin bilime ve sanata verdiği önem vurgulanır.

Romanın iki bölümünde zaman olarak Mevlana'nın ve Yunus Emre'nin yaşadığı yıllara gidilir. Mevlana ve Şems'in ilişkisine üstü kapalı da olsa yer verilir. O dönemin panoramasına yer verilir. Özünal'ın romanlarında özellikle anlattığı Milli Mücadele, Atatürk ve İnönü dönemleri dışında bu romanda Yunus ve Mevlana dönemine yer vermesi önemlidir. Ancak yazarın buna teknik açıdan ihtiyaç duyduğu ve bu amaçla yöneldiği görülmektedir. Öyle ki Adnan Saygun'un ruh olarak Yunus ile bir araya getirilmesi için hem Yunus'un hem de Yunus'un yaşadığı zamanların bir portresinin çizilmesi teknik açıdan romanı başarılı kılmıştır.

Romanda geçen mekânlara bakıldığında birçok iç ve dış mekânların bulunduğu görülmektedir. Bunlardan biri olan İzmir'in yıllar içindeki değişimi ve dönüşümü tasvir edilir. İttihat ve Terakki döneminin İzmir'indeki müzik ortamını yazar şöyle anlatır: *“Oysa o yıllarda İzmir müziğin başkentiydi. Şarkın Paris'i. Laternacıların sokaklarda menüetler, valsler çaldıkları şehir. Kordon'da, Pasaport'ta iki ünlü 'kazino'. Cafe de Paris, Concordia. İttihatçıların buluştukları yerler buralar. Yemek saatlerinde opera potpurileri....”* (Özünal, 2005, s. 20)

Birinci Dünya Savaşı'nın İzmir'inin durumunu anlatan yazar, “Ege’de savaşın sonbaharı... İzmir’in denize açılan dar sokaklarında gezgin satıcıların sesleri: Bardacık vaa! Sultani taze! Bazen güçlü katırların çektiği küçük at arabaları, bazen Kıbrıs eşeklerine yüklenmiş küfeler, çuvallar... Koyu yeşil, parlak yapraklarla süslenmiş ayva sepetleri yanında çömelip bekleyen şalvarları bin yamalı yoksul köylü kadınları...” (Özünal, 2005, s. 24) diyerek savaştan önceki cıvıl cıvıl İzmir’in yerini yoksulluğun, sefaletin aldığını gösterir.

15 Mayıs 1919’da İzmir’in işgal edildikten sonraki halinden de “İzmir’in o bungun mayıs gününü kimse unutmadı. Karantina’da da bütün evlerin kapıları, pencereleri sıkı sıkıya kapatılmıştı. Sabahları çocuk sesleriyle şenlenen sokaklar, bomboştı. Okullar tatil edilmişti... Ne zil sesi ne öğrencilerin haykırışları... Ama Kordon boyunda yüz kızartan, yürek burkan bir sevinç vardı. Yunan bayraklarının altında Rum asıllı kimi İzmirililerle düşmana yaltaklanan kimi Türkler görülüyordu. Bu işbirlikçiler kişisel yararlarını işgalcilerin hain amaçlarıyla birleştirmişlerdi...” (Özünal, 2005, s. 34) diyerek bahseden yazarın İzmir’in fiziki durumundan ziyade işgalin getirmiş olduğu ruhsal durumu anlattığı görülür.

Cumhuriyetin ilk yıllarındaki Ankara’nın tasvirini yapan yazar Ankara için şunları söyler: “ O destan Ankara’nın bu küçük kasaba olduğunu söyleseler inanmazdı. İki yanında cılız ağaçların sıralandığı geniş cadde ta Ulus’tan Çankaya’ya bomboş uzanıyordu. Çamurlu yolda at arabaları, eşekler yeni siyah otomobillerle birlikte geçiyor, daha ötelerde bataklıklar içinde traktörler çalışıyordu. Gazi, çiftlik kuruyor deniyordu. “ (Özünal, 2005, s. 69) Yazar, Ankara’yı bu şekilde anlatırken Ankara’nın nasıl yoktan var edildiğine ve bir cumhuriyet başkentine dönüştürüldüğüne vurgu yapar. Atatürk Orman Çiftliği’nin yapılmasının önemine de yine bu satırlar da yer verilir.

Çorum, Yalova, Eskişehir gibi birçok Anadolu kenti ve yurt dışından birçok kent romanda mekân olarak geçmektedir. Ancak özellikle İzmir’in ayrı dönemlerini yansıtan tasvirleri ile Ankara’nın, İstanbul’un tasvirleri önemlidir. İzmir, Ahmet Adnan’ın yetiştiği yer olmakla; Ankara, Cumhuriyetin başkenti oluşuyla ve bürokrasisiyle, İstanbul ise romanda, güzelliğiyle anlatılmaktadır: “Bahar İstanbul’un, boğazın iki yakasına yapışmış, bütün haşmetiyle yedi tepeyi sarmıştı.

Korular, ormanlar, göletler o zaman daha öldürülmemişlerdi. Bahar çiçekleri, erguvanlar, lâleler, mimozalar... Marmara'nın Prens Adaları... (Özünal, 2005, s. 131)

Romanın önemli noktalarından biri de mekânın ve zamanın birbirini tamamlayarak kullanılmasıdır. Zaman anlatılırken, mekânın tasviri yapılmış ve yaşanan zamanın okuyucu tarafından içselleştirilmesi sağlanmıştır. Yine verilen mekân tasvirleri ile anlatılan zamanın okuyucunun gözünde canlandırılması sağlanmıştır. Romanda, zaman ve mekân iç içe geçmiş bir matruşka gibidir. Zamanı açtıkça mekânın, mekânı açtıkça zamanın çıktığı görülür. Zaman ve mekân birbirinden bağımsız değildir.

4.3.6 Dil ve Anlatım

Biyografik roman örneği olan Dar Köprü'nün Dervîşi'nde Tanrısal bakış açısı kullanılmıştır. Anlatıcı bu anlamda geçmiş, geleceği, kahramanların içinden geçenleri kısaca her şeyi bilir. Romanda, Ahmet Adnan'ın ablasının evliliğini nasıl karşıladığını anlatıcı şöyle verir:

“Adnan salona uğramadan yukarı çıktı. Keyfi kaçmıştı. Neden? Kıskanıyor muydu? Nebile'yi, ablasını, hiç tanımadıkları biri, alıp gidecekti öyle mi? Artık ayrı bir evi, kocası, kayınpederi, kayıinvalidesi, görümceleri falan mı olacaktı? Heyecanla karışık can sıkıntısı. Bütün bunları daha önceleri neden düşünmediğine şaşırarak odanın içinde dolaşıyordu“ (Özünal, 2005, s. 76).

Yazarın diline bakıldığında diğer romanlarına göre, dönem romanı olması nedeniyle eski dildeki kelimelere ve Yunus Emre'den bahsederken tasavvuftan bahsetmesi nedeniyle tasavvufi terimlere yer verdiği görülmektedir. Bununla birlikte bir müzik insanının hayatından bahsettiği için müzikal terimlere de fazlaca yer verilmiştir. Romanın sonuna bu terimsel kelimelerin anlaşılmasını sağlamak amacıyla bir sözlük kısmı da eklenmiştir. Yazarın diline genel olarak bakıldığında ise anlaşılır, akıcı, betimlemelerin yapıldığı, yer yer şiirsel bir dilin hâkim olduğu anlatım söz konusudur. Gerçekçi ve dönemin ruhuna uygun bir dille eserini oluşturan yazar, bunun önemini şöyle dile getirmiştir:

“Yaşamöyküsel romanın okura gerçeklik duygusunu verebilmesi için (bunların bir dönem romanı olduğu da göz ardı edilmemeli) özellikle dönem dilini kurmada

yoğun çalışma gerekiyor. Bu da ayrıca araştırma istiyor. Bütün bunlar için notlar alınıyor, müzik dinleniyor, ‘armağan kitap ’lar okunuyor, hatta pek azını anlayabileceğinizi de bilerek matematik ve mekanik kitaplarındaki denklemler karıştırılıyor, ses kasetleri dinleniyor, varsa görüntü kasetleri inceleniyor. Dahası, yaşayan tanıklarla söyleyişler yapılıyor. Bu kişiler bazen kahramanınızın yakını, çocuklarından biri bile olabiliyor, tarihe tanıklık etme fırsatı doğuyor.”²⁴

Yazar, romanda anlatımı güçlendirmek amacıyla Yunus Emre’nin, Köroğlu’nun, Mevlana’nın şiirlerine, halk türkülerine ve marşlara, yerel söyleyişe yer vermiş, kişileri kendi ağızlarıyla konuşturmuştur.

4.4 KULLANILMIŞ HAYAT

4.4.1 Özet

Yahudi bir kadının sahip olduğu ruh sağlığı kliniği bir yangında yok olur, bina tamamen kül olur. Yangını, kliniğin sahibi olan kadının doktor kocasının çıkardığı anlaşılır. Yangında bir hasta ve iki hasta yakını olmak üzere üç kişi ölür. Fakat doktor bütün hastalarının öldüğünü düşünmektedir.

Olayla ilgili ilk olarak itfaiye erlerinden biri sorgulanır. İtfaiyeci, doktorun yangın sırasında söylediklerini aktarır. Ona göre doktor delirmiştir, yangının sönmesini istemez. Aksine her şeyin yanmasını ister. Daha sonra doktorun sorgulanmasına başlanır. Doktor, nasıl cinnet getirdiğini, kendisini buna iten nedenleri anlatmak ister. Bunun için de hastalarından bahseder. İlk olarak bahsettiği kişiler, profesör ve karısıdır. Onların hayatı kullanılmış bir hayattır. Onlar, genç yaşta kendilerini gizli bir örgüte bağlarlar. Bir süre ayrı kalırlar. Kadın öğretmenlik yapmaya başlar. Örgüt ona mesajlar gönderir. Örgüt için cinayet işler. Sonrasında kendi örgütüne karşı başka bir örgütün casusu olur. Örgüt tarafından evlendirilirler. Artık onlarınki köstebekleşmiş bir hayattır. İdeallerine ulaşmak için bir çocuk yaparlar ancak çocukları ölür. Hayatları, onlar için bir azaptır.

Doktorun bir sonraki kısımda anlattığı hastalarından biri ise Yesemekli kadın Züleyha’dır. Züleyha’nın kocası bir erkekle dostluk eder fakat bu durum bulundukları

²⁴ Mucize Özünal, “Neden Yaşamöyküsel Roman”, Çağdaş Türk Dili Dergisi, nr. 221, (Temmuz 2006), s.262-264.

çevrede doğal karşılanır. Buna karşın kadın masumdur ve törenin verdiği cezaya itaat eder. Züleyha, “kız dili” bilir. “Kız dili” küçük yaşta gelin yapılan, törenin yok saydığı, öldürdüğü kadınların içsel dilidir. Klinikte ölen üç kişi Yesemekli kadın Züleyha, Abdülvehap ve Behram’dır.

Doktor, daha sonra bilimin amaçlarına ulaşması için kendisinin kobay olarak kullanılmasına izin veren bir adamdan bahseder. Denek, bilim için hayatını feda eder. Doktor, bir sefirin diplomatik yollarla nasıl kullanıldığını da anlatır.

En son, Doktor Göksel İnsel’in Yahudi karısı sorgulanır. Yahudi kadın, annesinin din uğruna nasıl kullanıldığını anlatır. Doktorun ise eşi tarafından toplumsal statüsü kullanılmıştır.

4.4.2 Olay Örgüsü

Köstebek, Kız Dili, Elektriğin Müridi ve Ötekiler olmak üzere dört bölümden oluşan romanın birinci bölümü itfaiye erinin konuşması ile başlar. Bu bölümdeki ana vakalar; kliniğin ateşe verilmesi, yangının söndürülmesi, sorgulamaların yapılmasıdır. İlk başta itfaiye eri sorgulanır. Sonrasında yangının esas suçlusu doktor sorgulanmaya başlar ancak roman boyunca doktorun sorgusu bitmez, işler çetrefilli bir hâl alır. Çünkü doktor kendisini yakma sürecine getiren olayları anlatmaya başlayınca bu defa olay içinde olaylar çıkmaya başlar ve doktorun hastalarının hikâyeleri kendi ağızlarından anlatılır.

Anlatılan bu hayat hikâyeleri ayrıca bir vaka olarak alınabilir. Örneğin doktorun bahsettiği karı-kocanın tanışmaları, görev gereği evlenmeleri, kendilerini ideolojilerine adanmaları ve sonunda kullanıldıklarını anlamaları birinci bölümdeki vakalardır.

İkinci bölümde Behram, Vahap ve Züleyha’nın hikâyelerine yer verilir. Behram’ın karısı Züleyha’yı kliniğe getirmesi, Züleyha’nın kendini doktora anlatmaya başlaması ve doktorun her şeyi öğrenmesi ikinci bölümdeki vakalardır.

Üçüncü bölümde kobay olarak kullanılan birinin; kendini bilim için feda etmesi ve sonunda kullanıldığını anlamasından bahsedilir. Denek olmadan önceki durumu, denek olmaya karar verdiği durumu, denek olduğu ve denek olduktan sonraki

durumu anlatılır. Eski bir diplomatın hayatına da verilen üçüncü bölümden sonraki dördüncü bölümde ise doktorun karısının ve ailesinin hayatları anlatılır.

4.4.3 Tema

Romanın isminin “Kullanılmış Hayat” olması ve romanın başında Sokrates’in “Sorgulanmamış hayat, yaşamaya değmez.” sözünün yer alması aslında romandaki temlerin ipuçlarını vermektedir. Romanda; örgütlerin, törelerin, bilimin, diplomasinin, dinlerin insanları nasıl kullandığı, hayatlarını nasıl ellerinden aldığı anlatılır.

Yazarın romanda örnek kişileriyle anlattığı bu durum aslında bütün insanlık için söylenebilir. Çoğu insanın hayatı belki tümüyle belki de belli dönemlerinde kullanılmaktadır. Ancak önemli olan bu durumun farkında olan kimlerdir ve bunu değiştirmek için neler yapıldığıdır. Romandaki kişilerin ortak noktası, kullanılmış olduklarını anlamalarıdır. Çeşitli şekilde kullanılan bu kişiler, hayatlarını sorgulamış ve muhasebesini yapmışlardır. Onlar için, her ne kadar iş işten geçmiş olsa bile, tematik olarak bakıldığında mühim olan sorgulanmış bir hayattır.

Doktor, kliniği ateşe vererek tüm bu kötülüklerden, berbat edilen hayatlardan kurtulmak, yeni bir sayfa açmak ister. Ateşin kirlerden, pisliklerden, kötülüklerden arındırdığı inancı doktorun kişiliğinde vücut bulur. Doktora, kliniği neden ateşe verdiği sorulduğunda o da ateşin bu arındırıcı etkisinden söz eder.

Çiğdem Ülker, Alayın Kızları ve Kullanılmış Hayat romanlarının aidiyet temasını barındırdığını savunur. Ona göre Alayın Kızları’ndaki kişilerin aynı ortamda büyümelerine rağmen ortak bir aidiyet duyguları yoktur. Kullanılmış Hayat’ta ise farklı hayatlar getirilip aynı ortamda toplanır. Onları bir araya getiren, kullanılmış hayatlarıdır.²⁵

4.4.4 Kişiler

Romanın başkişisi, doktordur. Roman boyunca ona doktor diye hitap edilir. Ruh doktoru olan bu kişi, birçok hastasının acılarını, üzüntülerini ve felakete dönüşen

²⁵ Çiğdem Ülker, “Mucize Özünal’ın Romanlarında Aidiyet Teması”, Afrodisyas Sanat Dergisi, C.2, nr. 10, (Temmuz-Ağustos 2008), s. 37-39.

hayatlarını dinlemiş ve onları tedavi etmek istemiştir fakat tüm bu yaşananlara o da kayıtsız kalamamış ve sonunda delirme noktasına gelmiş, kliniği ateşe vermiştir.

Diğer kişiler, yaşadıkları hayata boyun eğmişler ancak doktor isyan eden, itirazlı olan kişidir. Bir şeyleri değiştirmek ister. Değiştirmek için kliniği yakar, amacı hayata yeniden başlamak, yeni bir sayfa açmaktır. Doktor, diğer kişilerin yaşamından bahsederken zaman zaman kendi hayatından da bahseder. O, bütün kişilerin hayatlarını bilen kişidir.

İtfaiye eri, romanın diğer kişilerinden biridir. Roman, onun konuşmasıyla başlar. Olayda gördüklerini anlatır. İlk bölümden sonra bir daha görünmez.

Profesör ve karısı, ilk bölümde geçen kişilerdir. Doktor, onları evlerinde ziyaret eder. Doktorla karşılaştıklarında yaşlıdırlar. Kendi kimlikleriyle ve birbirleriyle çatışma halindedirler. Örgüt tarafından kullanılmış kişilerdir. Evlerinde onlara yardımcı olan, hizmetçileri ise Olga'dır. Olga, onlarla ilgilenen, doktorla da iletişime geçen kişidir. Doktor, sonradan onun profesörün kızı olduğunu öğrenir ancak annesi, Profesör'ün Leningrad'daki görevi sırasında tanıştığı Lena'dır. Lena'dan ve bir çocuğu olduğundan uzun yıllar haberi olmayan Profesör, Olga'dan gelen mektupla onun Çernobil'de öldüğünü öğrenir.

Romanın ikinci bölümünde geçen kişilere bakıldığında bu bölümde hayat hikâyesi anlatılan kişi Züleyha'dır. Züleyha; törenin yok saydığı, insanın insan yerine konmadığı, birey olmanın değil itaat etmenin önemsendiği, cinsiyetin kader olduğu topraklarda yaşayanların sembolüdür. Romanda, buradaki kadınların kendi aralarında kız dili ile konuştukları anlatılır:

“Bu kız dilidir. Biz bunu anlamayız. Bizim töremizde kızlar, gelinler, erkeklerin yaşlılarının yanında konuşmazlar. Konuşmak, saygıda kusur demektir. Gel gör ki onlar, birbirleriyle konuşmanın yolunu bulmuşlardır. Sesleri, seslerle değiştirirler. Bunu öyle yaparlar ki yalnızca onlar anlar, onların dilinden. Aralarında bu dille usul usul konuşurlar. Ne etsinler? Yesemek'te nene oluncaya kadar, yüksek sesle konuşmak kadınlara yasaktır. Onlar bu dilde pıtırır eder, dillenirler. Kadınlar, kızlar, gelinler bu dille sevinçlerini, sevdalarını, acılarını paylaşırlar” (Özünal, 2005, s. 90).

Behram, Züleyha'nın kocasıdır. Aslında o da törenin buyruğuna boyun eğmiş ve zorla evlendirilmiştir. O da bir kurbandır fakat Züleyha'ya kötü davranmaz. Onunla karı koca ilişkisi yaşayamaz çünkü Vahap ile eşcinsel ilişki içindedir. Züleyha, Behram ve Vahap üçü de istedikleri hayatı yaşayamayan, hayatları kullanılan kişilerdir.

Züleyha'nın bakire olduğu anlaşılmca, Katune isminde yaşlı bir kadının yanına götürülür. Katune, bilimi aklı değil bağnazlığı temsil eden kişidir. Onun çözüm önerileri uygulanır. Sıddık Ağa, Behram'ın babasıdır. Dört karısı vardır. Eşlerden en büyüğü olan Gazel; Züleyha'yı, Katune'nin yanına götüren kişidir.

Üçüncü bölümde anlatılan kişi, genç bir araştırma görevlisidir. Takma adı Tesla'dır. Hayatını bilime adar, amacı bedava elektrik üretmektir. Kobay olmaya karar verir ancak bu deneyimi hüsrarla sonuçlanır. O da artık hayatı kullanılan biridir. Bu bölümde geçen, hayatı anlatılan diğer bir kişi de devlet tarafından kullanılmış olan diplomattır.

Son bölümde sorgucu tarafından görüşülen kişi doktorun Yahudi karısıdır. Onun hayatının anlatıldığı bölümde bahsedilen diğer kişilerse annesi, babası, kuzeni, Romanya Büyük Elçisi Hamdullah Bey ve Selahattin Ülkümen'dir. Romanın başından sonuna kadar yer alan kişi ise doktoru sorgulayan sorgucudur.

4.4.5 Zaman ve Mekân

Romanın çok katmanlı bir zamana sahip olduğu görülmektedir. Bütünsel olarak bir zamana sahip olan eserin, her bölümünde ayrı ayrı ve iç içe geçmiş zamanlar bulunmaktadır. Eser, itfaiye erinin sorgulanmasıyla başlamakta, doktorun karısının sorgulanmasıyla bitmektedir. Bu iki olay arasında geçen süre romanın ana zamanı olarak değerlendirilebilir. Eserde anlatılan zaman katmanlarından ilki, profesör ve karısının gençlikten yaşlılığa kadar olan sürecidir. İkinci bölümde ise Züleyha'nın evlendirilmesinin ardından yaşadıkları dolayısıyla ruh doktoruna getirilmesi ve doktora yaşadıklarını anlattığı zaman aralığıdır.

Üçüncü bölümde kobay olarak kullanılan kişinin kobay olma süreci ve sonrasında yaşadıkları arasındaki zaman dilimi anlatılır. Son bölümdeki zaman ise doktorun karısının çocukluğundan başlatılıp kliniğin yakılmasında bitirilir.

Doktorun kliniği, eserdeki mekânların başında gelir. Farklı hayatlardaki insanlar, bu klinikte bir araya gelmişlerdir. Doktor, çoğunun hayatını burada dinler. Profesör ve karısıysa hikâyelerini evlerinde anlatır. Züleyha'nın gelin gittiği Yesemek de romandaki mekânlardan biridir. Güney Ege, Karadeniz, Leningrad, Hopa, Sevilla, Kâğıthane, Bankalar Caddesi, Kurtuluş, Ahrida Sinagogu, At Meydanı gibi yerler eserde geçen diğer mekânlardır.

4.4.6 Dil ve Anlatım

Yazarın Kullanılmış Hayat romanında, çok sayıda kahraman anlatıcılar yer alır. Romanın girişinde yangını söndüren itfaiye erlerinden biri anlatıcıdır:

“Bana neden dönüp dönüp aynı şeyleri soruyorsunuz? Açım, yorgunum, uykusuzum. Sizler sanırsınız ki biz itfaiye erleri ne acıkır, ne yorulur, ne de uyuruz. Her daim uyanık, her daim göreve hazır, öylece bekleriz. Bekleriz ki ortalığı ateş sarsın. Kâinat ateş alsın. Evler, dükkânlar, binalar yansın da biz varıp söndürelim” (Özünal, 2005, s. 11).

İtfaiye klinikteki yangını çıkardığı düşünülen doktor şunları söyler:

“Ben hep iyiydim. Siz paniklemişsiniz. Saçma sapan şeyler sordunuz bana. Niçin anlamak istemiyorsunuz? Ben ateşin temizliğinden yararlanarak her şeye yeniden başlamak istedim. Yani hayata yeniden başlamak... Su, ateş, hava, işte hepsi bu. Su besler, hava büyütür, ateş arındırır, temizler. Bunca pisliği ateşten başka ne arındırıp temizleyebilirdi? Bana söyler misiniz?” (Özünal, 2005, s. 16).

Doktorun hastalarından biri olan profesörün konuşturulduğu yerlerden biri de şöyledir:

“Karım yaşamımızda her zaman yetkili, kararlı olmuştur. Yetke ondadır. Bu nedenle neyi, ne zaman, nasıl yapıp edeceğini az çok bilebilirim. Ama ötekisi, yaşamımıza hâkim olan öteki iktidar, örgüt, gücünü gizliliğinden alıyordu. Biz, o gizil gücün parçalarıydık” (Özünal, 2005, s. 33).

Profesörün karısı da romandaki kahraman anlatıcılardan biridir:

“Evet, o günlerde örgüte girdim. Kendimi seçilmişlerin onuru içinde duyumsuyor, görevimin kutsallığına inanıyordum. Kutsallaşan her şey aklın aydınlığının dışına düşer. O zamanlar düşsel bir topluma adanmıştık. Haklarımız değil ödevlerimiz vardı. Dışarda baskı o kadar yoğundu ki ben ancak benimle örgüt arasında ilişki kuranı tanıyordum...” (Özünal, 2005, s. 29-30)

Doktorun hastalarından biri olan Züleyha, Züleyha’nın kocası Behram ve onun arkadaşı Vahap da kahraman anlatıcı olarak romanda görünürler:

“Ben hep konuşmak istedim. İlk geldiğim günden beri her şeyi anlatmak, içimdeki ağıdan kurtulmak istedim. Konuşmayalı aylar, yıllar geçmiş gibi. Biz Yesemekli kadınların dışı yumuşak bir kabukla kaplıdır” (Özünal, 2005, s. 93).

“Bizim topraklarımız Doktor, tanrılar, krallar, peygamberler beşiğidir. Bizim tanrılarımız eskiden insandılar. Yani onlar gibi yer, içer, âşık olur, sevinir, üzülür, kin tutar, intikam alırlardı. İnsanlar gibi yaşar giderlerdi. Ulu ırmağın yatak çakıllarından bezenmiş, koca koca tasvirler vardır bizim oralarda. O tasvirlerde bunlar hep vardır” (Özünal, 2005, s. 101).

“Benim adım Vahap’tır, Doktor. Beni buyurmuşsan, gelmişem. Sen sorma, ben külliye anlatacağım. Bizim oralarda sevdâ tehlikeli iştir. Belki de bu yüzden, tehlikeli olana düşkünlüğümüzden ziyade sevdalanırız. Sevdamız derinlemesinedir. Bir kadını sevmek sonludur. Kavuşmayla sevdâ biter. Aşkı var eden kavuşamamaktır. Mutlak kavuşmazlık sevdanın koşuludur. Bunun için imkânsız beller, her şeyi göze alırız” (Özünal, 2005, s. 106).

Romanın son kısımlarındaki ben anlatıcılardan biri de şunları söyler:

“Büyüdükçe, içimden taşan yaşama sevincine engel olamıyordum. Onun yaşamını adadığı öteki dünya, kara kedi gibi aramıza giriyordu. Yaşamdan hiç tat almadan, bu dünyadan geçip gidecekti. Ona acıyordum. Ömrünün son yıllarında bu acıma bende, giderek nefrete dönüştü. Evet, annemden nefret ediyordum. Belki de o bunu, benden önce görmüştü.” (Özünal, 2005, s. 152-153).

Roman, akıcı ve sürükleyici bir dille yazılmıştır. Kişilerin yaşamları anlatılırken merak unsuru ve okurun dikkati canlı tutulmuştur. Eserin tamamında diyaloglardan yararlanılarak anlatım sağlanmış, Öz Türkçe kelimelere yer verilmiştir. Behram, Vahap ve Züleyha geldikleri yörenin ağzıyla konuşturulur. Bunların dışında türkü sözlerinden, felsefeden, psikolojiden ve teolojiden yararlanan yazarın, özgün bir anlatımla eserini meydana getirdiği görülmektedir.

Eserin anlatımı ile ilgili Zehra Ünüvar ise şu değerlendirmeleri yapar:

“Mucize Özünal, romanını karşılıklı konuşmalarla yazmış. Bu yöntem, kitabın daha rahat okunmasını sağlıyor. Daha önce savcılık ve avukatlık yapmış olması sorgucuyu çok başarılı canlandırmasına yardımcı olmuş mudur acaba? Sorgucu, romanın akışını yönlendiren soruları ve olaylar arasında kurduğu bağlarla önemli açılımlara yer hazırlıyor. Aceleci gibi ama sabırlı, kısıtlayıcı gibi ama inceleyici tutumuyla olanların ustaca serilmesine yardımcı oluyor.”²⁶

4.5 KALPAK VE KARTAL

4.5.1 Özet

Mora’da Osmanlı’ya karşı isyanlar baş gösterince Morali Hacı Mahmutzade İzmir’e göç etmek zorunda kalır. Sultan İkinci Mahmut, kendisine Menderes boyunda bir çiftliği tımar olarak verir. Burada çocukları olur. Oğlu Hasan, yıllarca Kuşadası belde başkanlığı yapar. Hasan Bey’in eşi Mekkiye Hanım’dır. Hasan Bey’in ve Mekkiye Hanım’ın Esat adında oğulları vardır. Esat, Kuşadası’nda mektebe gitmektedir. Babası, Esat’ı bu okuldan alır. Düvenci Rıza’nın mektebine verir. Çünkü Düvenci Rıza’yı ilerici bulur. Esat, İzmir’deki Darül İrfan’da yatılı olarak eğitime devam eder. Daha sonra İzmir İdadisi yılları başlar. Burada tarihe merak salar. Fransızca öğrenir. Durmadan okur, okuduklarını konuşur ve tartışır.

Esat, eğitimine dayısının yanında İstanbul’da devam eder. Daha sonra İstanbul Darülfünun’un Hukuk Mektebine en genç öğrenci olarak kabul edilir. Daha ilk yarıyı

²⁶ Zehra Ünüvar, “Mucize Özünal’dan ‘Kullanılmış Hayat’”, Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 836, (23 Şubat 2006), s. 10.

bitmeden Darülfünun Hukuk Mektebi hocaları Mahmut Esat'ın Hizmet Gazetesindeki yazılarını ilgiyle okumaya başlar.

Mahmut Esat, 31 Mart Vakasına şahit olur. Olaylar başladığında Kuşadası'na döner. Akıllı İstanbul'dadır. Kuşadası'na vardığında Hareket Ordusu'nun olayları bastırdığını, Abdülhamit'in tahttan indirildiğini öğrenir. Bin dokuz yüz on birde İstanbul Hukuk Mektebi'nden mezun olur. Babası Hacı Mahmutzade'den tebrik mektubu alır. Ancak babası bir an önce Kuşadası'na gelmesini ve çiftliğin başına geçmesini söyler. Mahmut Esat'ın aklında ise İsviçre'de hukuk okumak vardır. Dayısı, babasının kararını değiştiremez. Mahmut Esat ise her şeyi göze alarak İsviçre'ye hukuk okumaya gider. Friburg'ta hukuk eğitimine devam ederken Lozan'da kurulan Türk Talebe Cemiyeti'nde konuşmalar yapar. Dört yıllık başarılı lisans öğretiminden sonra "Osmanlı Kapitülasyonları Rejimi Üzerine" adlı doktora tezi takdir derecesiyle 24 Mart 1919'da onaylanır.

Anadolu'da işgaller başlayınca Mahmut Esat dayanamaz ve milli mücadeleye katılmak için arkadaşı Şükrü ile ülkesine dönmek ister. İsviçre'den Napoli'ye trenle gelirler. Napoli'den Türkiye'deki İtalyan işgal kuvvetlerine silah götüren yük gemisine gizlice girerler ve ambara gizlenirler. Bu sırada tutuklanmaları ve karaya çıkmalarının engellenmeleri yönünde haber gönderilir. Elleri kelepçeli olarak karaya çıkartılırlar. Kuvvacıların dostu İtalyan komutan Luca ve millicilerin yanında yer alan kaymakam sayesinde kurtulurlar ve millî mücadeleye katılırlar.

Düzenli ordu kurulma kararı alınca Mahmut Esat, Kuşadası'ndaki mücadelelerinden sonra Ankara'ya geçer. Teşkilat-ı Esasiye çalışmalarına katılır. Rauf Bey başkanlığında kurulan İcra Vekilleri Heyetinde, iktisat vekilliğine seçilir. İzmir'de, Doktor Hüsnü'nün kızı Feheda ile evlenir. Arvalya'daki çiftlik evinde iki gece kaldıktan sonra Ankara'ya geçerler. Yunanlılar kaçarken İzmir'i ateşe verir, Mahmut Bey'in Arvalya çiftliği de yakılır. Cumhuriyet hükümeti düşmanın yaktığı evi barkı onarabilsin diye halkına harikzede senetlerini dağıtır. Feheda kocasına verilen bu senetlerden birini, üzerinde Kemal Paşa'nın imzası var diye yıllarca sandığında kutsal bir emanet gibi saklar.

Mahmut Esat, İktisat Vekilliği'ni yürütürken yurdun dört bir tarafında ekonomik kalkınma için emek sarf eder. Türkiye Millî İhracat İthalat Şirketi'nin açılmasını sağlar. Mustafa Kemal'e ekonomik bağımsızlığın gereği olarak ulusal ekonomiyi inşa etmek ve bir program oluşturmak için iktisat kongresi düzenlenmesi için telgraf gönderir. İzmir'de Kazım Karabekir başkanlığında İktisat Kongre'si düzenlenir. Kongre başarılı bir şekilde tamamlanır ve önemli kararlar alınır. 1924 Anayasası'nın kabulünde etkin görevler alır. Mahmut Esat ile Şükrü Bey, yeni anayasanın cumhurbaşkanına meclisi feshetme yetkisi vermesine karşı çıkarlar. Bu konuda Mustafa Kemal ile görüşmeler yaparlar ve onu ikna ederler. Mahmut Esat'ın bir kızı olur. Adını, Gün koyarlar. 24 Kasım 1924'te Fethi Bey'in kabinesinde adliye vekili olarak yer alır. 1925'te Ankara Hukuk Mektebi'nin açılmasında büyük payı olur. İkinci çocuğu olur. Bu kız çocuğunun ismini Ay koyarlar. Bu sıralarda Şeyh Said isyanı çıkınca isyan bastırılır. Mahmut Esat, Adalet Vekilliğine devam ettiği sıralarda onun atılımlarıyla Türk Medeni Kanunu, Türk Ceza Kanunu, Ticaret Kanunu kabul olur. Çok sayıda sulh mahkemesi kurulur. Mahmut Esat, bakanlığın kendisine getirdiği engellerden kurtulmak, özgürce mücadele etmek için Adalet Bakanlığı'nı bırakır.

Bozkurt-Lotus olayı yaşanır. Fransa, olayı Lahey Adalet Divanı'na taşır. Mahmut Esat, Mustafa Kemal'e Lahey'e gidilmesi ve savunma yapılması gerektiğini söyler. Mahmut Esat'ın bir oğlu olur. Oğlu Yüksel henüz yirmi günlükken babası Lahey'e yurt savunmasına gider. Türkiye davayı kazanır. Mahmut Esat, bu başarılı savunması dolayısıyla soyadı kanunu çıkınca "Bozkurt" soyadını alır.

İsmet İnönü kabinesinin Adalet Bakanı olan Mahmut Esat, Türk adliyelerini denetim gezilerine çıkar. Bütün yurdu karış karış dolaşır. Serbest Cumhuriyet Fırkası lideri Fethi Bey, Adalet Bakanına ve hükümete eleştirilerde bulunur. Adalet Bakanı, Fethi Bey'in eleştirisine cevap verir. Karşılıklı açıklamalar siyasi havayı gerer. Çankaya'da ve her iki partide huzursuzluk yaşanır. Bir süre sonra gazeteler Adalet Bakanı'nın istifasını, İsmet Paşa'nın üzülerek kabul ettiğini yazar. Mahmut Esat'ın istifasından üç ay sonra Menemen Olayı yaşanır. Asteğmen Mustafa Fehmi Kubilay şehit olur. Menemen, Manisa, Balıkesir'de sıkıyönetim ilan edilir. Suçlular Korgeneral Mustafa Muğlalı başkanlığındaki askeri mahkemede yargılanır. Sonraki yıllarda Mahmut Esat, parti içinde sert muhalefete başlar. İzmir Mebusu olarak halkın

yoksulluğunu ve sorunlarını dile getirir. Halk Dostu ve Anadolu gazetelerinde yazılar yazar, makaleleri yayımlanır. İşçi haklarını savunur. İşçi hakları için mücadele eder. Komünist, marksist ilan edilir. Mebusluğa devam ederken Ankara Hukuk Mektebi ve Mülkiye Mektebinde anayasa ve hukuk dersleri verir. İstanbul Üniversitesinde kurulan İnkılâp Enstitüsünde dersler verir.

Mebusluk ile hocalık arasında geçen günlerin birinde mebusluğu bırakıp hocalığa, bilimsel çalışmalara devam eder. Fransız tramvay şirketi yasa ile millileştirilir. Fransızlar, Mahmut Esat’a davada kendilerini savunsun diye avukatlık teklif ederler. Mahmut Esat ise yabancı şirkete karşı devleti savunmakta kararlıdır. Davayı kazanır ve Fransızları bir kez daha mağlup eder.

Bin dokuz yüz kırk üç yılına gelindiğinde Mahmut Esat’ın “Atatürk İhtilali” kitabını çıkaralı üç yıl olmuştur. Atatürk’ün sağlığında yazılan kitap ancak ölümünden sonra yayımlanır. Kitabın yayımlanışının bu üçüncü yılında Mahmut Esat Bozkurt, yapacak daha çok işi varken hayatını kaybeder.

4.5.2 Olay Örgüsü

Eser, genç bir savcının nişanlısına yazdığı mektupla başlar. Taşrada çalışmaktan bir hayli mutsuz olan bu savcı, eski bir savcının bırakmış olduğu dosyaya ve bir levhaya rast gelir. Romanın sonuna kadar bu dosyada ve levhada nelerin bulunduğu bahsedilmez. Tüm bunlar, son bölümde açıklanır.

Mahmut Esat’ın hayatı doğumundan itibaren değil çocukluğundan itibaren anlatılır. Olay örgüsü bakımından Mahmut Esat’ın hayatı üç bölüme ayrılabilir. Birinci bölümdeki vakalar; Mahmut Esat’ın ailesinin Mora’dan İzmir’e göç etmesi, Mahmut Esat’ın liseyi bitirip İstanbul Darülfünun’da Hukuk Mektebi’ne en genç öğrenci olarak girmesi, hocaları tarafından azminin fark edilmesi, üniversiteden mezun olması ve hukuk doktorasını bitirmesidir. Bu bölüm özetle Mahmut Esat’ın eğitim hayatı olarak ele alınabilir.

İkinci bölümdeki vakalar; Mahmut Esat’ın Milli Mücadeleye katılmak için yurda dönmesi, Teşkilat-ı Esasiye çalışmalarına katılması, evlenmesi, İktisat Vekilliği’ne seçilmesi ve bu görevde önemli çalışmalarda bulunması, 1924 Anayasası’ndaki ve Ankara Hukuk Mektebi’nin açılmasındaki çalışmaları, Bozkurt-

Lotus olayında Türkiye’yi uluslararası arenada savunmasıdır. Bu bölümün özeti ise Mahmut Esat’ın bir hukukçu olarak ülkesi için yapmış olduğu çalışmalardır.

Mahmut Esat’ın Bakanlığı bırakıp milletvekili olarak halkın sorunlarını dile getirmesi, gazetelerde çıkan makaleleri, vekilliği bırakıp üniversite hocalığına devam etmesi, Fransız tramvay şirketinin millileştirilmesindeki payı, “Atatürk İhtilali” kitabını çıkarması ve ölümü son bölümde geçen vakalardır. Burada, Mahmut Esat’ın bakanlık sonrasındaki hayatı anlatılmıştır. Bunların dışında eserde; II. Meşrutiyet’in İlanı, Reval Görüşmeleri, 31 Mart Vakası, Çanakkale Savaşı, Kurtuluş Savaşı, Menemen Olayı, Bozkurt-Lotus Davası, Hatay Meselesi gibi birçok tarihi olay da yer almaktadır.

4.5.3 Tema

Mucize Özunal’ın biyografik romanlarında ortak bir temanın izinin sürüldüğü görülmektedir. Cumhuriyetin kuruluş felsefesi, aydınlanmacı anlayışı, değerleri, ülke inşa etme süreci Özunal’ın biyografik romanlarındaki ana temalardır. Bu anlamda dönemin önemli bilim insanları, sanatçıları, tarihi ve siyasi kişilerinin hayatı çerçevesinde cumhuriyet değerlerinin önemi vurgulanır.

“Kalpak ve Kartal”da adalet teması da göze çarpmaktadır. Cumhuriyetin ve Mahmut Esat’ın adalete verdiği önemi ve adalet anlayışını anlatan şu sözleri bu anlamda önemlidir:

“Ey Cumhuriyetin savcıları! Meriç kıyısında çalışan Türk köylüsünün kaybolan sabanından tutunuz da bu vatanda yaşayanların uğrayacakları en ufak bir haksızlıktan, hatta Bingöl Dağlarının ıssız kuytularında nafakalarını bekleyen öksüzlerin gözyaşlarından sizler mesulsünüz” (Özunal, 2010, s. 185).

4.5.4 Kişiler

Kalpak ve Kartal, Mucize Özunal’ın en geniş kişi kadrosuna sahip olan romanıdır. Tarihi, siyasi, edebî birçok kişi eserde yer alır. Başkişi, hayatı anlatılan Mahmut Esat Bozkurt’tur. Mahmut Esat’ın özellikle hukukçu kişiliği vurgulanır. O, cumhuriyetin önemli bir sevdalısı ve yaptıklarıyla yüceltilmiş kişisidir.

Eserde yer alan kişilerin tamamına yakını gerçek kişilerdir. Morali Hacı Mahmutzade, Mahmut Esat’ın baba tarafından dedesidir. Hasan Bey, Mahmut Esat’ın

babası; Mekkiye Hanım, annesi; Übeydullah Efendi ise dayısıdır. Aydın bir insan olan Übeydullah Efendi'nin Mahmut Esat'ın hayatında entelektüel manada önemli katkıları olmuştur.

Mahmut Esat'ın eşi, Feheda Hanım'dır. Çocukları Gün, Ay ve Yüksel'dir. Romanın başında ve sonunda geçen kişiler ise genç savcı ve sevgilisidir. İkisi arasındaki mektuplaşmalara yer verilir.

Adnan Saygun'un babası matematikçi Celalettin Efendi, Mahmutzade Hasan'ın tanıdığı biri olarak bu romanda da geçmektedir. Cezmi, Cevat, Hakkı, Hikmet ve Tevfik, Mahmut Esat'ın üniversiteden arkadaşlarıdır. Düvenci Rıza, kızının ismini okula veren kişidir. Düvenci Rıza'nın ilerici olduğu düşüncesiyle Mahmut Esat, bu okula verilir.

Birinci Meclis, anlatılırken “Albay İsmetler, Celalettin Arifler, Yunus Nadiler, Halide Edipler, Doktor Adnan ve taa Erzurum'dan Fevzi Paşa. Diap Ağa Dersim'den, Malatya'dan Kadir, Bekir ağalar. Konya'dan Abdül Halim Çelebi, Mardin'den İbrahim Efendi. Ziya Hurşit Lazistan'dan. Celal Bey Saruhan'dan, Hakkâri'den Mahzar Lütüf, Sivas'tan Kara Vasıf. Hamdullah Suphi Antalya'dan...” (Özünel, 2010, 99) denilerek, meclisi oluşturan kişilerden bahsedilir.

Harbiye Nazırı Ali Paşa, Adliye Nazırı Nazım Paşa, Ahmet Muhtar Paşa, Mahmut Şevket Paşa, Arif Hikmet Paşa, Arnavut Esat Paşa, Nusret Paşa, Albay Şefik Bey, Nusret Paşa, Fevzi Paşa, Hariciye Vekili, Ali Fuat Paşa, Mustafa Muğlalı, Burhan Asaf ve Başvekil Recep Bey, romandaki askeri ve siyasi kişilerden bazılarıdır. Yahya Kemal, İsmail Habip Sevük, Falih Rıfkı Atay ve Şevket Süreyya Aydemir gibi dönemin edebiyatçıları da romanda yer almaktadır. Bunların dışında eserin birçok yerinde adı geçen, kendisinden çokça bahsedilen kişi ise Mustafa Kemal Atatürk'tür.

Eserde yer alan İzmir Mebusu Şükrü Bey, Yozgat Mebusu Feyyaz Ali, Saruhan Mebusu Refik Şevket, Adana Mebusu Zekai Bey, Trabzon Mebusu Hüsrev Bey, Karesi Mebusu Vehbi, Denizli Mebusu Yusuf Bey ve Mebus Hayri Bey milletvekili kişilerdir.

Mehmet Fuat Köprülü, Sait Nursi, Hasan Fehmi, Şeyhülislam Mehmet Ziyaeddin Efendi, Nuri Conker, Resneli Niyazi Bey, Rauf Bey, Hasan Ali Yücel, Ahmet Adnan Saygun, Yunus Nadi, Kazım Karabekir, Mustafa Necati, Kılıç Ali, Şeyh Sait, Tefik Rüştü Aras, Cemal Hakkı Selek, Mustafa Fehmi Kubilay ve Derviş Mehmet eserdeki diğer kişilerdir.

4.5.5 Zaman ve Mekân

Eserde zamansal olarak ileriye gidiş ve geriye dönüşler bulunmaktadır. Giriş kısmında genç bir savcının görev yaptığı yakın bir zamandan, Mahmut Esat'ın ailesinin yaşadığı daha eski bir zamana geçiş yapılır ve romanın sonunda tekrardan bu genç savcının yaşadığı zamana dönülür. Bu iki bölüm arasında ise Mahmut Esat'ın hayatı anlatılır.

İlk olarak bahsedilen zaman, Osmanlı döneminde Mora'daki isyanların yaşandığı yıllardır. Mahmut Esat'ın ailesinin, Mora'dan göç etmesinden bahsedilir. Sonrasında bahsedilen zaman aralığı Mahmut Esat'ın yaşadığı 1892-1943 yıllarıdır. Bu yıllarda yaşanan II. Meşrutiyet'in ilanı, 31 Mart Vakası, Kurtuluş Savaşı, Cumhuriyet'in ilanı, Şeyh Sait Olayı, Menemen Olayı gibi tarihi olaylardan bahsedilerek yaşanan döneme ayna tutulur. Zaman bakımından en geniş yer verilen dönem, 1923-1943 yıllarıdır.

Mekân olarak incelendiğinde ilk sayfalarda Napoli'deki limanın tasviri yapılmaktadır:

“Napoli. Liman, ilkyaz mehtabı altında mavi bir aydınlığın içinde uyulanıyor. Limon, portakal çiçeklerinin serinleten kokusuna uzaktan romantik bir baritonun hüznü sesi karışmakta. Rıhtımda, müşterilerinden hâlâ umut kesmemiş bir iki kadın, kızıl ateşlerinin yüzlerini aydınlattığı sigaralarından derin soluklar çekerek tavernaların önünde dolaşıyorlar. Renkli tentelerle süslü, küçük gezinti tekneleri temizlenmiş, hazır bekliyor” (Özünel, 2010, s. 13).

Mora, Kuşadası, İzmir, Üsküdar, Freiburg, Lozan, Gelibolu, Truva, İsviçre, Ege, Ankara, Mudanya, Aydın, Diyarbakır, Muş, Mardin, İstanbul gibi mekân isimleri de geçmektedir. Özellikle Ankara, İstanbul ve İzmir'in birçok semtinden ve önemli mekânlarından bahsedilir. Mekânlar anlatılırken, dönemin ruhuna uygun tasvirler

yapılmıştır. Bu anlamda, mekân ögesinin anlatılan zamanın zihinlerde canlandırılması bakımından önemli katkıları olduğu söylenebilir. Saraylar, evler, köşkler, toplantı yerleri gibi kapalı mekânlar da romanda yer almaktadır. Ankara ve İstanbul’da, Cumhuriyetin ilk yıllarında herkesçe bilinen ve uğranılan yerler, bunlara örnek gösterilebilir.

4.5.6 Dil ve Anlatım

Kalpak ve Kartal’da her şeyi bilen Tanrısal bakış açısı kullanılmıştır. Mahmut Esat’ın içinden geçen düşünceleri bilen anlatıcı, onlardan şöyle bahseder:

“O şimdi bütün bir yaşamını adadığı idealleri uğruna bir üniversite hocası olmanın çok ötesinde, sorumlu bir yurttaş olarak çok daha fazlasını yapmak istiyordu. Bütün amacı ihtilali savunacak, yaşatıp geliştirecek genç kuşakları yetiştirmek, halkı uyandırmak, uyanık tutmaktı. Hele hele savaşın bütün dehşetiyle, şiddetiyle devam ettiği şu dönemde cumhuriyeti bu ölüm makinesinden uzak tutmak gerekiyordu. Oysa çok az şey arzu edilen mükemmellikte geliyor, zaman zaman siyasal değerlendirmelerdeki eksiklikler diplomatik zaafılara dönüşüyordu” (Özünel, 2010, s. 252-253).

Yazar, Türkçe duyarlılığını bu romanda da hissettirmektedir. Kağşamak(s.5), gövermek(s.99), gönendirmek(s.135) gibi öz Türkçe kelimeler görülmektedir. Eserde marş sözlerine, Yunus Emre’nin şiirine, Kurtuluş Savaşı’nda halkın söylediği destana yer verilmiştir. Bu eserde dikkat çeken önemli bir ayrıntı da anlatım tekniği bakımından ileriye gidiş ve geriye dönüşlere çokça yer verilmesidir. Özellikle Mahmut Esat’ın hayatıyla ilgili konularda, ileride onun nelerin beklediği anlatıcı tarafından önceden söylenmiştir.

Yazarın uzun yıllar hukukçuluk yapmış biri olarak Mahmut Esat’ı anlatmış olması konuları içselleştirmesi bakımından kalemini güçlendirmiş, bu da eserin anlatımında olumlu bir etki bırakmıştır.

4.6 AŞK ZAMANA DOĞAR

4.6.1 Özet

Doğan, yatılı okulu bitirdikten sonra yurt dışına gider. Orada Janet adında kendinden yaşça büyük, dansçı bir kadınla evlenir. Kendini kaybettiği kıskançlık krizlerinin birinde kuliste sevdiği kadına tokat atar. Janet, oradan uzaklaşır, kaybolur

gider ve bir daha dönmez. Doğan, bir süre aramaya devam eder. Yaşamında açılan boşlukta yitip gitmemek için direnir. İşten artan zamanlarda kendisini avutmayacağını bile bile kenti dolaşır, fotoğraf çeker, okur, müziğe sarılır. O günlerde babası Akşit Efendi'nin ölüm haberi gelir. Ölünün çoktan gömüldüğünü düşünür. Dönme kararı alır ama bu zaman alır. Janet'ın ablası Doğan'ın evine gider. Doğan, ablasından Janet'ın öldüğünü ve bir bebekleri olduğunu öğrenir. Ablası, bebeği kendilerine vermesini ister. Evden çıkarken Janet'ın Doğan'a yazdığı mektubu verir. Mektupta Janet, kızının velayetini ablasına vermesini Doğan'dan istemektedir. Doğan, her şeyi bırakıp memleketine döner. Devegörmez mahallesindeki konağa gelir, bir iki yıl oturur. Kızlar, babamızı iç ağrısından öldürdün diye yüzüne bakmazlar ilk önce. Kız kardeşlerine evden ve bağdan hisselerini fazla fazla verince, kızlar kardeşlerini kabullenirler.

Yıldız Hemşire ile Doğan Bey, ildeki bir toplantı çıkışında tanışır. Birkaç kez görüştüktan sonra evlenirler. Yıldız, işinden emekli olur. Nikâhtan sonra Devegörmez'deki büyük eve gelirler. Yıldız, zamanla çevresi tarafından sevilen, aranan biri olur. Hasta olanlara yardım eder, çağrıldığı evlere gider. Doğan'la Yıldız, bağ evine gider gelirler.

Doğan, bağdaki işlerle uğraşırken, bir gün pikapla takla atar. Doğan'ı hastaneye götürürler. Bacağı ve sağ el bileği kırılır. Doğan, bir süre hastanede yattıktan sonra evine getirilir. İşlerin başına Yıldız geçer. Yıldız, araba sürmeyi öğrenir. Bağda bahçede çalışır. Öyle ki bu yaptığı işleri benimser ve sevmeye başlar. Bir süre sonra Doğan, ayağa kalkar. İşlerin başına döner.

Doğan, yıllardır aramadığı kızını uzun uzun düşünür. O geceden sonra içinde git gide güçlenen kızını bulma isteği uyanır. Ama önce bunu Yıldız'a anlatması gerektiğini düşünür. Kızına mektup yazmaya karar verir. Şimdiye kadar kızını iki kez görmeye gitmiştir. İlkinde yeni yeni yürümeye çalışırken, sonrakinde altı yedi yaşlarında. Kızına küçük bir bilezik hediye eder. Kızı hep takacağını söyler.

Yıldız, Doğan'ın kızı olduğunu öğrenince ona bu konuyu açar. Doğan'a kızını bulmasını söyler. Tüm bunlar olurken genç bir rahibe Havza Durağından trenden iner. Oradan da Merzifon'a geçer. Bu, genç rahibenin adı Janet'tır. Janet, özel bir okula

yollanmıştır. Teyzesi, ona hep otoriter yaklaşmıştır. Kız Kardeşler Cemaatine kabul edilir. Teoloji öğrenimi sırasında Janet, hocası Erich'tan ve onun düşüncelerinden etkilenir. Janet, Ortadoğu projesine katılacağını ve Türkiye bölümüne başvuracağını söylediğinde Erich, ona babasının yanına gitmesini, anlamının ve bağışlamanın insanı değiştireceğini, yüklerinden kurtaracağını söyler. Janet, babasını aramaya başlar. Elinde, Devegörmez'deki evin adresi vardır. Evi bulur, evin önünde bekler. Fakat kimseyi bulamaz. Doğan ile Yıldız, bağ evindedirler. Kapı komşuları, Narin Hanım'dan başka kimse görmez onu. Antakya'da rahip cinayeti olunca Antakya'ya gitme planı suya düşer. Antakya grubunda olanların Merzifon'da kalmaya devam edecekleri söylenir. Ertesi gün öğlenden sonra Janet, otelden çıktığı gibi Devegörmez'e yine gider. Bağ evinde olduklarını, haftaya gelme ihtimallerinin olduğunu öğrenir. Otele döndüğünde Jakob, Janet'a babasını görmeye gittiğinin bilindiğini, bu yüzden de bazı çalışmalardan dışlandığını söyler.

Güz bitince Doğan ve Yıldız, bağ evini kapatıp Devegörmez'deki eve gelir. O gün Janet, sonunda onları evde bulur, kapıyı çalar. Yıldız, kapıyı açar. İnce bir kadın sesi Doğan Bey'i aradığını söyler. Yıldız, onu içeri davet eder. Janet, içeri girdiğinde dikkatle Doğan'ın yüzüne bakar. Neden sonra elini cebine sokar, dantele sarılı bileziği uzatır. Bir şeyler söylemek, açıklamak ister. Ancak tek bir sözcük çıkmaz dudaklarından. Doğan'ın kocaman elinde bir an altının parıltısı yansır. Göğsünü sıkıştıran bir ağrı hisseder. İnleyerek, sönmekte olan ocağın önüne büyük bir gürültüyle düşer.

4.6.2 Olay Örgüsü

Yıldız ile Doğan'ın tanışmaları, evlilikleri, Janet'ın ortaya çıkışı, Janet ile Doğan'ın yüz yüze gelişi olmak üzere roman, dört ana bölümde incelenebilir. Yıldız ile Doğan'ın ilk karşılaşmaları, etkilenmeleri ve kısa sürede evlilik kararı almaları ilk bölümün olaylarındandır. Doğan'ın ve Yıldız'ın geçmişte yaşadıkları da burada anlatılır.

Doğan'ın kaza yapması sonucunda bağ işleriyle Yıldız'ın ilgilenmeye başlaması ve Yıldız'ın bu işleri başarılı bir şekilde yürütmesi, Yıldız'ın Alişan ile birlikte olarak Doğan'ı aldatması, ikinci bölümdeki önemli olaylardır.

Üçüncü bölümde, Janet ortaya çıkar. Türkiye’ye gelişi, babasını bulmaya karar vermesi ve bunun için yola çıkması anlatılır. Sonunda, babasına ulaşır. Doğan ise bu görüşmeye dayanamaz ve kalp krizi geçirerek yere yığılır. Roman burada biter ve sonrasında Doğan’a ne olduğu öğrenilemez. Yazar, eseri beklenmedik bir sonla bitirir.

4.6.3 Tema

Aşkın metafiziğinin sorgulandığı romanda Doğan’ın çalkantılı, Yıldız’ın ise zor ve tekdüze bir yaşamı olmuştur. Yaşamlarındaki tezatlığa rağmen onları bir araya getiren duygu, yalnızlıktır. Yıldız’ın, hayatta kimsesi kalmamıştır. Doğan ise kardeşleri olmasına rağmen tek başına yaşayan biridir. Tabi, burada aşkın zaman ile ilişkisi de irdelenir. Doğan, yurt dışındayken kendinden yaşça büyük birine âşık olur. Aradan yıllar geçer. Bu defa Doğan, kendinden yaşça küçük olan Yıldız’a âşık olur. Roller değişir ancak kalıcı olan aşktır. Çünkü insan bazen sığınan, bazen de sığınılan olmak için aşka tutulur.

Aşk kavramı yüzyıllar boyunca sanatçılar tarafından ele alınmış ve yorumlanmıştır. Sanatçı, bu romanında aşkın zaman ile ilişkisine değinir. Ona göre zaman değiştikçe insan değişir, insan değiştikçe de aşkı algılama biçimi değişir.

4.6.4 Kişiler

Romanın başkişileri Yıldız ve Doğan’dır. Romanın kurgusu ikisi arasında geçen aşka dayanır. Doğan, elli yaşlarında şarap tüccarıdır. Yıldız ise beldedeki sağlık ocağında çalışan bir hemşiredir ve Doğan Bey’den yaşça küçüktür. Yaşamına bakıldığında maddi manevi zorluklarla karşılaştığı görülür. Önce babasını ardından da annesini kaybeder. Yıldız, hayatta tek başına mücadele eden biridir. Hayat, onu kısa zamanda olgunlaştırmıştır. Yıldız’ın fiziksel ve ruhsal açıdan tasvirine romandaki şu satırlardan ulaşılabilir:

“Daldı gitti gene. Bu hep böyle. Herhal otuzunu geçmiştir. İpince sülün gibi. İnce bel, kuğu boyun. Bu irisleri olmayan yeşil gözleri yok mu? Böyle donup kaldı mı, tamam. Duymaz, duysa anlamaz, anlasa yanıtlamaz dakikalarca. Benim de şansım. İlk görevimde bu buz parçası düştü talihime. Kimi kimsesi var mı bilinmez. Evlenmiş boşanmış diyor kimi, kimi kız diyor. Şu tene bak dupduru. Saçlarına kına mı yakıyor dedim ilk gördüğümde, değil, kıpkızıl ışıltılı kendinden. Onları şöyle tarayıp açsa ya. Yok, illa madamalar gibi alnının orta

yerinden ayırıp sınıksız toplayacak ensesine. Üstüne de kepi geçirdi mi, al sana Yıldız hemşire. İşte böyle donup kaldı mı çirkinleşiveriyor” (Özünel, 2008, s. 14).

Yıldız’ın kendini anlattığı cümlelerde de soğuk biri olduğu ve bunun yaşadıklarından kaynaklandığı görülmektedir:

“Geçip giden yıllarla, taa çocukluğumun soğuk gecelerinden bu yana, başkalarını dışarıda bırakan o uzak duruşa, tamamen teslim oldum artık. Bu yüzden o günlerden beri adım ‘Buz Parçası’. Her gittiği yere, hastaneye, ocağa, ile, ilçeye benimle hatta benden önce geldi. Yetiştirme yurdunun kızıl saçlı, çırpı bacaklı, bağa yeşili gözleriyle donuk bakışlı bu kız çocuğu” (Özünel, 2008, s. 13-14).

Doğan, romanın merkezi kişisidir. Olaylar ve diğer kişiler, onun etrafında kümelenir. Gençliğindeki hareketli ve sorumsuz yaşamının sıkıntılarını çekmiş ve hayat ona büyük sorumluluklar yüklemiştir. Sevdği kadın Janet’in ve babasının ölümü, onun hayatında kırılma noktası olmuştur. Artık dingin bir hayat yaşamaktadır ancak geçmişin muhasebesini yapar:

“Janet, ah benim pembe kuğum. Ne kadar gençtim! Başımda bir deli rüzgâr. Yalnız, pederin ‘Doğanıma feda olsun’ diye gönderdiği paracıkları değil, zamanı da hovardaca harcadığım yıllar. Ölüm art arda geldi ve bir ekmeği ikiye böler gibi böldü hayatımı. Cenazeyi kaldırmaya gelmedim, ama babamın ölümü kaldıramayacağım kadar büyük sorumluluklar yükledi omuzlarıma. Dönümlerce bağ-bahçe, tarla, kime ne zaman kiralandığı belirsiz dükkânlar, besihane ve iki kız kardeş ile bir yaşlı ana. Hayat yüzüme bir şamar gibi bir daha patlamıştı. Bu enkazdan kuracaktım yeni yaşamımı” (Özünel, 2008, s. 22).

Doğan’ın babası Akşit Efendi ufak tefek bir adamdır; annesi Fatıma Ana iriyarı, ayna yüzlü, gök gözlü bir Kazak’tır. Varlıklı bir kadındır. İkisi birlikte harp yıllarında Tokat’ta Voyvoda Han’a yerleşirler. Doğan’ın kardeşleri ise Hamiyet ve Dilek’tir. Romanın son bölümünde ortaya çıkan kişi, Doğan’ın kızı Janet’tir. Onun etrafındaki kişiler ise teyzesi, Rahip Cristian, Albert, Erich, Martha, Rahibe Dona’dır.

Yıldız'ın geçmişinin anlatıldığı yerlerde kişi olarak annesi ve babası, Serap Hoca, Hidayet Hoca ve Melek Hanım'dan bahsedilir.

Gülnaz Ebe, Durkadın, Telli, Başçavuş, Doktor, Derviş, Sağlık Müdürü, Mercan Usta, Haydar(Hamiyet'in kocası), Enver Albay(Dilek'in kocası), Ayçim ve Ayhan(Dilek ve Enver'in çocukları), Narin Hanım, Namık, Funda, Şahadet Hanım, Zikriye Bacı, Büryan Ana, Gülkız, Hatmiye, Mahmut, Muhsin, Ferdane Hanım, Abbas, Saliha, Alişan, Sabih Bey, Vartanyan Usta, Ahat, Fahri, Zarife Hanım, Fahrettin Akkol, Kenan Sarioğlu, Halim, Çeltikli Zihni, Turhan Albay, Muzaffer ve Avukat Orhan romandaki diğer kişilerdir.

4.6.5 Zaman ve Mekân

Romanda, kışın başlayan olaylar, bir sonraki kışın gelişle bitmektedir. Olayların geçtiği zaman dilimi, bu iki kışın arasındaki geçen yaklaşık bir yıllık süre olarak kabul edilebilir. Eserin girişinde, Yıldız'ın anlatımından mevsimin kış olduğu çıkarılmaktadır:

“Birkaç haftadan beri yağın kar dinmişti. Tek katlı sağlık ocağının uzaktan tiyatro dekoruna benzeyen sarı binasında doktorun gelmesini bekliyordum. Hava güneşli ama soğuktu. Ebe Gülnaz ortadaki ağır pik sobaya kısa kesilmiş kalın kabuklu odunları veryansın ediyordu. İçeriye taze çayın kokusu doldurmuştu” (Özünel, 2008, s. 13).

Doğan'ın ve Yıldız'ın yaşamlarına bakıldığında, ikisinin de zorlu deneyimlerinin olduğu görülmektedir. Onların bu hayatlarındaki zorlu dönemler zaman bakımından, kış mevsiminin güç şartları ile ilişkilendirilebilir. İkisnin geçmişinde yaşadıkları zorluklar, kış mevsiminin geçtiği yerlerde verilerek, tutarlı ve sembolik bir anlatım izlenmiştir. Devam eden süreçte Doğan'ın, Yıldız'ı tanınmasıyla içinden tamamen söküp çıkardığı ve artık yaşamayı beklemediği duyguları, yeniden yaşamaya başlaması da onun ikinci baharıdır. Yıldız ise ilk defa evlenecek olması ve hissettikleriyle, hayatının baharını yaşayacaktır. Eserin sonunda atılan 5 Nisan 2008 tarihi ise anlatma zamanı olarak kabul edilebilir.

Sanatçının diğer romanlarına göre bu romanında kapalı mekânlar işlevsel açıdan daha çok yer tutmaktadır. Ülke, il, ilçe ve beldelerin sık geçtiği romanlarına

göre dar bir çevrede geçen eserde, olayların yaşandığı yer Tokat'tır. Havza, Merzifon, Antakya, Trabzon, Ankara'nın isimlerinin geçtiği romanda Yıldız'ın çalıştığı sağlık ocağı, mesleğini icra ettiği yer olması bakımından, Derviş'in yeri diye geçen mekân ise Doğan ve Yıldız'ın tanışmalarından sonra yemek için gittikleri yer olması bakımından önemlidir. Devegörmez'deki ev de Yıldız ve Doğan'ın birlikte yaşadıkları, roman boyunca bahsedilen mekândır.

4.6.6 Dil ve Anlatım

Yazarın Aşk Zamana Doğan romanında çoğul bakış açısı kullanılır. Romanın kişilerinden Yıldız, Doğan ile evliliğini şöyle anlatır:

“Doğan’la birlikte üzerime ışık düştü. Çocukluk günlerimin parlak renkleri yavaş yavaş geri geliyordu sanki. İçimde çok derinlere çekilmiş, yitip gitmiş renkler kül grisi ömrüme yeniden daha bir parlaklıkla sızmaya başladı. Önceleri farkına varamadım. Donuk beyaz bir evrende sessizlikte sürüp giderken yaşam, tekdüze akıp giderken zaman, birden bir ışık düştü önüme. Bu ışığa yürüdüm. Yürüdükçe önümde renkler açılıyor, içimden yükselen tımlara karışıyordu. İlk yedi ana renkti açılan. Yürüdükçe ana renkler parçalandı, ayrıştı. Aldan kırmızı oldu, turuncu oldu, pembe oldu” ((Özünal, 2008, s. 84-85).

Doğan'ın bağ evinde kardeşleri ve yeğenleri birlikte toplanışını Doğan şöyle anlatır:

“Yıllardan beri ilk kez böyle bir şey oldu. Benim ıssız bağ evim birden aile ocağına dönüşmüştü. O akşam uzaktan gördüm. Bütün pencerelerde ışıklar yanıyordu. Rüzgârda uçuşan perdeler esenlik bayrakları gibi dışarı taşmış dalgalanıyordu. Avludan duyuluyordu mavi rapsodi. Ne zamandır dinlememiştim. Sonra Yıldız. Kısacık kızıl saçlarıyla beliren yüzünde neşenin gülüşü, verandada kocaman sofranın telaşıyla uçarcasına inip çıkıyordu. Ondan gözümü alamadım. Üstüm başım toz toprak, yüzümde iki günlük kırçıl sakal. Toprağın derinlerine uzatılmış kolları parçalanıp koparılarak sökülen yemyeşil asmaların acısı içimde. Herhalde perişan durumdaydım. Birbirimize bakakaldık. Bana baktıkça ışıklı yüzü sönüyordu. Gözleri, o hüznü gözler oldu” (Özünal, 2008, s. 176).

Eserin diline bakıldığında, olayların geçtiği yerlere göre kişilerin konuşturulduğu görülmektedir. Özellikle, Tokat ağzına sık sık rastlanır. Yazarın, daha önce bu bölgede yaşamış olması, gözlemlerini yansıtmada elini kuvvetlendirmiş; betimlemelerini hayali değil gerçekçi bir düzleme oturtmuştur. Eserin anlatım bakımından en çarpıcı özelliği coşkun bir erotizmin kurgu içerisinde eritilmesidir. Anadolu insanın cinselliğe yüklediği anlamlar ve cinselliği algılama biçiminin, yüzlerce yıldır süregelen halk geleneğinin bir dışavurumu olduğuna vurgu yapılarak, halk arasında söylenen bu sözlere yer verilir:

“En derin en gizli duygularını olanca duyarlılıklarıyla, dişiliğin görkemini katarak dillendiriyorlardı. ‘Koç olmayan kurban olmaz güzele.’ Kalem işi renk renk yazmalı kadınların dilinden neler dinledim. ‘Sabahı tandırdım/ Tandırı yandırdım/ Koynumda yatan yiğiti/ Mememden emdirdim’ manisini duyduğumda şaşırıp utanan yalnızca bendim. Bütün bir cinsel yaşamı yeri geldikçe manilere türkülere masallara olanca doğallığını adlandırarak söylüyorlardı. Bu dillendirmedeki doğallığın yaşamı algılayışa koşut olduğunu giderek ayımsadım“ (Özünal, 2008, s. 80).

4.7 SAHTE ŞAFAK

4.7.1 Özet

Ömer Faruk, eşini terk edip Nisa ile kaçar. Aldatılan kadın, bunu sindiremez, kendine yediremez ve adamın peşine düşer. Amacı intikam almaktır. Kocasının nereye gittiğini hemşerisi Basri Çavuş’un bileceğini düşünür. Basri Çavuş’un yanına varır. Basri Çavuş, ona önce sabretmesini söyler. Ancak kadının sabırlı olmadığını anlayınca; birkaç gün işletmede kalmasını, kadınlarla çalışmasını, bu arada kendisinin sorup soruşturacağını, eğer gene ardı sıra gitmek isterse, yerlerini diyeceğini söyler. Kadın, kabul eder. Ona kolcu dairesinin arkasındaki küçük odayı verirler. Çalışmaya başlar. Bazı zamanlar içindeki öfkenin yerini yumuşamış bir yürek alır ama o buna izin vermez. Öfkesini daima diri tutmaya çalışır.

Günler, durup düşünerek, anımsayarak hızla geçer gider. Günlerin birinde işletmede yangın çıkar. Kadını, dumanların arasından bir adam kurtarır. Yangında, bir kız çocuğunun annesi ölür. Kızın, yangındaki korkusundan dili tutulmuştur. Yangından sonraki günlerin bir öğle vaktinde Basri Çavuş gelir. Kadına, kız çocuğunu

yanına alıp obasına götürmesini söyler. Obadakilerin iyi insanlar olduğunu, ona; gitmek istediği yere ulaşması için yardımcı olacaklarını söyler. Kadın ile kız bir kamyonun kasasına atlarlar ve yola çıkarlar.

Nisa'nın babası Seyit Bekir, başlangıçta cami yaptırma işine samimi bir Müslüman olarak girmişken bu yoldaki arkadaşlarınca kandırıldığını anladığı günden sonra hiçbir zaman eski Seyit olmamıştır. Cami yaptırma işi, kurs ve okul talebelerine yardım dernekleri, sonra inşaat, oteller ve ihaleler derken işini ilerletir. Nisa ise işe Takva Giyim'de başlar. Müşterilerle iyi ilişkiler kurar. Satışları ilerletir. Öyle ki karşılarındaki Merve Kuyumculuğa müşterilerini gönderir. Amacı oradan da hisse almaktır. Kuyumcunun kardeşi ile evlenir. Üç yıl evli kaldıktan sonra eşinden ayrılır. Sonrasında babası Seyit Bekir'in yanında çalışmaya başlar. Seyit, kızının sözünden çıkmaz. Kızı ne derse onu yapar. İşleri ilerletirler. Ömer Faruk ile Nisa, Seyit Bekir'in sahibi olduğu Power AŞ'de tanışır. Ömer Faruk, şirketi denetlemeye gelen vergi memurlarından biridir.

Nisa ile Ömer Faruk, imam nikâhı kıyarlar. Seyit Bekir'in aralarında bulunduğu cemaat, siyasete girme kararı alır. Bir grup buna karşı çıkar. Fakat mecliste bir seslerinin ve güçlerinin bulunmasını isteyenler ağır basar. Sonuçta parti kurulur ve genel başkanlığa Nisa'nın eşi Ömer Faruk getirilir.

Kadın ile kıza Salcı Mikail, yardımcı olur, böylece kadın ve kız ile birlikte Ferikli obasına gitmek üzere yola çıkarlar. İlk gece konakladıkları yerde salcı ile kadın birlikte olur. Bu olaydan sonra kadının kaçan eşine duyduğu öfke ve kin sönmeye başlar. Salcı, kadın ve kızı yolda denk geldiği Türkmen ebesine emanet ederek bırakır. Kadın, kız ve ebe nine at sırtında Ferikli obasına varırlar. Kızı, ninesine teslim ederler. Ferikli oba beyi kadına kaçan eşi ile ilgili bildiklerini anlatır. Kadının zengin bir dul olduğunu, peşlerine düşmemesini, güçlü olduklarını söyler.

Kadın, intikam duygusunun içinde söndüğünü fark eder ve Türkmen obasına döner. Obadan ayrılarak, otogara geldiğinde kendisini terk eden adamın afişlerini görür. Kalabalığa yaklaşır. Adamın, kalabalığın karşısında konuştuğunu görür. Alana doğru yaklaşır. Adam, kalabalığın arasındaki kadını fark eder. Konuşma bittikten sonra kadın alanı terk ederken üç paltolu adam genel başkanın talimatı olduğunu,

kendilerini misafir etmek istediklerini söyler. Kadın, ilkin kabul etmez. Fakat genel başkasının kendisiyle görüşmek istediğini söylediklerinde onlarla birlikte otele gider. Otelde dinlenir. Gece yarısı uykusundan sıçrayak uyanır. Kapının vurulduğunu anlar. Kapıyı açtığında kendisine aşağıda beklenildiği söylenir. Aşağı indiğinde adamı görür. Adam, neden kendisini terk ettiğini anlatır. Paranın, gücün peşine gittiğini ama bunun sahte bir şafak olduğunu, yanlış yaptığını anlatır. Ancak yola çıkmıştır bir kere ve dönüşü yoktur bu yolun. Adam, kadından son bir istekte bulunur. Daha önce babası tarafından cemaat için kurban edilmek istenen fakat cemaat önderinin izniyle cemaatin çömezi olarak kalan “Kurban” isminde bir çocuğu yanında götürmesini, yoksa gerçekten kurban olup gideceğini, tüm masraflarını düzenli olarak karşılayacağını söyler. Kadın, bunu kabul eder ve isminin Âdem olduğunu öğrendiği bu çocukla otogara giden büyük yola sapar.

4.7.2 Olay Örgüsü

Roman, terk edilen kadının anlatıldığı bölüm, Ömer’in anlatıldığı bölüm ve son olarak Nisa’nın anlatıldığı bölüm olmak üzere üç bölümden oluşur. Eserde olay örgüsü, kronolojik olarak ve anlatıcı kişilerin değişmesiyle ilerler.

Terk edilen kadının anlatıldığı ilk bölümde, eşinin gitmesinin ardından yaşadıklarından söz edilir. Duygu ve düşüncelerinin anlatılmasından sonra intikam alma düşüncesiyle eline sedef saplı sustalıyı alarak eşini bulmak için yola çıkışı, yolculuk süresince gittiği yerler, tanıştığı kişiler ve yaşadığı olaylar anlatılır. Bu yolculuğa kalbi taş kesilmiş, öfkeli, kırgın çıksa da eserin sonunda intikam duygusundan arınmış, kendi benliğini bulmuş bir kadın olarak değişime uğrar. Geriye dönmeye karar verdiğinde ise tesadüfen Ömer ile karşılaşır ve yüzleşir. Ömer, ondaki değişimi görür görmez fark eder.

Ömer’in anlatıldığı ikinci bölümde ise, eşini terk ettikten sonra birlikte kaçtığı Nisa ile yasak aşk macerasından söz edilir. Bu bölümde Ömer’in geçmişi, çocukluğu hakkında bilgi verilir. Aynı zamanda terk ettiği eşi ve onun ailesi ile tanışması, onlar hakkındaki düşüncelerinden bahsedilir. Eşini terk etmesinin ardından hissettikleri, birlikte kaçtığı Nisa ile hayatının ve kendisinin nasıl değiştiği ifade edilir. Eser sonunda terk ettiği eşinin aksine kendi benliğini yitirir. Peşinden koştuğu maddi değerler onu hayal kırıklığına uğratmıştır. Hatalarını farkına varıp pişman olmuş olsa

da kendisini çeken kara deliğe teslim olmuştur. Nisa'nın anlatıldığı son bölümde ise hem kendisinin çocukluğu, yaşantısı, karakteri hem de babası Seyit Bekir'in değişimi hakkında bilgi verilir.

4.7.3 Tema

Eserde öne çıkan temalardan biri yaşadığı hayattan memnun olmayan, manevi değerlerden uzaklaşıp maddi değerlerin peşinden giden insanların değişimi anlatılır. Bu değişim ile kendi benliklerini yitirirler.

Romandaki temalardan bir diğeri ise dinin bir araç olarak kullanılması, insanların dini değerlerinin sömürülmesidir. Bu husus, eserde cemaatleşme üzerinden anlatılır. Dini bir cemaatin, siyaseti kullanarak güç kazanma ve her şeye hükmetme isteği, eserde açıkça dile getirilir.

4.7.4 Kişiler

Sahte Şafak isimli romanın kişi kadrosu oldukça geniştir. Eserdeki kişilerin özellikleri roman ilerledikçe verilir. Başkişi, eser boyunca ismi verilmeyen terk edilen kadındır. Eser, kadının eşinden intikam almak için yola çıkması üzerine gelişen olaylarla ilerler. Eser ilerledikçe başkişinin memure olduğu, mandolin çaldığı ve babasının öğretmen olduğu öğrenilir. Saf, utangaç, masum, sevecen, siyah gür saçlı bir kadın olarak tasvir edilen kadın eser sonunda özgüvenli, cesur, kini ve nefreti dinmiş, olgunlaşmış bir kadın olarak değişime uğrar. Öfke ve kinle çıktığı yol onun benliğindeki değişimi beraberinde getirir. Kadın, kendisindeki bu değişimi farkındadır.

Eserdeki önemli kişilerden bir diğeri ise eşini terk eden Ömer Faruk'tur. Eser ilerledikçe yaşamı, çocukluğu, eğitimi hakkında bilgi verilir. Kerpiç evde, ekonomik sıkıntılarla büyümüştür. Yaşadığı hayattan memnun değildir. Daha iyi bir yaşam ve hayatta yükselmeyi istemektedir. Denetim Uzmanı olarak görev yapmaktadır. Annesini ve abisini erken yaşta kaybetmiştir. Babasıyla ise nadiren görüşmektedir. Ev-yuva onun özlem duyduğu kavramlardır ve bu özlemi evliliği ile dindirir. Fakat gene de yaşadığı hayattan memnun değildir ve denetime gittiği şirketten aldığı teklifle yeni bir yaşama yelken açar. Eşini terk ederek Denetim Uzmanı olarak gittiği şirketin sahibinin kızı ile kaçır daha sonra da evlenir. Ardından gittiği sahte şafak onu hayal

kırıklığına uğratar. Ömer, pek çok şeyi farkına vardığında geç kalmış, dönüşü olmayan bir yola girmiştir. Eşinin ve kayınpederini çıkarları doğrultusunda siyasete, cemaate, particiliğe girerek başkan olur. Çift, eser sonunda kurulan partinin mitinginde karşılaşır ve yüzleşir. Ömer, eşindeki değişimi görür görmez fark eder. İkisi de hem ruhsal ve fiziksel olarak değişmiştir. Terk edilen kadın kendi olmayı başarabilmiştir. Yeni bir ben yaratmış, daha güçlü, cesur, özgüvenli olmuştur. Ömer ise kendi benliğini yitirmiş, başkalarının aracılığıyla, maşası haline gelmiştir. Yaşadığı süreçte kendi olmaktan vazgeçmiştir. Fakat pişmanlık duyduğu şey eşine değil kendine olan ihanetidir.

Eserin kurgusunu oluşturan bir diğer kişi ise Nisa'dır. Ömer'in eşini terk edip birlikte kaçtığı kadındır. Yine kendisi hakkındaki bilgiler roman ilerledikçe verilir. Yeşil çekik gözlü, tombul elli, sarı saçlıdır. Üç kız kardeşten biridir. Evin en küçük kızı olan Nisa babasının kıymetlisidir. Pek çok isteği yerine getirilir. Annesi başta olmak üzere mahalleli onu olumsuz özellikleriyle anlatır. Yaşadığı hayatı değiştirmek için insanları çıkarları doğrultusunda kullanır. Hayatı planlayarak yaşayan Nisa için yükselmeye tırmanmak önemlidir. Onun için ilk basamak kafasına koyduğu iyi niyetli, saf, utangaç kuyumcudur ve onunla evlenir. Duygularıyla değil aklıyla hareket etmektedir. Gerekli tecrübeleri ve maddi gücü alınca eşinden ayrılır. Babasıyla durumu paylaşıp eve döndükten sonra gerek evdeki gerek şirketteki otoriteyi yavaş yavaş eline alır. Babası onun fikirlerine önem vermektedir. Doğru kararlar alarak işleri büyütür. Nisa; zengin, hırslı, inatçı, çekici, tutkulu, kararlı, planlı, kibirlidir ve maddiyata önem verir. Ömer ile bu noktada benzerler. Nisa da Ömer gibi yaşadığı hayattan memnun değildir ve hayatının değişmesini istemektedir. Maddiyat onun için önemli bir güçtür. Çıkarları için kullanacağı ikinci kişi ise Ömer'dir. Onunla, güçlerine güç katmak için kendilerine bürokraside yer edinecekler.

Eserde değişime uğrayan bir diğer kişi ise Nisa'nın babası Seyit Bekir'dir. Boncuk gözlü, kısa boylu, kırpık sakallı olarak tasvir edilir. Romanın başında kendisini öteki dünyaya hazırlayan, dünya nimetlerine önem vermeyen, ekonomik durumu iyi olmayan biridir. Daha sonra cemaatte yer bulmasıyla değişime uğrar, manevi değerlerden zamanla uzaklaşır. Önce cami yaptırma işi, sonra yardım dernekleri, inşaat işleri, ofisler, ihaleler derken eser sonunda maddi değerlerle ön plana

çıkar. Seyit Bekir ile dinin çıkarlar için nasıl araç haline getirildiği, cemaatleşme, particilik gibi konular anlatılır ve eleştirilir.

Geniş kişi kadrosuna sahip olan romanda ailelerdeki bireylerden kısaca bahsedilir. Ömer Faruk'un annesi Zakire Kadın, abisi Ferruh'tur. Nisa'nın annesi Hüsniye Hanım'dır. Mazlume ve Hayriye adında iki ablası, Osman ve Celal isimli eniştelere vardır. Terk edilen kadının anne ve babasının ismi verilmemiştir. Babası emekli öğretmendir.

Eserde iki çocuktan bahsedilir. Biri, roman boyunca adı verilmeyen bir Yörük kıızıdır. Bu kız, eşini bulmak için yola koyulan terk edilen kadının ona yardımcı olacağını düşündüğü hemşerisi, orman işletmecisi Basri Çavuş'un işletmesinde annesiyle birlikte yaşar. Babasını daha önce kaybeden kız işletmede çıkan yangın sonucu annesini de kaybeder. Hastaneden taburcu olduklarında, Basri Çavuş'un ricası üzerine terk edilen kadın, çocuğu anneannesinin yanına Yörük Obası'na götürmek üzere yola çıkar. Obadakilere Farikli denmektedir. Bu kız çocuğu eser boyunca konuşmaz. Dik başlı, hırçın, tepkisizdir ve rahat davranışlar sergiler. Onun üzerinden yörüklerin, obalıların sosyolojik özellikleri anlatılır:

“Böyledir bunlar. Sen ben bilmezler. Hüda nabittirler. Yani diyeceğim o ki bunlarda mahrem, kaçgöç yoktur. Çekerler şarabı, çekerler şarabı. Mal ortak, tarla tapan yoktur ya, olanı işler üleşirler. Nikâh nedir bilmez bunlar. Gönül aktı mı kor gider bunlar. İster bebeli gelin, torunlu tokmaklı garı, ister sarıca belikli gız olsun. Emme çor çocuk ortada kalmaz bunlarda. Biri olmazsa öteki sahap çıkar. Deveye göçer, atla geçer bunlar. Erkekleri babayiğit, kadınları güzel olur, hamarattır. Lakin öyledirler işte. Ayıp günah bilmezler” (Özünal, 2011, s. 116-117).

Kız çocuğu, terk edilen kadının değişimini başlatır. Onunla çıktığı yol, kendi benliğini kazanmasını sağlar. Bir diğer çocuk ise Kurban'dır. Asıl adı ise Adem'dir. Nisa'ya ve ailesine ulaklık yapar. Cemaatte kurban seçildiği için bu isimle anılır. Hitap edildiği şekilde onların çıkarları için kurban edilecektir. Eser sonunda Ömer, terk ettiği eşine bu çocuğu emanet ederek, çocuğun kurtuluşunu sağlar. Kadın, kız çocuğuyla çıktığı yoldan eser sonunda bu çocukla döner.

Eserdeki diğer kişiler: Nisa'nın ilk eşi olan kuyumcu, kuyumcunun çırağı Vedat, Yedekçi Gaffur, Yedekçi Yılo, Hıdır, çoban, Salcı Mikail, Cemal Hoca, İtalyan Mikaela, Ciğerci Pezo ve eşi Gülçiçek Hanım, Şeyh Efendi, Resul, Ramazan Necip, Salah Selahattin, Munik Mahmut, otel müdürü ve eşi Nevin Hanım, kara şaman olan Ebe Nine, Ak Şaman, Koca Gelin, küçük gelin Hapa, Geyikçi, Topal, Koca Kafalı, Meşin Abalı, Doktor Feridun, doktorun arkadaşının eşi Fatma ve çocukları Tançiçek ile Ali romandaki diğer kişilerdir.

4.7.5. Zaman ve Mekân

Romandaki olaylar, kadının terk edildiğini anladığı ve eşini aramaya çıktığı andan başlar, kocasını bulduğu anda biter. Bu sürenin bir yıl veyahut kaç ay sürdüğü açıkça verilmez. Ancak uzun bir süre olmadığını, anlamak mümkündür. Sınırlı bir zaman içerisinde olaylar cereyan eder.

Sahte Şafak isimli roman, kişi kadrosu gibi mekân unsuru bakımından da oldukça zengindir. Eser, kasabada başlar. Dere Mahallesi'nden ayrılarak eşini, yaşantısını terk edip giden adamın birlikte kaçtığı zengin ve dul kadınla buluşma noktası Köprübaşı'dır. Ardından eşinin Ömer'i bulmak için yola çıkması üzerine pek çok mekân romana dâhil olur. Bunlar: Orman, orman işletmesi, hastane, Köprülü Çay, ırmak, Oluklu Köprü, Belkıs Köprüsü, Yörük Obası, göl, Göl Pazarı, sal, kervansaray, Ötkünlü Türkmen Obası, Ferikli Obası, bozkır, mağara, dağ, çadır, Borankesen, Yolçatı, doktorun evi, miting alanı, otel'dir. Terk edilen kadının yol boyunca karşısına çıkan bu mekânlar ve oradaki yaşantılar değişimindeki en büyük etkidir.

Eserde bir de Nisa ve babası Seyit Bekir ile Ömer'in yaşantılarıyla ilgili mekânlara yer verilir. Babası Seyit Bekir'in maddi ve manevi olarak değişiminden önceki yaşadığı yer bir göçmen köyüdür. Eserde bu köyün ismi verilmemiştir. Bir sonraki evleri ise Tabakhane Mahallesindedir. Nisa'nın çocukluğu burada geçer. Bu mahalle Nisa için kapalı mekân özelliği taşır. Orayı mezar, fare deliği, kenar mahalle olarak nitelendirir. Çalışmaya başladığı tekstil üzerine olan dükkânları ise Nisa için kaçış, kurtuluş yer olması bakımından açık mekân özelliği taşır. Seyit Bekir'in değişiminin ardından ise yeni ev, orman içerisinde lüks bir dairedir. Eserdeki diğer mekânlar ise Harman Konutları, Mercan Deresi, Yassak Bölge, Kozak Dağı, Ömer'in

büyüdüğü kerpiç ev, Takva Giyim Mağazası, Merve Kuyumculuk, Ömer ile Nisa'nın kaçıp geldikleri Akdeniz'deki otel, şirket, ofistir.

4.7.6 Dil ve Anlatım

Eserde çoğul bakış açısı kullanılır, olay örgüsü kişilerin anlatımlarıyla ilerler. Sade ve akıcı bir dil kullanılır. Mekân ve yöre insanının tasvirlerine yer verilir. Eserin pek çok bölümünde Antalya'nın ve Yörükler' in yöresel ağız özelliklerine rastlanılır:

“Beni bekleye koyun hayvanı savıp geleyim. Eğlenecek olursam şo yanı yürüyekon... Ben gelmeden karanlık çökerse olduğun yere çöm, bu sakı göğsüne koy, ulu ışığa ağaca, suya seslen. Korkma heç emi” (Özünal, 2011, s. 166).

Eserde dil ve anlatım yönünden dikkat çeken özelliklerden biri de pek çok atasözüne yer verilmesidir:

“Düzde obada olur gidersin; ama dağda barınamazsın. Dağlar misafir almaz. Dağ kuşu dağda, bağ kuşu bağda yaraşır. Dağ başı dumansız olmaz, dağda harman savrulmaz. Dağın kanunu yolu yordamı serttir...” (Özünal, 2011, s. 177-178)

Romanın sadece bir yerinde ise Karadeniz yöresine özgü bir atasözüne rastlanılır:

“...Horon oynamağlen horon yeri düz olmaz, kadife giymeğilen kocakarı kız olmaz” (Özünal, 2011, s. 177).

Rahim Gür, eserin dil ve anlatımı ile ilgili şu değerlendirmelerde bulunur:

“Konuşmalar kısa tutularak olay akışıyla dengelenmiş, gereksiz konuşmalardan kaçınılmıştır. Bazı bölümler görgü tanıklarının anlatımı biçiminde tırnak içi anlatım olarak verilirken sessiz düşünme, anımsama yöntemlerinden çokça yararlanılarak anlatıma sağlanan gidiş gelişlerle geçmişin gölgesi günümüze düşürülmüştür. Sürem ve uzam bağı yaşanmış altmış yılın bilindik ve bilinmeyen olaylarıyla çatılan bir çatısı ortaya çıkıyor. Çatı oluştururken kurulan bölümce ve tümceler özenle seçilen sözcüklerle kurulmuş, dönemin ve kişinin

özelliğine uygun seçilen sözcüklerle oluşturulanlar da ortamın belirginleşmesine yardımcı olmuştur.”²⁷

²⁷ Rahim Gür, “Kitap Kokusu: Sahte Şafak”, Çağdaş Türk Dili Dergisi, nr. 299, (Ocak 2013), s. 700.

SONUÇ

Dört öykü kitabı, yedi romanı ve hayatı incelenen Mucize Özünal'ın düzenli, planlı, programlı bir yaşam sürdürdüğü söylenebilir. O, ne dediğini ve ne yapmak istediğini bilen ve bu yolda eserler veren bir sanatçıdır. Hem babasının mesleği hem de kendi mesleği nedeniyle Anadolu'nun birçok yerini gezmiş, bu sayede Anadolu insanını iyi tanımış ve gözlemlerini eserlerine yansıtmıştır. Ondaki bu Anadolu'ya bakış, herhangi bir ideolojiye hizmet etmez, olanı tüm çıplaklığıyla anlatır. Bu anlamda sanatçının gerçekçi bir bakış açısına sahip olduğu aşikârdır fakat eserlerinde açıkça ortaya koymaya ve mücadelesini vermeye çalıştığı konu, yoksulluktur. Yoksulluğu kabullenemez, ona göre insanoğlunun bir numaralı meselesi bu olmalı ve yakın gelecekte yoksulluk yenilmelidir.

Özünal, birçok dergi ve gazetede yazılar yazmış. Buralarda sanatsal, siyasal ve felsefi değerlendirmelerde bulunmuş, görüşlerini açıkça dile getirmiştir. Özellikle felsefeye önem veren yazar, okumalarını bu yönde derinleştirmiştir. Politik görüşüne bakıldığında, salt olarak tek bir ideolojiye bağlı olmadığı görülür. Cumhuriyetin aydınlanmacı politikalarına ve cumhuriyeti kuran kadronun değerlerine önem verir. Bu, aydınlanma hareketinin sürdürülmeyerek; ülkenin kaderiyle oynandığını, ilerlemenin ve gelişmenin sekteye uğratıldığını düşünür.

Mucize Özünal'ın eserlerindeki dil ve anlatımına genel olarak bakıldığında, özellikle Türkçe konusunda duyarlılık taşıdığı ve Anadolu ağızlarına yer verdiği tespit edilmiştir. Türkçenin ifade gücünün sonsuz olduğunu düşünen yazar, önemli bir dil hazinemizin olduğunu fakat bundan yararlanamadığımızı söyler. Eserlerinde, öz Türkçe kelimeleri bilinçli olarak kullanır.

Yazarın eserleri anlatıcı ve bakış açısı bakımından incelendiğinde altmış sekiz öykünün otuz üçünde Tanrısal bakış açısı, on dokuzunda çoğul bakış açısı, on altısında da tekil bakış açısı kullandığı görülmektedir. Özünal'ın incelenen yedi romanına bakıldığında ise bunların üçünde Tanrısal bakış açısı, üçünde çoğul bakış açısı, birinde de tekil bakış açısını kullandığı tespit edilmiştir. Değerlendirilen bütün öykü ve romanlar göstermiştir ki yazar, eserlerinde en çok Tanrısal bakış açısını kullanır. Yazarın bunu tercih etmesinin nedeni şüphesiz bu bakış açısının tanıdığı sınırsız olanaklardır. Bu sayede yazar, bir kahramanın bilinçaltına inmiş, onun içinden geçen

düşünceleri aktarmış, yer ve zaman sınırı tanımadan geriye dönüşlerde ve ileriye gidişlerde bulunmuştur.

Yazarın üç romanı biyografik romandır ve bu romanlarda Tanrısal bakış açısını kullanması kaçınılmaz olmuştur. Çünkü bütün bir hayatı anlatan biyografik romanların bunun dışında verilmesi pek mümkün görünen bir durum değildir. “Kullanılmış Hayat” romanında dikkat çeken ise diyalog tekniğinin kullanılmasıdır. Farklı kahraman anlatıcıların karşılıklı konuşmalarını içeren ve diyalog roman diyebileceğimiz roman, bu yönüyle diğer eserlerden ayrılır. Yazarın ilk romanı olan “Alayın Kızları”nda ise yedi ayrı kızın hikâyesi, zaman zaman bu kişilerin ve yakınlarının da konuşturulması ile verilmiştir. “Aşk Zamana Doğar” ve “Sahte Şafak” romanları ise anlatıcı ve diğer bütün teknik unsurlar bakımından birbirine yakındır.

Romanlarına tematik olarak bakıldığında aynı konuları işlemediğini, kendini tekrar etmediğini, bununla birlikte farklı ve birbirine benzemeyen eserler yazmak istediğini söylemek mümkündür. İlk romanı Alayın Kızları’nda, yazarın hayatından izler görülür. Önce kendini anlatan yazar, içeriden dışarıya, özelden genele doğru yelpazesini genişletmiştir. Yazarlık birikimini giderek geliştirmiş ancak bu birikimini kullanarak salt yazma amacı gütmemiştir. Üretim anlamında da niceliği değil niteliği önemsemiştir. Bu nedenle onun her eseri yoğun bir eleme süzgecinden geçmiş ve okura sunulmuştur.

Yazarın eserleri bütünsel bir yöntemle incelendiğinde onun belli başlı meseleleri sıkça ele aldığı görülmektedir. İnsanın geçmiş, gelecek ve şimdi olmak üzere, bu üçgen arasında sıkışıp kaldığını öykü ve romanlarında dile getirir. Bir diğer mesele ise yaşamın sorgulanmasıdır. Kullanılmış Hayat, başlı başına bunu irdeler ve böylesine derin, her yönüyle sorgulanan bir yaşamı işlemesi bakımından, yapılacak olan yeni çalışmalara kapı aralayan bir eserdir.

Şölen, Varlık, Çağdaş Türk Dili, Karşı, Düşlem, Beşparmak, Papirüs, Afrodisyas Sanat dergilerinde yazıları ve eserleri bulunan Mucize Özünal, yazmaya ve üretmeye devam etmektedir. Yayımlanmayı bekleyen iki romanı dâhil olmak üzere eserlerindeki otobiyografik izler, tarih, felsefe, halk kültürü, sinematografi gibi alanlarda ve ele aldığı temalarda yapılacak olan derinlemesine çalışmalar; sanatçıyı ve

eserlerini daha yakından tanıma fırsatı sağlayacak ve yazarın Türk romanındaki öykücülüğündeki yerini belirleyecektir.

KAYNAKÇA

İNCELENEN KİTAPLAR

ÖZÜNAL, Mucize, **Alayın Kızları**, Can Yayınları, İstanbul 2000.

ÖZÜNAL, Mucize, **Aşk Zamana Doğar**, Cumhuriyet Kitapları Yayınları, İstanbul 2008.

ÖZÜNAL, Mucize, **Dar Köprü'nün Dervîşi**, Tudem Yayınları, İzmir 2005.

ÖZÜNAL, Mucize, **Gece Sevgilisi**, Tudem Yayınları, İzmir 2009.

ÖZÜNAL, Mucize, **Gün Tutulması Öyküleri**, Kaynak Yayınları, İstanbul 1997.

ÖZÜNAL, Mucize, **Kalp ve Kartal**, Tudem Yayınları, (2.Baskı), İzmir 2010.

ÖZÜNAL, Mucize, **Kara Cümle**, Delidolu Yayınları, (4.Baskı), İzmir 2012.

ÖZÜNAL, Mucize, **Kızkovalayan**, Karşı Yayınları, Ankara 1991.

ÖZÜNAL, Mucize, **Kullanılmış Hayat**, Can Yayınları, İstanbul 2005.

ÖZÜNAL, Mucize, **Park Öyküleri**, Karşı Yayınları, Ankara 1994.

ÖZÜNAL, Mucize, **Sahte Şafak**, Cumhuriyet Kitapları Yayınları, İstanbul 2011.

DİĞER KİTAPLAR

AKTAŞ, Şerif, **Anlatma Esasına Bağlı Edebi Metinlerin Tahlili**, Kurgan Edebiyat Yayınları, (2.Baskı), Ankara 2015.

ÇETİN, Nurullah, **Roman Çözümleme Yöntemi**, Öncü Kitap Yayınları, (13.Baskı), Ankara 2013.

FORSTER, E.M, **Roman Sanatı** (Çev. Ünal Aytür), Milenyum Yayınları, (2.Baskı), İstanbul 2016.

KAPLAN, Mehmet, **Hikâye Tahlilleri**, Dergâh Yayınları, (22.Baskı), İstanbul 2016.

KORKMAZ, Ramazan, **Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı**, Grafiker Yayınları, (8.Baskı), Ankara 2013.

KUNDERA, Milan, **Roman Sanatı** (Çev. Aysel Bora), Can Yayınları, (5.Baskı), İstanbul 2014.

MORAN, Berna, **Edebiyat Kuramları ve Eleştiri**, İletişim Yayınları, (18.Baskı), İstanbul 2008.

MORAN, Berna, **Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış I**, İletişim Yayınları, (29.Baskı), İstanbul 2016.

NARLI, Mehmet, **Roman Ne Anlatır**, Akçağ Yayınları, Ankara 2007.

TEKİN, Mehmet, **Roman Sanatı I**, Ötüken Yayınları, (15.Baskı), İstanbul 2017.

SÜRELİ YAYINLAR

AKARSU, Hasan, “Karacasu Afrodisyas sanat günleri”, Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 1128, (29 Eylül 2011), s. 18.

AKDEMİR, Gamze, “Yayın Dünyasından” , Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 836, (23 Şubat 2006), s. 28.

ASLANKARA, M. Sadık “Yazınımızda kadın öykücüler kolu...” , Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 1047, (11 Mart 2010), s. 24.

ASLANKARA, M. Sadık, “Bir yazarın bütün portresini çıkarmak” , Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 1093, (27 Ocak 2011), s. 21.

ASLANKARA, M. Sadık, “Çocuk gençlik yazınında geleceğe yolculuk” , Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 1076, (30 Eylül 2010), s. 20.

ASLANKARA, M. Sadık, “Değişen dönüşen çocuk gençlik yazınımız” , Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 1133, (3 Kasım 2011), s. 20.

ASLANKARA, M. Sadık, “Öykücüler neden roman yazıyor?” , Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 1045, (25 Şubat 2010), s. 25.

ASLANKARA, M. Sadık, “Öyküyle romanın sarkacında Mucize Özünal” , Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 931, (20 Aralık 2007), s. 24.

ASLANKARA, M. Sadık, “Romancılarımız Arasında-4” , Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 1194, (3 Ocak 2013), s. 18.

ASLANKARA, M. Sadık, “Romani(l)kler” , Adam Sanat Dergisi, nr.191, (Aralık 2001), s. 89-91.

AŞÇIOĞLU, Çetin, “Hukuk Bilimi” , Cumhuriyet Gazetesi Bilim Teknoloji Eki, C.22, nr. 1129, (7 Kasım 2008), s. 16.

DURUEL Nursel, “Mucize Özünal’la ‘Alayın Kızları’ üzerine” , Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 570, (18 Ocak 2001), s. 10-11.

DURUEL, Nursel, “Alayın 7 Kızı, Anadolu’nun Yüzyılı” , Kadınlar Dünyası Dergisi, C.1, nr. 6, (Mart 2000), s. 30-31.

ERSEVEN, İlhan Cem, “Kızkovalayan” , Karşı Dergisi, C.6, nr. 52, (Ağustos 1991), s. 46-48.

GÜNAY, Turhan, “Okurlara” , Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 836, (23 Şubat 2006), s. 3.

GÜNEL Burhan, “Mucize Özünal’a Sorular” , Karşı Dergisi, C.6, nr. 49, (Mayıs 1991), s. 12-14.

GÜNER, Günay, “Mucize Özünal’dan ‘Aşk Zamana Doğar’” , Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 999, (9 Nisan 2009), s. 13.

GÜR, Rahim, “Alayın Kızları” , Afrodisyas Sanat Dergisi, C.1, nr. 5, (Eylül-Ekim 2007), s. 56.

GÜR, Rahim, “Kitap Kokusu: Sahte Şafak” , Çağdaş Türk Dili Dergisi, nr. 299, (Ocak 2013), s. 699-701.

GÜR, Rahim, “Mucize Özünal’dan ‘Aşk Zamana Doğar’” , Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 1182, (11 Ekim 2012), s. 18.

HEPÇİLİNGİRLER, Feyza, “Türkçe Günlükleri” , Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 755, (5 Ağustos 2004), s. 31.

HEPÇİLİNGİRLER, Feyza, “Türkçe Günlükleri”, Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 1038, (7 Ocak 2010), s. 39.

İLYASOĞLU, Evin, “Saygun hakkında ‘yirmi’ kitap”, Cumhuriyet Gazetesi, (8 Ağustos 2012), s. 17.

KALPAKÇIOĞLU, Fethi Naci, “Eleştiri Günlüğü”, Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 553, (21 Eylül 2000), s. 3.

KALPAKÇIOĞLU, Fethi Naci, “Eleştiri Günlüğü”, Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 596, (19 Temmuz 2001), s. 3.

MUSLU, Ahmet Zeki, “Bir kadın, bir erkek ve Sahte Şafak”, Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 1121, (11 Ağustos 2011), s. 15.

ONARAN, Mustafa Şerif, “Köprüler Kurmak”, Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 992, (19 Şubat 2009), s. 30.

ÖKÇESİZ, Hayrettin, “‘Bir Gün Şu Hastalıklı Vatan Canlanırsa...’(*)”, Cumhuriyet Gazetesi Bilim Teknoloji Eki, C.25, nr. 1271, (29 Temmuz 2011), s. 13.

ÖKÇESİZ, Hayrettin, “Tökezleme”, Cumhuriyet Gazetesi Bilim Teknoloji Eki, C.25, nr. 1269, (15 Temmuz 2011), s. 15.

ÖZGÜR, İnci, “Narin ve Kırılgan”, İyi Kitap Aylık, Okul Öncesi, Çocuk ve Gençlik Kitapları Gazetesi, C.1, nr. 9, (Kasım 2009), s. 28-29.

ÖZKAN, Zeynep, “Alçakgönüllülük Erdemdir”, Karşı Dergisi, C.5, nr. 34, (Şubat 1990), s. 22.

ÖZKAN, Zeynep, “Cumhuriyet Kitsch Kültürü Bayraktarlığına Mı Soyunuyor”, Karşı Dergisi, C.5 nr. 38, (Haziran 1990), s. 37.

ÖZKAN, Zeynep, “Kültürcülerin Kültürsüzlüğü”, Karşı Dergisi, C.5, nr. 37, (Mayıs 1990), s. 2.

ÖZKAN, Zeynep, “Neyin Adı Ne?”, Karşı Dergisi, C.5, nr. 32, (Aralık 1989), s. 1-2.

ÖZTÜRK, Mucize, “Mıstalli’nin Dönüşü”, Varlık Dergisi, nr. 949, (Ekim 1986), s.29.

ÖZTÜRK, Mucize, “Taşta Çatlayan Tohum” , Çağdaş Türk Dili Dergisi, C.2, nr. 17, (Temmuz 1989), s. 230-231.

ÖZÜNAL, Mucize, “‘Baraka’ da Bir Romantik”, Şehir Dergisi, C.13, nr. 103, (Nisan 2017), s. 5.

ÖZÜNAL, Mucize, “Adımız Düşer” , Karşı Dergisi, C.7, nr. 66, (Ekim 1992), s. 46-48.

ÖZÜNAL, Mucize, “Aman Dikkat! Kavramlar tehlikeli olabilir: İçerikleri bulanık olduğunda” , Cumhuriyet Gazetesi Bilim Teknoloji Eki, C.28, nr. 1443, (14 Kasım 2014), s. 19.

ÖZÜNAL, Mucize, “Anlamını Yitiren”, Afrodisyas Sanat Dergisi, C.9, nr. 49, (Ocak-Şubat 2015), s. 7-8.

ÖZÜNAL, Mucize, “Antikçağda 120 Kadın Filozof” , Kadınlar Dünyası Dergisi, C.1, nr. 6, (Mart 2000), s. 5-14.

ÖZÜNAL, Mucize, “Arasta” , Karşı Dergisi, C.8, nr. 67, (Kasım 1992), s. 11-13.

ÖZÜNAL, Mucize, “Arı Bağdat’tan Gelir”, Afrodisyas Sanat Dergisi, C.3, nr. 13, (Ocak-Şubat 2009), s. 24.

ÖZÜNAL, Mucize, “Ateş Denizini Geçmek” , Afrodisyas Sanat Dergisi, C.8, nr. 48, (Kasım-Aralık 2014), s. 20-24.

ÖZÜNAL, Mucize, “Aydınlanma Yolunda Bir Sıra Neferi” , Karşı Dergisi, C.8, nr. 78, (Ekim 1993), s. 33-34.

ÖZÜNAL, Mucize, “Babalar, Amcalar...” , Cumhuriyet Gazetesi, (30 Kasım 2000), s. 2.

ÖZÜNAL, Mucize, “Balık Hikâyesi” , Afrodisyas Sanat Dergisi, C.1, nr. 1, (Ocak-Şubat 2007), s. 32.

ÖZÜNAL, Mucize, “Barışın Kapısını Açan Antlaşma: LOZAN” , Söke Ekspres Gazetesi, (31 Temmuz 1998), s. 2.

ÖZÜNAL, Mucize, “Basından Seçtiklerimiz!” , Mücadele Gazetesi, (16 Haziran 1998).

ÖZÜNAL, Mucize, “Bir Darbe İki Başkent” , Karşı Dergisi, C.7, nr. 55, (Kasım 1991), s. 22-27.

ÖZÜNAL, Mucize, “Bir İnsan Hakkı Olarak Bilim Dili Bilgilenme Hakkı” , Çağdaş Türk Dili Dergisi, nr. 310, (Aralık 2013), s. 606-607.

ÖZÜNAL, Mucize, “Bir Ödül Oluşturmak” , Beşparmak Dergisi, C.8 nr. 87, (Kasım-Aralık 1997), s. 25.

ÖZÜNAL, Mucize, “Bir Özgürlük Yolu Olarak Felsefe” , Afrodisyas Sanat Dergisi, C.2, nr. 8, (Mart-Nisan 2008), s. 4-5.

ÖZÜNAL, Mucize, “Böcek” , Karşı Dergisi, C.5, nr. 33, (Ocak 1990), s. 21-22.

ÖZÜNAL, Mucize, “Büyük Sürü” , Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 688, (24 Nisan 2003), s. 16.

ÖZÜNAL, Mucize, “Çağdaşlık ve Uygarlık” , Karşı Dergisi, C.8, nr. 70, (Şubat 1993), s. 4-6.

ÖZÜNAL, Mucize, “Çağın Tanığı” , Söke Ekspres Gazetesi, (3 Mart 1994), s. 3.

ÖZÜNAL, Mucize, “Çağın Tanığı” , Söke Ekspres Gazetesi, (2 Mart 1994), s. 2.

ÖZÜNAL, Mucize, “Çanpara” , Karşı Dergisi, C.5, nr. 39, (Temmuz 1990), s. 37-38.

ÖZÜNAL, Mucize, “Deneme Üzerine Deneme” , Afrodisyas Sanat Dergisi, C.5, nr. 30, (Kasım-Aralık 2011), s. 10.

ÖZÜNAL, Mucize, “Deneme/Denememe” , Çağdaş Türk Dili Dergisi, nr. 262, (Aralık 2009), s.480.

ÖZÜNAL, Mucize, “Dursun Akçam İle Söyleyişi” , Aydınca Dergisi, C.1, nr. 3, (Temmuz 1997), s. 3-5.

ÖZÜNAL, Mucize, “Duyunç Esir Olunca Ahlak Yok Olur” , Afrodisyas Sanat Dergisi, C.4, nr. 22, (Temmuz-Ağustos 2010), s. 10.

ÖZÜNAL, Mucize, “Düşün Yazın Yazar ve Eski Başkent Yeni Taşra” , Beşparmak Dergisi, C.7 nr. 83, (Mayıs-Haziran 1996), s. 12-14.

ÖZÜNAL, Mucize, “Fesleğenler” , Şölen Dergisi, C.1, nr. 12, (Şubat 1965), s. 27-29.

ÖZÜNAL, Mucize, “Gecelerin Kralı” , Şölen Dergisi, C.1, nr. 12, (Şubat 1965), s. 30-31.

ÖZÜNAL, Mucize, “Hayatımız Roman Mı?” , Beşparmak Dergisi, C.18, nr. 141, (Eylül-Ekim 2007), s. 4.

ÖZÜNAL, Mucize, “İmgede Fetişizm” , Düşlem Dergisi, C.1, nr. 8, (Aralık 1997), s. 34.

ÖZÜNAL, Mucize, “İnsan Öyküsünden Sanatın Öyküsüne” , Beşparmak Dergisi, C.17, nr. 135, (Eylül-Ekim 2006), s. 5.

ÖZÜNAL, Mucize, “İnsanlaşmaya Giden Yol Etik Değerlerden Geçer” , Afrodisyas Sanat Dergisi, C.7, nr. 37, (Ocak-Şubat 2013), s. 17-19.

ÖZÜNAL, Mucize, “Kadın, Zaman, Yazın...” , Beşparmak Dergisi, C.13, nr. 108, (Mart-Nisan 2002), s. 13.

ÖZÜNAL, Mucize, “Kamusal Alan ve Sınırları” , Cumhuriyet Gazetesi Bilim Teknoloji Eki, C.27, nr. 1373, (12 Temmuz 2013), s. 9.

ÖZÜNAL, Mucize, “Köye Küsen Tarlası” , Afrodisyas Sanat Dergisi, C.2, nr. 11, (Eylül-Ekim 2008), s. 40.

ÖZÜNAL, Mucize, “Kültürel Yozlaşma ve Edebiyat” , Afrodisyas Sanat Dergisi, C.5, nr. 25, (Ocak-Şubat 2011), s. 6-8.

ÖZÜNAL, Mucize, “M.Kemal Yılmaz İle Bir Akşam Üzeri” , Aydınca Dergisi, C.1, nr. 5, (Eylül 2017), s. 3-6.

ÖZÜNAL, Mucize, “Mebzul Ödüller Mezarlığı” , Düşlem Dergisi, C.1, nr. 5, (Eylül 1997), s. 25.

ÖZÜNAL, Mucize, “Miras Değil Emanet” , Afrodisyas Sanat Dergisi, C.1, nr. 4, (Temmuz-Ağustos 2007), s. 46.

ÖZÜNAL, Mucize, “Motosikletli Adam ve Ötekiler” , Beşparmak Dergisi, C.11, nr. 105, (Kasım-Aralık 2000), s. 6-8.

ÖZÜNAL, Mucize, “Neden Yaşamöyküsel Roman” , Çağdaş Türk Dili Dergisi, nr. 221, (Temmuz 2006), s.262-266.

ÖZÜNAL, Mucize, “Nezihe Meriç İçin” , Beşparmak Dergisi, C.21, nr. 153, (Eylül-Ekim 2009), s. 15.

ÖZÜNAL, Mucize, “Onuncu Yılına Geride Bırakan Bir Yarışma: Tudem Edebiyat Ödülleri” , İyi Kitap Aylık, Okul Öncesi, Çocuk ve Gençlik Kitapları Gazetesi, C.4, nr. 45, (Kasım 2012), s. 20.

ÖZÜNAL, Mucize, “Ödül: İdesi ve Realitesi” , Afrodisyas Sanat Dergisi, C.4, nr. 21, (Mayıs-Haziran 2010), s. 10.

ÖZÜNAL, Mucize, “Ölümsüzlüğün Ortasındaki Ölümlü: İnsan” , Çağdaş Türk Dili Dergisi, nr. 306, (Ağustos 2013), s. 371-374.

ÖZÜNAL, Mucize, “Öyküde Araç ve Amaç” , Beşparmak Dergisi, C.19, nr. 146, (Temmuz-Ağustos 2008), s. 7.

ÖZÜNAL, Mucize, “Öyküde Karakter Yaratmak Kemal Bekir Öykülerine Kısa Bir Bakış” , Afrodisyas Sanat Dergisi, C.8, nr. 44, (Mart-Nisan 2014), s. 40-41.

ÖZÜNAL, Mucize, “Piyasa İçin Edebiyatın İşlikleri Mi?” , Afrodisyas Sanat Dergisi, C.7, nr. 42, (Kasım-Aralık 2013), s. 10.

ÖZÜNAL, Mucize, “Popüler Kültür Bağlamında Edebiyat” , Afrodisyas Sanat Dergisi, C.6, nr. 33, (Mayıs-Haziran 2012), s. 5-6.

ÖZÜNAL, Mucize, “Sami Selçuk İle Söyleyişi” , Aydınca Dergisi, C.1, nr. 10, (Şubat 1998), s. 3-4.

ÖZÜNAL, Mucize, “Sel Gitti Kum Kaldı” , Afrodisyas Sanat Dergisi, C.1, nr. 3, (Mayıs-Haziran 2007), s. 7.

ÖZÜNAL, Mucize, “Sokakta, Meydanda ve Her Yerde” , Kadınlar Dünyası Dergisi, C.1, nr. 14, (Kasım 2000), s. 32-33.

ÖZÜNAL, Mucize, “Sudan Suret Çalmak” , Karşı Dergisi, C.11 nr. 102, (Aralık 1995-Ocak-1996), s. 23-24.

ÖZÜNAL, Mucize, “Şeker Oğlan Oteli” , Afrodisyas Sanat Dergisi, C.1, nr. 5, (Eylül-Ekim 2007), s. 50.

ÖZÜNAL, Mucize, “Şimdi Yeni Sözler Zamanı” , Beşparmak Dergisi, C.16, nr. 130, (Kasım-Aralık 2005), s. 21.

ÖZÜNAL, Mucize, “Tek Karede Ağır Çekim” , Beşparmak Dergisi, C.9, nr. 88, (Ocak-Şubat 1998), s. 10-11.

ÖZÜNAL, Mucize, “Temmuz Sıcağı” , Karşı Dergisi, C.8 nr. 79, (Kasım 1993), s. 30-31.

ÖZÜNAL, Mucize, “Umut cellatta mı?” , Cumhuriyet Gazetesi, (16 Aralık 1993), s. 2.

ÖZÜNAL, Mucize, “Ülkesini Seçen Bir Yazar: Dursun Akçam” , Papirüs Dergisi, C.2, nr. 23, (Ocak 1999), s. 40-41.

ÖZÜNAL, Mucize, “Üstümdeki Yıldızlı Gök ve İçimdeki Ahlak Yasası” , Beşparmak Dergisi, C.18, nr. 137, (Ocak-Şubat 2007), s. 19.

ÖZÜNAL, Mucize, “Ya Değilse?” , Cumhuriyet Gazetesi, (25 Temmuz 1990), s. 15.

ÖZÜNAL, Mucize, “Yazarın Yüzü” , Afrodisyas Sanat Dergisi, C.7, nr. 40, (Temmuz-Ağustos 2013), s. 16.

ÖZÜNAL, Mucize, “Yazınımızın Şampanyaları” , Beşparmak Dergisi, C.8 nr. 83, (Mart-Nisan 1997), s. 8.

ÖZÜNAL, Mucize, “Yeni Sağ ve Yeni Muhafazakârlık” , Gözlem Gazetesi, C.1, nr. 11, (24 Ocak 1995), s. 2.

ÖZÜNAL, Mucize, “Yıldız Işığı Hakkı”, Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 1129, (6 Ekim 2011), s. 19.

ÖZÜNAL, Mucize, “Yurdum Anadolu, Aşkım İstanbul, Sevgilim Kuşadası” , Çağdaş Türk Dili Dergisi, nr. 245, (Temmuz 2008), s. 235-237.

ÖZÜNAL, Mucize, “Yurdum Anadolu, Aşkım İstanbul, Sevgilim Kuşadası” , Afrodisyas Sanat Dergisi, C.3, nr. 14, (Mart-Nisan 2009), s. 48-49.

SELÇUK, M.Kemal, “Mucize Özunal’ın Öyküleri” , Düşlem Dergisi, C.1, nr. 7, (Kasım 1997), s. 30-31.

SEPETÇİOĞLU, Tuncay Ercan, “Aydın Kitabiyat, Kalpak ve Kartal” , Aydın Tarih ve Kültür Dergisi, (Ocak-Şubat 2009), s. 30.

ŞİMŞEK, Tahsin, “ ‘Sahte Şafak’lara Karşın Güne Tanık Bir Yazar: Mucize Özunal” , Çağdaş Türk Dili Dergisi, nr. 288, (Şubat 2012), s. 752-756.

TÜRKÖLMEZ, Elif, “İnsandan Daha Değerli Ne Olabilir?” , İyi Kitap Aylık, Okul Öncesi, Çocuk ve Gençlik Kitapları Gazetesi, C.1, nr. 11, (Ocak 2010), s. 14.

ÜLKER, Çiğdem, “Mucize Özunal’ın Romanlarında Aidiyet Teması” , Afrodisyas Sanat Dergisi, C.2, nr. 10, (Temmuz-Ağustos 2008), s. 37-39.

ÜNÜVAR, Zehra, “Mucize Özunal’dan ‘Kalpak ve Kartal’” , Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 968, (4 Eylül 2008), s. 4-5.

ÜNÜVAR, Zehra, “Mucize Özunal’dan ‘Kullanılmış Hayat’” , Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 836, (23 Şubat 2006), s. 10-11.

YENER, Mavisel, “Türk Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Ansiklopedisi”, Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 1179, (20 Eylül 2012), s. 16.

YETİK, Hayri K. , “Günümüz romanları arasında” , Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki, nr. 647, (11 Temmuz 2002), s. 12-14.

YILMAZ, Mevlüt Uluğtekin, “Kalpak ve Kartal” , Yeniçağ Gazetesi, (18 Aralık 2008), s. 17.

YILMAZ, Mevlüt Uluğtekin, “Mucize Özünal, Dersim ve Musul Yemi” , Yeniçağ Gazetesi, (19 Aralık 2013).

YILMAZ, Mevlüt Uluğtekin, “Türkiye’nin Romanını Yazmak” , Yeniçağ Gazetesi, (4 Ağustos 2011).

EKLER**EK-1 Fotoğraflar**

EK-2: MEKTUPLAR

23.5.1994

MAHMUT MAKAL

Sergili Mucize,
Sizce yazmakta geciktim.
Cünkü kitabınızı okumakta
geciktim. Şimdi kitap bitti.
Anlatımınız gerçekten güzel.
Devrimi ve insancıl yanınızda,
zenginlerin arasından pırıl pırıl görünüyor.

P.K. 255 - ULUS, 06042 ANKARA TEL : 358 39 78 →

"Yorgun"u okurken sizin ne kadar
genc ve de dinç oldugunuzu dusundim.

"Ve,"yi neredeyse hic kullanmıyorsunuz.

Bu da cok guzel bir sey.

Kitaba girmemis olan "Bedeli
Yasam," adli iytkeniz de beni cok
ilgilendirdi. Deneyimin bedeli yasamanın
bitirilmesi olacaksa ne kalıyor elde.

Bizler, yasami yitirmeden de yarar
lanamaz mıyız deneyimlerden?
Boyanımızı kutlar, saglik haberlerinizi ^{bilginizi} ^{deneyiminizi}

5 Temmuz 1991

Sayın Örneal-

Kızkavalayan isik canban
tebrik ne vesekürlerini sunar,
Nefis öykülerinizi zevkle, hayranlıkla
okudum.

Bu 'ilk' kitapla ne kadar
iftihar etseniz hakkınız.

Öyküleriniz, istiklal, sük-
leyici, berrak, heyecan verici.

Türketen kutlarm.

Saygıları, en iyi dileklerle

Talât Halma

25 Kasım 1994

Sayın Mucire Özüal -

"Park Öyküleri" de olağanüstü zekeli bir öykü yazarı oldu benim için. Her biri ustalıklı, süsleyici, sağlam yapıda, yoğun, hızlı, taptaze görüşler ve söyleyişlerle dolu.

Mükemmeliyet ve hayranlıkla saygılarımı ve en iyi dileklerimi sunarım.

İlahi Halman

23/II/1994, Ankara

Sayın Özünal,

Ekim sonuna doğru Ankara'ya döndüğümde yine ilk işim çok özlediğim dostlarımı, tanışlarımı aramak oldu. Bu arada Burhan'la ancak telefonda görüşebildim.

Ve sizin sesiniz Kuşadasından geldi. Hem de başarılı bir yapıtla. Buna çok sevindim, mutluluk duydum. Güvendiğim genç yazar dostların böyle başarıları insanı bir başka duygulandırıyor. İmzalayıp yollamak inceliğinde bulunduğunuz için size önce teşekkür eder, sonra da içtenlikle kutlarım.

Aşağı yukarı yayımladığınız tüm öykülerinizi okumuştum başladığınızdan bu yana. Arkadaşlarla konuşurken, zaman zaman kendime sordum bir soruyu şimdi size de sormanın, sanırım, tam sırası: Mucize Özünal "geniş soluklu" öykülere, hatta romana ne zaman geçecek? diye...Çünkü bu önemli aşamanın tüm öğeleri sizde var, hazır bekliyorlar. Yetenek, bilgi, kültür, gözlem gücü gibi. Son yıllarda öyle romancılar gördük ki...

Sizi bir kez daha kutlar, başarılarınızın sürekli olması dileğimle saygılarımı sunarım.

Nusret Kemal Otyam

16 Eylül 1988,
Ankara

Sayın Mucire Öztürk,

Mektubunuza sevindim. Aynı topraklardan
geçmişiz. Duygulandım. Evet, o dönemin okul
anıları çok canlı olarak belleğimde duruyor. Kız
Lisesinde ise ilkokuldan arkadaşlarım, hatta futbolu
olduğum bir hayli vardı. Her şeye karşın güzel
günlermiş gibi geliyor şimdi bana... (Oysa değil, çok
sıkıntılı bu öğrencilik dönemim olmuştuk. Tam
anlamıyla "parasız" yatılıydım.)

Öykününü okudum, genelde beğendim. Betim-
lemeleriniz çok iyi. Gergi TV kutusunda ölü tı-
şınak çok yaralı. Olsun. Galınması ilginç. (Bilemi-
yorum, belki onu da yarar olmuştur.) Bence, öyküyü
kadının ölümünde bitirseniz, ya da Göksu'ya
gelince otomobili durdurup anasının yerine irma-
ğa bakan, duygulanan "oğul"un bakışlarıyla bitir-
seniz, daha iyi olacak sanıyorum.

Öyküde bazı düzeltmeler yaptım. Acecillikla-
rınız var, ilerde kutulacağınız onlardan. "De, de, ki
gibi ekleri baren bitişik yazıyoruz. Sıra, öykü"
yazmayla ilgili notlarımın yayımlandığı bir dergi
ve bazı kitaplarımı gönderiyorum. Yararlanırsınız.

Bu öyküyü, üzerindeki düzeltmelere göre ve
sayfanın iki yanında boşluklar bırakarak (solda
en az 3 cm., sağda 1,5 cm. olacak şekilde) yeniden
diktirtilerin ve varsa başka öykülerinizle birlikte
bana gönderin lütfen. Eğer bu işi sürdürecekseniz
sıra yardımı olmak istiyorum.

Şimdilik bu kadar yazıyorum. Şişinire tesek-
kür ederim; boşarılar ve esenlik, mutluluk
dilerim. Hoşçakalın.

Bülent Günel

23 Ocak 2002

Sayın Mucize Öznel.

"Alayın Kızları" isim kitabı
ve teşekkürler sunarım. Hafta sonu
okudum - büyük bir zevk ve hayranlıkla.
Bana bu heyecanı yaşadığınız isim
mihnettir.

İminize dilerim sağlık.

Saygı ve sevgilerle, candan
dileklerle kutlarım.

İlahi Halman

Ordu, 19 Kasım 1994

Sayın Özünal,

"Park Öyküleri" adlı kitabınızı aldım.

İmzalayıp gönderme inceliğiniz için teşekkür ederim.

Öykülerinizdeki dil ve duygu yoğunluğu için sizi kutluyorum. Okulda öğrencilerime "Yağmur Kaçakları" adlı öyküyü örnek olarak okudum.

Öyküdeki "insan" boyutunu çok sevdi öğrencilerim.

"Park Öyküleri"ni öykücülüğümüze değerli bir katkı olarak karşılıyor, çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

İbrahim Düzman

EK-3: EMEKLİ ÖĞRETİM ÜYESİ FETAY SOYKAN’IN ÇALIŞMAMIZ İÇİN GÖNDERDİĞİ MUCİZE ÖZÜNAL DEĞERLENDİRMESİ

MUCİZE ÖZÜNAL’IN ÖYKÜLERİNDE SİNEMATOGRAFİK EĞİLİM

İşte o sıra gür saçlı Akhalar gerdiler yaylarını

Ama erlerin başbuğu Agamemnon gürledi

“Durun Argoslular, atmayın Akhalar

Oynak tolgalı Hektor’un diyeceği var”

* İlyada

Günümüzden yaklaşık 2800 yıl önce yazılan ve söyleyecek çok sözü olan İlyada destanı, pek çok esere pek çok sanatçıya esin kaynağı olduğu gibi, bazı sanat dallarının da öznesi olmuştur. Homeros’un bu eseri dünya edebiyat tarihinin bilinen en eski eserlerinden biridir. Dardanel boğazında kurulan Trioya antik kentine özgü bir destan olması da bizler için artı bir değerdir kuşkusuz. Ancak Antik çağın, Helenistik çağın, Orta Çağın, Rönesans’ın hâsılı tüm çağların ders kitabı niteliğinde başvuru olan klasik bir referans kaynağıdır Homeros destanları. İlyada insanın insanla, Odysseia da insanın doğayla mücadelesini anlatmaktadır.

Önce söz vardı, söz yazıya evrildi, yazı çizgiye renge... Antik dönem yazarları oyunlarını mitologyaya söylencelere, İlyada’ daki öykülere dayandırdılar. Kahramanlar önce onları seslendirdi tragedyalarda. Aiskhylos (M.Ö.525-456) “Persler- Prometheus-Oresteio ve Agamemnon adlı eserlerini; Sophokles (M.Ö.497-406) “Filoktetes-Kral Oidipus- Aias- Antigone’yi”, yine Euripides (M.Ö.485-406) “Elektra-Hekuba (ya da Troia Kralı Priamos ’un eşi Hekabe)-Medea ve Troialı Kadınlar”, adlı klasik tragedyaların öznelerini destanların gücünden aldılar. Ozan Sappho (M.Ö.630-570) da dizelerinde aşk tanrıçası Afrodite’ye ve esin perileri müzlere övgüler sundu. Aristoteles (M.Ö.384-322) bu eserlerin komedyaya, satir ve tragedyaya niteliklerine göre nasıl sahnelenmesi ve oynanması gerektiğini sanat kitaplarının öncüsü saydığımız “Poetika ”adlı eserinde incelikleriyle anlatmaktadır. Bir kahraman’

ın nasıl yaratılacağı sorusunun en güzel cevabıdır Poetika. Günümüzde Poetika 'yı okumamış bir oyun yazarı, dramaturg, sinema yönetmeni, senarist vb. sahne insanı düşünemeyiz. Kaldı ki 2000 yıl önce yazılan bir kuram kitabından söz etmekteyiz. Sadece çok yönlü Aristoteles değil daha birçok yazar antik dönemin “İşler Güçler”inden söz eden kuralları yazmışlardır.

Zamanın ruhu içinde sanat evriliyor, sanatı da etkiliyor. Çizgi ve renge gelince, yine binlerce yıl öncesindeki seramiklerin üzerindeki desenler, meanderler, resimler destanlardan alıntılardır. Kırmızı bir vazanın üzerinde simsiyah figürlerle Akhilleus'un Hektor'un ölüsünü surların etrafında sürüklerken görürüz. Ya da Troia Kralı Priamos oğlunun ölüsünü istemektedir düşmanı Akhilleus'un çadırında. Bir bıçak saplanır yüreğinize. Arkeoloji müzelerinde çok sergilenir örneğin; şeffaf kaymak lahitler üzerinde ya da bembeyaz Paros mermerinden frizlerde ağlayan kadınların tunikleri-togaları bir ipek inceliğinde dökülür yere, ya da kıran kırana bir savaş Zeus Altarı'nda oklar kalkanlar arasında güçlü erkek kolları, at başları... Frizlerdeki kadınlar, vazolardaki figürler destanların ve mitolojinin resme dönüşümüdür. Bir başka örnek Troas müzesindeki Poliksena Lahdi 'dir. M.Ö.6.yüzyılda Troas/Çanakkale bölgesinde bulunan Lahitin üzeri kabartmalarla işlenmiş sinematografik bir anlatıma sahiptir. Lahidin dört yüzünde (film şeridi gibi) kurban edilen prensesin ölümüne hazırlanışı, annesi Hekabe'nin ağıtı, ağlayan kız kardeşler ve Poliksena'nın hançerlenerek acımasızca kurban edilme sahnesi mermere kazınmıştır. Mitografların yorumunda anlaşılmadıkları lahit, antikten günümüze bir ritüelin, acımasız bir gerçeğin iz düşümü olarak gizemli konusuyla zamana direnmektedir. (2 Düş ve Gerçek Troia 2001)

Homeros, Aristoteles, Sophokles ve daha binlercesi uygarlıkları yaratan sanatçılar, yazarlar nasıl günümüz insanını etkilemiş, yeni mecralar açmışsa, günümüz insanı da yeni esinlerle kültür ve sanat yaşamını zenginleştirmektedir. Homeros'un, Odysseia destanı 1968 yılında Stanley Kubrick'de “2001: A Space Odyssey”ile bambaşka bir açılım kazanmıştır ve oda bir başyapıttır. Rus edebiyat klasiklerinden filme çekilen “Savaş ve Barış ya da Anna Karenina” birçok kez farklı ülkelerin ve yönetmenlerin filmografilerinde yer almış, değişik dönemlerde farklı yorumlarla filme çekilmiştir. Dostoyevski'nin “Yer Altı” adlı romanı da Zeki Demirkubuz tarafından

kendi yorumuyla Ankara’da çekilen son 15 yılın filmlerinden biridir.

Özüenal’ın “Dokumacı” Adlı Öyküsü Üzerinden Sinematografik Bir Yaklaşım:

Bir eseri, bir öyküyü okuyan yönetmen o eseri filme çekmek için bir istek duyabilir. Onu etkileyen birçok neden vardır, kahramanları, öyküsü-konusu, yazımı-kurgusu gibi.. Ancak öyle romanlar öyküler vardır ki okuyana kendi filmini çektirir. Okur kitabı ile baş başa kaldığında artık yazar üçüncü kişidir. Oysa Yazarın etkileyici bir anlam yaratmak için azımsanmayacak bir çabası vardır. “... İmgeler yoluyla roman ve öykü karakterleri oluşturur. Yazar bu karakterleri belli bir kurguya oturtarak yazınsal söylemi ile bir anlam yaratır. Sanatın omurgası budur. Sanatta (hatta “sinemada” *3) anlam yaratmak eserde bütünlük sağlar. Anlam yaratmak özgünlük gerektirir. Yaratıcılığın ana gözesidir. Kimsenin yaratmadığı bir anlamı ilk kez ortaya koyanlar büyük yazarlardır...”(4-M.Ö. Edebiyatım Gücü)

Özüenal’ın anlam yaratma konusundaki ciddi tutumu bu alıntıyla iyice belirginleşmektedir. Sadece anlam yaratma değil imgeler, kavramlar, kahramanlar da öne çıkıyor. Kahraman olamayanlarsa kısa öykülerde sıcacık sürüklüyor okuru. Hatta bazen de öyle olağan akıp giderken diyaloglar finalde bir zoom yakın plan! Birden yüreğiniz burkuluyor, ters köşe kalıyorsunuz.

Bazı yazarların eğilimi, aldığı eğitimi, yaşam tecrübesini fark etmekte zorlanmazsınız. Ancak Mucize Özüenal konuya hâkimiyetiyle, o konuya özgü terminolojiyi kullanma becerisiyle, betimlemelerdeki başarısı ve Türkçeyi kullanmaktaki yetkinliğiyle alır götürür okuru. Batıdan doğuya, parklardan hudut karakoluna gider gelirsiniz içinizde bir sızı. Ama “Ayağa kalkıp yaşama başkaldırıp yürürsünüz”. Örneğin “Kum saati” adlı öyküde ölüm fermanı verilen bir rasathane hocası Takuyiddin Efendi’yi anlatır yazar. Öykünün hamuruna karışsınız. Sanki kendisi, hocanın müridi, öğrencisidir. Bizi Osmanlıda Tophane Bayır’ındaki rasathaneye çıkarır. Bu başarı 1998 yılında Onat Kutlar anısına verilen PEN öykü ödülüyle perçinlenmiştir. Öykülerinde hayal ürünü de var, yaşama dair de çok şey var. Acı ve dram da var, insanı güldüren mizah da var. Paleti renkli ve duygulu, dili zengin ve ustalıkla...

Kısacası Mucize Özunal, hayata ve insana dokunmaktadır. Hemen hemen her döneme ve her kesime hitap eden öyküleri, okuyucunun karakterlerle özdeşleşmesini ve kendinden bir şey bulmalarını sağlamaktadır. İçeriksel olarak öyküde yer alan karakterlerin yaşamları anlatılırken, biçimsel olarak da kamera hareketleri ile anlatılan hikâyeler doğrultusunda karakterlere ve mekâna vurgu yapılmaktadır. Kamera sinema da yönetmenin gözü konumundadır. Fakat film çekildikten ve seyirciye sunulduktan sonra izleyicinin gözü olmaktadır. Bu sayede izleyici veya okuyucu kendisini öykünün içerisinde bulur. Mucize Özunal'ın öykülerinde kamera bir göz olarak mekânlarda gezinmekte ve bunu yaparken bir yandan okuyucuya mekân tasviri yapılmakta, diğer yandan da olaylara hazırlamaktadır. Kameranın bir diğer görevi ise karakterin görevini üstlenmesidir. Kamera, kendi başına görsel bir dil oluşturarak öyküyü aktarır. Vurgu yapılması istenilen karakterlere ve mekânlara dikkat çeker. Kameranın kadrajına, öyküde anlatılmayan veya gerekmeyen hiçbir ayrıntı alınmaz. Yazar, kendi kafasında oluşturduğu atmosferden yola çıkarak öyküsünü kaleme alır. Filme çekim aşamasında ise senarist devreye girer ve sonraki aşamada yönetmen, bu senaryoyu hayata döker. Bunu yaparken kullandığı dil ise tamamen farklı bir dil, görüntü dilidir. Örneğin mekân tanıtımı yapmak için “geniş açı” kullanır. Böylelikle kadrajında yer alan her ayrıntıyı rahatça görebiliriz. Geniş açı, aynı zaman da çok zengin bir atmosfer sunmaktadır. Aksiyon bu açının içerisinde akmakta, olayın geçeceği mekânlar ve kişiler yerine göre çekime dâhil edilmektedir. Bir başka açı ise geniş açının tam tersi olan az ve öz bir anlatım için görüntü yönetmeninin seçeceği “Planlar”dan oluşmaktadır. Örneğin; “omuz, bel, göğüs, diz” diye adlandırılır ve karakteri daha yakından tanımak ya da aksiyonda dikkat çekilmek istenen an'ı ya da olayı ortaya çıkarmak için kullanılır. “Zoom, yakın çekim ve detay çekim” ise, yönetmenin tam olarak neye vurgu yapmak istediğini yani hedefi göstermek için kullanılmaktadır. Bunlar genelde çatışma, kriz, baht dönümü vb. kırılma anlarında başvurulanan planlardır. Seyircinin gözünden kaçmaması ve öykü açısından önemli bir yere sahip olduğu için o anda yapılan eylem daha yakından gösterilmektedir. Bu sinematografik özellikler yönetmenin direktifi doğrultusunda eserden senaryoya, çekimden perdeye uzanır ve izleyiciye ulaşır.

Özunal eserlerinde gözlemlerini, iletilerini duyguyla harmanlayarak ve yukarda sözü edilen teknikleri kullanarak okura aktarmayı başarır. Örneğin Dokumacı

(5.Özüenal 1997) adlı öyküsünde yazar, bir taşra beldesindeki olay mahalline, o eve varışını, avlunun içindeki ceviz ağacını, çiçekleri, dokuma tezgâhını evin tertibini, odaları ve sofayı ayrıntılarıyla, sıkmadan ve diyalog kullanmadan betimlemektedir. Kamera geniş açı gezinir yine .“Yerdeki Milas halıları basılmaya kıyılmaz güzellikteydi. Ayakkabılarımız çıkarttık. Sabun, dantel ve suyun yarattığı bu özen evin günlerdir bir şölene hazırlandığını haber veriyordu... Bu çarpıcı yalınlık beni uyarmalıydı”

Yaklaşık bir sayfa sonunda tek bir sözcük “Dolapta”! Bu sözcük bizi gizemli bir olaya, bir drama yönlendirir. Heyecan artarken kamera yükselir genel plan. Kısa net tümcelerle yazar anlatıyı sürdürür. “Dolap açıldı” zoom in.“uzun, gür, dalgalı, sarı saçlarla doluydu dolap. ”Kestik! (5- Özüenal 1997) Nakışlı kuşkanatları ayrılınca gizemi çözeriz. Ancak bu öykünün, satırların akışı, eğilimi, tonu, ritmi bizi bir komediye değil de bir drama götürür. Bunu duyumsatır yazar. Dört kısa diyalogdan sonra yazarımız, yeğen Esma’nın Gül halasını anlatan bir monolog sunar öyküde. Özüenal gerçekçi bir biçimde, fazla söze ne gerek var dercesine, yüreğinde acı bir yalnızlık biriktiren insanı koyuverir önümüze. Taşlı bayırlardan, çiçekli avludan, dolaba kadar ayrıntıları titizlikle betimlerken trajik iç sesi de açığa çıkıyor öykünün. Ve pek çok şeyin görüldüğü gibi olmadığı da.

Mucize Özüenal savcı ve avukat olarak çalışırken yazarlık mesleğini de sürdürdü. Anadolu’nun çeşitli kentlerinde yaşadı, görev yaptı. Görülüyor ki bu kentlerde ve çalışma yaşamında edindiği izlenimler, tecrübeyle sabit bilgi ve birikim, disiplinli ve izlemeci tutumuyla edebiyata katkı sağlamıştır. Melodrama kaçmayan, patetik ve ağdalı olmayan bir ciddiyet, öykülerinde ve yapıtlarında göze çarpar. Örneğin Dokumacı ’da ve başka öykülerinde de fark edilen dikkatli ve titiz gözlemleri kalemine olanca duyarlılığıyla yansımıştır. Savcı olarak gittiği görevlerde edindiği tecrübeler onu rasyonel olmaya zorunlu kılarken, sevgi, aşk ve hüsrana temalarındaki kadınsı duyarlılık da duygusallığını ele vermektedir.

Öteki Özüenal’a baktığımızda diğer öykü ve romanları üzerine yapılmış araştırma ve başka yazılar da buluruz. Örneğin akademisyen Çiğdem Ülker yazarın romanları “Alayın Kızlar ile Kullanılmış Hayatlar”(6-Özüenal 2002) üzerinde “aidiyet sorunsalı”nı incelemeye almıştır. “Alayın Kızları ”nda tümünden gelimci bir yöntemle,

kızları bir aradayken tanıtmış sonra dağıtarak tek tek öykülerini anlatmıştır. Kullanılmış Hayatlar da ise tüme varımı kullanır. Tek tek öyküler birleşir ve sonuçta tek bir manzara ortaya çıkar... Roman Anadolu'daki kentleşme sürecini, kimi sahneleri destansı bir üslupla, tatları, kokuları, mimariyi gözlemleyerek onları gözümüzde canlandırarak anlatır.”(7- Çiğdem Ülker. Farklı Üsluplarla Aidiyet Sorunsalı, Afrodisias Sanat, 2005,s.37) Burada sondaki “canlandırarak anlatır” sözcüklerinden de Ülker’in tespitiyle yine sinematografik bir eğilim olduğu ortaya çıkmaktadır.

Özünel henüz hukuk öğrencisiyken öyküleri basılmaya başladı. Gençliğin bıçak sırtında olduğu, toplumsal açıdan ülkenin kırılma noktasında bulunduğu bir dönemdi. Yazar, 47’lilerin yani 68 kuşağının o yıllarda bilge bir neferi ve ilkeli duruşunun da temsilcisidir. Bu durum biraz özel olmakla birlikte Özünel’in kendine özgü bir aidiyet tespitidir.

Yazarın “Yıldızlar Karması Üçlemesi”nden söz etmeden geçilmez kuşkusuz. Bunlar tarihsel sorumluluğun ve toplumsal bilincin bir yazara yüklediği misyon (makale yazarının tespiti) kitaplarıdır. Kültür, tarih ve sanata kayıtsız kalmayan bir bakışın, ülkenin siyasi tarihinde rol almış eski meslektaşları hakkında belgelerle kaleme aldığı bir belge romandır. “Mahmut Esat Bozkurt-Kalpak ve Kartal”(2007). Yine yayıncılığın misyonerlerinden olan Tudem ’den çıkan “Ahmet Adnan Saygun-Dar Köprünün Dervishi”(2005) Türk Kompozitörleri arasında özgün bir yeri olan Ahmet Saygun’un yaşamına odaklanmaktadır. Üçlemenin bir diğer kitabı Tudem Edebiyat Ödülü (2003) alan Cahit Arf-Kara Cümle ’dir. Görüldüğü üzere Mucize Özünel, içinde sinematografi barındıran öykülerden ayrı olarak belge romanlarla da okura kültür ve sanata dair de önemli şeyler söylemektedir. Bilge insan konuşsun yazsın! Diyeceğim o ki evrende öğrenecek çok şey var. Agamemnon gürledi. Hektor’un diyeceği var. Sözü yazara bırakıyoruz. “. Bu büyük roman tam bir senfoni gibi bitiyor. Sanki dokuzuncu senfoninin ruhu yücelten, sezginin, bilginin, duyusun, duygulanışın ve de sanatın var edici kanatlarıyla sizde Broch’la birlikte bir yeni varoluşa ulaşıyorsunuz. Sanatın değiştiren dönüştüren, geliştiren işlevine ortaklıktan doğan bu okuma, kitap bitse de yankılanarak sürüyor.”(8-M.Ö.2013)

1. İlyada Homeros, 3. Bölüm, Dize 80, Can Yayınları, İstanbul, 5. Baskı, 1984
2. Düş ve Gerçek Troia: J.Latacz, P.Brome, M.Korfmann, Homer Kitabevi, 2001, s.139
3. Yazarın ilavesi, Doğruluğu tartışma götürmeyen bu yargı sinema içinde geçerlidir.
4. Mucize Özunal, Edebiyatın Gücü, www.gercekedebiyat.com
5. A.g.y. Gün Tutulması Öyküleri, Dokumacı, Kaynak Yayınları, İstanbul, 1997, s.45
6. A.g.y. Alayın Kızları, Can Yayınları, İstanbul, 2000 ve Kullanılmış Hayatlar, 2006
7. Çiğdem Ülker, M.Ö. Romanlarında Aidiyet Sorunsalı, Afrodiasias Sanat, 2005, s.37
8. Mucize Özunal, Ölümsüzlüğün Ortasındaki Ölümlü: İnsan, Çağdaş Türk Dili, Ağustos 2013, Sayı 306, s.374

Dr. Fetay Soykan Emekli Öğretim Üyesi

İletişim: 0537 285 75 22, mail:fetaysoykan@gmail.com.

ÖZ GEÇMİŞ

1990 yılında Artvin Şavşat'ta doğdu. İlköğretim ve ortaöğretimini Artvin'de, yükseköğretimini ise Ankara Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde 2012 yılında tamamladı. 2015 yılında Giresun Doğankent ilçesi Doğankent Çok Programlı Anadolu Lisesi'ne Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni olarak atandı. 2017 yılında Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde lisansüstü eğitimine başlamıştır.

